

การพัฒนาผ้าคลุมไหล่จากผ้าทอมือกะเหรี่ยง
กรณีศึกษาหมู่บ้านกะเหรี่ยง-ตะเพินคี หมู่ 5 ตำบลวังยาว
อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี

THE DEVELOPMENT OF SHAWL FROM KAREN HAND-WOVEN
FABRICS : A CASE STUDY OF TAPERNKEE KAREN VILLAGE,
MOO 5, WANGYAOW SUB-DISTRICT, DANCHANG DISTRICT,
SUPHANBURI PROVINCE

ภิรมย์ แก้วมณี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาโทบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์
คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ปีการศึกษาที่ 2555
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

การพัฒนาผ้าคลุมไหล่จากผ้าทอมือกะเหรี่ยง
กรณีศึกษาหมู่บ้านกะเหรี่ยง-ตะเพินคี หมู่ 5 ตำบลวังยาว
อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี

ภิรมย์ แก้วมณี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาโทบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์
คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
ปีการศึกษาที่ 2555
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การพัฒนาผ้าคลุมไหล่จากผ้าทอมือกะเหรี่ยงกรณีศึกษาหมู่บ้าน
กะเหรี่ยง-ตะเพินคี หมู่ 5 ตำบลวังยาว อำเภอคำชะอี จังหวัดสุพรรณบุรี

The development of shawi from Karen hand-woven

fabrics : A case study of Tapernkee Karen village, Moo 5,

Wangyaow sub-district, Danchang district, Suphanburi province

ชื่อ-นามสกุล

นายภิรมย์ แก้วมณี

สาขาวิชา

สาขาวิชาเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศรีกาญจนา จตุพัฒน์วโรคม, Ph.D.

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

รองศาสตราจารย์สุทัศน์ย์ บุญโญภาส

ปีการศึกษา

2555

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(อาจารย์สุภา จุฬคุปต์, Ph.D.)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์สุทัศน์ย์ บุญโญภาส, M.A.)

กรรมการ

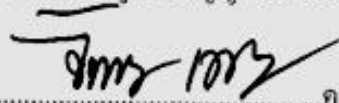
(อาจารย์รัตนพล มงคลรัตนาสีห์, Ph.D.)

กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศรีกาญจนา จตุพัฒน์วโรคม, Ph.D.)

คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีอนุมัติวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

.....คณบดีคณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์

(อาจารย์จිරวัฒน์ เหริชญารีย์, ค.ศ.ม.)

วันที่ 10 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2556

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การพัฒนาผ้าคลุมไหล่จากผ้าทอมือกะเหรี่ยง กรณีศึกษา หมู่บ้านกะเหรี่ยง-ตะเพินคี หมู่ 5 ตำบลวังยาว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี
ชื่อ-นามสกุล	นายภิรมย์ แก้วมณี
สาขาวิชา	เทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศรีกาญจนา จตุพัฒน์วิโรดม, Ph.D.
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	รองศาสตราจารย์สุทัศน์ย์ บุญโญภาส, M.A.
ปีการศึกษา	2555

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาวิถีชีวิตของกะเหรี่ยงบ้านตะเพินคี 2) ศึกษาลักษณะลวดลายผ้า 3) พัฒนาผ้าคลุมไหล่ 4) ทดสอบสมบัติทางกายภาพ และความคงทนของผ้าคลุมไหล่ต้นแบบ และ 5) สาระวจความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผ้าคลุมไหล่ต้นแบบ

การศึกษาวถีชีวิตกะเหรี่ยงบ้านตะเพินคีใช้วิธีการสัมภาษณ์ และบันทึกข้อมูลลักษณะลวดลายผ้าทอมือกะเหรี่ยงใช้วิธีการรวบรวมสิ่งทอทั้งหมดที่มีในหมู่บ้าน โดยนำลายของผ้าทอกะเหรี่ยงแบบดั้งเดิมมาปรับโทนสี และขนาดของลวดลายให้ทันสมัย ย่อมลึขรรรชชาติ และทอผ้าตามที้ออกแบบ ทดสอบสมบัติทางกายภาพ กลุ่มตัวอย่างแบบสอบถามคือ ผู้บริโภค 150 คน และสถิติที่ใช้คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัยพบว่า วิถีชีวิตของกะเหรี่ยงบ้านตะเพินคี นับถือศาสนาพุทธ การแต่งกายสตรีพรหมจารีสวมชุดกระโปรงยาวถึงข้อเท้า สตรีแต่งงานแล้วสวมเสื้อคอวี นุ่งผ้าซิ่นยาวถึงข้อเท้า บริโภคอาหารที่หาได้ในท้องถิ่น รสจัด ทึ่อยออาศัยเป็นบ้านได้ถุนสูง ฝา และพื้นบ้านทาด้วยไม้ไผ่ ลวดลายผ้ามี 3 ลักษณะคือ ลายสลับสี ลายขีด และลายจก เมื่อพัฒนาลวดลาย และย้อมสี ทอเป็นผ้าคลุมไหล่แล้ว นำไปทดสอบสมบัติทางกายภาพ ผลการทดสอบพบว่า ผ้ามีน้ำหนัก 268.12 กรัมต่อตารางเมตร ความแข็งแรงของผ้าคลุมไหล่ต่อแรงดึงแนวเส้นด้ายยืนคือ 717.66 นิวตัน แนวเส้นด้ายพุ่งคือ 341.64 นิวตัน การเปลี่ยนแปลงขนาดภายหลังการซัก 1 ครั้งพบว่า แนวเส้นด้ายยืนมีการหดตัว 8% และแนวเส้นด้ายพุ่งมีการหดตัว 2.4% ผู้บริโภคมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยของความเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอยคือ 4.60 ค่าเฉลี่ยความสวยงามทันสมัยคือ 4.82

คำสำคัญ: การพัฒนา ผ้าทอมือ กะเหรี่ยง

Thesis Title	The Development of Shawl from Karen Hand-Woven Fabrics : A Case Study of Tapernkee Karen Village, Wangyaow Subdistrict, Danchang District, Suphanburi Province
Name–Surname	Mr. Piromk Aemane
Program	Home Economics Technology
Thesis Advisor	Assistant Professor Srikanjana Jatuphatwarodom, Ph.D.
Thesis Co–advisor	Associate Professor Sutusanee Boonyobhas, M.A. Academic
Year	2012

ABSTARCT

This research was aimed 1) to study the way of life of the Karens in Bantapernkee, 2) to study the handmade cloth patterns, 3) to develop shawl prototypes, 4) to test the physical property of the prototypes, and 5) to survey the consumer's satisfaction on the prototypes.

Data were collected by an interview with focuses on the Karens' way of life. The designs of shawl prototypes of the hand-made cloth were developed by adjusting the original patterns and color tones, using natural dying. The prototypes were then produced and their physical property was tested. Data on the consumer's satisfaction was collected from 150 consumers by means of an interview and statistically analyzed in terms of percentage and mean.

Concerning the Karens' way of life, it was found that they were Buddhists. The virgin females wear long skirts down to the ankle where as the married females wear V-neck blouses and long sarongs down to the ankle. Their foods were local and spicy. Their houses were elevated high while the walls and the floors were made of bamboo. The cloth was in three patterns: Salabsee (color alternating), Khid, and Chok patterns. After the patterns adjusting, dying and shawl weaving, the tests indicated that the cloth weight was 268.12 grams/square meter while the strengths of vertical and horizontal threads were 717.66 Newtons and 341.64 Newtons. After one washing, the shrinkage of vertical and horizontal threads was 8% and 2.4%. The consumer's satisfaction was at the highest level while the averages of the appropriateness and utilization was 4.60 and of the up-to-date beauty was 4.82.

Keywords: development, hand-woven fabrics, Karen

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความเมตตากรุณาอย่างสูงจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรียาญจนา จัตุพัฒน์วโรดม ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ สุทัศน์ บุญโยภาส อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ดร.สุภา จุฬคุปต์ ดร.รัตนพล มงคลรัตนาสีท ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาคร ชลสาคร ที่กรุณาให้คำแนะนำและให้คำปรึกษาตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ เพื่อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณชาวบ้าน หมู่บ้านกะเหรี่ยงตะเพินคี หมู่ 5 ตำบลวังยาว อ.ด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี ที่ให้ความรู้ทางด้านการศึกษาวชิรชีวิต ลวดลายผ้า ตลอดจนการพัฒนาผ้าคลุมไหล่จากผ้าทอมือกะเหรี่ยงบ้านตะเพินคี ทั้ง 5 รูปแบบเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในงานวิจัยและให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย ขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านกล้วย นายประกอบ พลายมี และคณะครู ที่ให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกตลอดจนการติดต่อประสานงานระหว่างการศึกษาและวิจัย ขอขอบคุณแม่ประนอม ทาเปง ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (ประณีตศิลป์-ศิลป์ปะผ้าทอ) ที่ให้ความรู้ทางด้านเส้นด้ายรวมไปถึงลักษณะการทอผ้า ขอขอบคุณช่างศิลปกรรม นายณัฐพงศ์ สนิทบุญ ที่ให้ความช่วยเหลือทางด้านเขียนแบบลายผ้าและการขยายลายผ้ากะเหรี่ยง ขอขอบคุณกระทรวงวัฒนธรรมจังหวัดสุพรรณบุรีที่ให้ความรู้ข้อมูลทางด้านชาติพันธุ์กะเหรี่ยงตะเพินคี ขอขอบคุณวิสาหกิจชุมชนหม้อห้อมจังหวัดแพร่ที่ให้ความรู้ทางด้านการย้อมสีธรรมชาติ ขอขอบคุณครอบครัว ที่ให้การสนับสนุนและเป็นกำลังใจตลอดช่วงระยะเวลาการทำงานวิจัย และขอขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาบ่มเพาะจนผู้วิจัยสามารถนำหลักการมาประยุกต์ใช้และอ้างอิงในงานวิจัยครั้งนี้

คุณค่าอันพึงมีจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ขอมอบเพื่อบุชาพระคุณบิดา มารดา ครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

ภิรมย์ แก้วมณี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฌ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
1.3 สมมติฐานการวิจัย.....	2
1.4 ขอบเขตในการวิจัย.....	3
1.5 คำจำกัดความในการวิจัย.....	3
1.6 กรอบแนวความคิด.....	4
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
2.1 การพัฒนาผลิตภัณฑ์.....	6
2.2 การออกแบบ.....	8
2.3 ฟ้าทอมือในประเทศไทย.....	11
2.4 โครงสร้างอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มไทย.....	85
2.5 กระบวนการผลิตผ้าเครื่องนุ่งห่ม.....	87
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	89
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	94
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	94
3.2 วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัย.....	94
3.3 วิธีการวิจัย	95
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	108

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า	
4	ผลดำเนินการวิจัย.....	109
4.1	การศึกษาวิถีชีวิตกะเหรี่ยงบ้านตะเพินคี.....	109
4.2	การศึกษาลวดลายผ้าทอมือกะเหรี่ยงบ้านตะเพินคี.....	114
4.3	การพัฒนาผ้าคลุมไหล่.....	119
4.4	การทดสอบสมบัติทางกายภาพผ้าคลุมไหล่.....	124
4.5	การสำรวจการศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผ้าคลุมไหล่ต้นแบบ.....	126
5	สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	133
5.1	สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล.....	133
5.2	ข้อเสนอแนะ.....	138
บรรณานุกรม	139
ภาคผนวก	142
ภาคผนวก ก	143
ภาคผนวก ข	160
ภาคผนวก ค	165
ภาคผนวก ง	169
ภาคผนวก จ	172
ภาคผนวก ฉ	177
ประวัติผู้เขียน	181

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
4.1	การทดสอบสมบัติทางกายภาพและความคงทนผ้าทอมือกะเหรี่ยง.....	124
4.2	ผลการทดสอบสมบัติ ความคงทนของสีต่อการขัดถูของผ้าคลุมไหล่.....	124
4.3	ผลการทดสอบสมบัติ ความคงทนของสีต่อเหงื่อของผ้าคลุมไหล่.....	125
4.4	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	126
4.5	ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อผ้าคลุมไหล่ต้นแบบ แบบที่ 1.....	128
4.6	ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อผ้าคลุมไหล่ต้นแบบ แบบที่ 2.....	129
4.7	ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อผ้าคลุมไหล่ต้นแบบ แบบที่ 3.....	130
4.8	ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อผ้าคลุมไหล่ต้นแบบ แบบที่ 4.....	131
4.9	ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อผ้าคลุมไหล่ต้นแบบ แบบที่ 5.....	132

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1	ผ้ามัดหมี่..... 13
2.2	ผ้าจก..... 14
2.3	ผ้าจิด..... 14
2.4	ผ้าแพรวา..... 15
2.5	ผ้ายกดอก..... 15
2.6	กลุ่มคนไทยวน..... 20
2.7	กลุ่มคนไทลื้อ..... 20
2.8	จีนไทยวน อำเภอแม่แจ่ม..... 21
2.9	ผ้าลายน้ำไหลเมืองน่าน..... 22
2.10	จีนมุกต่อตีนจก ชาวไทพวน..... 23
2.11	ลายคาดก่าน หรือ มัดก่าน..... 23
2.12	จีนป้อ..... 24
2.13	จีนลัวง..... 24
2.14	ผ้าหלב..... 25
2.15	จิตรกรรมวิหารลายคำ วัดพระสิงห์ แสดงการแต่งกายและวิถีชีวิตชาวล้านนา..... 25
2.16	จิตรกรรมวิหารวัดภูมินทร์ 26
2.17	ผ้ากึ่งไทแดง แขวงหัวพัน ประเทศลาว ใ้ช้กันประตู่..... 27
2.18	ตุง..... 27
2.19	จีนกะเหรี่ยง..... 28
2.20	กลุ่มไทย-ลาว..... 29
2.21	ผ้าฝ้ายมัดหมี่ลายดอกปีบ จังหวัดพิษณุโลก..... 30
2.22	ชาวผู้ไท หรือ ภูไท 32
2.23	การสาวไหม..... 33
2.24	โสมก๊..... 33
2.25	ผ้าห่อคัมภีร์..... 34

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
2.26 ผ้ามัดหมี่ไทลาว.....	34
2.27 ผ้ามัดหมี่บ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ.....	35
2.28 ผ้าไหมมัดหมี่.....	35
2.29 ผ้าปุม.....	36
2.30 ผ้าโฮลเปราะฮ์.....	36
2.31 ผ้าหางกระรอก.....	36
2.32 ผ้าแพว หรือ แพรวา.....	37
2.33 ผ้าแพม.....	37
2.34 ผ้าลับแล.....	41
2.35 เสื้อก้อม	42
2.36 เสื้อฮี.....	42
2.37 ผ้ายกนครศรีธรรมราช.....	46
2.38 ผ้าบ้านนาหมื่นศรี.....	46
2.39 ผ้าเกาะยอ	46
2.40 ผ้ายกพุมเรียง.....	46
2.41 หญิงสาวสวมชุดขาว	48
2.42 หม่มเสื้อแดงสถานภาพโสด.....	48
2.43 แม่เต่ากะเหรี่ยงสะกอ	48
2.44 สมาชิกกะเหรี่ยงสะกอ บ.ห้วยขม.....	48
2.45 เสื้อลายปักลูกเดือย	50
2.46 การทอสลับลีสาขจก.....	50
2.47 ผ้าถุงลายมัดหมี่.....	50
2.48 เสื้อลายขิด.....	50

สารบัญญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
2.49	พะโดกิ (ลายงูเห่า)	52
2.50	ทีลูกะ (ลายบอกน้ำเต้า)	52
2.51	ลอมเมอเจอะ (ลายต่อลูกเต๋อย)	52
2.52	สีพอ (ลายตัวนึ่ง)	52
2.53	ผ้าปักแผ่นมั่ง.....	53
2.54	วิธีการสร้างตารางบนผ้าไหม.....	57
2.55	การแต่งกายมั่งขาวชายในอดีต.....	59
2.56	การแต่งกายมั่งขาวชายในปัจจุบัน.....	59
2.57	การแต่งกายมั่งขาวหญิงในอดีต	59
2.58	การแต่งกายมั่งขาวหญิงในปัจจุบัน.....	59
2.59	การแต่งกายของมั่งดำชายในอดีต.....	60
2.60	การแต่งกายมั่งดำชายในปัจจุบัน.....	60
2.61	การแต่งกายของมั่งดำหญิงในอดีต.....	61
2.62	การแต่งกายมั่งดำหญิงในปัจจุบัน.....	61
2.63	สตรีเผ่าเมี่ยน	62
2.64	สตรีวัยรุ่นเผ่าเมี่ยน.....	62
2.65	เด็กชายเผ่าเมี่ยน.....	63
2.66	การใช้ผ้าตัดปะของเมี่ยน.....	64
2.67	สตรีสูงวัยเผ่าเมี่ยนกับงานยามว่าง.....	65
2.68	ผ้ากับหญิงชราชาวเมี่ยน.....	65
2.69	ภาพแสดงลายปักด้านหลัง	66
2.70	ภาพแสดงลายปักด้านหน้า.....	66
2.71	ชุดเผ่าลาหู่.....	67
2.72	ชาวเผ่าลาหู่.....	67
2.73	การแต่งกายสตรีชาวลาหู่.....	68

สารบัญญภาพ (ต่อ)

ภาพที่		หน้า
2.74	การแต่งกายชายชาวลาหู่.....	68
2.75	เครื่องประดับของเผ่าลาหู่.....	68
2.76	สตรี "อู้อี้อ่าข่า"	70
2.77	ผู้ชาย "อู้อี้อ่าข่า"	70
2.78	สตรี "โล้อี้อ่าข่า".....	71
2.79	สตรี"ผาหมีอ่าข่า".....	71
2.80	เสื้อผู้หญิง	73
2.81	เสื้อหญิง.....	73
2.82	หมวกของผู้หญิง	74
2.83	เสื้อผู้ชาย.....	74
2.84	ข่ามของลืซุ.....	75
2.85	การแต่งกายของชนเผ่าคะฉิ่น.....	77
2.86	การแต่งกายของผู้ชายเผ่าคะฉิ่น	78
2.87	การแต่งกายของผู้หญิงเผ่าคะฉิ่น.....	78
2.88	แฟมอร์แกน	78
3.1	แสดงแผนผังคิดออกแบบผ้าคลุมไหล่.....	95
3.2	ผ้าคลุมไหล่ แบบที่ 1.....	96
3.3	ผ้าคลุมไหล่ แบบที่ 2.....	96
3.4	ผ้าคลุมไหล่ แบบที่ 3.....	97
3.5	ผ้าคลุมไหล่ แบบที่ 4.....	97
3.6	ผ้าคลุมไหล่ แบบที่ 5.....	98
3.7	ขยายแบบผ้าคลุมไหล่ แบบที่ 1.....	98
3.8	ขยายแบบผ้าคลุมไหล่ แบบที่ 2.....	99
3.9	ขยายแบบผ้าคลุมไหล่ แบบที่ 3.....	99
3.10	ขยายแบบผ้าคลุมไหล่ แบบที่ 4.....	100
3.11	ขยายแบบผ้าคลุมไหล่ แบบที่ 5.....	100

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
3.12 ต้นหูกวาง.....	101
3.13 ต้นกระโดน.....	102
3.14 ดอกดาวเรือง.....	103
3.15 รากข่อยป่า.....	104
3.16 ใบห้อม.....	105
3.17 ลูกกนทา.....	106
4.1 ที่ตั้งหมู่บ้านกระเหรี่ยงตะเพินคี.....	110
4.2 น้ำตกตะเพินคี่น้อย	110
4.3 การแต่งกายเด็กหญิงชาวกระเหรี่ยง	112
4.4 การแต่งกายของชาวกระเหรี่ยง.....	112
4.5 อาหารหลักของชาวกระเหรี่ยง.....	113
4.6 บ้านเรือนของชาวกระเหรี่ยง.....	114
4.7 ลายอะคู๊ท้าย	115
4.8 ลายอะตะลุง.....	115
4.9 อะลุงยู.....	115
4.10 การปั่นด้าย.....	117
4.11 เครื่องทอที่เอวเมื่อเรียงขึ้นเส้นด้ายเสร็จ.....	118
4.12 การวิเคราะห์ผ้าคลุมไหล่ต้นแบบ แบบที่ 1.....	119
4.13 การวิเคราะห์ผ้าคลุมไหล่ต้นแบบ แบบที่ 2.....	120
4.14 การวิเคราะห์ผ้าคลุมไหล่ต้นแบบ แบบที่ 3.....	121
4.15 การวิเคราะห์ผ้าคลุมไหล่ต้นแบบ แบบที่ 4.....	122
4.16 การวิเคราะห์ผ้าคลุมไหล่ต้นแบบ แบบที่ 5.....	123

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

"ผ้าไทย" คือผ้าทุกชนิดที่ประดิษฐ์คิดค้นขึ้นโดยฝีมือคนไทย ทั้งผ้าลายขิด ผ้ายก ผ้ายกน้ำไหล มัดหมี่ แม้แต่ผ้าพื้นเมืองที่นำไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ได้มากมาย เช่น เสื้อผ้า ปลอกหมอน ผ้าห่ม กระเป๋าผ้าผ้าม่าน ผ้าพันคอ ฯลฯ ได้สร้างชื่อเสียงขจรขยายไปทั่วโลกส่งผลให้ชาวต่างชาติที่เข้าเยี่ยมชมเมืองไทยลงทุนเดินทางไปแสวงหาผ้าเหล่านี้จากแหล่งผลิต สร้างรายได้ให้กับประเทศชาติคิดเป็นเม็ดเงินมูลค่ากว่า 1,000 ล้านบาทต่อปี ทั้งนี้ความนิยมในผ้าไทยส่วนมากเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทอมาจากเส้นใยธรรมชาติจำพวกไหม (silk) และฝ้าย (cotton) ปฏิเสธไม่ได้เลยว่าเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ผ้าไทยเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายก็คือการส่งเสริมอาชีพด้านหัตถกรรมให้แก่ชาวบ้านภายใต้มูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ชื่อเสียงของผ้าไทยในแง่ของฝากของใช้ถือว่าอยู่ในอันดับต้นๆ แต่หากเป็นในเชิงพาณิชย์แล้วยังนับว่าอ่อนด้อยในแง่การตลาดอยู่มากทั้งที่คุณภาพและคุณค่าอันเป็นเอกลักษณ์ของผ้าไทยสามารถไปไกลได้ถึงระดับโลกในแง่แฟชั่นที่ไม่จำเพาะแก่แฟชั่นเสื้อผ้า (ชาญชัย สิริเกษมเลิศ, : 2555)

ผ้าทอมือส่วนใหญ่ในประเทศไทยล้วนแล้วแต่มีลวดลายที่สวยงามและแตกต่างกันเนื่องจากมีหลากหลายชาติพันธุ์ในพื้นที่ผืนแผ่นดินไทย ดังนั้นผ้าทอมือกะเหรี่ยงเป็นอีกหนึ่งความสวยงามที่มีความละเอียดในผืนผ้าสูง จังหวัดสุพรรณบุรีเป็นอีกจังหวัดที่มีหลากหลาย ในชาติพันธุ์โดยเฉพาะหมู่บ้านกะเหรี่ยงตะเพินคี ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 5 ตำบลวังยาว อำเภอด่านช้างจังหวัดสุพรรณบุรี ระยะทางห่างจากตัวจังหวัดสุพรรณบุรี ประมาณ 180 กิโลเมตร อยู่ห่างจากตัวอำเภอด่านช้าง ประมาณ 90 กิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือน 43 ครัวเรือน ประชากร 236 คน โดยประชากรเกือบทั้งหมดมีเชื้อชาติกะเหรี่ยง ชาวกะเหรี่ยงตั้งชุมชนอยู่ ณ บริเวณนี้มาประมาณ 200 - 300 ปีมาแล้ว ชาวบ้านมีอาชีพทำการเกษตรเป็นส่วนใหญ่การสัญจรผ่านไปมาสะดวก อยู่ใกล้ถนนเส้นหลักมีภูมิทัศน์ที่สวยงามประกอบกับคนในชุมชนมีจิตใจโอบอ้อมอารี การทอผ้าเป็นศาสตร์อย่างหนึ่งที่สืบทอดกัน จากรุ่นสู่รุ่นเป็นเวลายาวนานหญิงสาวกระเหรี่ยงนิยมทอผ้าหลังจากทำงานเสร็จเพื่อไว้ใช้เอง การทอผ้าจะถูกถ่ายทอดให้กับทายาทตั้งแต่เด็กเพราะแต่ละลายมีความละเอียดสูงจึงจำเป็นต้องใช้เวลาในการเรียนรู้หลายปีเพื่อฝึกทักษะความชำนาญและสืบทอดลวดลายผ้าให้คงอยู่กับวิถีชีวิตชาวกระเหรี่ยงยาวนานสืบไปปัจจุบันการทอผ้า

กะเหรี่ยงหมู่บ้านตะเพินคี มีกนิยมนแต่เฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุมีเพียงไม่ถึง 10 คนในหมู่บ้านเพราะการเปลี่ยนแปลงของเครื่องนุ่งห่มในยุคปัจจุบันมีความทันสมัยมากขึ้น เด็กและวัยรุ่นจึงหันมาสวมใส่เสื้อผ้าสำเร็จรูปกันมากขึ้น จึงทำให้การสืบทอดการทอผ้าและการสืบทอดลายผ้า ไม่ได้ได้รับความสนใจจากคนหนุ่มสาวในปัจจุบันหรือหากผู้สืบทอดการทอผ้ารุ่นปัจจุบันนิยมนหันมาใช้เส้นด้ายสังเคราะห์ในการผลิตผืนผ้าจึงทำให้ลดคุณค่าทางด้านวัสดุ และเอกลักษณ์ความสวยงามด้านสีสันอีกทั้งสีของผ้าทอกะเหรี่ยงเป็น โทนสีที่ดูฉูดฉาดยังไม่เป็นที่ต้องการของตลาดสิ่งทอมากนัก

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจอย่างยิ่งที่จะศึกษาวิถีชีวิต ลวดลายผ้าทอกะเหรี่ยง การแต่งกาย วิธีการทอผ้า เทคนิคการทอ การย้อมสีธรรมชาติ และวัสดุอุปกรณ์การทอผ้าของกะเหรี่ยงตะเพินคี เพื่อฟื้นฟูและพัฒนาผ้าทอกะเหรี่ยง การวิจัยนี้มุ่งเน้นใน การปรับรูปแบบผ้าทอกะเหรี่ยงมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องประกอบการแต่งกายคือ ผ้าคลุมไหล่และทดสอบสมบัติทางกายภาพ จากนั้นนำไปสำรวจความพึงพอใจของผู้บริโภค ประโยชน์ของการวิจัยในครั้งนี้เพื่อเก็บสะสมข้อมูลให้กับบุคคลที่สนใจใคร่ศึกษาและถือเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมเกี่ยวกับผ้าทอมือของชาวกะเหรี่ยงให้คงอยู่ต่อไปอีกทั้งยังสามารถสร้างรายได้เสริมให้กับชาวกะเหรี่ยงและเป็นการช่วยส่งเสริมพัฒนาผ้าทอมือของกะเหรี่ยงตะเพินคีให้เป็นที่ต้องการของตลาดผ้าไทยต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาวิถีชีวิตของกะเหรี่ยงบ้านตะเพินคี
2. ศึกษาลักษณะลวดลายผ้าทอมือกะเหรี่ยงบ้านตะเพินคี
3. พัฒนาผ้าคลุมไหล่จากผ้าทอมือกะเหรี่ยง
4. ทดสอบสมบัติทางกายภาพ และความคงทนของผ้าคลุมไหล่ต้นแบบ
5. สำรวจความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผ้าคลุมไหล่ต้นแบบ

1.3 สมมติฐานการวิจัย

ความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อการออกแบบและพัฒนาผ้าคลุมไหล่จากผ้าทอมือกะเหรี่ยงแบบที่ 2 อยู่ในระดับมากที่สุด

1.4 ขอบเขตในการวิจัย

กรณีศึกษาหมู่บ้านกะเหรี่ยงตะเพนคี หมู่ 5 ตำบลวังยาว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี การพัฒนาผ้าคลุมไหล่จากผ้าทอมือกะเหรี่ยง มีขอบเขตในการวิจัยดังนี้

1.4.1 ศึกษาวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชาวกะเหรี่ยง วิธีการทอผ้า ศึกษาอุปกรณ์ทอผ้าและ ลวดลายผ้าทอกะเหรี่ยงของสตรีภายในหมู่บ้านตะเพนคี

1.4.2 รวบรวมข้อมูลการทอผ้ามาสู่กระบวนการ

1.4.3 พัฒนาผลิตภัณฑ์ออกแบบสี ลวดลาย และพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ทันสมัย แล้วนำผ้าคลุมไหล่จากผ้าทอกะเหรี่ยงแบบที่ 2 ไปทดสอบสมบัติทางกายภาพ

1.4.4 สํารวจความพึงพอใจของผู้บริโภคที่เป็นลูกค้าของตัวแทนจำหน่ายกลุ่มทอผ้ากะเหรี่ยง จำนวนสามแห่ง ได้แก่ ศูนย์ทอผ้าบ้านนาตาโพ ร้านผ้าธรรมชาติและร้านบายศรีสาขาของมาร์เช่มาร์เก็ตพาร์ค รวม 3 แห่ง จำนวน 150 คน

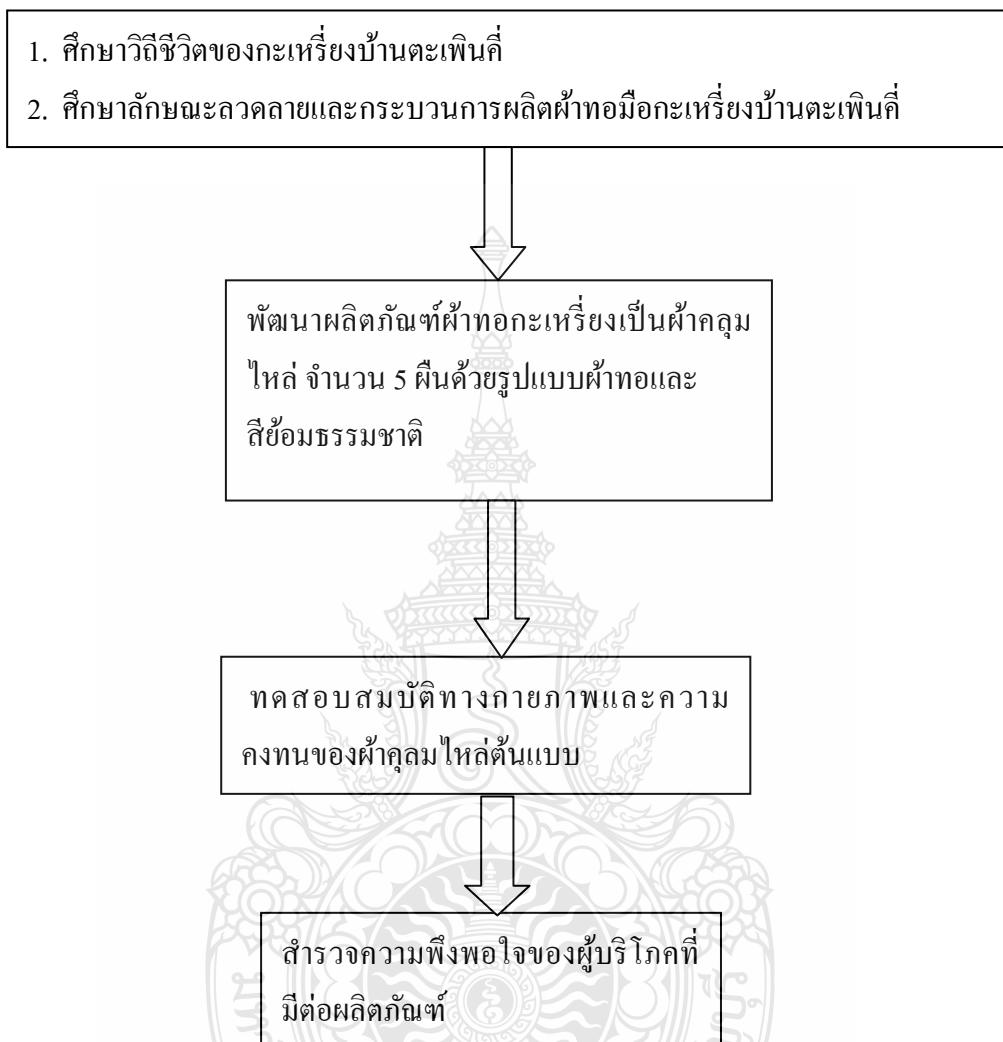
1.5 คำจำกัดความในการวิจัย

“การพัฒนา” หมายถึง การเปลี่ยนแปลงสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เกิดความเจริญเติบโตองงามและ ดีขึ้นที่พึงพอใจ ความหมายดังกล่าวนี้ เป็นที่มาของความหมายในภาษาไทยและเป็นแนวทางในการ กำหนดความหมายอื่นๆ (สนธยา พลศรี, 2547 : 2)

“ผ้าทอมือ” คือ การนำเส้นฝ้ายหรือไหมมาขัดกันให้เป็นลาย โดยจึงเส้นกลุ่มหนึ่งเป็นหลัก เรียกว่า เส้นยืนแล้วใช้อีกเส้นหนึ่งเรียกว่าด้ายพุ่ง สอดตามขวางของเส้นยืนเมื่อสานขัดกันก็จะเกิด ลวดลายต่างๆ (www.student.swu.ac.th : 2556)

“กะเหรี่ยง” หมายถึง คำว่า โพล่ว ในภาษากะเหรี่ยง โพล่ว แปลเป็นภาษาไทยว่าคนหรือ มนุษยชาติ ดังนั้น กะเหรี่ยง ก็หมายถึง คนหรือมนุษย์ (www.school.obec.go.th : 2556)

1.6 กรอบแนวความคิด

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยครั้งนี้คือ

1. ทราบวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยงตะเพนคี
2. เกิดการอนุรักษ์ลวดลายผ้าทอมือกะเหรี่ยงตะเพนคี
3. ได้รูปแบบ ลวดลายและสมบัติทางกายภาพของผ้าทอมือกะเหรี่ยงตะเพนคีให้เป็น
ผ้าคลุมไหล่สตรีที่ทันสมัย
4. เพิ่มมูลค่าให้กับผ้าทอมือกะเหรี่ยงตะเพนคี
5. สร้างงานสร้างอาชีพให้กับชาวกะเหรี่ยงตะเพนคี

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผ้าคลุมไหล่จากผ้าทอมือกะเหรี่ยง กรณีศึกษาหมู่บ้านกะเหรี่ยงตะเพนคี่ หมู่ 5 ตำบลวังยาว จังหวัดสุพรรณบุรี การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยงบ้านตะเพนคี่ ศึกษาลักษณะสวดลายและกระบวนการผลิตผ้าทอมือกะเหรี่ยงบ้านตะเพนคี่ พัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยง ทดสอบสมบัติทางกายภาพของผ้ากะเหรี่ยงคลุมไหล่ต้นแบบและสำรวจความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผ้ากะเหรี่ยงคลุมไหล่ต้นแบบ มีเอกสารและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องดังนี้

- 2.1 การพัฒนาผลิตภัณฑ์
- 2.2 การออกแบบ
- 2.3 ผ้าทอมือในประเทศไทย
- 2.4 โครงสร้างอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มไทย
- 2.5 กระบวนการผลิตผ้าเครื่องนุ่งห่ม
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 การพัฒนาผลิตภัณฑ์

ในการพัฒนานั้น มีผู้ให้คำจำกัดความ และให้ความหมายที่เกี่ยวข้องไว้ดังนี้

2.1.1. คำว่า การพัฒนา มีผู้ให้ความหมายไว้หลายความหมายดังนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราชได้พระราชทานพระบรมราโชวาทเกี่ยวกับการพัฒนา ดังนี้ พัฒนา คือ อย่่างไรก่อนอื่นต้องทราบว่ามีมุงให้เกิิดความเจริญมั่งคั่งก้าวหน้า มุงให้ทุกคนมีความสุขสบาย ดังนั้นทุกคนจึงมุงที่จะพัฒนา พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 อธิบายความหมายของคำว่าพัฒนาว่า การพัฒนา หมายถึง การเจริญเติบโต ความเจริญ ความก้าวหน้า ความรุ่งเรือง (นิรนาม “Your body type,” [ออนไลน์] ม.ป.ป.)

2.1.2 การพัฒนาที่เข้าใจกันโดยทั่วไป มีความหมายใกล้เคียงกับความหมายจากรูปศัพท์คือ การทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่าเดิมอย่างเป็นระบบหรือ การทำให้ดีกว่าสภาพเดิมที่เป็นอยู่อย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบ

ทางด้านคุณภาพระหว่างสภาพการณ์ของสิ่งนั้นดีกว่า สมบูรณ์กว่าก็แสดงว่าเป็นการพัฒนา (ปกรณ์ ปรียากร, 2538)

2.1.3 นักเศรษฐศาสตร์ได้ให้ความหมายของการพัฒนาว่า หมายถึงความเจริญเติบโต โดยเน้นความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญ เช่นผลผลิตของประเทศเพิ่มขึ้น รายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้น รายได้เฉลี่ยต่อคนของประชากรเพิ่มขึ้น (ณัฐพล ชันชไชย, 2527) มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจมากขึ้น ประชากรมีรายได้เพียงพอที่สามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของตนได้ (เสถียร เขยประทับ, 2528) สรุปได้ว่า การพัฒนาเป็นกระบวนการทางสังคมที่มีผลผลิตออกมาในรูปซึ่งสามารถวัดได้ด้วยเกณฑ์ทางเศรษฐศาสตร์ (สุนทรี โคมินม, 2522)

2.1.4 นักเศรษฐศาสตร์ได้กำหนดความหมายของการพัฒนาโดยใช้ความหมายจากรูปศัพท์และความหมายโดยทั่วไปคือ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจตามเนื้อหาของวิชาเศรษฐศาสตร์ ซึ่งเน้นความหมายเชิงปริมาณคือ การเพิ่มขึ้นหรือการขยายตัวทางเศรษฐกิจมากกว่าด้านอื่น ๆ (สนธยา พลศรี, 2547)

2.1.5 ในทางเทคโนโลยี การพัฒนา หมายถึงการเปลี่ยนแปลงระบบอุตสาหกรรมและการผลิตด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย ด้วยนักวิทยาศาสตร์และนักประดิษฐ์ทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงจากสังคมประเพณีนิยมเป็นสังคมสมัยใหม่ที่ทันสมัย (นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์และพูนศิริวัจนะภูมิ, 2534)

2.1.6 นักพัฒนาชุมชนได้ให้ความหมายของการพัฒนาไว้ว่า การพัฒนาหมายถึง การที่คนในชุมชนและสังคมโดยส่วนรวมได้ร่วมกันดำเนินงาน เพื่อปรับปรุงความรู้ความสามารถของตนเองและร่วมกันเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของตนเอง ชุมชน และสังคมให้ดีขึ้น (สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, 2525)

2.1.7 สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ได้ประทานพระดำรัสเรื่อง ... ศาสนธรรมเพื่อการพัฒนาชีวิตและสังคม ... ในพิธีเปิดงานสัปดาห์ส่งเสริมศาสนาและจริยธรรม ณ ดิگสันติโมตริ ทำเนียบรัฐบาลในวันที่ 1 ธันวาคม 2532 มีสาระสำคัญบางประการ ดังนี้ “การสร้างสรรค์ที่เรียกได้ว่าเป็นการพัฒนานั้น ควรเป็นการสร้างสรรค์ที่ทำให้ชีวิต และสังคมดีขึ้น เป็นต้นว่า มีความสงบสุขมากขึ้น มีความปลอดภัยมากขึ้น มีปัญหาและความทุกข์ยากต่าง ๆ ลดน้อยลงจนถึงหมดสิ้นไป เพราะฉะนั้นการกระทำใด ๆ ก็ตาม หากไม่ก่อให้เกิดผลดีดังกล่าวแก่ชีวิตและสังคม ก็กล่าวไม่ได้ว่าเป็นการพัฒนา ตามความหมายอันแท้จริงของคำว่าพัฒนา แม้ว่ามนุษย์จะสามารถสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ในทางวัตถุได้อย่างวิจิตรพิสดารมากขึ้น มีเครื่องใช้ไม่สอยสะควกสบาย และรวดเร็วขึ้น แต่ถ้าชีวิตและสังคม กลับมีความสงบสุขและความปลอดภัยลดน้อยลง ก็กล่าวไม่ได้ว่าชีวิต และสังคมนั้นพัฒนา คือ ดีขึ้นหรือเจริญขึ้น”

2.1.8 การพัฒนา หมายถึงการจัดความยากจน ความอโคจรการจัดความเจ็บไข้ได้ป่วย โดยมุ่งเน้นให้มีรายได้ มีงานทำ มีเสรีภาพขั้นพื้นฐาน มีโอกาสในการได้รับบริการสาธารณะต่าง ๆ หรือ การพัฒนา หมายถึง การสร้างสภาพการณ์ด้านต่าง ๆ เพื่อ ปรับปรุงเสริมสร้างคุณภาพชีวิต (Quality of Life) ให้ดีขึ้น และในบทความอันมีชื่อเสียงเรื่อง ความหมายของการพัฒนาของ Dudley Seers อีกประการหนึ่งชี้ให้เห็นว่า จุดมุ่งหมายเบื้องต้น ในการพัฒนาประเทศ คือ การแสวงหา ลู่ทางเพื่อแก้ปัญหาความอโคจร หรือภาวะทุโภชนาการ แก้ปัญหาความยากจนและแก้ปัญหา ด้านการเจ็บไข้ได้ป่วยของประชาชน เพราะปัญหาเหล่านี้ เป็นสิ่งที่บั่นทอนและทำลาย ศักยภาพของปัจเจกบุคคล กับจะนำความยุ่งยากมาสู่สังคมในที่สุด (ปรกรณ์ ปริยากร, ม.ป.ป. : 6)

2.1.9 การพัฒนา หมายถึงการเพิ่มพูนสมรรถนะของคนในการควบคุมสมาชิกของสังคม เช่น การเพิ่มความสามารถในการสร้างความเป็นธรรมในสังคมการสร้างพลังอำนาจของบุคคล ทางการเมือง การเมืองมีเสถียรภาพในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2.1.10 ปฐม มณีโรจน์ ได้ให้ความหมายของการพัฒนา คือ การเปลี่ยนแปลงไปจากสภาพ เดิม ไปสู่สภาพใหม่ที่ก้าวหน้าหรือเป็นไปในเชิงบวก โดยวิธีการหรือกระบวนการที่จะทำให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

จากความหมายที่นักวิชาการ และบุคคลต่าง ๆ ให้ความหมาย การพัฒนาจึงหมายถึง กระบวนการในการเปลี่ยนแปลงสร้างสรรค์ความก้าวหน้าทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นความก้าวหน้าทางด้าน เศรษฐกิจ ความเป็นธรรมในสังคม ความเสมอภาคทางการเมือง และการรักษาวัฒนธรรมอันดีงามของ สถานที่ใดที่หนึ่ง ด้วยวิธีการพัฒนาที่สมดุล ใช้วิธีการบริหารที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดความก้าวหน้า และประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งเอาไว้

สำหรับการพัฒนาผ้าทอกะเหรี่ยง นำความรู้ที่ได้มาพัฒนารูปแบบของ ลวดลายผ้าทอกะเหรี่ยงในรูปแบบผ้าคลุมไหล่สตรี เน้นการย้อมสีที่มีโทนสีธรรมชาติ ให้ความเหมาะสมกับความต้องการของผู้บริโภค เพิ่มรายได้ให้กับชุมชน เพิ่มความเป็นเอกลักษณ์ ผ้าทอไทยเป็นแนวทางการศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ต่อไป

2.2 การออกแบบ

2.2.1 ความหมายของการออกแบบ

การออกแบบหมายถึง การรู้จักการวางแผนจัดตั้งขั้นตอนและรู้จักเลือกใช้วัสดุวิธีการ เพื่อทำตามที่ต้องการนั้น โดยให้สอดคล้องกับลักษณะ รูปแบบและคุณสมบัติของวัตถุแต่ละชนิดตาม

ความคิดสร้างสรรค์ การปรับปรุงแบบ ผลงาน หรือสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่แล้วให้เหมาะสม มีความแปลกใหม่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้ความเหมาะสม ความสะดวกสบายในการใช้งานยังคงเหมือนเดิมหรือดีกว่าเดิม

การออกแบบหมายถึง การรวบรวมหรือการจัดองค์ประกอบทั้งที่เป็น 2 มิติ และ 3 มิติ เข้าด้วยกันอย่างมีหลักการนำองค์ประกอบของการออกแบบมาจัดรวมกันนั้นผู้ออกแบบจะต้องคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอยและความงามอันเป็นคุณลักษณะสำคัญของการออกแบบ การออกแบบเป็นศิลปะของมนุษย์เนื่องจากการสร้างค่านิยมทางความงามและสนองคุณประโยชน์ทางกายภาพให้แก่มนุษย์

การออกแบบยังหมายถึง กระบวนการที่สนองความต้องการในสิ่งใหม่ ๆ ของมนุษย์ ซึ่งส่วนใหญ่เพื่อให้ชีวิตอยู่รอดและมีความสะดวกสบายเพิ่มขึ้น สำหรับคำว่าออกแบบมีนักวิชาการและผู้รู้หลายท่านได้ให้คำจำกัดความไว้ดังนี้

2.2.1.1 การออกแบบสมัยนี้ได้ให้ความพอใจแก่มนุษย์สนองความต้องการทางจิตใจ และวิธีการสมัยใหม่ทางปัญญามนุษย์ มนุษย์ต้องการความเป็นอยู่อย่างสะดวกสบายมีความสุขทุกด้าน มีความจำเป็นที่ต้องปรับปรุงชีวิตให้ผูกพันอยู่กับสังคม ดังนั้นนักออกแบบย่อมต้องเข้าใจขั้นตอนความต้องการ คุณค่า คุณสมบัติ ความคงทนถาวรตลอดจนความสวยงาม หรืออาจกล่าวได้ว่าความสุขสันติ และความสะดวกสบายทั้งมวลขึ้นอยู่กับกรออกแบบ (สิทธิศักดิ์ รัชศรีสวัสดิ์กุล, 2539)

2.2.1.2 การออกแบบหมายถึง การกำหนดความคิด ตามความต้องการที่แสดงออกซึ่งเป็นไปลักษณะสร้างสรรค์สิ่งใหม่และรู้จักปรับปรุง การสร้างสรรค์เพื่อคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ และเข้าใจการวางแผนเพื่อให้ได้รูปทรงตามที่ต้องการ การถ่ายทอดความคิด จินตนาการ เพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่และรู้จักปรับปรุงแก้ไขสิ่งที่มีอยู่เดิมให้เหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย และการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย (วรพงศ์ ราชดิอุคมพงศ์, 2551)

2.2.1.3 การออกแบบผลิตภัณฑ์เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างจริงจังในช่วงศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมานี้เอง โดยมีการแบ่งฐานรากกันระหว่างกรออกแบบ (Design) และการผลิต (Production) ที่ปรากฏชัดในสมัยของการปฏิวัติอุตสาหกรรม (The Industrial Revolution) ซึ่งในช่วงแรกนักออกแบบผลิตภัณฑ์ก็คือช่างฝีมือ (Craftsman) หรือวิศวกร (Engineer) เป็นส่วนใหญ่ การทำงานช่วงแรก ๆ ก็มักจะเรียกว่า "การประดิษฐ์คิดค้น" (Invention) และถือเป็นการออกแบบทางวิศวกรรม (Engineering Design) ดังนั้น กิจกรรมการสร้างสรรค์ (The Design Process) ที่นักออกแบบนำเสนอก็คือ การเขียนแบบทางเทคนิค (Technical Drawing) จุดเริ่มต้นของการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (Industrial Design) ครั้งแรกนั้นเกิดขึ้นที่ประเทศเยอรมัน โดยในปี ค.ศ. 1907 บริษัทต่าง ๆ ในเยอรมันได้จ้างเหล่าช่างฝีมือและสถาปนิกให้ออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อการผลิตด้วย

เครื่องจักรซึ่งหนึ่งในจำนวนนักออกแบบเหล่านี้ก็มีนักออกแบบผลิตภัณฑ์คนสำคัญคือ Peter Behrens ซึ่งเป็นที่ปรึกษาด้านการออกแบบของบริษัท AEG ที่เป็นผู้ผลิตรายใหญ่ในอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าขณะนั้น Peter Behrens เป็นผู้ que เริ่มสร้างสรรค์การทำงานที่ครบถ้วนกระบวนการออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมขึ้นเป็นคนแรกโดยเฉพาะการออกแบบแสดงความมีเอกลักษณ์ที่แตกต่าง จากผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแข่งขันทั่ว ๆ ไป (สาคร คันธโชติ, 2528)

2.2.2 ความสำคัญของการออกแบบเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกาย มีอยู่หลายประการ ดังต่อไปนี้

2.2.2.1 การวางแผนการทำงาน การออกแบบจะช่วยให้การทำงานเป็นไปตามขั้นตอนอย่างเหมาะสมและประหยัดเวลา ดังนั้นอาจถือว่า การออกแบบ คือ การวางแผนการทำงาน

2.2.2.2 การนำเสนอผลงาน ผลงานการออกแบบจะช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องมีความเข้าใจตรงกันอย่างชัดเจน ดังนั้นความสำคัญในด้านการออกแบบ คือ เป็นการสื่อความหมาย เพื่อความเข้าใจระหว่างกัน

2.2.2.3 อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับงานเนื่องจากงานบางประเภทอาจมีรายละเอียดมากมาย ซับซ้อน ผลงานออกแบบจะช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้พบเห็นมีความเข้าใจชัดเจนขึ้นหรืออาจกล่าวได้ว่าผลงานการออกแบบ คือ ตัวแทนความคิดของผู้ออกแบบได้ทั้งหมด

2.2.3 องค์ประกอบหลักของการออกแบบ

การออกแบบเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายเพื่อสนองต่อจุดมุ่งหมายและนำกลับมาใช้งานได้อย่างน่าพอใจในประเด็นอยู่ที่ว่าความน่าพอใจขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลักดังต่อไปนี้

2.2.3.1 มีความสวยงามเป็นสิ่งแรกที่เราได้สัมผัสก่อนเมื่อได้เห็น คนเราแต่ละคนต่างมีความรับรู้เรื่อง ความสวยงามกับความพึงพอใจ ในทั้ง 2 เรื่องนี้ไม่เท่ากันจึงเป็นสิ่งที่ถูกเถียงกันอย่างมาก และไม่มีเกณฑ์ในการตัดสินใดๆ เป็นตัวที่กำหนดชัดเจน ดังนั้นงานที่เราได้มีการจัดองค์ประกอบที่เหมาะสมนั้นก็จะมองว่าสวยงามได้เหมือนกัน

2.2.3.2 มีประโยชน์ใช้สอยที่ดี เป็นเรื่องที่สำคัญมากในงานออกแบบทุกประเภทถ้าเป็นงานกราฟฟิกประเภทสื่อสิ่งพิมพ์นั้น ตัวหนังสือจะต้องอ่านง่าย เข้าใจง่าย และถ้าเป็นงานเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายจะต้องออกแบบให้สวมใส่สบายเหมาะสมกับผู้สวมใส่ ดังนั้นจึงเรียกว่า เป็นงานออกแบบประโยชน์ใช้สอยที่ดีได้ (เลอสม สदानปีตานนท์, 2537)

2.2.3.3 มีแนวความคิดในการออกแบบที่ดีเป็นหนทางความคิดที่ทำให้งานออกแบบตอบสนองต่อความรู้สึกพึงพอใจชื่นชมและในงานนั้น ๆ บางคนอาจให้ความสำคัญมากหรือน้อย

หรือไม่ให้ความสำคัญ เลขก็ได้ ดังนั้นบางครั้งในการออกแบบโดยใช้แนวความคิดที่ดีอาจทำให้มีคุณค่ามากขึ้น

2.3 ผ้าทอมือในประเทศไทย

2.3.1 ประวัติความเป็นมาของผ้าทอมือในประเทศไทย

นักประวัติศาสตร์เชื่อว่าในสมัยยุคหินแก่นั้นบริเวณซึ่งเป็นประเทศไทยในปัจจุบันยังไม่มี การทอผ้าใช้ แต่หลักฐานจากภาพเขียนสีบนเพิงผาและผนังถ้ำหลายแห่ง ทำให้ทราบว่ามนุษย์สมัยโบราณมิได้ปล่อยเรือนร่างให้เปลือยเปล่า แต่มีการนำวัสดุชิ้นเล็ก ๆ อย่างหนังสัตว์ หญ้า ใบไม้ หรือเปลือกไม้มาปกปิดร่างกาย กล่าวถึงการปั่นด้าย และการทอผ้า น่าจะปรากฏเป็นครั้งแรกในยุคก่อนประวัติศาสตร์ โดยถือกำเนิดและพัฒนาจากการทำเชือก การทอเสื่อ และการสร้างสรรค์งานจักสาน รวมทั้ง มีหลักฐานเก่าแก่ซึ่งยืนยันได้ว่าชุมชนบางแห่งมีการทอผ้าแล้ว คือ หินทูปผ้าเปลือกไม้ แวดินเผา และเข็มเย็บผ้าที่ทำด้วยกระดูกสัตว์ ซึ่งเวดจ์กล่าว คืออุปกรณ์ที่ใช้ในการปั่นด้าย ช่างทอจะใช้เวททำหน้าที่ถ่วงน้ำหนัก เพิ่มแรงเคลื่อนที่ให้ไม้ปั่นด้าย เมื่อไม้ปั่นด้ายหมุนไปรอบ ๆ ด้วยความเร็วสม่ำเสมอ เส้นด้ายที่ได้จึงมีขนาดและความเหนียวแน่นเท่ากันตลอดทั้งเส้น (บริษัท ไทยประกันชีวิต จำกัด, 2545) แสดงให้เห็นว่าชาวไทยนั้นมีการใช้ผ้าทอมาช้านาน เพราะส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรมมาตั้งแต่สมัยโบราณ การทอผ้าสมัยก่อนอาจเป็นการผลิตเพื่อใช้เองในชุมชนและต่อมาอาจมีไว้ผลิตเพื่อการค้า ประการสำคัญคือใช้ผ้าทอในพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย นอกจากนั้นผ้าทอยังเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงฐานะของผู้สวมใส่อีกด้วย (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2537)

ผ้าทอมือหรือการทอผ้าด้วยมือ เป็นรากฐานสำคัญยิ่งในการดำรงชีวิตขั้นพื้นฐานในชนบท นับได้ว่าเป็นอาชีพสำคัญอาชีพหนึ่งของประเทศรองลงมาจากอาชีพเกษตรกรรมผ้าทอพื้นเมืองของประเทศไทยได้มีวิวัฒนาการมาช้านาน และยังคงรักษารูปแบบ ลวดลาย ตลอดจนกรรมวิธีการทออันประณีตแบบโบราณไว้ ผ้าทอพื้นเมืองในแต่ละท้องถิ่นจะเปลี่ยนแปลงไปบ้าง ตามพัฒนาการของวัตถุดิบและตามความต้องการของตลาด แต่ก็ยังคงรูปแบบดั้งเดิมไว้ให้ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน (มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2544)

เดิมการทอผ้าของชาวชนบทไม่เป็นที่สนใจของนักวิชาการนัก เพราะจัดว่าเป็นเพียงกิจกรรมเสริมภายในครัวเรือนที่ช่วยให้มีรายได้เพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ต่อมาเมื่อได้เริ่มเห็นความสำคัญในการศึกษาความเป็นมาและองค์ประกอบพื้นฐานของสังคมไทย จึงหันมาให้ความสนใจชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในชนบท ซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศทำให้อาชีพหัตถกรรม

พื้นบ้านอันเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นได้รับความสนใจมากขึ้น ผู้ประกอบอาชีพทอผ้าที่พบในปัจจุบัน ส่วนใหญ่สืบเชื้อสายมาจากผู้อพยพที่มาจากแหล่งต่าง ๆ กัน ทั้งโดยการอพยพเพื่อมาหาที่ทำกินใหม่ บางกลุ่มถูกกวาดต้อนมาเนื่องจากภัยสงครามได้มาตั้งถิ่นฐานตามที่ต่าง ๆ ในประเทศไทยมาหลายชั่วอายุคน กรรมวิธีการทอและลวดลายที่ปรากฏบนผืนผ้ามักเป็นแบบสืบทอดมาจากถิ่นเดิม เช่น ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งชนกลุ่มใหญ่มีเชื้อสายลาว นิยมทอจิด และมัดหมี่มากที่สุด ในขณะที่ภาคเหนือซึ่งเป็นกลุ่มชนที่สืบเชื้อสายมาจากอาณาจักรล้านนามีวัฒนธรรมการทอผ้าจกที่งดงาม และภาคใต้มีการทอผ้ายกเป็นหลัก ถึงแม้ว่าในปัจจุบันการทอผ้าดูเหมือนจะคล้อยคลึงกันทุกภูมิภาคแล้วก็ตาม ในแต่ละท้องถิ่นก็ยังคงมีเอกลักษณ์ดั้งเดิมหลงเหลือให้เห็นอยู่บ้าง (มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2544)

2.3.2 ประเภทของผ้าทอมือในประเทศไทย

การจัดประเภทของผ้าทอในประเทศไทยสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ แบ่งตามวัตถุประสงค์ที่ใช้ในการทอและแบ่งตามกรรมวิธีการผลิต (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, : 2537) มีรายละเอียดดังนี้

2.3.2.1 แบ่งตามวัตถุประสงค์ที่ใช้ในการทอ

ก) ไยฝ้าย เป็นพืชเศรษฐกิจที่ปลูกได้ทั่วไปในทุกภาคของประเทศไทย เพราะเป็นพืชเขตร้อน ชอบดินเหนียวปนทราย อากาศโปร่ง ไม่ชอบร่มเงา เส้นใยของฝ้ายดูดความชื้นได้ง่าย เป็นตัวนำความร้อนที่เร็ว เหมาะสำหรับทอเป็นเครื่องนุ่งห่มในเมืองร้อน เพราะเมื่อฝ้ายดูดความชื้นแล้วความชื้นจะระเหยกลายเป็นไอ ผู้ที่สวมเสื้อผ้าด้วยฝ้ายจะรู้สึกเย็นสบาย ฝ้ายจะปลูกในเดือนพฤษภาคมต่อกับเดือนมิถุนายน หรือปลายเดือนกรกฎาคมต่อเดือนสิงหาคม เพราะระยะเวลา 4 - 5 เดือนนี้เป็นฤดูฝนจะช่วยให้ฝ้ายได้รับฝนดีพอประมาณ เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนธันวาคมฝ้ายก็จะแก่และแตกปุย การปลูกฝ้าย ชาวบ้านจะปลูกไปพร้อมๆกับการปลูกข้าวคือ หว่านข้าวในนาในขณะที่รอให้ต้นกล้าโตก็จะทำการปลูกฝ้ายไปด้วยคือ ปลูกในไร่หรือเนื้อที่ที่ว่างต่อจากบริเวณบ้านซึ่งสามารถดูแลได้ทั่วถึง ระยะเวลาที่ใช้ในการปลูกฝ้ายจนกระทั่งสามารถเก็บปุยได้ใช้เวลาประมาณ 6 - 7 เดือน จากนั้นนำเส้นใยของฝ้ายมาทอเป็นผืนผ้า สำหรับนุ่งห่มและใช้สอยในชีวิตประจำวัน

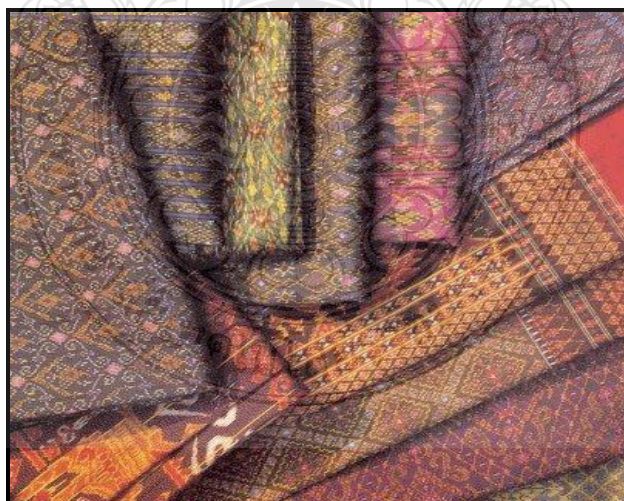
ข) ไยไหม เส้นใยไหมได้จากตัวไหมซึ่งส่วนมากจะเลี้ยงตัวไหมกัน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลาง ส่วนภาคใต้นั้นก็มีการเลี้ยงกันบ้าง ชาวบ้านเริ่มต้นการปลูกหม่อนสำหรับเป็นอาหารของตัวไหม ต้นหม่อนขึ้นได้ดีในดินเกือบทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นดินดีหรือ ดินค่อนข้างเลวก็ตาม โดยหม่อนต้องการความชุ่มชื้นเล็กน้อยในระยะตั้งตัว แต่เมื่อโตหม่อนจะทนความแห้งแล้งได้ดี พอสมควร การเลี้ยงไหมตัวไหมเป็นหนอน เมื่อแก่ตัวเข้าจะชักใยหุ้มตัวของ

มันเอง และตัวไหมจะอาศัยอยู่ภายในนั้น จากนั้นนำรังไหมมาสาวเพื่อเอาเส้นไหม ต่อจากนั้นก็นำเส้นไหมมาฟอก โดยนำมาต้ม ฟอกด้วยด่าง เพื่อขจัดให้สีเส้นไหมเดิมออก แล้วนำมาทอเพื่อทำให้เส้นไหมติดต่อกันเป็นเส้นเดียวกันตลอด หลังจากนั้นก็นำมาข้อมสี แล้วจึงนำไปทอเป็นผืนผ้าตามที่ต้องการ เส้นใยไหมมีคุณสมบัติ คือ ลื่น มัน และยืดหยุ่นได้ดี

ค) ใยประดิษฐ์ (Manufactured fibers) คือเส้นใยที่ประดิษฐ์ขึ้นจากสารเคมี ด้วยวิธีการทางเคมี หรืออาจเรียกได้ว่าเป็นเส้นใยสังเคราะห์จากสารเคมีมีหลายชนิด เส้นใยแต่ละชนิดจะมีส่วนประกอบทางเคมีที่แตกต่างกัน แต่มีกระบวนการผลิตที่คล้ายคลึงกัน จึงทำให้เส้นใยเหล่านี้มีโครงสร้างและคุณสมบัติทั่วไป ที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันหลายประการ (นวลแข ปาลิวณิช , 2542)

2.3.2.2 แบ่งตามกรรมวิธีในการทอผ้า คือการกระทำให้เกิดลวดลายบนผืนผ้าใน รูปแบบต่าง ๆ ทั้งที่ซับซ้อนและไม่ซับซ้อน แต่ละกรรมวิธีการทอลวดลายนั้นมีชื่อเรียกที่แตกต่างกันออกไป ได้แก่

ก) ผ้ามัดหมี่ มีกรรมวิธีการทอผ้าให้เกิดลวดลายโดยการข้อมเส้นไหม หรือฝ้ายให้เกิดลวดลายโดยการผูกมัดให้เกิดช่องว่างสีไม่ติดกัน การทอมัดหมี่แต่ละผืนต้องใช้เวลาและความประณีต จัดเรียงเส้นไหมและฝ้ายให้สม่ำเสมอคงที่ และต้องเรียงลำดับก่อนหลังเพื่อให้เกิดลวดลายสวยงาม ถูกต้อง ซึ่งลวดลายส่วนใหญ่จะสืบต่อกันมาจากบรรพบุรุษดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 ผ้ามัดหมี่

ที่มา : <http://www.thaitextilemuseum.com> (2556)

ข) ผ้าจก เป็นการทอและปักผ้าไปพร้อมๆ กัน การทอวดลายบนผืนผ้า ด้วยวิธีการเพิ่มด้ายเส้นพุ่งพิเศษเข้าเป็นช่วง ๆ ไม่ติดต่อกันตลอดหน้ากว้างของผ้า การกระทำโดยใช้ไหมหรือขนเม่นหรือนิ้วมือยกขึ้น กล่าวง่าย ๆ คือ การทอผสมปักกลาย ๆ แต่แทนที่จะใช้เข็มปักก็ใช้ขนเม่นหรือไม้แหลม ๆ ค่อยทำลวดลายใหม่สอดสลับสีด้ายดังภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 ผ้าจก

ที่มา : <http://www.chiangmainew.co.th/viewnews.php> (2556)

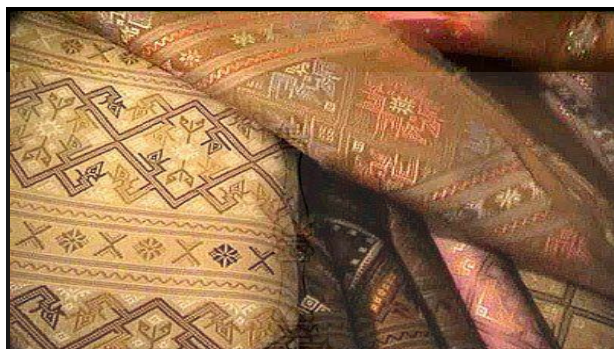
ค) ผ้าจิด เป็นผ้าทอด้วยกรรมวิธีใช้ไม้เขี่ยหรือสะกิดซ้อนเส้นด้าย ยืนขึ้นแล้วสอดเส้นพุ่งไปตามแนวเส้นยืนที่ถูกจัดซ้อนขึ้นนั้นจึงหว่านการสอดเส้นด้ายพุ่งทำให้เกิดลวดลายรูปแบบต่างๆ ดังภาพที่ 2.3

ภาพที่ 2.3 ผ้าจิด

ที่มา : http://www.qsds.go.th/silkcotton_26.php (2556)

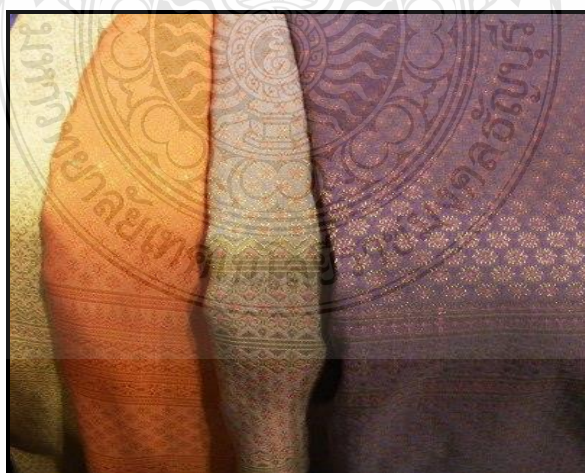
ง) ผ้าแพรวาเป็นผ้าทอมือ กรรมวิธีการทอผ้าเพื่อให้เกิดลวดลายเป็นลักษณะผสมกันระหว่างลายซิดกับลายจก การทอผ้าแพรวาต้องมีหลาย ๆ ลายอยู่ในผ้าผืนเดียวกันดังภาพที่ 2.4

ภาพที่ 2.4 ผ้าแพรวา

ที่มา : <http://www.thai-lao-silk.blogspot.com> (2556)

จ) ผ้ายกดอกมีกรรมวิธีการทอให้เกิดลวดลายโดยการยกตะกอแยกด้ายเส้นยืน แต่ไม่ได้เพิ่มเส้นด้ายยืนหรือพุ่งพิเศษเข้าไปในผืนผ้า และในบางครั้งการยกดอกจะมีการเพิ่มด้ายเส้นพุ่งจำนวนสองเส้นหรือมากกว่านั้นเข้าไปลวดลายที่ทอจะเป็นลายที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต สิ่งแวดล้อม และความเชื่อทางศาสนาซึ่งได้แก่ ลายปราสาท ลายธรรมาสัน ลายสัตว์ ลายพืช และลายเรขาคณิต เป็นต้นดังภาพที่ 2.5

ภาพที่ 2.5 ผ้ายกดอก

ที่มา : <http://www.skyscrap-ercity.com/showthread.php> (2556)

2.3.3 ผ้าทอกับโอกาสที่ใช้

ผ้าทอนั้น มีชื่อเรียกที่แตกต่างกันตามลักษณะการใช้งาน สามารถจำแนกได้ดังนี้

2.3.3.1 ผ้าพื้น ทอโดยการใช้นวมเส้นพุ่ง และไหมยืนสี่เดี่ยวนั่นเช่น ไหมพุ่งเป็นสี่เดี่ยวนวมเส้นยืนเป็นสี่ทอง ใช้เป็นผ้านุ่ง หรือในโอกาสอื่น ๆ

2.3.3.2 ผ้าสไบ มีลักษณะคล้ายผ้าขาวม้า ใช้พาดบ่าในงานบวช งานบุญ และงานรื่นเริงต่าง ๆ

2.3.3.3 ผ้าโสร่งเป็นผ้านุ่งสำหรับผู้ชาย ใช้นุ่งอยู่กับบ้าน หรือใส่ไปในงานพิธีต่าง ๆ และเป็นผ้าไหว้พ่อแม่ ของเจ้าบ่าวเจ้าสาว

2.3.3.4 ผ้านุ่งใช้นุ่งอยู่กับบ้าน ใช้ในงานพิธี ใช้เป็นผ้าไหว้ในงานแต่งงาน ได้แก่ ผ้าพื้น

2.3.3.5 ผ้าเก็บใช้สำหรับพาดบ่า ไปวัดหรืองานพิธีต่าง ๆ

2.3.4 อุปกรณ์การทอผ้าทั่วไป หมายถึงส่วนประกอบหลักของเครื่องทอผ้า ซึ่งประกอบด้วย โครงสร้างสำหรับยึดส่วนต่างๆ ที่เป็นอุปกรณ์ในการทอผ้า เฉพาะส่วนที่เป็นอุปกรณ์สำคัญในการทอผ้าทุกชนิด (มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2544) มีดังนี้

2.3.4.1 กี่หรือหูก (Loom) คือ เครื่องมือที่ใช้ในการทอผ้าให้เป็นผืน

2.3.4.2 พันหวี (Reed) ภาษาไทยแท้ๆ เรียกว่า ฟืม เป็นเครื่องมือทอผ้ามีลักษณะเป็นกรอบสี่เหลี่ยมผืนผ้าทำด้วยไม้หรือเหล็ก ขนาดกว้างประมาณ 14 - 16 เซนติเมตร ยาวประมาณ 90 - 105 เซนติเมตร ตรงกลางเป็นไม้ไผ่ซี่เล็ก ๆ คล้ายหวีระยะระหว่างซี่จะห่างกันตามความต้องการ แต่ละช่องจะใช้สอดด้ายเส้นยืนเข้าไปหนึ่งเส้น เป็นการจัดเส้นด้ายยืนให้อยู่ห่างกันตามความละเอียดของเนื้อผ้า ฟืมจะเป็นตัวกระทบให้ได้เส้นพุ่งแนบชิดสานกับเส้นยืน เพื่อให้ลายเนื้อผ้าติดกัน ฟืมที่มีซี่เป็นเหล็กสามารถจัดซี่ให้ถี่ และมีจำนวนซี่มากกว่าไม้ที่มีขนาดเดียวกัน ผ้าที่ทอจะเนื้อแน่นละเอียดและหนากว่า

2.3.4.3 ตะกอหรือเขา (Harness) มีลักษณะเป็นกรอบไม้ทำหน้าที่แยกด้ายยืนออกเป็นหมี่ ตะกอที่ใช้ในชนบททำด้วยเชือก ในการทอแต่ละครั้งจะต้องทำตะกอใหม่ มีไม้ผูกตะกอ 2 อันยึดเชือกตะกอที่พันโยงกันเหมือนเลข 8 ต้องมีตะกออย่างน้อย 2 ชุด ถ้ามีลวดลายมากต้องใช้ตะกอ มากชุดขึ้น ตะกอที่ใช้สำหรับเครื่องจักรจะทำได้ด้วยลวดหรือแผ่นโลหะบางๆ มีรูกลวงตรงกลางสำหรับร้อยด้ายเส้นยืน

2.3.4.4 กระจวย (Shuttle) คือ อุปกรณ์ใส่ด้ายเส้นพุ่งที่ใช้ในการทอผ้าโดยปกติมีความยาวประมาณ 30 เซนติเมตร ส่วนหัวและส่วนท้ายของกระจวยจะเรียมนคล้ายเรือ ปลายทั้งสอง

ข้างอนเจ็ดเล็กน้อย ตรงกลางป่องและเจาะเป็นช่องสำหรับใส่ด้ายที่กรอ ๆ ไว้เป็นด้ายเส้นพุ่งใน ขณะที่ทอกระสวยจะพุ่งสลับซ้ายขวาไปมาเพื่อสอดด้ายเส้นพุ่งให้ขัดกับด้ายเส้นยืนสลับกับการ กระทบฟืมเพื่อให้เส้นด้ายเรียงเข้าด้วยกันแน่นและเป็นระเบียบ

2.3.4.5 เขาหูก คือส่วนที่ใช้สอดด้ายเป็นเส้นยืนสำหรับแยกเส้นยืนออกเป็นสอง ฝ่ายเพื่อที่จะพุ่งกระสวยเข้าหากันได้สะดวก เขาหูกมีอยู่สองอัน แต่ละอันเวลาสอดด้ายก็ต้องสอด สลับกันไปเส้นหนึ่งเว้นเส้นหนึ่ง ที่เขาหูกนี้จะมีเชือกผูกแขวนไว้กับด้านบน โดยผูกเชือกเส้นเดียว สามารถเคลื่อนที่ไปมาได้ ส่วนล่างยังมีเชือกผูกติดกับคานเหยียบเพื่อเวลาต้องการดึงด้ายให้เป็นช่องก็ เหยียบคานเหยียบ คานเหยียบจึงดึงเขาหูกให้เลื่อนขึ้นลงได้

2.3.4.6 ไม้ไขว้ คืออุปกรณ์สำหรับจัดเส้นด้ายให้เป็นระเบียบ

2.3.4.7 ไม้คล้องด้าย คือไม้สำหรับคล้องด้ายให้ตึงและหวี

2.3.4.8 ไม้คันพง คือไม้ไผ่ที่มีลักษณะแบน โค้งงอเล็กน้อย ขนาดความกว้าง ประมาณครึ่งเซนติเมตร มีความยาวตามขนาดฟืมตอนปลายของไม้คันพงจะสวมด้วยปลอกโลหะ ปลายแหลมคล้ายฟันทั้งสองข้างเพื่อใช้สำหรับตริ่งผ้าให้ตึงอยู่ตลอดเวลา และทำให้หน้าผ้าไม่ย่น นอกจากนั้นยังช่วยให้การสอดด้ายพุ่งและกระทุ้งฟืมได้สะดวก

2.3.4.9 ไม้ค้ำ คือไม้ที่ใช้สอดด้ายเส้นยืนไว้หลังจากนับด้ายเส้นยืนเพื่อทำให้เกิด ลวดลายใช้ในการทอด้วยเทคนิคพิเศษ

2.3.4.10 ไม้ดาบ คือไม้ที่มีลักษณะแบนยาวใช้สอดผ่านด้ายเส้นยืน แล้วพลิก ทางสันไม้เพื่อให้เกิดช่องว่างให้กระสวยพุ่งผ่าน

2.3.4.11 ไม้แป้นก็ คือที่นั่งของผู้ทอ

2.3.4.12 ผัง (ธนูถ่างผ้า) คือเครื่องมือที่ใช้สำหรับขึงผ้าให้ตึงในขณะที่กำลังทอผ้า อยู่ได้ผ้าที่ทอ ทำด้วยไม้มีขนาดยาวเท่ากับความกว้างของฟืมมีปลอกทั้งสองด้านเป็นทองเหลืองปลาย แหลม

2.3.4.13 อัก คือเครื่องปักเส้นด้ายหรือเส้น ไหมก่อนกรอเข้ากระสวย

2.3.4.14 หลา คือเครื่องมือสำหรับปั่นฝ้าย ปั่นหลอด

2.3.4.15 ระวัง คือเครื่องมือสำหรับใส่ขดด้ายที่จะกรอ รูปร่างคล้ายวงล้อทำด้วยไม้ ใฝ่ เป็นซี่ๆ ทำเป็นล้อหมุนสาวเส้นด้ายมิให้พันกัน

2.3.4.16 ไน คือเครื่องมือสำหรับกรอเข้ากับหลอดด้าย ก่อนที่จะนำไปใส่ กระสวยต้องนำไปใช้ร่วมกับระวัง มีลักษณะด้านหนึ่งเป็นกงล้อขนาดใหญ่มีเพลหมุนด้ายมี สายพาน ต่อไปยังท่อเล็กๆ ที่ปลายอีกข้างหนึ่ง

2.3.4.17 กง คืออุปกรณ์กรอเส้นด้ายที่ย้อมแล้วให้เป็นใจ หรือเป็นขด

2.3.5 วิธีการทอผ้า

วิธีการทอผ้าคือ การทำให้เส้นด้ายสองชุดสานขัดในลักษณะตั้งฉากกันส่วนประกอบพื้นฐานที่สำคัญของเครื่องทอผ้าจะมีแกนม้วนด้ายยืน (Warp beam) ซึ่งจะม้วนด้ายยืนไว้ด้านหนึ่งแล้วส่งผ่านส่วนที่ทำหน้าที่สานขัดของเครื่องทอ หรือกี่ (Loom) ได้เป็นผ้าที่ทอเสร็จแล้วจะม้วนไว้ในแกนม้วนผ้า (Cloth beam) ส่วนสำคัญอื่น ๆ ที่จะทำหน้าที่สาน ขัดเส้นด้าย คือ กรอบตะกอก (Harness) กระจายนำด้ายพุ่ง (Shuttle) และพืม หรือฟันหวี (Reed) กรอบตะกอกจะมีซี่โลหะ (Headdle) อยู่ตรงกลางกรอบ มีช่องเล็กๆ ตรงกลางสำหรับร้อยด้ายยืนในเครื่องทอผ้า จะมีกรอบตะกอกอย่างน้อยที่สุด 2 ชุด เพื่อทำหน้าที่แยกหมู่ด้ายยืนออก หรือเรียกว่า การเปิดตะกอก เพื่อให้กระจายนำด้ายพุ่งสอดผ่านเข้าไปในที่ว่างระหว่างหมู่ด้ายยืนหรือช่องตะกอก (Shed) แล้วสับตะกอกเพื่อให้ด้ายยืนชุดที่อยู่ข้างล่างขึ้นมาอยู่ด้านบน และด้ายยืนอีกชุดลงไปอยู่ด้านล่าง แล้วจึงกระทบให้เกิดลวดลายสวยงามพิเศษ มากขึ้น ก็จะเพิ่มจำนวนตะกอกไปตามลวดลายที่กำหนด (มณฑา จันท์เกตุเล็ก, 2541)

2.3.6 ผ้าทอในภูมิภาคต่างๆในประเทศไทยมีหลากหลายประเภท หลากหลายลวดลายตามแต่ละพื้นที่ มีคล้ายกันบ้าง แตกต่างกันบ้างตามแต่ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ และการเชื่อมต่อนวัตกรรม ผ้าในประเทศไทยนั้นขอจำแนกเป็น 4 ภูมิภาค นอกจากนี้ ยังมีการแยกย่อยไปเป็นชนเผ่าต่างๆอีกด้วยดังนี้

2.3.6.1 ผ้าทอภาคเหนือ ผ้าที่ทอในบริเวณภาคเหนือหรือล้านนา ปัจจุบันคือ บริเวณภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดเชียงราย พะเยา ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน เชียงใหม่ และแม่ฮ่องสอน จนถึงดินแดนบางส่วนของประเทศพม่า ประเทศจีน และประเทศลาวดินแดนในบริเวณล้านนาประกอบด้วยเนินเขาและที่ราบ หรือที่เรียกว่า บริเวณเชิงเขาหิมาลัย ประกอบด้วยขุนนางทางตะวันตกของประเทศจีน รัฐฉานของประเทศพม่า หลวงพระบาง เวียงจันทน์ ในประเทศลาว และบริเวณภาคเหนือตอนบนในปัจจุบัน ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา บริเวณดังกล่าวนี้เป็นถิ่นที่อยู่ของประชากรหลายชาติพันธุ์ แต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ต่างก็มีการจัดองค์กรทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง มีความเชื่อทางศาสนา มีวัฒนธรรมและสังคมเป็นของตัวเองภาคเหนือประกอบด้วยเนินเขาและที่ราบคล้ายอย่างที่อุดมสมบูรณ์และเหมาะสมกับคตินิยมในการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชนไท-ลาวมาแต่โบราณ โดยเฉพาะชาวโยนกหรือชาวไทยวน ชนกลุ่มใหญ่ที่มีความเชื่อเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐาน ให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมที่เป็นภูเขา ทางน้ำไหล และการเลือกทิศทางซึ่งเป็นคติความเชื่อที่สืบทอดกันมาแต่สมัยพญามังราย ความเชื่อนี้อาจได้รับอิทธิพลมาจากจีนยุคแรก ๆ

ความเชื่อเกี่ยวกับการตั้งถิ่นฐานในสภาพแวดล้อมที่เป็นเขาล้อมและมีธารน้ำไหลนี้ ยังปรากฏในกลุ่มชนไทยวนหลายกลุ่มที่เคลื่อนย้ายไปยังภูมิภาคอื่นด้วย

ในบริเวณนี้มีความเชื่อกันว่าเป็นที่อยู่ของมนุษย์เผ่าพันธุ์ต่างๆ มาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ จนถึงสมัยที่ชาวไทยวน ไทลื้อ และลาว เข้ามาตั้งถิ่นฐานเมื่อราว พ.ศ.1600 โดยมาเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ก่อน แล้วขยายตัวขึ้นเป็นลำดับ ผู้คนเหล่านี้เข้ามาอาศัยอยู่ในบริเวณทิศเหนือของเมืองลำพูน คนไท-ลาวเข้ามาอาศัยรวมกันเป็นหมู่บ้านใหญ่หลายๆ หมู่บ้าน มีผู้นำกษัตริย์เป็นประมุขร่วมกัน ดินแดนนี้อาจจะเป็นที่อยู่ของมอญและลัวะมาก่อนที่คนไท-ลาวจะเข้ามาตั้งถิ่นฐาน

กลุ่มคนไท-ลาว ตามตำนานเรียกว่า ลาว ที่สืบเชื้อสายมาจากพญาลาวจักรหรือลาวจง ซึ่งเป็นกษัตริย์ของราชวงศ์ลาว และกษัตริย์ที่สืบต่อมามีเป็นเชื้อสายจากลาวจงทั้งสิ้น จึงใช้คำนำหน้าพระนามว่าลาวเสมอ เช่นเรียกว่า พญาลาวครองเมืองเชียงราวหรือเมืองลาว พญาลาวเจืองหรือขุนเจือง (มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันดีในประเทศลาวและภาคอีสานของไทย) จนถึงพญามังราย ปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์มังรายก็สืบเชื้อสายมาจากลาวจง

ต่อมาคำว่า “ลาว” และ “เมืองลาว” ค่อย ๆ เลิกใช้ไปตามตำนานเมืองเชียงใหม่ ปรากฏว่าพญามังราย กษัตริย์พระองค์แรกที่ไม่ใช้คำว่า “ลาว” นำหน้าพระนามเรียกว่า พญามังราย แต่บางครั้งเรียกว่า พญาลาว พระบิดาของพญามังรายทรงพระนามว่า พญาเม็ง หรือลาวเม็ง ส่วนเมืองลาวนั้นต่อมาเรียกว่า โยนรัฐ หรือ โยนก เรียกประชาชนว่า โยน-ยวน-ยูน หลังจากที่ตั้งสร้างเมืองเชียงใหม่แล้ว เรียกดินแดนเชียงใหม่ ลำพูนว่า พิงครรัฐ และเรียกคนไทยในพิงครรัฐว่า ยวน ส่วนคำว่า “ลาว” นั้น ปัจจุบันใช้เรียกประชาชนในประเทศลาว และใช้เรียกคนไทยกลุ่มหนึ่งที่อยู่ในภาคอีสานที่มีเชื้อสายลาวเท่านั้น

พญามังรายหรือพระเจ้าเม็งราย ปฐมกษัตริย์ของราชวงศ์มังราย ผู้รวบรวมอาณาจักรล้านนาเข้าด้วยกัน แล้วสร้างเมืองเชียงใหม่หรือธนบุรีศรีนครพิงค์เชียงใหม่ขึ้นเป็นราชธานี มีพระชนมายุอยู่ประมาณ พ.ศ. 1781 ถึงพ.ศ. 1800 สวรรคตเมื่อมีพระชนมายุ 80 พรรษา ต่อมามีกษัตริย์ปกครองเชียงใหม่อีก 5 พระองค์ พระเจ้ามังกุสุทวิวงศ์เป็นกษัตริย์องค์สุดท้าย อาณาจักรล้านนาจึงตกอยู่ในปกครองของพม่า ทำให้อาณาจักรล้านนาที่เคยรุ่งเรืองมาช้านานต้องล่มลงเป็นเวลาเกือบ 200 ปี จนถึงพ.ศ. 2339 พระเจ้ากาวิละ ปฐมกษัตริย์ราชวงศ์กาวิละจึงได้ตั้งเมืองเชียงใหม่ขึ้นเป็นราชธานีของอาณาจักรล้านนาอีกครั้งหนึ่ง และมีกษัตริย์ปกครองต่อมาอีก 9 พระองค์ จนถึงสมัยของพระเจ้าแก้วนรรัฐ ล้านนาก็ถูกรวมเข้าอยู่ภายใต้การปกครองของประเทศสยาม และรวมเข้าเป็นประเทศไทยในปัจจุบัน

จากประวัติศาสตร์และลักษณะภูมิประเทศดังกล่าว ทำให้ภาคเหนือเป็นดินแดนที่มีชนบประเพณี วัฒนธรรมเป็นของตนเอง โดยเฉพาะกลุ่มไทยวนหรือโยนก(ภาพที่ 2.6) ปัจจุบันเรียกตนเองว่า “คนเมือง” แต่เดิมมักเรียก “ลาวพุงดำ” เพราะนิยมสีกลายตามบริเวณต้นขาและหน้าท้อง ไทยวนเป็นชนกลุ่มใหญ่ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่บริเวณจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง ไทลื้อ (ภาพที่ 2.7) เป็นอีกกลุ่มชนหนึ่งที่มีจำนวนมากรองจากไทยวน ไทลื้อ (ภาพที่ 2.7) ตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณจังหวัดเชียงราย พะเยา และน่าน นอกจากนี้ยังมีชนกลุ่มน้อย เช่น ลัวะ กะเหรี่ยง ไทใหญ่ มอญ ตลอดจนไปจนถึงชาวไทยภูเขาเผ่าต่างๆ เช่น แม้ว มูเซอ อีเก้อ เย้า ลีซอ กระจายอยู่ในจังหวัดต่างๆ ของภาคเหนือ

ภาพที่ 2.6 กลุ่มคนไทยวน

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>

(2556)

ภาพที่ 2.7 กลุ่มคนไทลื้อ

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>

(2556)

กลุ่มคนไทยวนในอดีตมีวัฒนธรรมการใช้ผ้าเป็นของตนเอง ตั้งแต่การทอ การสร้างลวดลาย จนถึงการนุ่งห่ม เช่น ผู้ชายจะนุ่งห่มครั้งจนถึง โคนขาเพื่ออวดลายสักตั้งแต่เหนือเข่าขึ้นไป จนถึงโคนขา ไม่สวมเสื้อแต่มีผ้าห้อยไหล่ ชนชั้นสูงจะสวมเสื้อ มีผ้าพันเอง ผู้หญิงนุ่งซิ่นลายขวาง ลำตัว มีเชิงเป็นลวดลาย ไม่สวมเสื้อแต่มีผ้ารัดอก มักเกล้าผมมวยไว้กลางศีรษะแล้วปักปิ่นหรือเสียบดอกไม้ การแต่งกายเช่นนี้ยังปรากฏในภาพจิตรกรรมฝาผนังวิหารหลายแห่ง เช่น จิตรกรรมฝาผนังวิหารลายคำ วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร ตำบลพระสิงห์ เขียนเมื่อประมาณ พ.ศ. 2406 จิตรกรรมฝาผนังวิหารวัดบวกรกรกหลวง อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่ เขียนเมื่อต้นพุทธศตวรรษที่ 25

ผ้าพื้นบ้านภาคเหนือที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นที่สุดคือ ผ้าไทยวน ผ้าไทลื้อ ผ้าของกลุ่มชนทั้งสอง ได้แก่ เครื่องนุ่งห่ม เครื่องนอน และเครื่องบูชาตามความเชื่อที่ใช้ในพิธีกรรมต่างๆ โดยเฉพาะผ้าซิ่น ผ้านุ่งผู้หญิงของกลุ่มไทยวนและไทลื้อมีส่วนประกอบคล้ายคลึงกัน แบ่งเป็น 3 ส่วนดังภาพที่ 2.8

ภาพที่ 2.8 ชิ้นไทยวน อำเภอแม่แจ่ม

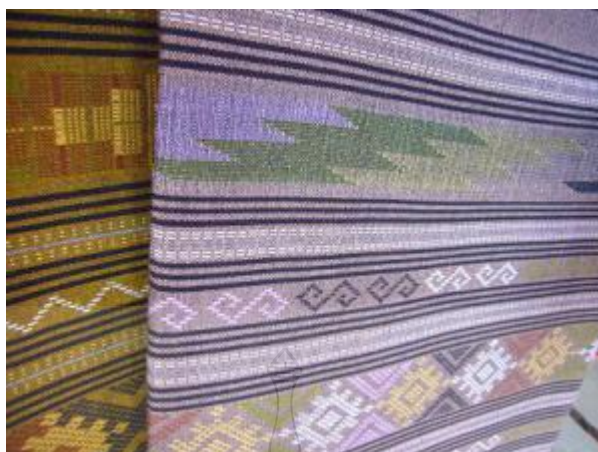
ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com> (2556)

ก) หัวชิน ส่วนที่อยู่ติดกับเอว มักใช้ผ้าพื้นสีขาว สีแดง หรือสีดำต่อกับตัวชิน เพื่อให้ชินยาวพอดีกับความสูงของผู้นุ่ง และช่วยให้ใช้ได้คงทน เพราะเป็นชายพกต้องขมวดเหน็บเอวบ่อยๆ

ข) ตัวชิน ส่วนกลางของชิน กว้างตามความกว้างของพืม ทำให้ลายผ้าขวางลำตัว มักทอเป็นริ้วๆ มีสีต่าง ๆ กัน เช่น ริ้วเหลืองพื้นดำ หรือทอยกเป็นตาสี่เหลี่ยม หรือทอเป็นลายเล็ก ๆ

ค) ดิ้นชิน ส่วนล่างสุด อาจเป็นสีแดง สีดำ หรือทอลายจกเรียก ชิ้นดินจก ชาวไทยวนนิยมทอดินจกแถบ เช่น ชิ้นดินจกแม่แจ่ม บริเวณอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ มักทอลายสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัดอยู่ตรงกลาง เชิงล่างสุดเป็นสีแดง ชิ้นดินจกของคหบดีหรือเจ้านายมักสอดด้นเงินหรือด้นทองให้สวยงามยิ่งขึ้น

การนุ่งชินและห่มสไบเป็นการแต่งกายที่แพร่หลายในกลุ่มผู้หญิงชาวเหนือแทบทุกกลุ่ม แต่รูปแบบของชินจะแตกต่างกันตามคตินิยมของแต่ละกลุ่ม เช่น ชาวไทลื้อในบริเวณจังหวัดเชียงราย พะเยา และน่าน โดยเฉพาะกลุ่มไทลื้อ จังหวัดน่าน มีแบบแผนการทอผ้าชินและการสร้างลวดลายที่สำคัญ 3 ประเภท ดังภาพที่ 2.9

ภาพที่ 2.9 ผ้าลายน้ำไหลเมืองน่าน

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com> (2556)

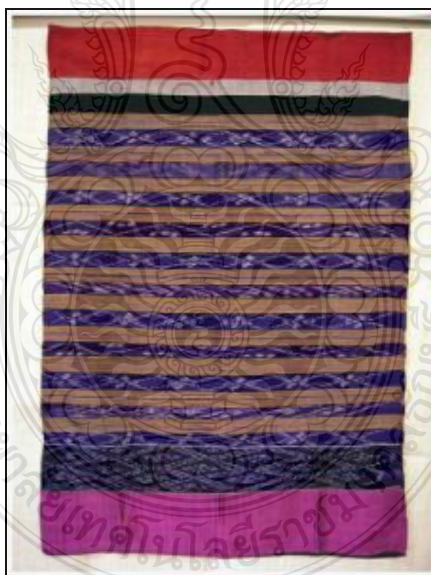
ก) ลายล้วงหรือเกาะ คือ การสร้างลายด้วยวิธีล้วงด้วยมือ คือใช้เส้นด้ายสีต่างๆ สอดลงไป在线ด้ายยืนตามจังหวะที่กำหนดให้เป็นลายคล้ายการสานขัด จากนั้นจะใช้พื้มกระแทกเส้นด้ายให้สนิทเป็นเนื้อเดียวกัน ผ้าลายล้วงที่มีชื่อเสียงคือ ผ้าลายน้ำไหล หรือ ผ้าลายน้ำไหลเมืองน่าน ซึ่งเกิดจากการล้วงให้ลายต่อกันเป็นทางยาว เว้นระยะเป็นช่วงๆ คล้ายคลื่น นอกจากผ้าลายล้วง ยังมีลายอื่น ๆ ที่เรียกชื่อตามลักษณะลาย เช่น ลายใบมีด หรือลายมีดโกน เป็นลายที่เกิดจากการล้วงสอดสีด้ายหลาย ๆ สีให้ห่างกันเป็นช่วง ๆ เหมือนใบมีดบาง ๆ ลายจรวดมีลักษณะคล้ายจรวดกำลังพุ่ง ลายน้ำไหลสายรุ้งเป็นลายที่พัฒนามาจากลายน้ำไหล โดยค้นด้วยการสอดสี ลายไต้ปลา เป็นลายที่มีหลายสีคล้ายสีรุ้ง แล้วค้นด้วยการเก็บมุกชนิดต่าง ๆ (ดังภาพที่ 2.10) เช่น มุกลายดอกหมาก มุกข้าวลิบ ลายกำปู้หรือลายแมงมุม พัฒนาจากการนำลายน้ำไหลมาต่อกันตรงกลาง เติมลายเล็ก ๆ โดยรอบเป็นขาค่ายแมงมุม ต่อมาพัฒนาเป็นลายอื่น ๆ ได้อีกมาก เช่น ลายดอกไม้ ลายปู ลวดลายที่เกิดขึ้นนี้ล้วนมาจากกรรมวิธีในการล้วงทั้งสิ้น หากแต่ละลายจะดัดแปลงผสมกับกรรมวิธีอื่นเพื่อให้ได้ลวดลายที่ต่างกันอย่างออกไป

ภาพที่ 2.10 ชินมุกต่อตีนจก ชาวไทพวน

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com> (2556)

ข) ลายเก็บมุก คือการสร้างลวดลายด้วยการทอคล้ายกับการเก็บจิตของอีสาน ไม่ได้ส้างด้วยมือ แต่จะเก็บลายด้วยไม้ไผ่เหลากลมปลายไม้แหลม เมื่อเก็บลายเสร็จแล้วจะสอดเส้นด้ายด้วยไม้เก็บลายชนิดต่าง ๆ ตามแม่ลายที่จะเก็บ ลายชนิดนี้เรียกชื่อต่างกันไปตามความนิยมท้องถิ่น

ภาพที่ 2.11 ลายคาดก่าน หรือ มัดก่าน

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com> (2556)

ค) ลายคาดก่าน หรือ มัดก่าน คือการสร้างลวดลายที่ใช้กรรมวิธีเช่นเดียวกับลายมัดหมี่ การคาด (มัด) ก่อนย่อมจะเป็นตัวกำหนดขนาดของลาย คล้ายลายมัดหมี่ ลายคาดก่านมักประดิษฐ์เป็นลวดลายเล็กๆ ไม่พัฒนาลวดลายเหมือนลายน้ำไหล ดังภาพที่ 2.11

กรรมวิธีในการทอผ้าให้เป็นลวดลายประเภทต่างๆ เหล่านี้ ได้นำมาใช้กับผ้าทอที่ต้องการใช้สอยในลักษณะที่ต่างกันไป โดยเฉพาะชิ้นไทลื้อเมืองน่าน หรือ ชิ้นน่าน มีลวดลายและสีเด่น เพราะทอด้วยไหมเป็นริ้วใหญ่ๆ สลับสีประมาณสามหรือสี่สี ส่วนดินชิ้นมีสีแดงเป็นแถบใหญ่ ถัดขึ้นไปเป็นสีน้ำเงินหรือม่วงเข้มคั่นด้วยดินเงินหรือดินทอง หรือไหมคำสลับเพื่อให้เกิดความวาวระยับ บางทีแต่ละช่วงจะคั่นด้วยลวดลายให้ดูงดงามยิ่งขึ้น เรียกต่างออกไปตามลักษณะของลาย เช่น ชิ้นป้อง (ภาพที่ 2.12) ชิ้นตาเหลี่ยม ชิ้นล้วง (ภาพที่ 2.13) ชิ้นลายน้ำไหล

ภาพที่ 2.12 ชิ้นป้อง

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>

(2556)

ภาพที่ 2.13 ชิ้นล้วง

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>

(2556)

นอกจากนี้ชิ้นชนิดต่าง ๆ และกรรมวิธีในการสร้างลวดลายประเภทต่าง ๆ ตามลักษณะพื้นบ้านแล้ว ยังมีผ้าชนิดต่าง ๆ ที่มีความงดงามสอดคล้องกับประโยชน์ใช้สอยอีกหลายชนิด เช่น ผ้าแหลบ หรือผ้าหลบ หรือผ้าปูที่นอน ที่นิยมทอเป็นลายทั้งผืนหรือลายเฉพาะบางส่วน เช่น เชิงทอเป็นรูปสัตว์ เช่น ม้า ช้าง หรือดอกไม้เรียงเป็นแถว เชิงล่างปล่อยเส้นฝ้ายลุ่ยหรือถักเป็นเส้นตาข่ายเพื่อความสวยงาม

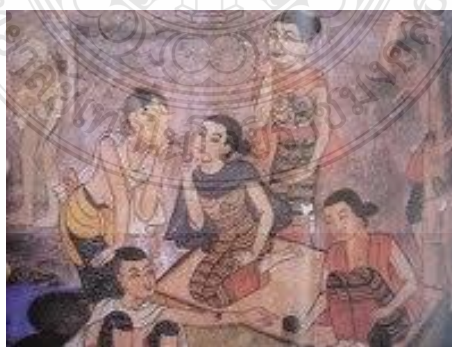

ภาพที่ 2.14 ผ้าหอบ

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com> (2556)

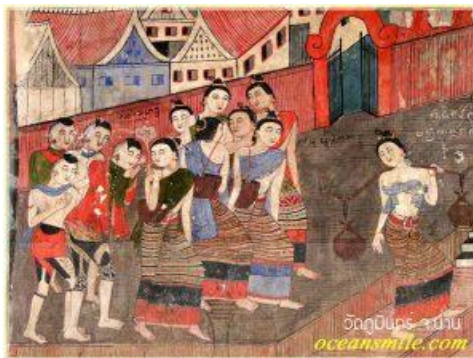
ผ้าหอบหรือผ้าห่มนี้มักทอเป็นลวดลายเรขาคณิตคล้ายลายจิด ส่วนมากจะทอเป็นผืนเล็กๆ หน้าแคบ เพื่อความสะดวกในการทอก่อน แล้วจึงเย็บผนึกต่อกันเป็นผืน คล้ายกับผ้าห่มหรือผ้าห่มไหล่ของชาวลาว แต่ผ้าหอบนิยมทอด้วยสีแดงและดำ (ภาพที่ 2.14) ผ้าหอบและผ้าเก็บมุกที่ใช้การประดิษฐ์ลวดลายด้วยวิธีการนี้ ปัจจุบันมีการประยุกต์ใช้ประโยชน์อย่างอื่นด้วย

นอกเหนือจากการทอผ้าของกลุ่มชนเชื้อสายไทยวน และไทลื้อที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นดังกล่าวแล้ว ในบริเวณภาคเหนือยังมีผ้าที่มีลักษณะเด่นอีกอย่างหนึ่งคือ ผ้าข้อมครามหรือสีกรมท่า ข้อมจากต้นครามหรือต้นห้อม เรียก ผ้าหม้อห้อม ใช้สำหรับตัดเย็บเป็นเสื้อและกางเกง ทำกันมากที่ตำบลทุ่งโฮ้ง อำเภอเมือง จังหวัดแพร่

ภาพที่ 2.15 จิตรกรรมวิหารลายคำ วัดพระสิงห์ แสดงการแต่งกายและวิถีชีวิตชาวล้านนา

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com> (2556)

ภาพที่ 2.16 จิตรกรรมวิหารวัดภูมินทร์ แสดงการแต่งกายของชาวเมือง ผู้หญิงนุ่งซิ่นป้อง
ทอลายซิดและผ้าซิ่นมัดกานลายมัดหมี่หรือคาดกาน

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com> (2556)

การนุ่งซิ่นและการแต่งกายของชาวล้านนาในอดีตนั้น ปรากฏหลักฐานอยู่ในภาพจิตรกรรมฝาผนังหลายแห่ง แบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ ๒ ประเภท คือ การแต่งกายของชนชั้นสูงและการแต่งกายของสามัญชน การแต่งกายของกษัตริย์ เจ้านายชั้นสูง จะเลียนแบบการแต่งกายของกษัตริย์พม่า โดยเฉพาะภาพจิตรกรรมฝาผนังวิหารลายคำ วัดพระสิงห์วรมหาวิหาร อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ แสดงให้เห็นภาพเจ้าชายและข้าราชการชั้นสูงนุ่งผ้าแบบโจงกระเบนหยักครึ่ง ถลกสูงขึ้นไปจนเห็นรอยสักที่ขา ตั้งแต่เข้าขึ้นไปจนถึงต้นขาคล้ายสนับเพลาหรือกางเกง (ภาพที่ 2.15) ไม่สวมเสื้อ แต่มีผ้าคล้องคอ ห้อยไหล่ หากสวมเสื้อจะสวมเสื้อคอปิด แขนกระบอก มีทั้งที่โพกผ้าและไม่โพกผ้า ไว้จุกและทำผมเกล้าโน้มมาข้างหน้าอย่างมอญ ส่วนผู้ชายทั่วไปตัดผมเกรียน ไล่ขึ้นไปจนถึงกลางศีรษะแล้วจึงปล่อยผมยาวเป็นแผงอยู่กลางศีรษะ

สตรีชั้นสูงนั้นบางแห่งแต่งกายอย่างชาวกรุงเทพฯ นุ่งซิ่นยาวกรอมเท้า ลายขวาง ลำตัว ตีนจก ไม่สวมชฎาก็เกล้าผมมวยไว้กลางศีรษะ มีรัดเกล้า บักปิ่น

สำหรับการแต่งกายของชาวบ้านทั่วไปนั้น ผู้ชายจะนุ่งหยักครึ่งสูงถึงโคนขาจนเห็นรอยสักที่ขา มีผ้าคาดเอวปล่อยชายห้อยไว้ข้างหน้า บางคนสวมหมวก คงจะเป็นผู้ดีหรือคหบดีที่เริ่มรับอิทธิพลตะวันตกเข้ามาแล้ว ส่วนหญิงชาวบ้านทั่วไปที่ปรากฏในภาพจิตรกรรมฝาผนังหลายแห่งในภาคเหนือ มีรูปแบบของการใช้เครื่องนุ่งห่มที่คล้ายคลึงกันคือ นุ่งซิ่นยาวกรอมเท้า ลายขวางลำตัวมักเป็นซิ่นสีพื้นมีลายสีเข้ม เช่น สีแดง สีส้ม และสีดำเป็นลายขวางสลับเป็นริ้วขวางลำตัว ที่เชิงซิ่นมีทั้งที่เป็นแถบสีส้ม สีแดง เป็นแถบใหญ่ ๆ ไม่มีลวดลาย (ภาพที่ 2.16) ส่วนที่มีลวดลายจกแบบที่

เรียกว่าตีนจกนั้น จะมีเฉพาะสตรีที่มีฐานะและสตรีชั้นสูงเป็นส่วนใหญ่ ผู้หญิงมักไม่สวมเสื้อ แต่มีผ้ารัดอกหรือห่มสไบเฉียง หรือใช้ผ้าคล้องคอห้อยสองชายลงมาข้างหน้า สิบบุหรืไซโยมวนโต แต่ก็มีในบางแห่ง เช่น จิตรกรรมฝาผนังวัดภูมินทร์ อำเภอเมือง จังหวัดน่าน แสดงให้เห็นหญิงสาวผู้ดีสวมเสื้อแขนขามคล้ายเสื้อคลุมสวมทับเสื้อชั้นในอีกทีหนึ่ง คงเป็นการแต่งกายที่รับแบบอย่างมาจากตะวันตก ทรงผมนิยมไว้ผมยาวเกล้าสูงเป็นมวยไว้กลางศีรษะ รัดเกล้าขมมีปิ่นปัก บางทีตัดจอนผมยาวงอน สตรีชั้นสูงนิยมนุ่งซิ่นไหม ลายขวางสอดดั้นเงินดั้นทอง เข่งซิ่นเป็นลวดลายจก แต่ถ้าเป็นโอกาสพิเศษจะนุ่งตีนจก ส่วนการสวมเสื้อแทนผ้ารัดอกหรือผ้าสไบคงเกิดขึ้นภายหลังตามการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

การทอผ้าเพื่อใช้เป็นเครื่องนุ่งห่มแล้ว ในภาคเหนือยังทอผ้าสำหรับใช้สอยอีกหลายอย่าง เช่น ผ้าหอบ ผ้าแซงแดง ผ้าแซงดำ ผ้าเหล็ก ผ้ากั้ง ผ้ามุ้ง ผ้าขามัว ผ้าล้อ ผ้าปกหัวนาคข่าม ผ้าห่ม ฯลฯ ผ้าพื้นบ้านภาคเหนืออีกประเภทหนึ่งเป็นผ้าที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อ ขนบประเพณีของกลุ่มชน เช่น ผ้าสำหรับนุ่งห่มหรือใช้ในงานทำบุญ งานนักขัตฤกษ์ ได้แก่ ตุ้ง หรือธงที่ใช้ในประเพณีต่าง ๆ เช่น ตุ้งใจ ตุ้งสามหาง ดังภาพที่ 2.17 – 2.18

ภาพที่ 2.17 ผ้ากั้งไทแดง แฉวงหัวพัน
ประเทศลาว ใช้กันประจวบ

ภาพที่ 2.18 ตุ้ง

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com> (2556)

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>
(2556)

ปัจจุบันการทอผ้าพื้นบ้านในภาคเหนือยังทอกันอยู่ในหลายท้องถิ่น เช่น ในบริเวณ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน อำเภอสันกำแพง อำเภอแม่แตง อำเภอแม่เมาะ อำเภอฮอด อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ และในหลายอำเภอของจังหวัดลำปาง โดยเฉพาะผ้าฝ้ายทอมือของบ้านไร่ไผ่งาม ตำบลสบเตี๊ยะ อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ได้รับการฟื้นฟูขึ้นมาจากกรรมวิธีพื้นบ้านโบราณหลายอย่าง นอกจากนี้ยังมีกลุ่มทอผ้าอีกหลายกลุ่มกระจายอยู่หลายจังหวัด เช่น กลุ่มทอผ้าอำเภอลอง จังหวัดแพร่ กลุ่มทอผ้าไทลื้อ อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย

ภาพที่ 2.19 ซิ่นกะเหรี่ยง

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com> (2556)

ผ้าพื้นเมืองภาคเหนืออีกประเภทหนึ่ง คือผ้าทอมือกลุ่มน้อย เช่น ผ้าทอของชาวกะเหรี่ยง ไทใหญ่ และผ้าทอของชาวเขาเผ่าต่างๆ เช่น ม้ง เย้า มูเซอ ผ้าทอเหล่านี้จะมีรูปแบบและกรรมวิธีในการทอที่แตกต่างกันไป ตามคตินิยมและชนบประเพณีที่สืบทอดกันมาในกลุ่มของตน เช่น ผ้ากะเหรี่ยง นิยมทอลายขวางเป็นชั้นเล็กๆ สีแดงและดำ (ภาพที่ 2.19) เมื่อนำมาทอเครื่องนุ่งห่มจะเย็บต่อกัน จนมีขนาดตามความต้องการ ส่วนชาวไทยภูเขานั้นมีกรรมวิธีในการทอผ้าต่างออกไป มักหน้าแคบ ตกแต่งเป็นลวดลายด้วยการปัก ประดับเครื่องเงิน ลูกปัก เพื่อเพิ่มสีสันให้งดงามยิ่งขึ้น

2.3.6.2 ผ้าทอภาคอีสานหรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีพื้นที่ 18 จังหวัด ประกอบด้วยกลุ่มชนชาติพันธุ์ต่างๆ มากกว่า 20 ชชาติพันธุ์ ส่วนมากเป็นกลุ่มชนชาวไทยเชื้อสายไท-ลาว หรือชนเผ่าไท-ลาว ที่คนไทยภาคอื่นมักเรียกว่า ลาว เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ใหญ่สุดของภาคอีสาน ภาคอีสานมีพื้นที่ประมาณหนึ่งในสามของพื้นที่ประเทศไทยทั้งหมด หรือประมาณ 170,226 ตารางกิโลเมตร กลุ่มไท-ลาวเหล่านี้กระจายอยู่ทั่วไปแทบทุกจังหวัด และสามารถแบ่งออกเป็นกลุ่ม ๆ ได้ดังนี้

กลุ่มคนที่อยู่ในเขตจังหวัดเลย นครราชสีมา และชัยภูมิ มีความใกล้ชิดกับหลวงพระบาง กลุ่มชนในเขตจังหวัดหนองคาย อุดรธานี ขอนแก่น มีความใกล้ชิดกับเวียงจันทน์ กลุ่มชนในเขตจังหวัดนครพนม สกลนคร และกาฬสินธุ์ เป็นกลุ่มผู้ไทหรือภูไท กลุ่มคนที่อยู่ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี ยโสธร ร้อยเอ็ด มุกดาหาร และมหาสารคาม โน้มเอียงไปทางจำปาสัก กลุ่มชนในบริเวณภาคอีสาน มิได้มีเฉพาะคนไทย-ลาวเท่านั้น ยังมีกลุ่มชนเผ่าอื่นๆ อีกเช่น ข่า กระโสี กะเลิง ส่วย และเขมร โดยเฉพาะเขมรและส่วยซึ่งกระจายกันอยู่ในบริเวณจังหวัดศรีสะเกษ สุรินทร์ และบุรีรัมย์ ดังภาพที่ 2.20

ภาพที่ 2.20 กลุ่มไทย-ลาว

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com> (2556)

การตั้งถิ่นฐานในบริเวณภาคอีสานของกลุ่มชนเผ่าไทเชื้อสายต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มไทย-ลาว เป็นกลุ่มชนที่มีการผลิตผ้าพื้นบ้านของอีสานแพร่หลายที่สุด แต่ยังคงแยกเป็นกลุ่มย่อยตามวัฒนธรรมได้อีกหลายกลุ่ม เช่น ลาวขาว ลาวพวน ลาวโซ่ง ลาวคั้ง กลุ่มชนเหล่านี้มีวัฒนธรรมคล้ายคลึงกัน แต่วัฒนธรรมการทอผ้าและการใช้ผ้าอาจแตกต่างกันบ้าง กลุ่มชนเหล่านี้มีชาติพันธุ์เดียวกันและมีถิ่นกำเนิดในบริเวณลุ่มแม่น้ำโขง ตั้งแต่เขตเมืองสิงห์ทางตอนใต้ของแคว้นสิบสองปันนาในสาธารณรัฐประชาชนจีน ลงมาจนถึงแคว้นสิบสองจุไทหรือเดียนเบียนฟูในประเทศเวียดนาม ครอบคลุมลงมาถึงบริเวณแคว้นตรันนิงห์ของญวน ชนกลุ่มนี้ได้ร่วมก่อสร้างเมืองขึ้นในท้องถิ่นต่างๆ มาช้านานแล้ว เมื่อพิจารณาสภาพภูมิศาสตร์ในทำนองที่มีความสัมพันธ์กับตำนานแล้วจะเห็นว่าแหล่งกำเนิดของคนที่มีต่อมากลายเป็นคนไท ลาว ญวน และส่อนั้นมาจากบริเวณลุ่มแม่น้ำดำ แคว้นสิบสองจุไท แล้วกระจายไปยังลุ่มน้ำต่างๆ กลุ่มหนึ่งมาทางลุ่มแม่น้ำโขงทางด้านตะวันตกและทางด้าน

ได้คือพวกไท-ลาวและได้สร้างอาณาจักรล้านช้างขึ้นที่หลวงพระบาง มีกษัตริย์ปกครองสืบต่อกันเรื่อยมาจนถึงสมัยพระเจ้าฟ้างุ้ม ซึ่งร่วมสมัยกับสมเด็จพระมหาธรรมราชาที่ 1 แห่งกรุงสุโขทัย พระเจ้าฟ้างุ้มได้ขยายอาณาเขตออกไปอย่างกว้างขวาง ได้เมืองเวียงจันทน์ เวียงคำ เมืองโคตรบอง และบางส่วนของลุ่มแม่น้ำชีในภาคอีสาน ต่อมาพระเจ้าฟ้างุ้มถูกปลดออกจากราชสมบัติและหนีไปอาศัยอยู่ที่เมืองน่าน โอรสชื่อเท้าอุ่นเรือนได้ครองราชย์แทนทรงพระนามว่า พระเจ้าสามแสนไท เป็นกษัตริย์ที่สำคัญองค์หนึ่งในพงศาวดารล้านช้างระบุว่าพระองค์ทรงมีความสัมพันธ์ทางเครือญาติกับกรุงศรีอยุธยาและเชียงใหม่ สมัยพระเจ้าสามแสนไทตรงกับรัชกาลสมเด็จพระเจ้าบรมราชาธิราชที่ 1 (ขุนหลวงพระงั่ว พ.ศ. 1913 – 1931) รัชกาลของพระเจ้าสามแสนไทเป็นช่วงเวลาที่ลาวเข้ามาตั้งถิ่นฐานบริเวณภาคอีสาน มีทั้งที่ตั้งบ้านเมืองขึ้นใหม่และพวกที่อยู่ปะปนกับชาวพื้นเมืองเดิม

อาณาจักรล้านช้างมีกษัตริย์สืบต่อมาทั้งที่สร้างความเจริญให้บ้านเมือง และบางครั้งก็ทำให้บ้านเมืองเดือดร้อนเกิดความแตกแยกออกเป็นกลุ่มเป็นแคว้น จนถึงสมัยกรุงธนบุรี ลาวได้แตกแยกออกเป็นแคว้นต่างๆ 1 แคว้น คือ หลวงพระบาง เวียงจันทน์ และจำปาสัก ต่างฝ่ายต่างแสวงหาความช่วยเหลือจากภายนอก เช่น สยาม ญวน ทำให้ลาวอ่อนแอ จนในที่สุดทั้งสามแคว้นก็ตกเป็นเมืองขึ้นของสยามทั้งหมด

ภาพที่ 2.21 ผ้าฝ้ายมัดหมี่ลายดอกปีบ จังหวัดพิษณุโลก

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com> (2556)

ต่อมาในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ตรงกับรัชกาลเจ้าอนุวงศ์ของลาวเกิดความขัดแย้งแตกแยกกัน ทำให้ลาวบางกลุ่มหนีเข้ามาลี้ภัยในบริเวณภาคอีสานสยามให้การสนับสนุนเพราะถือว่าลาวเป็นประเทศราช จึงส่งเสริมให้มีการตั้งชุมชนเป็นหมู่บ้านเป็นเมืองขึ้นเพื่อขยายประเทศ อันมีผลต่อการเก็บส่วย และเกณฑ์คนเข้ามารับราชการ และใช้แรงงาน เป็นเหตุให้เกิดเมืองต่าง ๆ ขึ้นในภาคอีสาน แต่ภายหลังชาวลาที่เข้ามาอยู่ในภาคอีสานเกิดความขัดแย้งกับเจ้าอนุวงศ์จนเป็นสงครามลูกกลมถึงกรุงเทพฯ เกิดเป็นสงครามระหว่างสยามกับลาว สุดท้ายลาวฝ่ายเจ้าอนุวงศ์พ่ายแพ้ เจ้าอนุวงศ์และครอบครัวถูกจับเป็นเชลยมายังกรุงเทพฯ สงครามครั้งนั้นส่งผลให้ประชาชนหลายเผ่าพันธุ์ต้องโยกย้ายที่อยู่อาศัย บางกลุ่มโยกย้ายไปอยู่ในเขตญวน บางกลุ่มโยกย้ายเข้ามาในเขตไท และบางพวกถูกกวาดต้อนเข้ามาอยู่ในบริเวณภาคกลาง เช่น บริเวณจังหวัดชลบุรี เพชรบุรี กำแพงเพชร ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา และนครนายก จากเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์แสดงให้เห็นว่าชาวลาได้เข้าสู่ดินแดนไทย 2 ลักษณะ คือ พวกแรกอพยพเข้ามาลี้ภัยตั้งบ้านเมือง ส่วนใหญ่กระจายอยู่ในบริเวณภาคอีสาน กลุ่มที่สองถูกกวาดต้อนเข้ามาระหว่างสงคราม ส่วนมากจะถูกนำมาภาคกลางแล้วกระจายกันไปตั้งถิ่นฐานในหลายจังหวัดของภาคกลาง

รัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ทรงจัดการปกครองหัวเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือออกเป็นหัวเมืองประเทศราช 3 เมือง คือ เวียงจันทน์ นครพนม นครจำปาสัก ให้เมืองนครราชสีมาปกครองเมืองเขมรป่าดง และเมืองที่ไม่ขึ้นกับประเทศราชทั้งสาม โดยอนุโลมให้หัวเมืองประเทศราชปกครองกันเองตามธรรมเนียมราชการเดิม ไม่เข้าไปทำกิจกรรมภายใน เพียงให้ส่งเครื่องราชบรรณาการตามที่กำหนดเท่านั้น ลักษณะเช่นนี้ปฏิบัติกันมาจนถึงรัชกาลที่ 3 ชุมชนลาวที่เข้ามาตั้งบ้านเมืองอยู่ในภาคอีสานนั้นยังคงรับวัฒนธรรมจากล้านช้างเรื่อยมา เพราะสภาพทางภูมิศาสตร์ เอื้ออำนวยให้ติดต่อใกล้ชิดกันได้สะดวกมากกว่า เนื่องจากมีเพียงแม่น้ำโขงกั้นเท่านั้น ประกอบกับอำนาจทางการเมืองของกรุงศรีอยุธยาตอนปลายและต้นรัตนโกสินทร์ยังไม่ถึงดินแดนภาคอีสาน จึงทำให้ผู้คนแถบล้านช้างที่เข้ามาอยู่ทางฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงในภาคอีสานของสยามในสมัยนั้น ไม่ค่อยมีความรู้สึกผูกพันกับราชสำนักมากนักจนราชสำนักกรุงเทพฯ ต้องจัดส่งข้าหลวงใหญ่ไปปกครองโดยตรงที่เมืองอุบลราชธานีในปี พ.ศ. 2436 เพราะราษฎรในแถบนั้นไม่ยอมเสียส่วยให้กับทางราชการ โดยอ้างว่าไม่ใช่คนไทย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการมีอำนาจปกครองเหนือดินแดนอีสานในระยะนั้นมุ่งผลทางการเมืองและเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ไม่สนใจเรื่องการผลิตฝ้ายและไหมซึ่งเป็นวัตถุดิบในการทอผ้าทำเครื่องนุ่งห่มและเครื่องใช้ต่างๆ เลยแม้แต่น้อย ทั้งๆ ที่การผลิตฝ้ายและไหมในภาคอีสานรับวัฒนธรรมจากล้านช้างซึ่งทำใช้กันเอง ส่วนราชสำนักสั่งซื้อผ้าจากต่างประเทศมาใช้

ต่อมาเมื่อมีการสร้างทางรถไฟสายนครราชสีมาด้วยเหตุผลทางการเมืองและทางยุทธศาสตร์แล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2442 กระทั่ง พ.ศ. 2445 กระทรวงเกษตรธิการและกระทรวงมหาดไทยก็ยังไม่ทราบว่ามีแหล่งเลี้ยงไหมอยู่ในภาคอีสานเป็นเวลานานแล้ว เพราะจากรายงานการตรวจกรมณฑลนครราชสีมาของสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ (พ.ศ. 2405-2486) ในปี พ.ศ. 2442 พบแต่เพียงว่าสินค้าส่งออกของท้องถิ่นภาคอีสานมีแต่พวกของป่าในท้องถิ่นเท่านั้น ไม่มีสินค้าพวกผ้าไหมไหมดิบ และไหมอื่นๆ เลย

ต่อมาเมื่อประเทศไทยยอมรับคำแนะนำของฝ่ายญี่ปุ่น เพื่อใช้นโยบายส่งเสริมอุตสาหกรรมการผลิตโดยถือระบบการค้าไหมดิบของญี่ปุ่นเป็นแบบอย่างแล้ว จึงได้ส่งผู้เชี่ยวชาญคือ คาเมทาโร โทยามา (Kametaro Toyama) เข้ามาสำรวจการเลี้ยงและผลิตไหมในภาคอีสานที่นครราชสีมา ในปีพ.ศ. 2444 ฝ่ายราชการของไทยคือ กระทรวงเกษตรธิการและกระทรวงมหาดไทยต้องรอคอยรายงานการสำรวจของโทยามา เพราะไม่รู้ว่ามีการเลี้ยงและผลิตไหมในภาคอีสานมาก่อนดังกล่าวแล้ว จนเมื่อได้รับรายงานแล้วจึงรู้ว่าเกือบทุกหมู่บ้านของภาคอีสานมีการทอผ้าไหมและผ้าฝ้ายด้วยวิธีมัดหมี่ จิด จก ฯลฯ อยู่ก่อนแล้ว

ภาพที่ 2.22 ชาวผู้ไท หรือ กูไท

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com> (2556)

นอกจากกลุ่มชนเชื้อสายลาวซึ่งมีวัฒนธรรมการทอผ้าเป็นกลุ่มชนใหญ่ที่มีเอกลักษณ์กรรมวิธี และรูปแบบของผ้าเป็นของตนเองแล้ว ยังมีกลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมการทอผ้าปรากฏมาจนถึงปัจจุบัน อีกสองกลุ่มคือ กลุ่มผู้ไทและกลุ่มชนเชื้อสายเขมร กลุ่มผู้ไท ทั้งผู้ไทคำ ผู้ไทขาว และผู้ไทแดง

(ภาพที่ 2.22) เคยอยู่ในดินแดนล้านช้างทางฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงด้วยกัน ก่อนอพยพเข้าสู่ภาคอีสานในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 (พ.ศ. 2367-2394) เป็นชนกลุ่มน้อยในภาคอีสาน ที่มีลักษณะพิเศษ คือ ชอบอยู่เป็นกลุ่มอย่าง โคดเคียวเป็นอิสระในกลุ่มเผ่าพันธุ์ของตนเอง แต่เมื่ออยู่ร่วมกันมาก่อนเป็นเวลานาน จึงมีการผสมผสานทางวัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อบางอย่างกับพวกกลุ่มลาวอยู่ไม่น้อย เมื่อเข้ามาอยู่ในภาคอีสานแล้วก็มีกรอพยพเคลื่อนย้ายกระจัดกระจายกันอยู่ตามที่ราบเชิงเขา และบนเขาในเขตจังหวัดนครพนม มุกดาหาร สกลนคร กาฬสินธุ์ ชนกลุ่มนี้มีวัฒนธรรมในการทอผ้าที่ค่อนข้างเด่นทั้งด้านสีสันทันและเทคนิควิธีการทอ

กลุ่มเขมรหรือกลุ่มคนไทยเชื้อสายเขมรเป็นชนกลุ่มน้อยอีกกลุ่มหนึ่งตั้งถิ่นฐานที่กระจายอยู่ทางแถบจังหวัดสุรินทร์ ศรีสะเกษ และบุรีรัมย์ หรืออีสานใต้ ชนกลุ่มนี้อพยพมาจากประเทศเขมรเมื่อประมาณพุทธศตวรรษที่ 22 – 23 ใกล้เคียงกันกับพวกส่วย (กวยหรือกูย) ปัจจุบันหลายหมู่บ้านมีทั้งลาว เขมร และส่วยอยู่ร่วมกัน แต่ละกลุ่มมีการทอผ้าที่เป็นลักษณะพิเศษเป็นของตนเอง

โดยทั่วไปชาวอีสานมีสังคมแบบเกษตรกรรมเพื่อยังชีพ ส่วนใหญ่มีอาชีพหลักคือการทำนา ซึ่งต้องใช้เวลาดั้งแต่เพาะปลูกจนกระทั่งเก็บเกี่ยวประมาณ 7-9 เดือน ในแต่ละปีตลอดฤดูฝนและฤดูหนาว ส่วนเวลาในช่วงฤดูร้อนประมาณ 3 – 5 เดือนที่ว่าง ชาวอีสานจะทำงานทุกอย่างเพื่อเตรียมอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งการทำบุญประเพณีและการพักผ่อนหย่อนใจตามโอกาสต่าง ๆ เป็นวงจรของการดำรงชีพที่หมุนเวียนเช่นนี้ในแต่ละปี ดังภาพที่ 2.23 – 2.24

ภาพที่ 2.23 การสาวไหม

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>

(2556)

ภาพที่ 2.24 โ Songkhi

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>

(2556)

“ยามว่างจากงานในนา ผู้หญิงทอผ้า ผู้ชายจักสาน” เป็นคำกล่าวที่สะท้อนให้เห็นสภาพการดำรงชีวิตและสังคมของชาวอีสาน ดังนั้นการทอผ้าจึงเป็นงานสำคัญของผู้หญิง ผ้าที่ทอจะใช้เป็นเครื่องนุ่งห่ม ได้แก่ เสื้อ ชิ้น (ผ้านุ่ง) ช่ง (กางเกง) โสร่ง ผ้าขาวม้า ผ้าคลุมไหล่ เครื่องนอน หมอน มุ้ง ผ้าห่ม และเครื่องใช้ที่จะถวายพระในงานบุญประเพณีต่าง ๆ เช่น ที่นอน หมอน ผ้าห่อคัมภีร์ ผ้ากราบ ผ้าพระเวส กระบวนการทอผ้าเริ่มตั้งแต่การเลี้ยงไหม ปลูกหม่อน ปลูกฝ้ายสำหรับทอผ้า เริ่มลงมือทอผ้า ซึ่งมีประเพณีอย่างหนึ่งเรียกว่า ลงข่วง

การทอผ้าที่สำคัญของชาวอีสาน คือการทอผ้าเพื่อใช้เป็นเครื่องนุ่งห่มและเครื่องใช้ในครัวเรือน ผ้าชิ้นของกลุ่มไท-ลาวนิยมใช้ลายขนานกับลำตัวต่างกับชิ้นล้านนาที่นิยมลายขวางลำตัว และนุ่งยาวกรอมเท้า ชาวไท-ลาวอีสานนิยมนุ่งสูงระดับเข่าหรือเหนือเข่า การต่อหัวชิ้นและตีนชิ้น ถ้าเป็นชิ้นใหม่จะต่อตีนชิ้นด้วยไหม แต่ถ้าเป็นชิ้นฝ้ายก็จะต่อด้วยฝ้าย ตีนชิ้นจะมีขนาดแคบ ๆ ไม่นิยมเชิงใหญ่ หัวชิ้นนิยมต่อด้วยผ้าไหมชิ้นเดียวทอจิดเป็นลายโบกกว่าและ โบกหงาย ใช้สีขาวหรือสีแดงเป็นพื้น ใช้ได้ทั้งกับผ้าชิ้นใหม่หรือชิ้นฝ้าย การต่อตะเข็บและลักษณะการนุ่งจะมีลักษณะจะมีลักษณะเฉพาะแตกต่างไปจากภาคอื่นคือ การนุ่งชิ้นจะนุ่งป้ายหน้าเก็บซ่อนตะเข็บ เวลานุ่งตะเข็บหนึ่งอยู่ข้างหลังสะโพก ต่างกับการนุ่งชิ้นของชาวล้านนาหรือชาวไทยญวนที่นิยมนุ่งผ้าลายขวางที่มีสองตะเข็บ เวลานุ่งจึงมีตะเข็บหนึ่งอยู่ข้างหลังสะโพก ไม่เหมือนกับชิ้นของชาวลาวซึ่งซ่อนตะเข็บไว้ด้านหลังจนไม่เห็นตะเข็บ สิ่งเหล่านี้เป็นค่านิยมที่เป็นประเพณีต่อกันมาแต่อดีต ดังภาพที่ 2.25 - 2.26

ภาพที่ 2.25 ผ้าห่อคัมภีร์

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>

(2556)

ภาพที่ 2.26 ผ้ามัดหมี่ไทลาว

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>

(2556)

นอกจากการทอผ้าเป็นเครื่องนุ่งห่มแล้ว ยังทอตามความเชื่อถือ ศรัทธาพุทธศาสนา ด้วย เช่น การทอผ้าสำหรับทำหมอนถวายพระ ผ้าพระเวส ผ้าห่อคัมภีร์ไบเบิล ธงหรือธง (มักออกเสียง ชุง) ถวายพระในงานบุญตามประเพณี ความเชื่อ ศาสนาของชาวอีสานที่สืบทอดกันมาช้านาน ผ้าทอพื้นบ้านอีสานที่รู้จักกันดีและทำกันมาแต่โบราณนั้นมี 2 ชนิด คือ ผ้าที่ทอจากเส้นใยฝ้ายและไหม แต่ภายหลังมีการนำเส้นใยสังเคราะห์ประเภทด้ายและไหมโทเรมาผสม ซึ่งเป็นการทอลักษณะ หัตถอุตสาหกรรมการทอผ้าพื้นบ้านแต่เดิมชาวบ้านจะทำเองทุกขั้นตอน ตั้งแต่ปลูกฝ้าย และปลูกต้นหม่อนเพื่อเอาใบมาเลี้ยงตัวไหม นำรังไหมมาสาวให้เป็นเส้น จนกระทั่งฟอกและย้อมสี จากนั้นจึงนำไปทอด้วยเครื่องทอแบบพื้นบ้านที่เรียกว่า โส้กหูก หรือ โส้กกี ส่วนราชการใช้เส้นใยสังเคราะห์ทุกชนิดจะใช้วิธีซื้อตามท้องตลาดโดยไม่ต้องฟอกและย้อมตามกรรมวิธีพื้นบ้าน ผ้าพื้นบ้านของกลุ่มอีสานไท-ลาว ผู้ไท เขมร ที่รู้จักกันทั่วไป คือ ผ้ามัดหมี่ ผ้าขิด ผ้าจก และผ้าพื้นดังภาพที่ 2.27 – 2.28

ภาพที่ 2.27 ผ้ามัดหมี่บ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ

ภาพที่ 2.28 ผ้าไหมมัดหมี่

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>

(2556)

(2556)

ผ้ามัดหมี่ เป็นผ้าที่ทอให้เกิดลวดลายด้วยการมัดย้อม การมัดหมี่หรือมัดย้อมจะยากง่ายต่างกันขึ้นอยู่กับความซับซ้อนของลวดลายและสีที่ต้องการ ถ้าทำลวดลายสลับซับซ้อนก็ต้องมัดถี่และมัดมากขึ้น ถ้าต้องการหลายสีจะต้องมัดแล้วย้อมหลายครั้งตามตำแหน่งสีของลาย ผู้มัดจึงต้องเข้าใจและมีความชำนาญทั้งในด้านรูปแบบของลวดลายและหลักวิธีการผสมสี จึงจะได้ผ้าที่สวยงาม นอกจากนั้นการทอต้องทอให้เส้นเครือ (เส้นยืน) และเส้นพุ่งที่มัดย้อมแล้วประสานตรงกันทุกเส้น

ตามจังหวัดที่มัดข้อมไว้แต่ละลาย ไม่เช่นนั้นก็จะไม่เกิดเป็นลายตามที่กำหนดไว้ ทุกครั้งที่ทอเส้นพุ่ง และเส้นต้องขยับเส้นใหม่ให้ถูกจังหวัดลายกับเส้นเครื่องทุกเส้นไป ฉะนั้นการทอผ้ามัดหมี่จึงมี จิตจำกัณฑ์ที่ต้องทอด้วยหูกหรือที่ที่ทอด้วยวิธีใช้เส้นพุ่งเท่านั้น จะทอด้วยกี่กระตุกไม่ได้ กลุ่มไท-ลาว และเขมรในภาคอีสานมีความสามารถในการทอผ้ามัดหมี่ทั้งสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตอำเภอ ชนบท จังหวัดขอนแก่นและบริเวณอำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ มีการทอผ้ามัดหมี่กันอย่าง แพร่หลาย ชาวไทยเชื้อสายเขมรนิยมทอผ้าไหมมัดหมี่เช่นเดียวกัน แต่มีการมัดที่มีลักษณะพิเศษเป็น ของตัวเอง และเรียกชื่อต่างไป เช่น ผ้าปุม ผ้าเชียม (ลุยเชียม) ผ้าอัมปรม ผ้าโฮล นิยมใช้กันในหมู่คน สูงอายุในเขตจังหวัดสุรินทร์นั้นมีคุณภาพดี นอกจากผ้ามัดหมี่แล้วยังมี ที่มีสีเลื่อมระยับงดงาม ด้วย การใช้เส้นไหมต่างสีสองเส้นควบกันดังภาพที่ 2.29 - 2.31

ภาพที่ 2.29 ผ้าปุม

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com> (2556)

ภาพที่ 2.30 ผ้าโฮลประาส

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com> (2556)

ภาพที่ 2.31 ผ้าหางกระรอก

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com> (2556)

ผ้าอีกชนิดหนึ่งที่นิยมทอกันในภาคอีสานคือ ผ้าจิด เป็นผ้าที่สร้างลวดลายโดยใช้แผ่นแบนบางปาดโค้งให้ปลายแหลมด้านหนึ่งสะกดเส้นเครือ เพื่อเก็บยกขึ้นตามรู ลักษณะลวดลายที่ต้องการในแต่ละแถวแต่ละลาย เมื่อเก็บยกได้ตลอดเส้นเครือแล้วยกไม้เก็บตั้งขึ้นเพื่อพุ่งกระสวยเส้นพุ่งเส้นหนึ่ง ทำเช่นนี้ไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะได้ลายแต่ละแถวจนหมดเส้นเครือ ต้องใช้เวลาและความอดทนมากเช่นเดียวกันกับการทอผ้ามัดหมี่ เพียงแต่ไม่ยุ่งยากซับซ้อนเท่า เพราะการทอจิดใช้เขา (ตะกอก) แทนนั้นจากกรรมวิธีที่ต้องใช้ไม้เก็บยกเส้นเครือ โดยการนับเส้นเครือแล้วเก็บยกตามลักษณะลวดลายนี้เอง จึงมักเรียกกันทั่วไปว่า เก็บจิด มากกว่า ทอจิด ซึ่งก็มีเรียกกันอยู่บ้าง แต่เป็นที่รู้จักกันว่าการเก็บจิดคือการเก็บลวดลาย ส่วนการทอนั้นเป็นขั้นตอนที่เมื่อพุ่งเส้นพุ่งแล้วจะกระแทกให้เนื้อผ้าแน่น

ภายหลังการทอผ้าจิดได้พัฒนาให้รวดเร็วมากขึ้น โดยวิธีใช้ไม้เก็บเหมือนเดิมแล้วใช้ไม้ไผ่เส้นเล็กๆ สอดไว้แทนไม้เก็บจนเต็มลายไม้ที่ต้องการ เป็นการเก็บจิดแบบถาวร คือเก็บลายชุดเดียวแล้วสามารถทอลายเดียวกันได้ทั้งหมด สอดเส้นเครือโดยใช้ เขา ที่สับเส้นเครือโยงไว้กับคานบนของโสกก็แล้วผูกเชือกครึ่งส่วนล่างของเขา เพื่อเหยียบให้เขาเคลื่อนขึ้นลงตามไม้เก็บที่เก็บไว้เป็นชุด

การใช้ลายจิดมีประเพณีนิยมสืบทอดกันมาเพื่อใช้ลายให้เหมาะสมกับการใช้ผ้าเพื่อความเป็นสิริมงคล เช่น ลายจิดสำหรับทำหมอน จะไม่นำไปทำอย่างอื่น ลายจิดตีนชันจะไม่นำมาทอเป็นหัวชัน จิดหัวชันที่นิยมเป็นลายดอกสี่เหลี่ยม กลุ่มชนที่นิยมทอผ้าจิดและมีรูปแบบลวดลายสีสันเด่นชัดและหลากหลาย คือ กลุ่มไท-ลาว ซึ่งมีทอกันอยู่ทั่วไปในเขตจังหวัดมหาสารคาม ขอนแก่น อุดรธานี อุบลราชธานี ชัยภูมิ เป็นต้น

การทอผ้าให้มีลวดลายในภาคอีสานอีกประเภทหนึ่ง คือ ทอจก มีทั้งที่ทอด้วยไหมและฝ้าย นิยมทอด้วยโสกหูกหรือโสกก็ เช่นเดียวกับการทอผ้าชนิดอื่น แต่ใช้ขนเม่นจกลวดลาย

ภาพที่ 2.32 ผ้าแพว หรือ แพรวา

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>

(2556)

ภาพที่ 2.33 ผ้าแพม

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>

(2556)

กลุ่มภูไทในภาคอีสานมีความสามารถทอผ้าได้อย่างวิจิตรงดงาม ผ้าจกภูไทที่รู้จักกันดีคือ ผ้าแพรวาหรือผ้าแพ้ว(ภาพที่ 2.32) เป็น ผ้าชนิดหนึ่งใช้ไหมเฉียงไหล่ คลุมไหล่ คล้ายผ้าสไบ ผู้หญิงชาวภูไทใช้ใน โอกาสพิเศษ เช่น เทศกาลงานบุญประเพณีหรืองานพิธีสำคัญ ชาวภูไทนิยมทอคู่กันกับผ้าแพรมหรือผ้าแพม(ภาพที่ 2.33) ซึ่งเป็นผ้าที่มีขนาดเล็ก รูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ผ้าแพมนิยมทอด้วยวิธีจกเช่นเดียวกับแพ้ว และใช้เช่นเดียวกับผ้าเช็ดหน้าทั่ว ๆ ไป บางท้องถิ่นใช้เป็นผ้าคลุมศีรษะนาคก่อนอุปสมบท ลายผ้าพื้นบ้านอีสานได้รับความบันดาลใจมาจากสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว แบ่งเป็น 4 กลุ่มได้แก่ ลายที่ได้มาจากรูปร่างของสัตว์ ลายจากพืช ลายที่มาจากสิ่งประดิษฐ์และลายเบ็ดเตล็ด ลวดลายเหล่านี้นอกจากจะปรากฏในผ้ามัดหมี่ ผ้าจก และผ้าขิดแล้ว ยังใช้ตกแต่งผ้าพื้นที่ต้องการความงดงามเป็นพิเศษด้วย

สมัยโบราณ ชาวบ้านจะทอผ้าพื้นบ้านอีสานไว้ใช้ในครอบครัว เช่น ทอเอาไว้ตัดเสื้อ ชิ้น กางเกง สำหรับสมาชิกทุกคนในครอบครัว โดยจะทอเก็บไว้ใช้ให้ใช้ได้ตลอดปี และทอกันเป็นประจำทุกปี ซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่ของผู้หญิง ส่วนผู้ชายต้องตีเหล็ก ทำเครื่องจักสาน และทำเครื่องมือประกอบอาชีพอื่นๆ การทอผ้านั้น หากปีใดทอได้มากเหลือใช้ จะนำไปถวายพระสำหรับทำเป็นผ้าห่อคัมภีร์หรือผ้าห่อหนังสือผูกโบราณ ธง ผ้าพระเวส เป็นต้น

2.3.6.3 ผ้าทอภาคกลาง ผ้าทอตามกรรมวิธีพื้นบ้านในบริเวณภาคกลาง ส่วนมากเป็นกลุ่มชนเผ่าไทที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ตามถิ่นต่างๆ ได้แก่ กลุ่มไทพวน ไทยวน ไทดำ เป็นต้น

กลุ่มชนเชื้อสายไท-ลาว เข้ามาตั้งถิ่นฐานในบริเวณภาคกลางด้วยสาเหตุทางการเมืองในอดีต และเข้ามาในช่วงเวลาที่ต่างกัน เช่น สมัยกรุงธนบุรี (พ.ศ. 2310-2325) สมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกและเจ้าพระยาสุรสีห์ ยกกองทัพไปตีล้านช้าง(ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในปัจจุบัน) ได้กวาดต้อนชาวผู้ไทดำ ไททรงดำ ไทดำ หรือไทโห่งที่เรียกกันทั่วไปว่าลาวโห่ง และชาวลาวอื่นๆ จากบริเวณฝั่งขวาของแม่น้ำโขงเข้ามาเป็นจำนวนมาก บางส่วนไปตั้งถิ่นฐานอยู่ตามหัวเมืองต่างๆ ในภาคกลาง เช่น บางท้องถิ่นในจังหวัดสระบุรี นครนายก ลพบุรี ราชบุรี ชลบุรีและ จันทบุรี

ต่อมาพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช (พ.ศ.2325-2352) ยกทัพไปตีเมืองแควและเมืองพวนที่แข็งข้อต่อเวียงจันทน์ เจ้าเมืองเวียงจันทน์ได้ยกทัพไปปราบแล้วกวาดต้อนครอบครัวชาวพวนและไทดำหรือลาวโห่งมากรุงเทพฯ โปรดเกล้าฯ ให้ชาวลาวเหล่านั้นไปตั้งถิ่นฐานอยู่ตามหัวเมืองรอบนอก โดยเฉพาะชาวไทโห่งนั้นได้ไปตั้งถิ่นฐานที่บริเวณอำเภอเขาชัย จังหวัดเพชรบุรี ต่อมาชาวไทโห่งเหล่านี้ได้แยกย้ายกันไปตั้งถิ่นฐานในบริเวณจังหวัดใกล้เคียง เช่น นครปฐมและสุพรรณบุรี

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ.2357-2394) ส่งเจ้าพระยาราชสุภาวดีไปตีเวียงจันทน์แล้วอพยพครอบครัวชาวลาเวมาไว้ที่ลพบุรี สระบุรี สุพรรณบุรี กำแพงเพชร ในรัชกาลนี้ยังโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาธรรมยาบทพขึ้นไปจับได้ญวนที่เข้าไปตั้งถิ่นฐานอยู่ในเขตเมืองพวนและเมืองใกล้เคียงของลาว พร้อมกันนั้นได้กวาดต้อนครอบครัวชาวลาเวเข้ามาไว้ที่บ้านหมี่ บ้านสนามแจง บ้านกล้วย บ้านหินปัก และหมู่บ้านอื่นๆ ในเขตอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี บ้านทับคล้อ วังหลุมทุ่งโพธิ์ ตะพานหิน จังหวัดพิจิตร

การอพยพกลุ่มไท-ลาวเข้ามาตั้งถิ่นฐานในท้องที่ต่างๆ ในบริเวณภาคกลาง เป็นเหตุให้กลุ่มชนเชื้อสายไท-ลาวกระจายไปอยู่ตามถิ่นต่างๆ เป็นจำนวนมาก ซึ่งชุมชนเหล่านี้ส่วนมากยังคงทอผ้าเพื่อใช้เป็นเครื่องนุ่งห่มตามแบบอย่างและขนบนิยมที่สืบทอดกันมาแต่บรรพบุรุษ แหล่งทอผ้าพื้นบ้านภาคกลางที่สำคัญได้แก่ กลุ่มทอผ้าเชื้อสายไทพวน บ้านหาดเสี้ยว บ้านหาดสูง บ้านใหม่ และบ้านแม่ราก ตำบลหาดเสี้ยว อำเภอหาดเสี้ยว จังหวัดสุโขทัย ไทพวนบริเวณตำบลหาดเสี้ยวมาจากเมืองพวน ประเทศลาว ในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว บางกลุ่มได้แยกย้ายกันไปตั้งถิ่นฐานในบางท้องที่ของจังหวัดปรจันบุรี มหาสารคาม สุพรรณบุรี เป็นต้น

ผ้าหาดเสี้ยวที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่โดดเด่นที่สุดชนิดหนึ่งคือ ชิ้นตีนจก เป็นผ้าทอสำหรับนุ่งในโอกาสพิเศษ เช่น งานเทศกาลประจำปี งานประเพณี ชิ้นตีนจกมักจะทอด้วยฝ้ายหรือฝ้ายสลับไหมเป็นลายขวางลำตัว มีเชิงเป็นลวดลายซึ่งทอด้วยวิธีจก จึงเรียก ชิ้นตีนจก นิยมทอด้วยการคว่ำฝ้ายลง ลายที่ทอมักเป็นลายเรขาคณิตเป็นหลัก และเรียกชื่อลายต่างๆ กัน เช่น ลายสืบทอดอกตัด ลายแปดขอ ลายสี่ดอกตัด ลายเครือใหญ่ ลายดอกเครือน้อย ลายเหล่านี้มักเป็นลายสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัด มีลายเล็กๆ ย่อซ่อนอยู่ภายใน การสลับลายใช้การเรียงซ้อนกัน คั่นด้วยหน้ากระดานเป็นชั้นๆ สีที่ใช้นิยมวรรณะสีร้อน เช่น สีแดงอมส้ม สีน้ำตาลปนเหลือง ลายเล็กๆ จะย่อเป็นชั้นๆ ลดลงไปเรื่อยๆ และมักสอดไส้ด้วยสีอ่อน ส่วนเชิงล่างสุดหรือสะเปามักเป็นพื้นสีแดง ดินจกบ้านหาดเสี้ยวมีความประณีตสวยงาม และมีลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นเป็นของตนเองที่สืบทอดมาแต่โบราณ ลักษณะชินตีนจกชาวไทพวนบ้านหาดเสี้ยวมีรูปแบบคล้ายกับชินของกลุ่มไทพวนในท้องถิ่นอื่น เช่น ชิ้นตีนจกกลุ่มไทพวนในบริเวณจังหวัดพิจิตร อุทัยธานี นอกจากชินตีนจกแล้ว ชาวไทพวนยังทอผ้าชินสำหรับนุ่งอยู่บ้านและนุ่งทำงาน ชินชนิดนี้จึงเป็นชินฝ้ายทอด้วยลวดลายธรรมดา เชิงเป็นแถบสีดำหรือสีแดงอมส้ม

ผ้าพื้นบ้านของกลุ่มไทพวนบ้านหาดเสี้ยวนอกเหนือจากทอชินแล้ว ยังทอผ้าชนิดอื่นอีกหลายชนิด เช่น ผ้าห่มนอน มักเป็นผ้าเนื้อหนาหลายตารางอย่างผ้าขาวม้า ทอด้วยฝ้ายเป็นพื้นสี่เหลี่ยมผืนผ้า หมอนผา หรือ หมอนขวาน และหมอนสี่เหลี่ยม ซึ่งมีลายจิดที่หน้าหมอนอย่างหมอนจิดของอีสาน ผ้าขาวม้า ผ้าฝ้ายสี่เหลี่ยมผืนผ้าลายดาสี่เหลี่ยม แต่ถ้าเป็นผ้ากราบจะมีลวดลายพิเศษ

เป็นรูปสัตว์ที่เชิงผ้า เช่น รูปช้าง ม้า คนขี่ม้า ผ้าชนิดนี้แต่เดิมใช้ในพิธีแต่งงานแล้วเก็บไว้เพื่อเป็นสิริมงคล แต่ปัจจุบันประยุกต์เป็นผ้าพันคอ ผ้าคลุมไหล่ ผ้าห่ม ผ้าห่มคลุมไหล่ขณะออกนอกบ้านไปวัดหรือไปงานพิธีต่างๆ มักทอด้วยฝ้าย ทอด้วยลูกหน้าแคบ จึงต้องใช้สองผืนต่อกันตรงกลาง ที่เชิงมีลายและปล่อยชายผ้าเป็นเส้นครุยแล้วทำเป็นเกลียว ย่ามใต้ของที่ทำจากผ้าฝ้ายทอมือ นิยมทอด้วยฝ้ายสีขาวมีลายคำเป็นทางยาว มี 3 ขนาดคือ ย่ามขนาดใหญ่ ใช้ใส่ผ้าและอุปกรณ์การทอผ้า มักแขวนประจำหูกหรือใส่ด้ายที่ยังไม่ได้ข้อม หรือใส่ผ้าที่ทอแล้วไปขาย อีกชนิดหนึ่งเป็นย่ามขนาดกลาง

ผ้าชิ้นดินจกบ้านไร่ เป็นผ้าพื้นบ้านชาวไทพวนที่มีลักษณะพิเศษอีกชนิดหนึ่ง ลักษณะเป็นผ้าฝ้ายทอสลักกับไหมพรม นิยมทอหน้าแคบแล้วเพลาะสองผืนรวมกันเป็นผืนเดียว เชิงผ้าจะทอสีขาวแล้วค้นลายจกด้วยไหมพรมสีสดๆ เป็นแถบเล็กๆ สลักกับพื้นขาว 2-3 ช่อง ส่วนกลางผืนมักทอด้วยลายจกไปจนเต็มผืน บางทีทอเป็นริ้วปิดทั้งซ้ายและขวา ลวดลายของเชิงผ้าอาจจะไม่เหมือนกันทั้งสองข้าง สุดเชิงมักปล่อยเป็นชายครุยเพื่อความสวยงาม

นอกเหนือจากผ้าพื้นบ้านไทพวนในท้องถิ่นต่างๆ ของภาคกลางดังกล่าวแล้ว ในบริเวณภาคกลางยังมีผ้าทอมือของกลุ่มคนไทยเชื้อสายไทยวนหรือไทโยนก ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีชนบประเพณีและวัฒนธรรมคล้ายคลึงกับชาวไทยวนหรือคนเมืองในล้านนา เชื่อกันว่าไทยวนที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในภาคกลางนั้น ส่วนมากอพยพมาจากเมืองเชียงแสนในสมัยรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ เพื่อให้พ้นจากอิทธิพลของพม่าที่มักเข้ามาตีเมืองเชียงแสนแล้วใช้เป็นทีสะสมเสบียงก่อนที่จะเข้ามา รุกรานหัวเมืองทางเหนือของไทย พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชจึงโปรดเกล้าฯ ให้อพยพชาวเมือง ไทยวน อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี กลุ่มชาวไทยวนบริเวณอำเภอเมืองและอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

นอกจากนี้ยังมีกลุ่มชาวไทยวนที่อพยพมาตั้งถิ่นฐานในภาคกลางอีกหลายท้องถิ่น โดยเฉพาะชาวไทพวนที่ยังคงทอผ้าตามแบบประเพณีนิยมของตน ผ้าทอของกลุ่มทอผ้าในบริเวณอำเภอลับแล จังหวัดอุตรดิตถ์ ที่เรียกกันว่า ผ้าลับแล โดยเฉพาะชิ้นดินจกลับแลมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นคือ ตัวชิ้นนิยมทอเป็นลายขวางลำตัวหรือทอยกเป็นลายเล็กๆ หรือทอเป็นสีพื้นเรียบๆ เช่น สีเขียวลายริ้วคำ ดินชิ้นนิยมทอเป็นลายจกกว้างหรือสูงชันมามากกว่าชิ้นดินจกบ้านหาดเสี้ยว และไม่นิยมปล่อยพื้นล่างสุดเป็นสีพื้น มักทอเป็นลายจกลงมาจนสุดเชิงผ้า สีของเชิงที่ลายจกมักเป็นสีใกล้เคียงกันแบบที่เรียกว่า สีเอกรงค์ (monochrome) ชิ้นดินจกลับแลเป็นชิ้นที่มีความประณีตสวยงาม ต่างจากชิ้นไทยวนบ้านเสาไห้ อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี ชิ้นไทยวนตำบลดอนแร่ ตำบลอุบล อำเภอเมืองบ้านบางกระโด อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

ภาพที่ 2.34 ผ้าลับแล

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com> (2556)

กลุ่มทอผ้าชาวไทยวนราชบุรี ได้แก่ กลุ่มทอผ้าตำบลคูบัว ตำบลคอนแร่ และกลุ่มทอผ้าบางกระโด อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี การทอผ้าของกลุ่มชนเหล่านี้ ยังมีเอกลักษณ์ของผ้าไทยวนชัดเจน แต่ละกลุ่มอาจมีลวดลายเฉพาะที่เป็นรสนิยมของกลุ่มแตกต่างกันไป เช่น

ผ้าชิ้นดินจกของกลุ่มคูบัว ส่วนที่เป็นดินจกนิยมใช้เส้นยืนสีดำเพื่อให้จกเป็นลายได้ชัดเจน มักใช้สีน้อยเพื่อเน้นลวดลายให้เด่นชัด ความกว้างของเชิงจกประมาณ 9 - 11 นิ้ว ลายที่นิยมทอเป็นลายพื้นบ้าน เช่น ลายดอกเซีย ลายโค้งแก้ง ลายนกคู่กินน้ำร่วมต้น

ผ้าชิ้นดินจกกลุ่มคอนแร่ แม้จะนิยมทอผ้าชิ้นดินจกเช่นเดียวกันก็ตาม แต่รายละเอียดของลวดลายและสีสันทันจะต่างกับชิ้นดินจกกลุ่มคูบัว ลวดลายคล้ายคลึงกัน แต่จะจกลายติดกันแน่น ทำให้ลายไม่ชัดเจน นิยมใช้สีดำและแดง มักทอเชิงจกกว้างประมาณ 14 - 15 นิ้ว กว้างกว่าดินจกกลุ่มคูบัว

ผ้าชิ้นดินจกกลุ่มหนองโพนิยमतอลายหงส์คู่กินน้ำร่วมต้น รูปแบบคล้ายคลึงกับกลุ่มคูบัว และมีลักษณะคล้ายกับชิ้นดินจกของชาวไทยวนในล้านนามาก

ผ้าทอไทยวนราชบุรีทั้ง 3 กลุ่ม นอกจากจะทอผ้าชิ้นดินจกแล้ว ยังทอผ้าชนิดอื่นด้วย เช่น ผ้าชิ้นสำหรับใช้สอยประจำวัน ได้แก่ ชิ้นแหม่ หรือชิ้นสีกรมท่าที่ใช้นุ่งอยู่กับบ้าน ชิ้นตาสำหรับหญิงสาวนุ่งออกงาน ผ้าเบี่ยง สำหรับคลุมไหล่ นอกจากนี้ก็มีผ้าขาวม้า ผ้าลายต่างๆ

กลุ่มชนเชื้อสายไท-ลาว เข้ามາตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณภาคกลางอีกกลุ่มหนึ่งคือ ไทคำหรือไทโขง ชื่ออพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในบริเวณภาคอีสานและภาคกลางหลายระลอก ตั้งแต่สมัยกรุง

ธนบุรี โดยเฉพาะในภาคกลางนั้นส่วนมากจะตั้งถิ่นฐานในหลายท้องถิ่นในจังหวัดใกล้เคียง เช่น บริเวณอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม อำเภ่อู้อทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

ภาพที่ 2.35 เสื้อก้อม

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>

(2556)

ภาพที่ 2.36 เสื้อฮี

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>

(2556)

เครื่องแต่งกายของชาวไทยโซ่งทั้งหญิงและชายนิยมผ้าสีดำ สีกรมท่า และสีคราม โดยเฉพาะผ้าถุงสตรีหรือซิ่นเป็นผ้าสีกรมท่า มีริ้วเป็นทางขนานกับลำตัวแบบที่เรียกว่า ลายชะโด หรือ ลายแดงโม ส่วนเสื้อที่ใช้สวมในงานพิธีต่างๆ มักเป็นเสื้อสีดำหรือสีกรมท่า เช่น เสื้อก้อม ส้วงก้อม ส้วงฮี และเสื้อตัก เสื้อผ้าฝ่ายสีขาวที่ยังไม่ได้ย้อมใช้สวมเมื่อพ่อแม่ถึงแก่กรรม เสื้อฮี เสื้อชนิดนี้จะใช้ผ้าไหมสีสดๆ เย็บตกแต่งเป็นลวดลายที่คอเสื้อและใต้แขน แต่ส่วนมากจะตกแต่งไว้ด้านในของเสื้อ การสวมเสื้อกลับเอาด้านในออกให้เห็นสีสันที่สวยงามเฉพาะงานสำคัญจริงๆ เช่น งานศพของญาติที่ใกล้ชิดกัน นอกจากนี้ยังมีย่ามและกระเป๋าผู้ชายไทดำที่มีรูปแบบและสีสันสวยงาม

การทอผ้าใช้เองในกลุ่มไทโซ่งในปัจจุบันจะมีน้อยมาก ส่วนใหญ่เป็นการทอผ้าไหมที่ได้จากการเลี้ยงไหมในครอบครัว เพื่อใช้เส้นไหมมาทอเป็นผ้าไหมสีสดๆเอาไว้ตกแต่งเสื้อดังกล่าวแล้ว ส่วนการทอผ้าชนิดอื่นก็ยังมีทออยู่บ้าง แต่ส่วนมากจะใช้ด้ายสำเร็จรูป ลวดลายและสีสันของผ้าก็จะจะเป็นไปตามความนิยมของตลาด ผ้าทอพื้นบ้านภาคกลางเคยมีทอกันในหลายท้องถิ่น แต่เมื่อระบบอุตสาหกรรมเข้ามาแทนการทอผ้าด้วยมือ การทอผ้าพื้นบ้านหลายแห่งจึงสูญสลายไป แม้บางแห่งจะยังคงทอกันอยู่บ้าง แต่รูปแบบก็มักเปลี่ยนไปตามความต้องการของผู้บริโภค เช่น ผ้าทอมือ

ที่บ้านอ่างหินหรืออ่างศิลา เคยเป็นแหล่งทอผ้าสำคัญของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งทอทั้งผ้าไหม ผ้าม่วง ผ้าตาสมุกที่มีคุณภาพดี แต่ปัจจุบันลดลงเหลือเพียงการทอผ้าซิ่นและผ้าขาวม้าธรรมดา

2.3.6.4 ผ้าทอภาคใต้ ผ้าที่ทอในบริเวณดินแดนภาคใต้ตั้งแต่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ลงไปจรดเขตประเทศมาเลเซีย ที่มีความยาวของพื้นที่ประมาณ 750 กิโลเมตร ภูมิประเทศเป็นแผ่นดินแคบและคาบสมุทร ชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกเฉียงใต้ไปตามอ่าวไทย ได้แก่ บริเวณจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร สุราษฎร์ธานี สงขลา ปัตตานี และนราธิวาส จากชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกเฉียงใต้ไปทางด้านทิศตะวันตกบนผืนแผ่นดินมีเทือกเขาสำคัญที่เป็นสันของคาบสมุทร ได้แก่ เทือกเขาตะนาวศรี ซึ่งเป็นเทือกเขาที่ต่อเชื่อมมาจากเทือกเขาหิมาลัย ทอดยาวลงไปจนถึงเขตจังหวัดกระบี่ ต่อลงไปเป็นเทือกเขานครศรีธรรมราช และเทือกเขาสันกาลาศิรีทอดยาวลงไปจนถึงเขตประเทศไทย เทือกเขาเหล่านี้เป็นต้นกำเนิดแม่น้ำสำคัญๆ ของภาคใต้ที่ไหลจากทิศตะวันตกผ่านที่ราบไปสู่ทะเลด้านทิศตะวันออกเฉียง ทำให้เกิดปากแม่น้ำเป็นอ่าวสำหรับจอดเรือเพื่อการคมนาคมและทำเรือประมงได้เป็นอย่างดี เช่น อ่าวชุมพร อ่าวบ้านดอน และอ่าวสงขลา นอกจากนี้แม่น้ำเหล่านี้ยังนำความชุ่มชื้นไปสู่บริเวณภาคใต้ ทำให้เกิดอาชีพเกษตรกรรมในที่ราบผืนแผ่นดิน ทั้งยังนำโคลนตมไปทับถมกันในบริเวณปากแม่น้ำ ผสานเข้ากับทรายที่เกิดจากการพัดเข้าหาฝั่งของคลื่นลมจากทิศตะวันออกเฉียงใต้ทำให้เกิดสันทรายที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเพาะปลูกและการตั้งถิ่นฐาน จึงทำให้เกิดชุมชนตลอดแนวชายฝั่งมาแต่โบราณ

บริเวณด้านทิศตะวันตกของภาคใต้มีลักษณะตรงกันข้ามกับฝั่งตะวันออกเฉียงเหนือ เพราะอยู่ใกล้เทือกเขา ทำให้ลักษณะภูมิประเทศลุ่มๆ ดอนๆ สูงๆ ต่ำๆ มีที่ราบน้อย ชายฝั่งทะเลเว้าแหว่งมาก เพราะคลื่นลมจัดจึงมีแรงกัดเซาะแผ่นดินสูง พื้นที่เกษตรกรรมมีน้อย ไม่เหมาะแก่การตั้งชุมชนเกษตรกรรม แต่ชายฝั่งทะเลด้านตะวันตกเป็นแหล่งทรัพยากรแร่ธาตุที่สำคัญ จึงเกิดชุมชนที่ประกอบอาชีพด้านอุตสาหกรรมเหมืองแร่และประมง บริเวณชายฝั่งทะเล ด้านนี้ติดต่อกับมหาสมุทรอินเดีย ชาวจีนจึงอพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานทำให้เกิดชุมชนใหม่ๆ เกิดการผสมผสานกันระหว่างพ่อค้าต่างชาติและชนพื้นเมือง

ลักษณะภูมิประเทศดังกล่าว ทำให้การตั้งชุมชนทางฝั่งตะวันออกเฉียงใต้และตะวันตกแตกต่างกันทางด้านตะวันออกเฉียงใต้เป็นชมเกษตรกรรมและประมง ส่วนทางด้านตะวันตกมักมีอาชีพทำประมง ทำไร่เลื่อนลอย มักเป็นชุมชนเล็กๆ ก่อน ต่อมามีพ่อค้าต่างชาติเข้ามาทำการค้าและเหมืองแร่ จึงขยายเป็นชุมชนใหญ่ เช่น ชุมชนในเขตจังหวัดระนอง พังงา กระบี่ ภูเก็ต ตรัง และสตูล ส่วนบริเวณชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกเฉียงใต้เป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์ จึงมีการตั้งชุมชนที่มีอารยะธรรมสูงมาแต่โบราณ นักโบราณคดีเชื่อว่าตั้งแต่บริเวณอำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ลงไป

จนถึงบริเวณรอบทะเลสาบสงขลา ในเขตจังหวัดสงขลา เป็นดินแดนที่เคยเป็นเมืองและชุมชนโบราณมาตั้งแต่สมัยทวารวดีจนถึงพุทธศตวรรษที่ 18 - 19 ถึงสมัยอยุธยาต่อเชื่อมลงมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์

ในสมัยรัตนโกสินทร์ บริเวณภาคใต้ทั้งด้านตะวันออกและตะวันตก รวมเรียกว่า “หัวเมืองปักษ์ใต้” เป็นบริเวณที่มีความสำคัญเช่นเดียวกับหัวเมืองอื่นๆ ซ้ำยังเป็นบริเวณที่มีความอุดมสมบูรณ์ เป็นที่ต้องการของนักล่าอาณานิคมชาวตะวันตก เช่น ยุคต้นรัตนโกสินทร์ อังกฤษพยายามเข้ามาขอเช่าแกมบังคับเกาะปีนังหรือเกาะหมาก จนเกิดกรณีพิพาทกันขึ้น ทำให้หัวเมืองปักษ์ใต้มีความสำคัญยิ่งขึ้น ในแง่ที่เป็นเมืองหน้าด่านของไทยที่คอยดูแลเมืองอื่นๆ ที่เป็นประเทศราชที่มีชุมชนเชื้อชาติไทย และรับผลกระทบจากการกระทบกระทั่งกับชาติตะวันตก ที่พยายามเข้ามามีอิทธิพลในบริเวณนั้น ในสมัยรัชกาลที่ 4 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงตระหนักถึงภัยจากประเทศตะวันตก จึงเสด็จประพาสหัวเมืองปักษ์ใต้ถึงสองครั้ง คือ พ.ศ. 2402 และพ.ศ. 2406 เพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างหัวเมืองปักษ์ใต้และกรุงเทพฯ ให้ดีขึ้น พร้อมกับทรงจัดระบบการปกครองหัวเมืองเหล่านั้นเสียใหม่ โดยลดอำนาจลง ให้ความรับผิดชอบและอำนาจเด็ดขาดต่างๆ ขึ้นอยู่กับกรุงเทพฯ และต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงปฏิรูปการปกครองหัวเมืองต่างๆ ให้ยกเลิกฐานะเจ้าพระยามหานครของปักษ์ใต้แล้วกระจายหัวเมืองมาเป็นมณฑล ได้แก่ มณฑลภูเก็ต มณฑลชุมพร (สุราษฎร์ธานี) มณฑลนครศรีธรรมราช และมณฑลปัตตานี มณฑลเหล่านี้ขึ้นตรงต่อกรุงเทพฯ ต่อมามณฑลต่างๆ ถูกลดฐานะเป็นจังหวัดหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองในพ.ศ. 2475

ลักษณะทางภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ความเป็นมาของภาคใต้ดังกล่าว เป็นรากฐานทางวัฒนธรรมทางหนึ่ง อีกทางหนึ่งเกิดจากการติดต่อค้าขายกับชาติที่เจริญแล้ว เช่น จีน อินเดีย และอาหรับ ชาติเหล่านี้ได้นำอารยธรรมของตนเข้ามาพร้อมกับการค้าขาย จึงเกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม เช่น วัฒนธรรมจีนและอินเดียที่ผสมกับวัฒนธรรมของชนพื้นเมือง วัฒนธรรมจีนผสมวัฒนธรรมของชนพื้นเมืองเชื้อสายมาเลย์อย่างที่เรียกว่า วัฒนธรรมบ้าบ้า เป็นต้น

อีกทางหนึ่งเกิดขึ้นจากผลของการเคลื่อนย้ายแลกเปลี่ยนประชากรและชุมชนด้วยเหตุผลทางการเมือง เช่น พ.ศ. 2354 เจ้าเมืองนครศรีธรรมราชไปกวาดต้อนครอบครัวชเลชชาวไทรบุรีมาไว้ที่เมืองนครศรีธรรมราชเป็นจำนวนมาก ซึ่งมีช่างฝีมือหลายประเภทปะปนมาด้วย เช่น ช่างทอง ช่างเงิน ช่างเครื่องประดับ รวมทั้งช่างทอผ้าด้วย โดยให้ตั้งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณเมืองนครศรีธรรมราช ช่างเหล่านี้ได้ประกอบอาชีพของตน และเผยแพร่วิชาช่างให้กับคนพื้นเมืองจนแพร่หลายสืบต่อมาจนทุกวันนี้ เช่น การทำเครื่องถม การทอผ้ายก เป็นต้น การเคลื่อนย้ายผู้คนด้วยเหตุผลทางการเมืองไม่เฉพาะแต่การเคลื่อนย้ายชาวมุสลิม เชื้อสายมาเลย์เข้ามาตั้งถิ่นฐานในจังหวัดต่างๆ

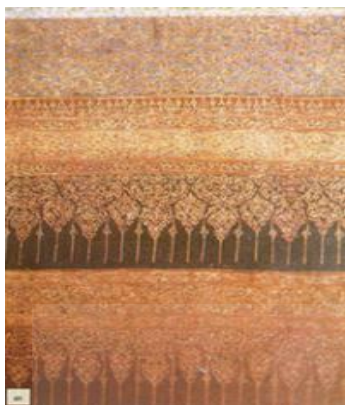
ในภาคใต้เท่านั้น หากแต่มีการย้ายครอบครัวชาวไทยบางส่วนเข้าไปตั้งถิ่นฐานในดินแดนซึ่งแต่เดิมเป็นของไทยด้วย เช่น ชุมชนชาวไทยที่ถูกอพยพเข้าไปอยู่ใน กลันตันและไทรบุรี

ลักษณะเช่นนี้นอกจากทำให้เกิดการผสมผสานกันระหว่างเชื้อชาติแล้ว ยังก่อให้เกิดการผสมผสานกันด้านวัฒนธรรมด้วย โดยเฉพาะวัฒนธรรมการทอผ้าของปักษ์ใต้ ส่วนหนึ่งจะเริ่มต้นขึ้นที่เมืองนครศรีธรรมราช ก่อนที่จะกระจายไปสู่ที่อื่นๆ การทอผ้าที่เมืองนครศรีธรรมราช นั้นกล่าวกันว่า เริ่มตั้งแต่สมัยเจ้าพระยานครศรีธรรมราชยกทัพไปปราบขบถเมืองไทรบุรี แล้วกวาดต้อนเชลยเข้ามาไว้ที่เมืองนครศรีธรรมราช ชาวไทรบุรีได้สอนการทอผ้ายกให้เด็กสาวและลูกหลานของกรมการเมือง ตลอดจนชาวบ้านที่สนใจ กล่าวกันว่า เจ้าพระยานครศรีธรรมราช ให้ความสนใจการทอผ้ามาก จนถึงขั้นเคยมีเรื่องหมางใจกับเจ้าเมืองสงขลาในปีพ.ศ. ๒๓๒๐ เพราะเจ้าพระยานครศรีธรรมราชสั่งให้กรมการเมืองออกไปเกณฑ์เอาช่างทอผ้าซึ่งเป็นบุตรสาวของกรมการเมืองสงขลา และบุตรสาวของราษฎรเมืองสงขลาเข้ามาไว้ที่เมืองนครศรีธรรมราช หลวงสุวรรณศิริสมบัติเจ้าเมืองสงขลาไม่พอใจ จึงกราบบังคมทูลฟ้องพระเจ้ากรุงธนบุรีว่า เจ้าพระยานครศรีธรรมราชใช้อำนาจกับชาวเมืองสงขลาเกินขอบเขต

เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การทอผ้าที่เมืองนครศรีธรรมราชได้เริ่มต้นมาตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรี แล้วสืบต่อมาเรื่อยๆ จากการทอผ้ายกสำหรับใช้ในหมู่เจ้าเมือง และกรมการเมืองชั้นสูงก่อนที่แพร่หลายไปสู่ชาวเมืองและประชาชนทั่วไป

ฝ้ายกนครศรีธรรมราช หรือ ฝ้ายกเมืองนครฯ โดยเฉพาะฝ้ายกทองเป็นผ้าที่มีชื่อเสียงมากในสมัยโบราณ ผ้าทอพื้นบ้านที่มีชื่อเสียงของภาคใต้อีกประเภทหนึ่งคือ ผ้าทอพุมเรียง ที่ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี อยู่ห่างจากตัวอำเภอไชยาไปทางทิศตะวันออกประมาณ 6 กิโลเมตร ประชาชนในตำบลพุมเรียงนั้นมีทั้งที่นับถือพุทธศาสนาและศาสนาอิสลาม เฉพาะกลุ่มที่ทอผ้าในส่วนมากเป็นไทยมุสลิม กล่าวกันว่าถูกกวาดต้อนมาจากไทรบุรีคราวเดียวกับพวกช่างทองและช่างทอผ้าที่เมืองนครศรีธรรมราช การทอผ้าที่พุมเรียงนั้นแต่เดิมคงจะเป็นการทอผ้าขึ้นใช้ในครัวเรือนและกลุ่มชนของตน

บริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลด้านตะวันตกของภาคใต้เป็นบริเวณที่มีวัฒนธรรมผสมกันระหว่างพ่อค้าต่างชาติและคนพื้นเมือง โดยเฉพาะชาวจีนที่เข้ามาทำมาหากิน ตั้งถิ่นฐาน ทำเหมืองแร่และเกษตรกรรม บริเวณจังหวัดตรังเป็นบริเวณหนึ่งที่มีการตั้งถิ่นฐานของชาวจีน การเคลื่อนย้ายถิ่นที่อยู่ของประชาชนแต่ละกลุ่มนั้นมักจะนำวิชาชีพที่ตนมีความชำนาญติดตัวไปด้วยเสมอ จนเมื่อตั้งถิ่นฐานได้อย่างมั่นคงแล้วก็จะประกอบอาชีพและทำงานที่ตนถนัดขึ้นในกลุ่มของตน รวมทั้งการทอผ้าด้วย เช่น ผ้าบ้านนาหมื่นศรี ผ้าเกาะยอ ดังภาพที่ 2.37 – 2.40

ภาพที่ 2.37 ผ้ายกนครศรีธรรมราช

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>

(2556)

ภาพที่ 2.38 ผ้าบ้านนาหมื่นศรี

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>

(2556)

ภาพที่ 2.39 ผ้าเกาะยอ

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>

(2556)

ภาพที่ 2.40 ผ้ายกพุมเรียง

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>

(2556)

นอกจากผ้าทอพื้นบ้านภาคใต้ที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น เช่น ผ้ายกนครศรีธรรมราช (ภาพที่ 2.37) ผ้าบ้านนาหมื่นศรี(ภาพที่ 2.38) ผ้าเกาะยอ(ภาพมรา 2.39) ผ้าพุมเรียง(ภาพที่ 2.40) ยังมีผ้าพื้นบ้านที่ได้รับการส่งเสริมให้ทอขึ้นมาใหม่ในหลายจังหวัด เช่น ในจังหวัดพัทลุง กระบี่ ยะลา และปัตตานี ซึ่งเคยเป็นแหล่งทอผ้ายกที่มีชื่อเสียง เช่น ผ้ายกปัตตานี ผ้าจวนตานี ที่มีชื่อเสียง จนถึงการทอผ้าปาเต๊ะในจังหวัดนราธิวาส ปัจจุบันการทอผ้าพื้นบ้านเหล่านี้กำลังได้รับการรื้อฟื้นขึ้นมาใหม่ เพราะเป็นผ้าที่มีลักษณะพิเศษที่ไม่สามารถผลิตได้ในโรงงานอุตสาหกรรม หากแต่ต้องใช้ช่างทอผ้าพื้นบ้านที่มีฝีมือเท่านั้น

2.3.6.5 ผ้าทอ และการแต่งกายชาวไทยภูเขาเผ่าต่างๆ นอกจากการแต่งกาย และลายผ้าที่มีอยู่ในแต่ละภูมิภาคแล้ว ประเทศไทยยังมีชนเผ่าอีกมากมาย อาศัยอยู่ตามเขตชายแดน หรือบนภูเขาสูง ที่มีวัฒนธรรมการแต่งกาย และการทอผ้า ที่เป็นเอกลักษณ์ มีความสวยงามโดดเด่นในตัวเองพอจะจำแนกเป็นกลุ่มได้ดังนี้

ก) เผ่ากะเหรี่ยง ในประเทศไทยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือกะเหรี่ยงสะกอ กะเหรี่ยงโป และอีก 2 กลุ่มคือคะยาหรือปะเว และตองสู หรือพะโอ กะเหรี่ยงกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้มีวัฒนธรรมคล้ายคลึงกัน แต่การแต่งกายของแต่ละกลุ่มมีลักษณะเฉพาะของตนเองที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ฉะนั้นลักษณะการแต่งกายจึงเป็นส่วนหนึ่งที่สามารถบ่งชี้ให้เห็นได้ชัดเจนถึงเอกลักษณ์ของกะเหรี่ยงแต่ละที่แต่ละกลุ่ม

ปัจจุบันกลุ่มกะเหรี่ยงที่ยังคงสวมใส่เครื่องแต่งกายประจำเผ่า ในวิถีชีวิตปกติมีเพียงกลุ่มโป และสะกอเท่านั้น ส่วนกลุ่มคะยา และตองสูไม่สวมใส่ชุดประจำเผ่า ในชีวิตประจำวันแล้ว กะเหรี่ยงแต่ละกลุ่มนอกจากจะมีการแต่งกายที่แตกต่างกัน กะเหรี่ยงกลุ่มเดียวกันแต่อยู่ต่างพื้นที่ก็มีลักษณะการแต่งกายไม่เหมือนกันด้วย เช่น กะเหรี่ยงโป แถบอำเภอแม่เสด็จจังหวัดแม่ฮ่องสอน แต่งกายมีสีส้มมากกว่าแถบจังหวัดเชียงใหม่ หมู่กะเหรี่ยงสะกอแถบจังหวัดแม่ฮ่องสอน และอำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ตกแต่งเสื้อผ้ามีลวดลายหลากหลาย และละเอียดมากกว่าแถบจังหวัดตากหรือกะเหรี่ยงโปแถบจังหวัด กาญจนบุรี ก็มีลวดลายตกแต่งเสื้อผ้าแตกต่างจากภาคเหนือ อย่างเชียงรายที่มีการนำแฟชั่นใหม่ ๆ มาทำซึ่งมีลักษณะที่แปลก และแหวกแนวออกไป เช่นทำผ้าปูโต๊ะที่มีลวดลายใหม่ ๆ ที่ประยุกต์ และมีลายปักแบบลายไทย บ้างก็ทำสะไบเพื่อขายออกยังมีลูกเล่นลวดลายอื่น ๆ ที่เพิ่มอีกมากมายซึ่งเป็นไปตามยุคสมัยและการพัฒนาของเทคโนโลยี อย่างไรก็ตามกลุ่มกะเหรี่ยงสะกอและโปในทุกจังหวัดของประเทศไทย ยังคงรักษาลักษณะร่วมที่แสดงสถานะของหญิงสาว และหญิงแม่เรือน เช่นเดียวกัน คือ หญิงทอผ้าที่ยังไม่ได้แต่งงานต้องสวมชุดยาวสีขาว (เซควา) เมื่อแต่งงานแล้วจะต้องเปลี่ยนมาเป็นสวมใส่เสื้อสีดำหรือที่เรียกว่า "เซ โม ซู" และผ้าถุงคนละท่อนเท่านั้นห้ามกลับไปสวมใส่ชุดยาวสีขาวอีก ส่วนผู้ชายทั้งกลุ่มโป และสะกอแถบภาคเหนือมักสวมกางเกงสีดำ และสีน้ำเงิน หรือกรมท่า ในขณะที่แถบจังหวัดตากและอำเภอถ้ำ จังหวัดลำพูน มักสวมโสร่ง ลักษณะเสื้อผู้ชายขลุ่ยใช้สีแดงทุกกลุ่มแต่มีลวดลายมากน้อยต่างกัน การแต่งกายในโอกาสพิเศษ เช่น พิธีปีใหม่ พิธีแต่งงานเน้นสวมใส่เสื้อผ้าใหม่ จะเห็นชัดว่าชายหนุ่ม และหญิงสาวจะพิธีพิถันแต่งกายสวยงามเป็นพิเศษ

ดั่งภาพที่ 2.41 – 2.44

ภาพที่ 2.41 หญิงสาวสวมชุดขาว

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>
(2556)

ภาพที่ 2.42 หม่อมเสื้อแดงสถานภาพโสด

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>
(2556)

ภาพที่ 2.43 แม่เต่ากะเหรี่ยงสะกอ

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>
(2556)

ภาพที่ 2.44 สมาชิกกะเหรี่ยงสะกอ บ.หัวขม

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>
(2556)

การทอผ้าของกะเหรี่ยงก่อนที่จะขึ้นเครื่องทอจำเป็นต้องกำหนด วัตถุประสงค์ของการทอก่อนว่าจะทอเพื่อใช้ทำอะไร เช่น ทอย้อมทอเสื้อ ทอผ้าถุง ฯลฯ และต้อง กำหนดขนาดไปพร้อมกันด้วยทั้งนี้เนื่องจากลักษณะของเครื่องนุ่งห่มของชนเผ่ากะเหรี่ยงเป็นการนำ ผ้าแต่ละชิ้นมาเย็บประกอบกันโดยไม่การตัด (ยกเว้นความยาว) ดังนั้นการทอผ้าแต่ละครั้งจึงต้อง กะให้ได้ขนาดที่จะนำมาเย็บ แล้วสวมได้พอดีตัวกะเหรี่ยงไม่มีเครื่องมือที่ใช้เป็นมาตรฐานใน การวัด จึงต้องใช้วิธีกะประมาณ โดยอาศัยความเคยชิน การกะขนาดของผ้าที่จะทอแต่ละครั้งผู้ทอจะ ยึดรูปร่างของตนเป็นมาตรฐานว่าเมื่อขึ้นเครื่องทอเพื่อทอเสื้อของตนต้องเรียงด้ายสูงประมาณเท่าไร ของไม้ที่เสียบบน "แทแบรอะ" หรือไม้ขึ้นเครื่องทอ เช่นประมาณว่า "ครึ่งไม้" หรือ "ค่อนข้าง" เป็นต้น ฉะนั้นเมื่อต้องทอให้ผู้อื่นจึงต้องเพิ่ม หรือลดขนาดของด้ายลงโดยอาศัยการเปรียบเทียบจากรูปร่าง ของผู้ทอดังกล่าวปกติแล้วความกว้างของผ้าที่ทอได้มีขนาดเพียง 1 ใน 4 ของรอบอก ผู้สวมใส่ อย่าง หลวม ๆ ถ้าทอผ้าห่มความกว้างอาจเท่ากับ 1/2 หรือ 1/3 ของความกว้างที่ต้องการก็ได้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ

การนำไปประกอบเป็นเครื่องนุ่งห่ม เช่น ผืนผ้าที่ทอจะเท่ากัน 4 เท่าของความยาวแท้จริงของเส้น หรือ ชุดยาวก็จะทอผ้าขนาดเดียวกัน คือ 2 ผืน โดยแต่ละผืนมีความยาว 2 เท่าของความยาวที่แท้จริง เป็นต้น เครื่องทอผ้า ไม่มีหลักฐานที่แสดงว่าแต่เดิมรูปแบบของการทอผ้าของกะเหรี่ยงเป็นแบบใดแต่เท่าที่ปรากฏให้เห็นมาจนถึงปัจจุบันพบว่าเป็นแบบทอมัดเอวหรือหางหลังเช่นเดียวกับการทอผ้าของละว้า และลาหู่ซึ่งลักษณะการทอผ้านี้คล้ายของชาวเปรูสมัยโบราณ ชนเผ่าแถบกัวเตมาลา ฟิลิปปินส์ และเม็กซิโก ก็พบว่ามี การทอผ้าด้วยเครื่องทอแบบหางหลังเช่นกัน การทอผ้าของกะเหรี่ยง มี 2 ชนิด

1) การทอธรรมดาหรือทอลายขัด คือการสอดด้ายขวางเข้าไประหว่างด้ายยืนซึ่งแยกสลับกันขึ้น 1 ลง 1 หรือขึ้น 2 ลง 2 ตามจำนวนเส้นด้ายที่เรียงเมื่อขึ้นเครื่องทอ ผ้าที่ได้เนื้อผ้าจะเรียบ สม่ำเสมอและเป็นสีเดียวกันตลอดผืน ใช้สำหรับเย็บชุดเด็กหญิงกะเหรี่ยงสะกอและเย็บกางเกงผู้ชายเท่านั้น โดยปกติด้ายยืนและด้ายขวางที่ใช้ในการทอแบบธรรมดามีจำนวนเท่ากัน ยกเว้นกรณีที่ใช้ด้ายต่างชนิดกัน เช่น ด้ายยืนเป็นด้ายสำเร็จรูปซึ่งเส้นเล็ก และด้ายขวางพื้นเมือง มีขนาดเส้นใหญ่ต้องใช้ด้ายยืนจำนวนมากกว่าด้ายขวาง

2) การทอเป็นลวดลาย ผ้าที่ชาวกะเหรี่ยงทอใช้ส่วนใหญ่จะมีลวดลายประกอบ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการใช้ ประโยชน์และความนิยม เช่นชุดหญิงสาวสะกอจะมีลายขวางบริเวณเหนืออกผ้าถุงของหญิงแต่งงานแล้วจะทอลวดลายบริเวณไหล่อย่างสวยงาม เป็นต้น การทอเป็นลวดลายจะเป็นที่นิยมในกลุ่มผู้หญิงไปมากกว่าผู้หญิงสะกอ

การประดิษฐ์ลวดลายในผืนผ้าขณะทอมีขั้นตอนดังนี้

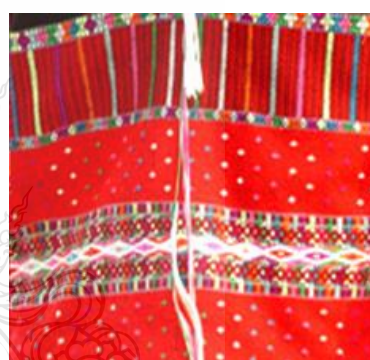
1) ลายในเนื้อผ้า ลักษณะลวดลายจะปรากฏเป็นเส้นนูนตามแนวตั้ง หรือ แนวนอนก็ได้ หากเป็นลายนูนตามแนวตั้งการกำหนดลายจะทำพร้อมกับการเรียงด้ายคือใช้จำนวนด้ายเพิ่มขึ้นกว่าปกติขณะที่ต้องการให้เป็นลายนูนส่วนด้ายขวางใช้จำนวนเท่าปกติการทอวิธีนี้นิยมใช้ทอเสื้อผู้ชายสูงอายุของเผ่ากะเหรี่ยง ดังภาพที่ 2.45

2) ลายจก เป็นการทอลวดลายโดยการสอดด้ายสลับ (ซึ่งไม่ใช่ด้ายเส้นเดียวกับด้ายขวางเข้าไป) เป็นบางส่วนในเนื้อผ้า ตามลวดลายและสีในตำแหน่งที่ต้องการ การยกด้ายยืนจะไม่เป็นไปตามการยกตะกอกแต่ผู้ทอจะใช้นิ้วมือ หรือชนม่นช่วยสอดด้ายขึ้นตามจำนวนที่กะไว้และสอดด้ายสีที่ต้องการเข้าไป ระหว่างด้ายยืนนั้นจะนูนลวดลายที่ปรากฏบนผืนผ้าทั้งผืนอาจไม่เหมือนกันก็ได้ ดังภาพที่ 2.46

3) ลวดลายสลับสี เป็นการทอแบบธรรมดา คือ ใช้ด้ายยืนและด้ายขวางจำนวนเท่าปกติ แต่แทรกด้ายสีต่าง ๆ สลับเข้าไปขณะเรียงด้ายยืนหรือเมื่อสอดด้ายขวาง เช่น การทอผ้าห่มขำมและผ้าถุงของหญิงที่แต่งงานแล้ว (ลวดลายผ้าถุงในบางท้องถิ่นจะมีลักษณะพิเศษกว่าการทอลาย

สลัปลีกรรมาคคือ จะใช้ด้ายย้อมมัดหมี่ หรือย้อมแบบลายน้ำไหลเป็นด้ายยืนลวดลายที่ปรากฏบนเนื้อผ้ามีลักษณะงดงามมากซึ่งจะกล่าวในรายละเอียดต่อไป) บางครั้งกะเหรี่ยงจะทอลวดลาย สลัปลีเป็นลายนูนในเนื้อผ้า เช่นบริเวณเหนืออกของชุดเด็กหญิงกะเหรี่ยงสะกอ ดังภาพที่ 2.47

4) ลายจิด คือการทอผ้าโดยให้ลวดลายที่ปรากฏเหมือนกันทั้งผืนลักษณะลายแบบยกดอกในตัวโดยกำหนดสีตามด้ายยืน การแยกด้ายยืนใช้วิธีนับเส้นเป็นช่วง ๆ และสอดไม้หน่อสะยาเข้าไปเป็นตัวนำไม้จะช่วยแยกด้ายให้ช่องระหว่างด้ายยืนกว้างเพื่อความสะดวกในการสอดด้ายขวางกะเหรี่ยงสะกอนิยมทอผ้าลายจิดเพื่อเย็บเป็นผ้าถุงสำหรับหญิงที่แต่งงานแล้วผ้าทอลายจิดของกะเหรี่ยงมีลักษณะคล้ายของชาวอีสาน แต่ลวดลายสลัปลีซับซ้อนน้อยกว่าและของอีสานไม่นิยมทอลายจิดพร้อมกับการสลัปลี แต่ของกะเหรี่ยงนิยมทอลายจิดและเล่นลายสลัปลี ดังนั้นในผ้าผืนเดียวจึงมีทั้งลวดลายยกดอกนูนขึ้นมาของลายจิดและลายเล่นสีสลัปลีกัน ดังภาพที่ 2.48

ภาพที่ 2.45 เสื้อลายปักลูกเต๋อย

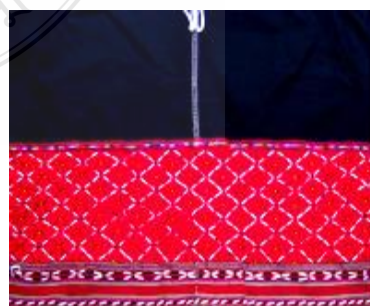
ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>

(2556)

ภาพที่ 2.46 การทอสลัปลีสายจก

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>

(2556)

ภาพที่ 2.47 ผ้าถุงลายมัดหมี่

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>

(2556)

ภาพที่ 2.48 เสื้อลายจิด

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>

(2556)

การทอลวดลายโดยแทรกวัสดุประกอบลูกเดียว ปกติการปักลูกเดียวระดับชายเสื้อผู้หญิงจะใช้วิธีปักหลังจากเย็บผ้าประกอบเข้าไปพร้อมกันในขณะทอผ้าโดยร้อยลูกเดียวเข้ากับเส้นด้ายขวางระหว่างด้ายยืน โดยให้ลูกเดียวลอยตัวอยู่บนผืนผ้า เมื่อประกอบเป็นลวดลายแล้วจึงปักทับด้ายสลับสีลงในช่องระหว่างลูกเดียวเหล่านั้นเป็นการทำลวดลายบนผืนผ้าให้สวยงาม หลังจากเย็บเป็นเครื่องนุ่งห่มแล้วส่วนใหญ่กะเหรี่ยงสะกอจะนิยมปักประดิษฐ์ลวดลายบนเสื้อผู้หญิงแม่เรือนลักษณะการประดับประดาจะใช้ด้ายหลากสีปักสลับลูกเดือน ซึ่งเป็นพืชที่กะเหรี่ยงต้องปลูกไว้เพื่อใช้ในกิจกรรมนี้ โดยเฉพาะ ส่วนผู้หญิงกะเหรี่ยงไปมักตกแต่งลวดลายโดยการทอมากกว่าปักภายหลัง และไม่นิยมตกแต่งด้วยลูกเดียวลูกเดียว

การวางลาย ลักษณะการวางลายเสื้อผู้หญิง สะกอจะปักตกแต่งบริเวณชายเสื้อด้านล่างการผสมผสานลายมักใช้ลายลูกเดียวเป็นแนวกำหนดก่อนเพื่อให้ได้ช่องว่างที่จะเป็นแนวปักลวดลายชัดเจนขึ้นจากนั้นจึงปักลงไป

การตัดเย็บ การตัดเย็บตามปกติแล้วผ้าจะเป็นผ้าหน้าแคบ จำกัดตามขนาดเครื่องทอ คือ กว้างที่สุดไม่เกิน 20 นิ้วส่วนความยาวขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้ทอ ดังนั้นการตัดเย็บเครื่องนุ่งห่มของกะเหรี่ยงจึงเป็นการนำผ้าทั้งผืนมาเย็บประกอบกัน โดยพยายามตัดให้น้อยที่สุดเนื่องจากในอดีตกะเหรี่ยงไม่มีกรรไกรใช้ผ้าที่ทอแต่ละชิ้นเมื่อนำมาประกอบกันเป็นเครื่องนุ่งห่มแล้วจะไม่มีเศษเหลือทิ้งการแบ่งผ้าจึงทำโดยใช้มีดคม ๆ กรีดตามแนวขวางของผืนลักษณะเช่นนั้นสิ่งสำคัญในการนำผ้ามาประกอบกัน คือ ต้องเป็นผ้าที่ทอขึ้นสำหรับเครื่องนุ่งห่มตัวหรือผ้าผืนนั้นๆ เท่านั้น ด้วยเหตุนี้รูปทรงของเสื้อผ้ากะเหรี่ยงจึงไม่มีส่วนโค้งเว้าเพราะเป็นการยากที่จะใช้มีดกรีดผ้าให้ได้รูปทรง เช่นผ้าที่ทอเพื่อเย็บเป็นเสื้อผู้ชายจะนำมาเย็บเป็นข้อม หรือผ้าห่มไม่ได้ และผ้าที่ทอสำหรับเย็บข้อมก็ไม่สามารถนำมาเย็บเป็นเสื้อ หรือผ้าห่มได้เช่นเดียวกัน ทั้งนี้เนื่องจากได้กำหนดลวดลายสี และขนาดไว้

อย่างแน่นอนแล้วก่อนที่จะทอผ้าแต่ละผืนนั่นเองสีที่ใช้ ได้แก่ สีดำ แดง เหลือง และขาว โดยจะใช้ทุกสีและให้น้ำหนักกับสีดำ และสีแดงส่วนสีเหลืองและสีขาวเป็นสีตกแต่ง สีประกอบ ได้แก่ สีชมพู น้ำเงิน ส้ม เขียวเป็นกลุ่มสีที่นำมาใช้ภายหลังและนิยมใช้กันมากขึ้นส่วนใหญ่มักซื้อที่ข้อมเสร็จแล้วมาใช้โดยให้เหตุผลว่าสีสวยและไม่ตกตัวอย่างการปักลายลูกเดียวในแต่ละรูปแบบของกะเหรี่ยงสะกอ จังหวัดเชียงราย ดังภาพที่ 2.49 – 2.52

ภาพที่ 2.49 พะโดกิ (ลายงูเหลือม)

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>
(2556)

ภาพที่ 2.50 ที่ลู่คะ (ลายบอน้ำเต้า)

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>
(2556)

ภาพที่ 2.51 ลอเมอเจอะ (ลายต่อลูกเต๋อย)

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>
(2556)

ภาพที่ 2.52 ลีพอ (ลายตัวนึ่ง)

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>
(2556)

ข) ชาวไทยเผ่าม้ง หรือเผ่าแม้ว ยังไม่มีผู้ใดสามารถสรุปได้ว่าชนชาติม้งมาจากที่ใด แต่สันนิษฐานกันว่าม้งคงจะอพยพมาจากที่ราบสูงทิเบต ไชบีเรีย และมองโกเลีย เข้าสู่ประเทศจีน และตั้งหลักแหล่งอยู่แถบลุ่มแม่น้ำเหลือง (แม่น้ำฮวงโห) เมื่อราว 3,000 ปีมาแล้ว ซึ่งชาวเขาเผ่าม้งจะตั้งถิ่นฐานอยู่ในมณฑลไกวเจา สุนหน่า กวางสี และมณฑลยูนนาน ม้งอาศัยอยู่ในประเทศจีนมาหลายศตวรรษ จนกระทั่ง ประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 17 ราชวงศ์แมนจู (เหมาซิง) มีอำนาจในประเทศจีน

กษัตริย์จีนใน ราชวงศ์หมิงได้เปลี่ยนนโยบายเป็นการปราบปราม เพราะเห็นว่าม้งที่เป็นผู้ชาย ส่วนใหญ่แล้วรูปร่างหน้าตาคล้ายกับคนรัสเซีย ทำให้คนจีนคิดว่า ม้งเป็นคนรัสเซีย จึงเป็นเหตุให้มีการปราบปรามม้งเกิดขึ้น โดยให้ชาวม้ง ขอมงาน และยอมรับวัฒนธรรมของจีน และอีกประการหนึ่งคือเห็นว่า ม้งเป็นพวกอนารยชนแห่งขุนเขา (คนป่าเถื่อน) จึงได้มีการต่อสู้กันอย่างรุนแรงในหลายแห่ง เช่น ในเมืองพังหยุนในปี พ.ศ.2009 และการต่อสู้ในมณฑลไกวเจาในระหว่าง พ.ศ. 2276 - 2278 และการต่อสู้ในมณฑลเสฉวนในระหว่าง พ.ศ. 2306 – 2318 ในที่สุด ชาวม้งประสบกับความพ่ายแพ้ สูญเสียพลรบ และประชากรเป็นจำนวนมาก ในที่สุดม้งก็เริ่มอพยพถอยร่นสู่ ทางใต้ และกระจายเป็นกลุ่มย่อย ๆ กลับขึ้นอยู่บนที่สูงป่าเขาในแคว้นสิบสองจุไทย สิบสองปันนา และอีกกลุ่มได้อพยพไปตามทิศตะวันออกเฉียงเหนือของราชอาณาจักรลาว บริเวณทุ่งไหหินเดียนเบียนฟู โดยมีหัวหน้าม้งคนหนึ่ง คือ นายพลวังปอ ได้รวบรวมม้ง และอพยพเข้าสู่ประเทศไทยเมื่อประมาณ พ.ศ. 2400 เศษ เป็นต้นมา

ปัจจุบันชาวม้งส่วนใหญ่ในประเทศไทย ตั้งถิ่นฐานอยู่ตามภูเขาสูง หรือที่ราบเชิงเขาในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงราย พะเยา น่าน เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน แพร่ ลำปาง กำแพงเพชร เลย พิษณุโลก เพชรบูรณ์ สุโขทัย และตาก มีจำนวนประชากรทั้งสิ้นประมาณ 151,080 คน

ม้ง มีลักษณะนิสัยมีความขยันขันแข็งมีความอดสาหะเป็นพิเศษ ชีวิตประจำวันปกติ พวกเขาแทบจะไม่มีเวลาว่างจากการทำงานเลยทั้งหญิงและชาย นอกจากงานในไร่แล้ว ผู้ชายยังต้องรับผิดชอบในการซ่อมแซมบ้านเรือน วัสดุ เครื่องมือ เครื่องใช้ ในครัวเรือน ตลอดจนการติดต่อค้าขาย ทำธุรกิจกับคนภายนอก เมื่อว่างจากงานก็จะออกไปล่าสัตว์นำมาเป็นอาหารบ้าง สำหรับผู้หญิงแม้ว่า นอกจากงานในไร่ยังจะต้องรับผิดชอบในเรื่องจัดหาอาหาร เลี้ยงสัตว์ ทำความสะอาดเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม ยามว่างก็จะเย็บปักถักร้อย ประดิษฐ์ลวดลายต่างๆ ลงบนลายผ้าเอาไว้ใช้ตัดเย็บใส่เสื้อผ้า เป็นต้น

ภาพที่ 2.53 ผ้าปักเผ่าม้ง

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com> (2556)

ผ้าปักแผ่นมั่ง ในอดีตชาวเขาส่วนใหญ่จะใช้ผ้าไหมดิบที่ผลิตเองมาปักเป็น ลวดลายต่างๆ ซึ่งลวดลายเหล่านี้ ชาวมั่งคิดค้นออกแบบของลวดลายเอง ปกติแล้วมั่งจะมีความประณีตใน การคิดลวดลาย และการปักลวดลายต่าง ๆ ซึ่งจะเห็นได้จากกระโปรงของมั่งที่ทำจากผ้าบาติกกับผ้าปัก และเมื่อมีการปักลายเรียบร้อยแล้ว จะนำมาแปรรูปเป็นเสื้อผ้าที่จะสวมใส่ในเทศกาลปีใหม่ หรือใน วันสำคัญต่าง ๆ และสามารถที่จะประดิษฐ์เป็นเครื่องใช้อย่างอื่นได้ เช่น ถูย้อม กระเป๋าสะพายกระเป๋า เป้ กระเป๋าใส่สตางค์ ถูใส่โทรศัพท์มือถือ เครื่องใช้อื่น ๆ เป็นต้นซึ่งผ้าปักของมั่งจะมีลวดลายที่ แตกต่างกันไป และมีชื่อเรียกแตกต่างกัน ลวดลายผ้าปักของชาวเขาเผ่ามั่งที่นิยมทำการปักและสืบ ทอดกันมานานนั้นมีลายแม่ 8 ลาย ปัจจุบัน ได้ผสมผสานลวดลายได้เป็น 14 ลาย ดังนี้

1) ลายไฮ เป็นลายปักรูปทรงเรขาคณิต เป็นรูปสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัด ใช้เส้น ทะแยงมุมทำเป็นตารางเหลี่ยมไฮ้แหลม ในแต่ละสี่เหลี่ยมจะปักลายคล้ายรูปสามเหลี่ยมสองรูปหัน ทางด้านหัวแหลมของสามเหลี่ยมเข้าหากัน และที่จุดศูนย์กลางของแต่ละสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัดจะมีรูป วงรีอยู่ในรูปสามเหลี่ยมหัวกลับนั้น

2) ลายกันหอย จะเป็นลายที่นำเอารูปร่าง เส้นตามธรรมชาติของสัตว์ที่หาได้ตามลำ ธาร นอนบึง เป็นเส้นที่เกิดจากปลายแหลมของตัวหอย เมื่อมองทางด้านบน (Top View) จะเห็นเป็น เส้นวนออกจากจุดศูนย์กลาง ซึ่งความเป็นจริงแล้วการวนของเส้นบนตัวหอยนั้นเป็นส่วนตามกฎ โกลเด้น เซกชัน หรือกฎจุดตัดเก้าช่อง (Golden Sections or Rule of Thirds) ซึ่งจะทำให้ได้ภาพหรือ งานที่สวยงามที่สุด เมื่อออกแบบให้งานอยู่ในหรือใกล้สัดส่วนนั้น หญิงชาวมั่งได้นิยมใช้ลายกันหอยนี้ ผสมผสานกับลายต่างๆ ทำให้เกิดเป็นลวดลายอื่นๆ ได้อีก เช่น ลายกันหอยผสมดาว ลายกันหอยผสม ลายก้าน ลายกันหอยผสมลายลูกศร หรือผสมลายอื่นๆ ที่เรียกว่าลายลูกต่อเนื่องกันไป

3) ลายดาว นำเอามาจากการมองท้องฟ้ายามค่ำคืน ที่สามารถมองเห็นดวงดาว บนท้องฟ้าได้ นำมาปักลงผ้าโดยมีลักษณะเป็นแฉกคล้ายแสงดาวระยิบระยับ และยังมีรูปแฉกซ้อนอีก วงหนึ่งโดยใช้ด้ายสีแตกต่างกันเพื่อแสดงรัศมีของแสงดาวยามค่ำคืนเดือนมืด ดวงดาวแต่ละดวงจะอยู่ ในสี่เหลี่ยมจัตุรัส โดยมีการปักรูปสามเหลี่ยมเป็นกรอบ ไว้แต่ละมุม ลายดาวนี้ผู้หญิงมั่งมักจะ ไม่ปัก เป็นลายโดดๆ แต่จะมีการปักลายอื่นๆ ผสมผสานกันไป ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เนืองงามมีเนื้อหาน้อยเกินไป

4) ลายดอกไม้ เป็นการนำความสวยงามตามธรรมชาติของดอกไม้ที่ตน ได้พบ เห็นมาประดิษฐ์เป็นลวดลายปักบนผืนผ้า สันฐานของรูปโดยรวมมักจะเป็นวงกลม มีกลีบดอกทั้ง ขนาดเล็กและขนาดใหญ่ตามความคิดสร้างสรรค์ของแต่ละคน ถ้าเป็นลายปักดอกไม้เล็กๆ ก็มักจะ ผสมกับลวดลายอื่นๆ เช่น ใช้ใบไม้ กิ่งหรือก้านมาผสมผสาน ชาวมั่งคือ ชนชาติที่อพยพมาจากจีนซึ่ง เป็นถิ่นที่มีไม้ไผ่มาก จึงมีการใช้ใบไม้มาประกอบการออกแบบลวดลาย ทำให้เกิดเป็นลายดอกไม้ผสมไม้

หรือลายดอกไม้ผสมลายดาว เป็นต้น การปักลายดอกไม้จะมีการเว้นจังหวะของเส้น เพื่อให้เกิดรูปร่างที่เหมือนรอยหยักของใบไม้ หรือไม้ที่ประกอบเป็นเส้นของมือจับบนต้นเถาวัลย์ที่เลื้อยไปยังต้นไม้ต่างๆ

5) ลายเท้าช้าง ช้างถือเป็นสัตว์ชั้นสูง ตัวใหญ่โต รัฐบาลามมนุษย์ มีคุณอนันต์ต่อมนุษย์ตั้งแต่ครั้งโบราณมาที่เราใช้เป็นพาหนะในการศึกสงคราม และแม้ในยามสงบก็ยังช่วยเรื่องการแบกหามสิ่งของใหญ่โตมีน้ำหนักมาก ที่คนไม่สามารถแบกเองได้อีก เช่น การขนซุงในป่า ในเขา เป็นต้น ลายเท้าช้างนี้ถือได้ว่าเป็นลวดลายของทางภาคเหนือของประเทศไทย เพราะภาคเหนือเดิม คือ ล้านนาซึ่งเป็นอาณาจักรที่เชื่อมต่อกับอาณาจักรล้านช้าง(ลาวในปัจจุบัน) การใช้ช้างเป็นพาหนะในการเดินทาง การประกอบอาชีพทั้งการเกษตรกรรมหรือการหาของป่า หรือการทำป่าไม้ล้วนต้องอาศัยช้างทั้งสิ้น ผู้หญิงมัก คงได้แรงบันดาลใจมาจากรอยเท้าของช้างที่กดลึกลงในพื้นดิน แล้วนำมาประยุกต์ พัฒนาลวดลายโดยใช้เส้นรอบนอกของลายเท้าเป็นหลัก และยังถือเป็นสิริมงคลแก่ผู้สวมใส่ลวดลายนี้อีกด้วย นอกจากนี้ยังมีการนำลายอื่นๆ มาผสมกับลายเท้าช้างเพื่อสร้างลายใหม่ๆ เพิ่มขึ้น เช่น ลายเท้าช้างประยุกต์ เป็นต้น

6) ลายฟันเลื่อย หรือลายกากบาทเป็นลายที่เกิดจากการปักไขว้ (Cross Stitch) แบบพื้นฐาน แต่ออกแบบให้มีเส้นไขว้ขนาดใหญ่ คล้ายตัวเอ็กซ์ (X) อักษรตัวที่ ๒๔ ในภาษาอังกฤษ โดยมีการปักถี่เหลื่อมล่อมเส้นไขว้เรียงต่อกัน ไปเป็นกรอบรอบตัวไขว้ใหญ่นั้นเอง และเช่นเดียวกับลายอื่นๆ ที่แต่ละตัวไขว้จะตั้งอยู่ในกรอบสี่เหลี่ยม โดยมีการปักลายตรงกึ่งกลางของแต่ละด้าน เป็นรูปคล้ายรูปคล้ายตัวที (T) อักษรตัวที่ 20 ในภาษาอังกฤษ ด้านละหนึ่งตัว

7) ลายหัวใจ มีลักษณะเป็นรูปสามเหลี่ยมสองรูป หันด้านฐานเข้าหากัน คล้ายกับการผ่าครึ่งหัวใจออกเป็นสองแล้ววางเรียงกันไว้ หรือหัวใจสองดวงของพ่อและแม่วางไว้บนตัวลูกน้อย เพื่อปกป้องรักษาลูกให้เจริญเติบโต สมบูรณ์แข็งแรง จุดกึ่งกลางของลายก็ปรากฏเป็นรูปวงกลมสื่อว่าเป็นลูกน้อยที่ต้องถูกรู้ออม หรือเป็นดวงใจของภรรยาที่มอบให้สามีก็ได้เช่นกัน เพราะประเพณีของม้ง หญิงที่แต่งงานแล้วจะเป็นผู้ปักผ้าแล้วนำมาประดับตกแต่งเสื้อผ้าให้กับสามี ลูก และตนเองเพื่อใช้ในการงานปีใหม่ ตามคติความเชื่อของม้งที่ว่า “ปีใหม่ม้งทุกคนจะใส่ผ้าใหม่” เพื่อความเป็นสิริมงคลนั่นเอง

8) ลายเจดีย์ ทางภาคเหนือได้รับอิทธิพลทางศาสนามาจากพม่า-มอญ เพราะพม่าได้เข้ามาปกครองล้านนาเป็นเวลานานถึง 700 ปี จึงมีการถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมทางศาสนา และถือว่ามอญที่นับถือพุทธเป็นมอญแท้ โดยมีศิลปะเป็นรูปแบบของตนเอง ถ้ากล่าวถึงเจดีย์มอญที่มีชื่อเสียง ก็จะต้องนึกถึงเจดีย์ “ชเวดากอง” จากศิลปะมอญที่กลายมาสู่ศิลปะพม่า จะเห็นได้ว่าการสร้างเจดีย์ไว้มากมาย ในพื้นที่ภาคเหนือ (โดยเฉพาะที่เมืองมณฑลไชย มีสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง ที่ได้รับการ

ขนานนามว่า”ทะเลเจดีย์” เหตุเพราะที่มีเจดีย์มากมาย สุดลูกหูลูกตา) สร้างไว้เพื่อเก็บพระบรมสารีริกธาตุขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศาสดาของศาสนาพุทธเรา รูปแบบเส้นสายของลายเจดีย์จึงถูกขบวนนำมาปักลงบนผืนผ้า (แม้ว่าชนเผ่าม้งจะยังคงนับถือผีอยู่ก็ตาม) ในลักษณะตารางกริดซ้อนเป็นชั้นกันไป เกิดเป็นลวดลายที่คล้ายเจดีย์

เดิมงานปักผ้าของชาวเขาเผ่าม้งนั้นไม่ใช่ทำตามตลาด แต่มารดาจะเป็นผู้กระตุ้นให้เด็กไม่ลืมของเก่า ไม่ลืมความดีของบรรพบุรุษ ด้วยลายผ้าบ่งบอกศักดิ์ศรีของชนเผ่า เด็กสาวรุ่นถัดมาควรอธิบายวิธีการปั่นฝ้าย วิธีการปักผ้า วิธีการเขียนสีฝ้ายลงบนผ้าให้เป็นลวดลายให้แก่ลูกๆ ของตนเมื่อตนเองมีครอบครัวว่า ลวดลายผ้าแต่ละลวดลายที่เกิดขึ้นจากนิ้วมือสัมผัสสัมผัสและเส้นด้ายนั้น มิใช่เป็นเพียงแค่ลวดลายที่มีชื่อเรียกต่างๆ เท่านั้น หากแต่รวบรวมไว้ซึ่งคุณค่าทางจิตใจ และศักดิ์ศรีของความเป็นชนเผ่าแต่ละชาติพันธุ์ ที่แสดงความหมายของสิ่งที่บรรพบุรุษได้ถ่ายทอดผ่านงานศิลปหัตถกรรมไว้ให้

ผ้าบาติกชาวเขาเผ่าม้ง ในอดีตม้งมีการนำผ้าไหมดิบที่ทอเองมาเขียนเป็นลวดลายต่าง ๆ เพื่อที่จะทำเป็นกระโปรงของผู้หญิงม้งซึ่งผ้าไหมนั้นทำมาจากเปลือกของเส้นใยกล้วยงที่แห้งสนิทจากนั้นจะนำมาถักออกเป็นเส้นเล็ก ๆ เพื่อที่จะได้เส้นด้ายที่มีขนาดเล็กเหมาะกับการทอผ้า ซึ่งทั่วไปจะนำเส้นใยกล้วยง ที่แบ่งเป็น 4 ส่วน หรือแบ่งออกเป็นอีก 16-20 เส้นจากนั้นจะนำเส้นใยกล้วยงไปตำในครกกระเดื่องเพื่อให้เปลือกนอกที่หุ้มติดกับเส้นใยหลุดออกไป ให้เหลือแต่เส้นใยแท้ ๆ เท่านั้นเพราะเส้นใยกล้วยงแท้จะมีความอ่อนตัวและสะดวกแก่การปั่น

หลังจากที่มีการทำเส้นใยกล้วยงเรียบร้อยแล้วก็จะนำมาพันม้วนๆ เป็นก้อนโดยใช้ดินคั่ว (ดินคั่ว เป็นเครื่องมือเฉพาะในการพันเส้นใยกล้วยง)ทำมาจากไม้กลม ๆ เส้นผ่าศูนย์กลางยาวประมาณ 8-10 นิ้วมีที่ถือทำด้วยหวายถักในขณะที่นำมาพันแกนไม้นั้น จะมีการต่อเส้นใยกล้วยงแต่ละเส้นโดยใช้นิ้วมือขยี้ส่วนปลายของเส้นใยกล้วยงให้แตกออกเป็นสองเส้นจากนั้นก็ให้นำอีกเส้นหนึ่งมาต่อกับเส้นเดิมเมื่อเส้นใยกล้วยงเต็มแกนแล้วจะคล้ายกับรองเท้าจันจากนั้นจึงถอดไม้ออกเก็บม้วนเส้นใยไว้ นำไปจุ่มน้ำร้อนให้อ่อนตัวแล้วนำไปตีเป็นเกลียว โดยผ่านการเข้าเครื่องตีเกลียว นั่นคือข้าวคั่วเส้นใยที่ผ่านการปั่นเป็นเกลียวแล้วจะกรอไว้ในแกนที่เรียกว่าชายซึ่งเครื่องข้าวคั่วเครื่องหนึ่งสามารถที่จะใจแกนเส้นใยกล้วยงได้ครั้งละ 4 - 6 แกนเมื่อเสร็จก็จะเปลี่ยนชุดใหม่อีก

จากนั้นก็ดึงด้ายออกจากแกนเข้าเครื่องโกลเพื่อเก็บต่อไปจากนั้นนำด้ายเส้นใยกล้วยงมาฟอกสีและทำให้ด้ายอ่อนตัว โดยนำมาต้มกับน้ำขี้เถ้าประมาณ 4 กาละมั่ง นำมาร้อนเสกถ่านออกแล้วผสมน้ำใส่ลงในกระทะใบบัวเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 3 - 3 1/2 ฟุต เอาใจด้ายกล้วยงลงต้ม

จนด้ายนิ่มขลุ่ยและเอาใจด้ายคลุกกับขี้เถ้า แช่ไว้เช่นนั้น เมื่อแห้งสนิทแล้วนำไปต้มกับน้ำขี้เถ้าแช่ไว้ 1 คืน ล้างขี้เถ้าออกให้หมด ตากให้แห้ง ทำซ้ำเช่นนี้จนกว่าเส้นใยจะขาวจนพอใจจึงซักให้สะอาด

จากนั้นก็นำเส้นด้ายที่ปั่นเรียบร้อยแล้วมาทอเป็นผ้าไหมดิบเมื่อทอเรียบร้อยแล้วก็นำมารีดด้วยก้อนหินซึ่งก้อนหินนี้ใช้สำหรับในการรีดผ้าไหมดิบเท่านั้น หากว่าไม่รีดให้เรียบแล้วเวลานำผ้าไหมดิบมาเขียนเป็นลวดลายจะไม่สามารถเขียนได้เนื่องจากมีปมของเส้นด้ายที่ต่อกันด้วยหากว่าไม่เรียบก็จะเขียนลวดลายได้ไม่สวย

ขั้นตอนที่ 1 นำขี้ผึ้งมาละลายหรือต้มให้ร้อน โดยวิธีการดังนี้ นำกระป๋องที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางกว้าง 10 เซนติเมตร เจาะฝาข้างหนึ่งออกแล้วไม่ต้องตัดทิ้ง และทำให้ฝาข้างที่เจาะขึ้นนั้นมันเรียบร้อยพร้อมกับสามารถที่จะเป็นที่ยึดน้ำขี้ผึ้งได้ บริเวณรอบ ๆ ขอบของกระป๋องต้องจัดให้เรียบร้อย โดยที่ไม่เป็นอันตรายต่อคนที่ใช้จากนั้นนำขี้ผึ้งใส่ลงไป นำกระป๋องไปอุ่นกับถ่านที่ร้อนจัด จากนั้นขี้ผึ้งก็จะละลายร้อนจนกว่าขี้ผึ้งร้อนจัดถึงจะใช้ได้ ดังภาพที่ 2.54

ภาพที่ 2.54 วิธีการสร้างตารางบนผ้าไหม

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com> (2556)

ขั้นตอนที่ 2 นำผ้าไหมที่ทอได้เรียบร้อยแล้ว มาสร้างตารางสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาดของสี่เหลี่ยมประมาณ 2-3 เซนติเมตร ตารางทุกช่องจะต้องมีขนาดเท่ากัน โดยสร้างตารางให้เต็มผ้าไหมดิบ ต้องใช้ดินสอขีดเส้นตาราง หรือปากกาน้ำเงินก็ได้ไม่ควรที่จะใช้ปากกาสีแดง เพราะปากกา สีแดงเมื่อนำมาขีดหรือสร้างตารางแล้วเวลาข้อมผ้าไหม จะเห็นเส้นตารางเป็นสีแดงอยู่ทำให้ ผ้าไหมไม่สวยจากนั้นนำปากกาเขียนขี้ผึ้ง โดยนำปากกาไปจุ่มขี้ผึ้ง แล้วนำมาเขียนลวดลายต่าง ๆ บนผ้าไหมดิบ ปากกาเขียนขี้ผึ้งนั้นเรียกว่า ดาเต้าซึ่งดาเต้าทำจากเหล็กหรือทองเหลือง วิธีการทำ คือนำแผ่นทองเหลืองหรือแผ่นเหล็กมาวัดเป็นรูปสามเหลี่ยมที่มีขนาดประมาณ 2 เซนติเมตรจากนั้นแล้วนำมาขีดด้านข้างหนึ่งให้เรียบเหลาไม้ไผ่ที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 2 เซนติเมตร หรือ

ประมาณ 1 เซนติเมตรนำไปใส่ผ้ามาผ้าปลายด้านใดด้านหนึ่ง แล้วนำแผ่นเหล็กที่ตัดมาเรียบร้อยมาสอดใส่ลงไปในห้องรอยผ้าแล้วมัดให้เรียบร้อยหลังจากที่เขียนลวดลายเสร็จ

ขั้นตอนที่ 3 จะนำผ้าบาติกไปข้อมครามให้ดำ เมื่อข้อมเสร็จเรียบร้อยแล้วก็จะนำไปล้างสีครามนั้นออกให้หมดก่อน โดยที่จะล้างสีครามออกได้นั้นจะมีวิธีการดังนี้ คือ ต้มน้ำร้อนให้เดือดจากนั้นก็นำผ้าบาติกมาแช่น้ำเย็นจากนั้นก็นำผ้าบาติกที่แช่น้ำเย็นออกรอให้แห้งก่อน แล้วนำผ้าบาติก มาต้มกับน้ำร้อนในกระทะที่ตั้งน้ำไว้รอสักประมาณ 3-5 นาที พยายามล้างคราบขี้ผึ้งออกให้หมด นำไปผึ่งแดดให้แห้งแล้วก็นำผ้าบาติกไปตัดตกแต่งให้สวยงาม โดยที่นำผ้าสีอื่นมาปะชุนให้เรียบร้อยดังนี้แล้วจึงนำมาจับจีบทั้งหมด

ขั้นตอนที่ 4 นำผ้าที่ปักเรียบร้อยแล้วต่อกับผ้าบาติกแล้วจกกลีบให้ตรงกัน จากนั้นรอยจีบนั้นจะต้องเอาด้ายร้อยไว้แน่นเพื่อให้จับสามารถอยู่ได้นาน และจัดตัวอยู่ตลอดเวลาเมื่อถึงงานเทศกาลปีใหม่จะสามารถนำมาใช้ได้เลย เพราะหากว่ากระโปรงนั้นจับจีบไม่สวยก็ใส่ไม่สวยเหมือนกัน ดังนั้นเมื่อจับจีบเรียบร้อยแล้วจะต้องเก็บ ประมาณ 1 เดือนเป็นอย่างน้อย เพื่อให้จับคงทนและสวยงาม สามารถนำมาใช้ได้เลย

ลักษณะการแต่งกายมังฆวนหรือมังตัว

ผู้ชาย ตัวเสื้อจะเป็นผ้ากำมะหยี่เสื้อแขนยาวจรดข้อมือ ผู้ชายเสื้อจะยาวคลุมเอว ด้านหน้ามีสายเสื้อสองข้างลงมาตลอดแนวสายเสื้อลงไปยังชายเสื้อ ด้านหลัง มักจะปักลวดลายสวยงามด้วยปัจจุบันนิยมใส่ชิปลงขอบ สายเสื้อ เพื่อสะดวกในการใส่ส่วนกางเกงจะสวมใส่กางเกงขาก๊วย หรือกางเกงจีนเป๋าดั้นขaban มีลวดลายน้อยและใส่ผ้าพันเอวสีแดง คาดทับกางเกงและอาจมีเข็มขัดเงินคาดทับอีกชั้นหนึ่งด้วยเหมือนกัน

ผู้หญิง ตัวเสื้อจะเป็นผ้ากำมะหยี่เสื้ออาจจะเป็นสีน้ำเงินเข้มหรือดำ แต่ปัจจุบันก็มีการเปลี่ยนแปลงให้มีหลากหลายมากขึ้น เป็นเสื้อแขนยาว ซึ่งที่ปลายแขนนี้มีการปักลวดลายใส่ด้านหน้ามีสายเสื้อสองข้างลงมา และมีการปักลวดลาย ใส่ด้วยการแต่งกายของหญิงมังฆวน (มังเตอะ) เดิมจะสวมกระโปรงจีบรอบตัวสีขาวล้วน ไม่มีการปักลวดลายใด ๆ เมื่อสวมใส่จะปล่อยรอยผ้าไว้ ด้านหน้าพร้อมทั้งมีผ้าสีเหลืองยาวปักลวดลายปิดทับรอยผ้า มีผ้าแถบ สีแดงคาดเอวไว้ชั้นหนึ่ง โดยผูกปล่อยชายเป็นหางไว้ด้านหลัง ปัจจุบันนิยมใส่กระโปรงสีขาวเฉพาะงานสำคัญเท่านั้น เพราะกระโปรงขาวประเพณีได้ง่ายจึงหันมานิยมสวมกางเกงทรงจีนกับเสื้อแทนกระโปรงและมีผ้าสีเหลืองผืนยาวห้อยลงทั้งด้านหน้า และหลัง ผ้านี้มักจะปักลวดลายสวยงามมีผ้าแถบสีแดงคาดเอว สำหรับเครื่องโพกผมของผู้หญิงมังฆวนนั้นนิยมพันมวยผมคล้องมาด้านหน้า และใช้ผ้าสีดำโพกผมเป็นวงรอบศีรษะโดยมีการปักลวดลายไว้ด้วย นอกจากนี้ยังมีเครื่องประดับอื่นประกอบเพิ่มเติมซึ่งมักจะสวมใส่กัน

ในงานสำคัญจำพวกเครื่องเงิน กำไลคอ กำไลข้อมือ ตุ่มหู แหวนรวมทั้งเหรียญเงินขนาดต่าง ๆ ทั้งรูปวงกลม และสามเหลี่ยมที่ประดับตามเสื้อผ้าแพรพรรณ รวมทั้งสายสะพายปักกลดลายสวยงาม เวลาใช้จะสะพายไหล่เฉียงสลับกันสองข้าง ดังภาพที่ 2.55 – 2.58

ภาพที่ 2.55 การแต่งกายม้งชายผู้ชายในอดีต

ภาพที่ 2.56 การแต่งกายม้งชายผู้ชายในปัจจุบัน

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>

(2556)

(2556)

ภาพที่ 2.57 การแต่งกายม้งหญิงในอดีต

ภาพที่ 2.58 การแต่งกายม้งหญิงในปัจจุบัน

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>

(2556)

(2556)

ลักษณะการแต่งกายของม้งดำ

ผู้ชาย เสื้อแขนยาวจรดข้อมือ แต่ชายเสื้อระดับเอวปกสาบเสื้อด้านขวา จะป้าย
 เลยมาทับซีกซ้ายของตัวเสื้อตลอดจนแนวสาบเสื้อจะใช้ด้ายสีและผ้าสีปักลวดลายต่าง ๆ สะดุดตา
 กางเกงสีเดียวกับเสื้อมีลักษณะขากว้างมากแต่ปลายขาแคบลง ส่วนที่เห็นได้เด่นชัดคือเป้ากางเกงจะ
 หย่อนลงมาจนต่ำกว่าระดับเข่า รอบเอวจะมีผ้าสีแดงพันทับกางเกงไว้ซึ่งชายผ้าทั้งสองข้างปักลวดลาย
 สวยงาม อยู่ด้านหน้าและนิยมคาดเข็มขัดทับผ้าแดงไว้ ดังภาพที่ 2.59 – 2.60

ภาพที่ 2.59 การแต่งกายของม้งดำชายในอดีต

ภาพที่ 2.60 การแต่งกายม้งดำชายในปัจจุบัน

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>
 (2556)

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>
 (2556)

ผู้หญิง ปัจจุบันเสื้อม้งเขียวหรือม้งดำจะทำให้มีหลากหลายสีมากขึ้น
 เหมือนกันชายเสื้อยาวจะถูกปิดด้วยกระโปรงเวลาสวมใส่ สาบเสื้อทั้งสองข้างจะปัก ลวดลายหรือขลิบ
 ด้วยผ้าสี ตัวกระโปรงจีบเป็นรอบ ทำเป็นลวดลายต่าง ๆ ทั้งการปักและย้อมรอยผ่าของกระโปรงอยู่
 ด้านหน้า มีผ้าเหลี่ยมผืนยาวปัก ลวดลายปิดรอยผ่าและมีผ้าสีแดงคาดเอวทับอีกทีหนึ่ง โดยผูกปล่อย
 ชาย เป็นหางไว้ด้านหลังสำหรับกระโปรงนี้จะใส่ในทุกโอกาส และในอดีตนิยมพันแข้งด้วยผ้าสีดำ
 อย่างประณีตซ้อนเหลื่อมเป็นชั้น ๆ ปัจจุบันก็ไม่ค่อยนิยมใส่กันแล้ว ผู้หญิงม้งดำนิยมพันผมเป็น
 มวยไว้กลางกระหม่อมและมีช่องผมมวยซึ่งทำมาจากหางม้าพันเสริมให้มวยผมใหญ่ขึ้นใช้ผ้าแถบ
 เป็นตาข่ายสีดำพันมวยผมแล้วประดับด้วยลูกปัดสีสวยๆ ส่วนเครื่องประดับเพิ่มเติมนั้นมีลักษณะ
 เหมือนกับม้งขาวดังภาพที่ 2.61 – 2.62

ภาพที่ 2.61 การแต่งกายของม้งดำผู้หญิงในอดีต

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>

(2556)

ภาพที่ 2.62 การแต่งกายม้งดำผู้หญิงในปัจจุบัน

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>

(2556)

ลักษณะการแต่งกายของม้งกั้วมะบา

ผู้ชาย เสื้อแขนยาวจรดข้อมือ แต่ชายเสื้อระดับเอวปกสาบเสื้อด้านขวา จะป้ายลงมาทับซีกซ้ายของตัวเสื้อตลอดจนแนวสาบเสื้อ จะใช้ด้ายสีและผ้าสีปักลวดลายต่าง ๆ สะดุดตากางเกงเดียวกับเสื้อ มีลักษณะขากว้างมากแต่ปลายขาแคบลง ส่วนที่เห็นได้เด่นชัดคือ เป้ากางเกงจะหย่อนลงมาจนต่ำกว่าระดับเข่ารอบเอวจะมีผ้าสีแดงพันทับกางเกงไว้ ซึ่งชายผ้าทั้งสองข้างปักลวดลายสวยงามอยู่ด้านหน้าและนิยมคาดเข็มขัดทับผ้าแดง หรือผูกเชือกทับผ้าแดง

ผู้หญิง ปัจจุบันเสื้อม้งลายจะมีการทำให้มีหลากหลายสีมากขึ้นเหมือนกันชายเสื้อยาว จะถูกปิดด้วยกระโปรงเวลาสวมใส่ สาบเสื้อทั้งสองข้างจะปักลวดลายหรือขลิบ ด้วยผ้าสี ตัวกระโปรงจีบเป็นรอบ ทำเป็นลวดลายต่าง ๆ ทั้งการปัก และข้อมรอย ผ่าของกระโปรงอยู่ด้านหน้า มีผ้าเหลื่อมตีนยาวปักลวดลายปิดรอยผ่า และมีสีแดงคาดเอวทับอีกทีหนึ่ง โดยผูกปล่อยชายเป็นหางไว้ด้านหลังสำหรับกระโปรงนี้จะใส่ในทุกโอกาส และในอดีตนิยมพันแขนด้วยผ้าสีดำอย่างประณีตซ้อนเหลื่อมเป็นชั้น ๆ ปัจจุบันก็ไม่ค่อยนิยมใส่กันแล้ว ผู้หญิงม้งลายนิยมพันผมเป็นมวยไว้กลางกระหม่อม และมีช่องผมมวยซึ่งทำมาจากหางม้าพันเสริมให้มวยผมใหญ่ขึ้น ใช้ผ้าแถบเป็นตาข่ายสีดำพันมวยผมแล้วประดับด้วยลูกปัดสีสวย ๆ ส่วนเครื่องประดับเพิ่มเติมขึ้น มีลักษณะเหมือนกับม้งขาว

ค) ชาวไทยเผ่าเมี่ยน เอกลักษณะที่เด่นชัดคือ กลุ่มสตรีในเสื้อดำมีปุยไหมพรมแดงรอบคอและกางเกงขา กว้างซึ่งพร่าวไปด้วยลายปักจับกลุ่มนั่งเย็บผ้ากันที่ใดเป็นอันรู้ได้เลยว่าที่นั่นเป็นหมู่บ้านชาวเขาเผ่าเมี่ยน

เครื่องแต่งกายสตรี ประกอบไปด้วยกางเกงขา กว้างซึ่งเต็มไปด้วยลายปักเสื้อคลุมตัวยาวถึงข้อเท้า มีไหมพรมอยู่รอบคอผ้าคาดเอวและผ้าโพกศีรษะ การพันศีรษะต้องพันศีรษะด้วยผ้าพื้นเป็นชั้นแรกจากนั้นก็มาพันชั้นนอกทับอีกที การพันชั้นนอกจะใช้ผ้าพื้นลายปักซึ่งมีลักษณะการพันสองแบบคือแบบหัวโต (ก่องจูน) และแบบหัวแหลม (ก่องเปลวผาน) และผ้านี้จะพันไว้ตลอดแม้ในเวลาอันอบอุ่นเมี่ยนนั่งกางเกงขา กว้างสีดำด้านหน้ากางเกง เป็นลายปักที่ละเอียดและงดงามมาก ลวดลายนี้ใช้เวลาปัก 1 - 5 ปีขึ้นอยู่กับความละเอียดของลวดลายและเวลาว่างของผู้ปักเป็นสิ่งสำคัญ ด้วยเหตุนี้หญิงเมี่ยนจึงอวดลายปักของตน ด้วยการรวบรวมเสื้อที่ผ้าด้านข้างทั้งสองมามัดด้านหลังและใช้ผ้าอีกผืนหนึ่งทำหน้าที่เป็นเข็มขัดทับเสื้อ และกางเกงอีกรอบหนึ่งโดยทิ้งชายเสื้อซึ่งปักลวดลายไว้ข้างหลัง การตัดเย็บจะตัดเย็บด้วยผ้าฝ้ายพื้นสีดำ ยกเว้นเสื้อคลุมซึ่งอาจใช้ผ้าทอเครื่องในบางกรณีการปักลายของเมี่ยนตามบางท้องถิ่นอาจเหมือนหรือแตกต่างกันบ้างตามความนิยม ดังภาพที่ 2.63 – 2.64

ภาพที่ 2.63 สตรีเผ่าเมี่ยน

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>

(2556)

ภาพที่ 2.64 สตรีวัยรุ่นเผ่าเมี่ยน

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>

(2556)

เครื่องแต่งกายบุรุษ ประกอบไปด้วยเสื้อตัวสั้นหลวมคอกลมซิ่นหน้าห่ออกอ้อมไปติดกระดูกคู้มเงินถึงสิบเม็ดเป็นแถวทางด้านขวาของร่างในบางที่อาจนิยม ปักลายดอกไม้พื้นผ้า

ด้วยแล้วสวมกับกางเกงขาถักทั้งเสื้อและกางเกงตัดเย็บด้วย ผ้าฝ้ายทอมือย้อนครามสีน้ำเงินหรือย้อมดำ คนรุ่นเก่ายังสวมเสื้อกำมะหยี่ในงานพิธีแต่ยิ่งอายุมากขึ้นเสื้อของชายเมียนก็จะลดสีสันลงทุกทีจนเรียบสนิท ในวัยชรา บुरुยเมียนจะใช้ผ้าโปกสีริษะในงานพิธีเท่านั้น เครื่องแต่งกายเด็กทั้งเด็กหญิงและเด็กชายจะมีการแต่งกายที่คล้ายกับแบบฉบับของการแต่งกายผู้ใหญ่ทั้งหญิงและชาย เพียงแต่เครื่องแต่งกาย ของเด็กจะมีสีสัน น้อยกว่าบ้าง เช่น เด็กหญิงอาจจะยังไม่ปักกางเกงให้ เพราะยังไม่สามารถรักษาหรือดูแลให้สะอาดได้จึงเป็น การสวมกางเกง เด็กธรรมดาทั่วไป ส่วนเด็กชายก็เหมือนผู้ใหญ่ คือมีเสื้อกับกางเกงและที่ไม่เหมือนคือ เด็กชายจะมีหมวกเด็กซึ่งทั้งเด็กหญิงและเด็กชายจะมีการปักก็มีลักษณะคล้ายกันแต่หมวกเด็กผู้ชายจะเย็บ ด้วยผ้าดำสลัฟผ้าแดงเป็นแถบประดับด้วยผ้าตัดเป็นลวดลาย ขลิบริมด้วยแถบไหมขาวติดปุยไหมพรมแดง บนกลางสีริษะ หรือมีลายเส้นหนึ่งแถว และลายปักหนึ่งแถว สลักกันอย่างละสองแถวสำหรับหมวกเด็กหญิง มีลายปักเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งแถวหรือสองแถว และจะมีผ้าดำปักลวดลายประดับไหมพรมสีแดงสบน บนกลางสีริษะและข้างหู ดังภาพที่ 2.65

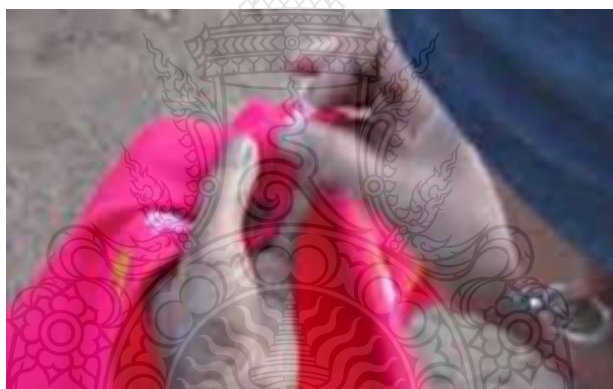
ภาพที่ 2.65 เด็กชายเผ่าเมียน

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com> (2556)

เครื่องแต่งกายของอาจารย์ในพิธีกรรมชาวเมียนให้ความสำคัญกับการแต่งกาย ให้เหมาะสมก่อนการทำพิธีกรรม การเย็บปักชุดจึงเป็นเรื่องของหญิงเมียนซึ่งชุดการเข้าพิธีจะคล้ายกับ ชุดเทพาพเต้า (เมียน) ที่เมียนนำถือซึ่งก่อนการเข้าพิธีบวช (กว่าตัง) หญิงเมียนจะต้องเตรียมชุด ใ้ให้พร้อมก่อนการเข้าพิธีกรรม การปักผ้าชุดของผู้เข้าพิธีกรรมที่มีลวดลายปัก มีผ้าจู้นและเส้นต่อ ตายสีที่ใช้มีสีขาว และสีแดงเป็นส่วนใหญ่นอกจากนี้อาจารย์ผู้ประกอบพิธีกรรม และผู้เข้าพิธีกรรม ต้องใช้คือผ้าชนิดต่างๆมาประกอบด้วย

เครื่องประดับ ชาวเมียนมีชื่อเสียงในเรื่องการตีเครื่องเงินทั้งนี้เพราะเมียนนิยมใช้เครื่องประดับที่เป็นเงินเช่นเดียวกับชาวชนเผ่ากลุ่มอื่นๆ และรูปแบบเครื่องประดับแต่ละชิ้นเป็นงานฝีมือปราณีต เมื่อมีงานประเพณีผู้หญิงเมียนจะประดับเครื่องเงินกันอย่างเต็มที่

การตกแต่งเสื้อผ้าแบบต่างๆ การตัดเย็บการปักลายและการใช้สีในการปักลายเครื่องใช้ต่าง ๆ ทั้งในชีวิตประจำวัน และใช้ในพิธีกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพิธีบวช (กว่าตัง) และพิธีแต่งงานเช่นผ้าดัมผาเป็นผ้าคลุมวางทับ โครงไว้บนศีรษะของเจ้าสาวในพิธีแต่งงานแบบใหญ่ ฯลฯ แต่ที่เมียนนิยมปักลายมีผ้าห่อเด็กสะพายหลัง (ซองบูย) และถุงใส่เงิน (ย่านบัว) และสิ่งที่เมียนนำมาตกแต่งคือ การถักเส้นด้ายคล้ายดินใช้สำหรับตีปลายชายเสื้อผ้าการใช้ผ้าตัดปะเป็นวิธีการอันเก่าแก่ของเมียนที่ได้รับอิทธิพลมาจากประเทศจีนส่วนใหญ่เมียนที่พันหัวแบบหัวแหลม (ก่องเปลวผาน) จะนิยมการตัดปะ ส่วนการใช้ฟูประดับ สตรีเมียนทุกกลุ่มจะติดพู่ก่อนกลมสีแดงเป็นแถวยาว และสร้อยลูกปัดติดพู่ห้อย อาจจะใช้ไหมพรมสีแดงจำนวนเส้นคู่ตั้งแต่ 2-8 เส้นติดที่ชายเสื้อสตรีตรงข้างเอว

ภาพที่ 2.66 การใช้ผ้าตัดปะของเมียน

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com> (2556)

เสื้อผ้า จากตำนานที่บันทึกไว้ในหนังสือเดินทางข้ามเขตภูเขา (เกีย เซ็น ป็อง) ที่เมียนได้คัดลอกกันต่อ ๆ มาจนถึงทุกวันนี้ระบุให้ลูกหลานเมียน ปกปิดร่างกายของผันหุ ผู้ให้กำเนิดเมียนโดยใช้เสื้อลายห้าสีคลุมร่าง เข็มขัดรัดเอว ผ้าเช็ดหน้าลายดอกไม้ผูกที่หน้าผากกางเกงลายปิดกันผ้าลายสองผืนปิดที่ขาเชื่อกันว่าจากตำนานนี้เองทำให้เมียนใช้เสื้อ ผ้าคาดเอวผ้าโพกศีรษะและกางเกงที่ปักด้วยห้าสี

สมัยก่อนเมียนการคมนาคมการค้าขายยังไม่ถึงบนคอย ส่วนใหญ่เมียนนิยมใช้สีปักลาย เพียง 5 สีเท่านั้น คือสีแดง สีเหลืองสีน้ำเงินสีเขียวและสีขาวในช่วงสองทศวรรษ ที่ผ่าน

มานี้เมียนนิยมปักลายผ้าเพิ่มมากขึ้น และใช้สีต่างๆเพิ่มมากขึ้นมากอีกด้วยการปักลายและการใช้สีสันทในการปักลายในแต่ละท้องถิ่นจะแตกต่างกันบ้างตามความนิยมของแต่ละท้องถิ่นการปักลายเสื้อผ้าทุกวัน นี้หญิงเมียนก็ยังคงแต่งกายตามแบบฉบับที่ระบุไว้ในตำนานได้อย่างเคร่งครัด ผ้าที่เมียนนำมาปักลายเป็นผ้าทอมือ กล่าวกันว่าเมียนเคยทอผ้าใช้เองแต่เมื่ออพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย แล้วค้นพบว่าผ้าทอมือของไทยลือที่มีถิ่นฐานอยู่ในประเทศพม่า และประเทศไทยเหมาะแก่การปักลายจึงได้ซื้อผ้าทอมือของไทยลือมาข้อมและปักลายจนกลายเป็นความนิยมของเมียนไป

เมียนมีลักษณะการแต่งกาย การใช้สีสันท จะแตกต่างกันบ้างเพียงเล็กน้อยเมื่อแต่งกายตามจารีตประเพณี ก็พอจะทราบได้ว่ามีถิ่นฐานอยู่ในท้องที่ใด หรืออยู่ในกลุ่มใดแต่มีบ้างที่กลุ่มที่อาศัยอยู่ใกล้เคียงกันจะมีการลอกเลียนแบบซึ่งกันและกันบ้าง การปักลายเมียนจะจับผ้า และจับเข็มแตกต่างกับเผ่าอื่น ๆ เมียนจะปักผ้าจากด้านหลังผ้าขึ้นมายังด้านหน้าของผ้าเมียนจึงต้องจับผ้าให้ด้านหน้าคว่ำลงเมื่อปักเสร็จแต่ละแถวแล้วก็จะม้วนและใช้ผ้าห่อไว้อีกชั้นหนึ่งเพื่อป้องกันสิ่งสกปรกต่าง ๆ การปักลายเสื้อผ้าเพื่อใช้ทำเป็นเครื่องแต่งกาย และของใช้ตามจารีตประเพณี เมียนมีวิธีการปักลาย สี แบบคือ การปักลายเส้น (ก๊ว ก๊ว) การปักลายขัด (โห่งเกียม) การปักลายแบบกากบาท (น่ง ทิว) และการปักไขว้ (โห่ง คับ ยับ) ดังภาพที่ 2.67 – 2.68

ภาพที่ 2.67 สตรีสูงวัยเย็บผ้าเมียนกับงานยามว่าง
ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>
(2556)

ภาพที่ 2.68 ผ้ากับหญิงชาวเมียน
ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>
(2556)

การเรียกชื่อลายปัก ในการปักลายสตรีเมียนจะต้องจดจำชื่อและวิธีการปักลายไปพร้อม ๆ กัน สำหรับการปักลายขัด (โฉ่งเกียม) และลายกากบาท (โฉ่งทิว) ส่วนใหญ่จะเป็นลายเก่าที่ชื่อเรียกเหมือนกัน แต่สำหรับลายไขว้ (โฉ่ง คับ ยับ) นั้น เมียนอาจนำลักษณะเด่นของแต่ละลายปักเดิมมาปรับปรุงหรือปักเพิ่มเติมให้ลายปักใหม่อีกลายหนึ่ง และให้สีสันสวยงามตามใจตนเองชอบ โดยอาจตั้งชื่อใหม่ก็ได้ นอกจากนี้สตรีเมียนบางคนที่มีความเฉลียวฉลาดอาจประดิษฐ์ลายปักใหม่ๆ ขึ้นมาโดยการนำ ส่วนประกอบของลายต่าง ๆ มาประกอบเข้าด้วยกันหรือตัดแปลงเป็นลายปักใหม่แล้วตั้งชื่อเรียกใหม่แต่โดยทั่วไปแล้วจะเรียกชื่อที่คงลักษณะเด่นของลายเดิม เช่น ลายปักหมวกขององค์ผู้บริสุทธ์ทั้งสาม (ฟามกุน) เป็นลายที่ปรับปรุงมาจากลายฟามซึ่งบางครั้งลายปักแบบปักไขว้ แต่ละลายนี้มีลายละเอียดแตกต่างกันไปบางหมู่บ้านที่มีขนาดใหญ่ แต่ละกลุ่มอาจเรียกชื่อที่แตกต่างกันด้วยและบ่อยครั้งพบว่าเมียนเรียกชื่ออย่างเดียวกัน แต่เป็นลายปักแตกต่างกันก็มีแต่อย่างไรก็ตามชื่อลายปักที่เมียนเรียกกัน จะมีความหมายที่สัมพันธ์ หรือเกี่ยวข้องกับสิ่งต่าง ๆ คือ ความเชื่อ วิธีการปักลายพืชผลการเกษตร ซึ่งถึงแม้เมียนจะปักลายตามความเชื่อนี้ แต่เมียนไม่ได้ถือว่าลายปักนั้นเป็นเครื่องรางของขลังหรือเป็นของศักดิ์สิทธิ์ การปักลายจึงเน้นที่ความสวยงามมากกว่าที่จะเป็นเครื่องรางของขลังนอกจากนี้ เมียนยังเชื่อว่ากางเกงของผู้หญิงเป็นของต่ำไม่สมควรที่จะเป็นของศักดิ์สิทธิ์แต่อาจเป็นไปได้ที่เมียนต้องการแสดงให้เห็นว่าเมียนเป็นกลุ่มที่มีความเชื่อในเรื่องเทพยดา การปักผ้าของชาวเมียนที่ผิดแปลกจากเผ่าอื่น ๆ คือปักจากด้านหลังผ้าขึ้นมายังด้านหน้าของผ้างดงภาพที่ 2.69 – 2.70

ภาพที่ 2.69 ภาพแสดงลายปักด้านหลัง

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>

(2556)

ภาพที่ 2.70 ภาพแสดงลายปักด้านหน้า

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>

(2556)

ง) ชาวไทยเผ่าลาหู่ ในอดีตลาหู่ทอผ้าใช้เองแต่ในปัจจุบันแทบจะไม่มีใครทอผ้าใช้เอง นอกจากจะทอพวกของใช้ที่มีขนาดเล็กๆ เช่น ยาม หรือสายสะพายยามเท่านั้น เสื้อผ้าของลาหู่จะใช้ผ้าดำหรือผ้าสีฟ้าซึ่งขึ้นอยู่กับว่าเป็นลาหู่กลุ่มใดและตกแต่งด้วยผ้าหลากสีเป็นลวดลายสวยงาม ลาหู่ มีหลายกลุ่มรูปแบบของตัวเสื้อและลายบนเสื้อผ้าจึงแตกต่างกันไปตามกลุ่มแต่ทุกกลุ่มจะนุ่งเช่นเช่นเดียวกัน เสื้อของหญิงลาหู่ดำจะมีสองตัวตัวในจะเป็นเสื้อแขนยาวตัวสั้นแค่เอวส่วนตัวนอกจะเป็นเสื้อแขนยาวตัวเสื้อยาวถึงน่อง ตกแต่งด้วยผ้าหลากสีและเครื่องเงินสำหรับเสื้อผ้าของผู้ชายลาหู่ทุกกลุ่ม ทั้งเสื้อและกางเกงจะใช้ผ้าสีดำใช้ผ้าสีต่างๆ ทำเป็นแถบยาวซ้อนกันบริเวณปลายขากางเกง ปลายแขนเสื้อและด้านหน้าตัวเสื้อ แต่จะไม่มีลวดลายมากเหมือนกับเสื้อผ้าของผู้หญิงผู้ชายลาหู่สวมถุงน่องด้วยในขณะที่ผู้หญิงไม่สวมลักษณะการแต่งกายของผู้หญิงคือสวมใส่เสื้อแขนยาวสวมผ้าถุงยาวถึงข้อเท้า ตกแต่งด้วยแถบผ้าสีต่างๆ และมีเม็ดดอกไม้เนื้อมีเล็กๆ เย็บติดเสื้อ และมีสวดลายต่างๆแปะติดไว้ด้านหน้าและด้านหลังอย่างสวยงาม ดังภาพที่ 2.71 – 2.72

ภาพที่ 2.71 ชดเผ่าลาหู่

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com> (2556)

ภาพที่ 2.72 ชาวเผ่าลาหู่

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>

ภาพที่ 2.73 การแต่งกายสตรีชาวล่าหู่

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>

(2556)

ภาพที่ 2.74 การแต่งกายชายชาวล่าหู่

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>

(2556)

ลักษณะการแต่งกายของผู้ชาย ลักษณะการแต่งกายของผู้ชายคือสวมใส่เสื้อแขนยาวสีดำประดับด้วยเม็ดโลหะเงินและลายปักต่างๆ ส่วนกางเกงใช้สีดำ สีเขียว สีฟ้าเย็บปักด้วยมือที่สวยงาม เครื่องประดับ มีความสำคัญต่อชุมชนของล่าหู่อย่างมากเป็นเอกลักษณ์ของชาวล่าหู่ เพื่อใช้ประดับให้เกิดความสวยงามซึ่งเครื่องประดับของล่าหู่มีดังนี้

- 1) กำไลตุ้มหู
- 2) กำไลคอ
- 3) กำไลเข็มกลัด
- 4) กำไลเงินมือ
- 5) เม็ดโลหะเงินและอลูมิเนียมเล็กๆ

ภาพที่ 2.75 เครื่องประดับของเผ่าล่าหู่

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com> (2556)

การแต่งกายในช่วงที่มีการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ในสมัยก่อนเวลาที่มีการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาก็จะมีการสวมใส่ชุดประจำเผ่าเสมอแต่มาถึงปัจจุบัน การใส่ชุดประจำเผ่าในชนเผ่าลาหู่เริ่มหาซื้อได้ยากเนื่องจากการพัฒนาของสังคมเมือง ทำให้ค่านิยมในการใส่เสื้อผ้าเปลี่ยนไปหันไปใส่เสื้อผ้าแบบทันสมัยใหม่ เช่น กางเกงยีนส์ เสื้อยีนส์ เป็นต้น เพราะว่ามี การวางขายตามร้านทั่วไป ส่วนชุดชนเผ่าหาได้ยาก อีกอย่างสังคมไม่ยอมรับเมื่อใส่ชุดชนเผ่าเข้าในเมือง แต่กลับถูกมองเหมือนตัวประหลาดตัวหนึ่งจึงทำให้เด็กรุ่นใหม่ไม่ชอบใส่ชุดประจำเผ่ากัน เพราะว่าอายุคนในเมืองและบางคนคิดว่าเขามีการพัฒนาพอที่จะแยกแยะออกว่า ควรใส่ช่วงเวลาไหนและไม่ควรใส่ช่วงเวลาไหน ผู้เผ่าผู้แก่หลายๆ คนอยากบอกอยากสอนให้ลูกหลานว่าเราจะต้องหันกลับมาอนุรักษ์และรักษาชุดชนเผ่าและประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามคงไว้ไว้ได้แล้ว ควรตระหนักถึงคุณค่าของการแต่งกายที่มีความงดงามด้านศิลปะ และเกิดความภาคภูมิใจในตนเองว่าเรายังเหลือของดีๆ ที่งดงามอยู่บ้าง และร่วมสืบทอดศิลปวัฒนธรรมประเพณีสืบต่อไป

จ) ชาวไทยเผ่าอาข่าสาวอาข่าเมื่อแต่งตัวครบเครื่องนั้นเพริศพรารจนาตาตะลึงตั้งแต่ศีรษะจรดเท้าส่วนเครื่องแต่งกายของบุรุษแม้จะไม่รุ่มรวยด้วยสีสันเช่นของสตรี แต่ก็มี ความเยียบที่จะเรียบต่ออย่างประหลาด อาข่าใช้ผ้าฝ้ายทอเนื้อแน่นย้อมเป็นสีน้ำเงินเข้มเกือบดำ ซึ่งแต่ก่อนนี้จะปลูกฝ้ายมาปั่นใช้เอง ปัจจุบันซื้อฝ้ายดิบจากคนไทยนำมาอัดเป็นก้อนใหญ่ ยาว 20 ซม.บรรจุในปล้องหรือกล่องไม้ไผ่ เวลากรอด้วยผู้หญิงจะผูกกล่องฝ้ายไว้กับเอวเกี่ยวใยเข้ากับตะขอกง ซึ่งเกาะไว้กับต้นขาแล้ว ปั่นอย่างรวดเร็วออกมาเป็นฝ้ายหนาและเหนียวทนทาน หญิงอาข่าสอนให้ปั่นด้ายตั้งแต่ อายุ 6-7 ขวบ เพราะมารดาคนเดียวปั่นด้ายไม่ทันมาทอผ้าให้ใช้กันทั้งครอบครัว ผู้หญิงอาข่าทุกวัยปั่นด้ายกันตลอดเวลาที่มีว่างจากงานอื่น เช่นระหว่างเดินทางไปไร่ ขณะแบกฟืน หรือหาบน้ำ จนกระทั่งขณะที่นั่งผิงไฟอยู่ในบ้านยามค่ำ สาวอาข่ามักแข่งขันกันว่า ใครจะปั่นด้ายได้มากที่สุด ในแต่ละวันด้ายนี้นำไปทอผ้าเนื้อแน่นหน้ากว้าง 17-20 ซม. จากนั้นก็นำไปย้อมครามซึ่งเป็นผลผลิตพื้นบ้าน ใช้เวลาย้อมรวมเดือนจึงจะได้สีน้ำเงินเข้มที่ต้องการเพราะต้องย้อมซ้ำแล้วซ้ำอีกทุกวัน ผู้หญิงอาข่าในเมืองไทยมีแบบแผนการแต่งกายสามแบบด้วยกันแบบแรก "อู่โล้อาข่า" สวมหมวกแหลม แบบที่สอง "โลมี้อาข่า" สวมหมวกแบน แบบที่สาม "ผาหม้ออาข่า" สวมหมวกแบนเช่นกันแต่รูปทรงของหมวกต่างกันเครื่องเงินที่ใช้ตกแต่ง ก็มีความละเอียดกว่าแบบ "โลมี้อาข่า"

ภาพที่ 2.76 สตรี “อูโล้อ่าซ่า”

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>
(2556)

ภาพที่ 2.77 ผู้ชาย “อูโล้อ่าซ่า”

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>
(2556)

การแต่งกายแบบ “อูโล้อ่าซ่า”

ผู้หญิง หมวกแหลมนี้แบ่งออกเป็นสองส่วน คือส่วนฐานซึ่งเป็นผ้าคาดศีรษะประดับด้วยเหรียญตรา กระดุมเงิน และลูกปัดส่วนยอดมี โครงไม้ไผ่ อยู่นิ้ผ้าฝ้าย ย้อมคราม ตกแต่งด้วยเครื่องเงิน ลูกปัด ลูกเดือย พู่แดงที่ได้จาก ขนไก่ย้อมสี และของแปลกๆที่แต่ละคนจะสรรหามาจำนวนและชนิด ของวัสดุตกแต่งจะแตกต่างกันไปตามฐานะ สภาพอายุ และการมีบุตร สำหรับตัวเสื้อ เป็นผ้าฝ้ายย้อมครามแขนยาวตกแต่งด้วยผ้าหลากสี ตัวเสื้อยาวขนาดสะโพก ด้านหลังปักด้วยลวดลายسابเสื้อตกแต่งด้วยผ้าสี แผ่นเสื้อด้านหน้า ไม่ค่อยเน้น ลายมากเท่าด้านหลังส่วนกระโปรงเป็นผ้าชนิดเดียวกัน ทำจีบเฉพาะด้านหลัง ยาวเหนือเข่าและมีผ้าชิ้นเล็กตกแต่ง ด้วยเครื่องเงิน และพู่สีแดงสำหรับคาดทับกระโปรงด้านหน้าส่วนถุงน่องนั้น ตกแต่งด้วย ผ้าหลากสีและลูกเดือย ดังภาพที่ 2.76

ผู้ชาย สวมเสื้อแขนยาวตกแต่งด้วยผ้าหลากสี และปักลวดลายคล้ายของผู้หญิง แต่ตัวเสื้อจะสั้นกว่า ส่วนกางเกงคล้ายกางเกงสะดอ แต่เป็นผ้าฝ้ายย้อมครามหมวกทำเป็นผ้าหนาแล้วมีวนปลายสองด้านเข้าหากันแล้วเย็บติดนำผ้าฝ้ายย้อมพันอีกที ตกแต่งด้วยพู่สีแดง ดังภาพที่ 2.77

ภาพที่ 2.78 สตรี "โล้มี้อ่า"

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com> (2556)

การแต่งกายแบบ "โล้มี้อ่า"

ผู้หญิง หมวกแบบนี้จะต้องมีแผ่นเงินรูปสี่เหลี่ยมคางหมูเชิดขึ้นมาทางด้านหลังด้านหน้าแต่งด้วยแถวลูกปัด สลับกับแถวกระดุมเงิน ล้อมกรอบใบหน้าด้วยลูกบอลเงิน เหรียญและลูกปัดห้อยเป็นสายประป่า ตัวเสื้อด้านหลังแต่งด้วยลายปะเศษผ้าชิ้นเล็กชิ้นน้อยหลากสี สลับกับลายปักงามวิจิตรแต่งด้วยกระดุมเปลือกหอยกระดุมเงิน ลูกเดือย ลูกปัด และพู่ห้อยรัดน่องและข้อมือปักแต่งในทำ นองเดียวกัน ผ้าผูกเอวจะแต่งด้วยเปลือกหอย และลูกเดือย ของสาวโสดจะกว้างกว่าหญิงแต่งงานแล้วส่วนกระโปรงนั้นชาวอ่าจะสวมเหมือนกันหมด ดังภาพที่ 2.78

ผู้ชาย เสื้อของบุรุษและเด็กชายมีลายปักประดับชายเสื้อ โดยรอบและรอบตะเข็บข้างทั้งซ้ายขวาหรือบางที่ไม่มีปักชายเปลี่ยนเป็นปักประดับอย่างงดงามที่ส่าบหน้า

ภาพที่ 2.79 สตรี"ผาหม้ออ่า"

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com> (2556)

การแต่งกายแบบ "ผาหมีอาข้า"

ผู้หญิง หมวกสตรีมีรูปคล้ายหมวกเกราะของนักรบโบราณและประดับด้วย กระดุมเงิน เหริยญ ลูกบิดไม้เว้นช่องว่างเลย ด้านข้างห้อยสายลูกบิดสีแดงร้อยยาวเกือบถึงเอว เสื้อ ด้านหลังมักเย็บด้วยแถบผ้าคราม เข้มกุ่มขาวเล็กๆ เรียงซ้อนกันแต่แถบยังปักลายละเอียด เช่นเดียวกับแขนเสื้อ ผ้าผูกเอว และข้อมือ อาข้ากลุ่มนี้จะแตกต่างจากอีกสองกลุ่มคือ จะมีตัวเสื้อชั้นใน อีกตัวหนึ่งเป็นผ้าฝ้ายข้อมตอกแต่งด้วยกระดุมเงิน เหริยญ และแผ่นเงินดังภาพที่ 2.79

ผู้ชาย เสื้อผู้ชายตัวยาวกว่าอาข้ากลุ่มอื่นเย็บด้วยแถบผู้กุ่มขาวเรียงซ้อนกันอาจ ติดกระดุมหน้าหรืออ้อมไปติดกระดุมข้างซ้าย มักประดับสาบหน้าด้วยเหริยญเงินหรือสร้อยเงินร้อย ลูกกระพรวน กางเกงก็คล้ายกับกลุ่มอื่น

จ) ชาวไทยเผ่าลื้อ เครื่องแต่งกายของสตรีลื้อเป็นประจักษ์พยานอันชัดเจนถึงการ แข่งขันกันเป็นหนึ่งอย่างไมยอมน้อยหน้าใคร เห็นได้ตั้งแต่ส่วนบ่าและต้นแขน ขอเสื้อซึ่งใช้แถบผ้า เล็ก ๆ ซ้อนทับสลับสีไล่กันไปรอบๆ คอและใส่ใ้ก่อปลายเป็นปุยมากมายที่ห้อยสยายลงมาจากปลายผ้า รัตทางด้านหลังทั้งเครื่องประดับเงิน และมีแต่งทับสลับซ้อนเป็นแผงเต็มอก ไม่มีที่ว่างการแต่งกายของ สตรีลื้อเปลี่ยนแปลงไปจากดั้งเดิมมาก ซึ่งจะเห็นได้ชัดในบริเวณช่วงไหล่เนื่องจากสมัยก่อนใช้การเย็บ ด้วยมือ แต่สมัยนี้เย็บด้วยจักร การเย็บจะปราณีตกว่าสวยกว่า แต่เล็กกว่าแบบดั้งเดิม เดิมทีลื้อทำเสื้อผ้า ฝ้ายใยกัญชาแต่ทุกวันนี้หญิงลื้อแถบเหนือจะใช้ผ้าฝ้าย ส่วนพม่าในจีนก็ยังคงนุ่งกระโปรงผ้าใยกัญชา จีบสลับซับซ้อน ลื้อในพม่าการแต่งกายจะแตกต่างกัน และหลายแบบซึ่งไม่เหมือนกันชนเผ่าลื้อใน เมืองไทย หญิงลื้อในเมืองไทยหันมาใช้ผ้าฝ้ายหรือผ้าใยสังเคราะห์ซึ่งมีขายทั่วไปในท้องตลาดตัวเสื้อ ทรงตรงหลวมยาวผ่าข้างทั้งสองขึ้นมาถึงเอว ด้านหน้าคลุมเข้าด้านหลังห้อยลงไปคลุมน่อง ออกลมติด สาบเฉียงแบบจีน จากกลางคอลงไปถึงแขนขวา ผ้าชั้นนอกของเสื้อมักต่างกันส่วนอื่นๆ ตัวเสื้อมักเป็นสี ฟ้าอมเขียวหรือสีอื่นๆ

ภาพที่ 2.80 เสื้อผู้หญิง

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>
(2556)

ภาพที่ 2.81 เสื้อหญิง

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>
(2556)

ชั้นอกก็มักใช้ผ้าสีเขียวหรือฟ้าไปเลย ส่วนบ่าของเสื้อนั้นใช้ผ้าดำตัดเป็นวงกลมคว้านวงคอตตรงกลางแล้วจึงใช้แถบผ้าสีสดหลากหลายเย็บเรียงซ้อนกันเข้าไปจัดเส้นรอบวงนอก และทำแบบเดียวกันที่คั่นแขนผู้สาวใหญ่ หรือผู้มีอายุแถบสีฟ้าจะไม่ค่อยมีสีแต่สำหรับสาวรุ่นใหม่มักซ้อนสลับสีต่างๆ แถบไว้ที่บ่าและคั่นแขนจะทำให้ดูโดดเด่นได้มากก็เป็นทีฮือฮาว่าสาวทั้งหลาย ได้เสื้อยาวนี้สตรีสวมกางเกงขา กว้างสีดำ และรัดน่องแดงแต่งขอบด้วยสีฟ้าแถบปักประดับด้วยสีอื่น รอบเอวพันไว้แน่นหนาด้วยผ้าดำผืนกว้างยาวถึงหกเมตร ด้านหลังห้อยพู่หางม้าหนึ่งคู่ยาวครึ่งเมตรแต่ละสายในหางม้านี้เป็นไส้ไก่ผ้าม่วงเสี้ยนแน่นหนา แล้วเย็บตรึงด้วยไหมสีตัดกับผ้าที่ปลายเส้นยังติดตุ้มไหมพรมหลากสีเล็กๆ ไว้อีก แต่ก่อนนี้แต่ละพู่ก็มีไส้ไก่ราว 250 - 300 เส้น แต่ความที่หญิงลี้ชู้ต่างคนก็ต่าง ไม่ยอมแพ้กันทุกวันนี้พู่ของใครมีน้อยกว่า 100 เส้น คนนั้นเป็นคนขี้เกียจรวมแล้วประมาณ 550 เส้นแต่ปัจจุบันหญิงลี้ชู้จะทำแค่ 150 เส้น เพราะว่ามันเยอะเกินไปแล้วไม่สวย ผู้สาวใช้ผ้าโพกศีรษะดำเวลาแต่งเต็มยศ ซึ่งทำด้วยแถบผ้าพับให้กว้างราว 3-4 ซม. วัตรอบศีรษะให้ขนาดพอดีแล้วจึงใช้หัวเข่าตัวเองเป็นหุ่นพันแถบผ้านี้หลายรอบจนเป็นหมวกรูปทรงที่เห็นเย็บตรึงให้แน่นหนาแล้วใช้เส้นไหมพรมหลากสีติดกัน ออกจากหลังผ้าด้านบนซ้ายของหมวกอ้อมได้ชะโงกด้านหน้าแล้วปิดขึ้นอย่างเก๋ไก๋ทางด้านขวาไปห้อยเป็นหางม้าจากกลางกระหม่อมด้านหลังเส้นไหมส่วนอ้อมได้หน้าหมวก นั้นประดับด้วยลูกบิดแก้ว และปุยไหมพรมอย่างงดงาม ส่วนสาวใหญ่ใช้แถบผ้าดำพันศีรษะหลวมๆ เรียบๆ เท่านั้น ดังภาพที่ 2.80 – 2.83

ภาพที่ 2.82 หมวกของผู้หญิง

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>
(2556)

ภาพที่ 2.83 เสื้อผู้ชาย

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>
(2556)

เทศกาลปีใหม่เป็นยามที่ครุณีสูททั้งหลายแต่งกายกันอย่างเต็มที่ เครื่องประดับเงินจะทับถมอยู่เต็มทรวงเจ้าหล่อน จะสวมเสื้อกั๊กกำมะหยี่ดำซึ่งปักปรายไปด้วยคุมเงินเป็นสาย และดอกดวง ทั้งด้านหน้าและหลังยึดดอกปิดด้วยหัวเข็มขัดเงินแผ่นสีเหลี่ยม เรียงลงมาเป็นแถวรอบคอ รัดด้วยแถบผ้าติดสร้อยระย้า ซึ่งแผ่ขยายอยู่เต็มอกส่วนตั้งหูเจาะรูสองข้างเกี่ยวตะขอห้อยตุ้มระย้าซึ่งติดฟูใหม่พรมเพิ่มสีสันเข้าไปด้วยแถบสร้อยเงินหลายสายที่โยงผ่านใต้คางจากตุ้มซ้ายไปสู่ตุ้มขวา ส่วนข้อมือทั้งสองสวมกำไลแผ่นกว้าง แต่งด้วยอัญมณี แม่นี่ก็สวมแหวนเงินไว้

ชุดของผู้ชายเรียบประกอบด้วยกางเกงเป้าดำสีฟ้าหรือสีอะไรก็ได้สวมเสื้อแขนยาว จะติดด้วยกำมะหยี่ ซับในขวามักแต่งด้วยคุมเงินยิ่งมากยิ่งดีที่ได้มาตรฐานถึง 1,000 เม็ด เหวลาดด้วยผ้าแดงและในยามที่ห้อยพู่หางม้ายาวคล้ายของผู้หญิง แต่ว่าหนุ่มนั้นห้อยไว้ข้างหน้าเดิมที่ผู้ชายจะสวมผ้าโพกศีรษะทำด้วยผ้าไหมสีแดง ฟ้า เหลือง และดำ แต่ปัจจุบันหายากแล้ว เห็นใช้กันแต่ผ้าขนหนูขาว สอดกระดาดแข็งให้ตั้งขึ้นราว 20 ซม.พันรอบศีรษะง่าย ๆ และห้อยตุ้มหูเงินข้างเดียว จากรูที่เจาะไว้ที่ตั้งหูซ้ายสวมกำไลก้านเงินเรียบ ๆ ที่ข้อมือข้างละวง

ภาพที่ 2.84 ย่ามของลือชู

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com> (2556)

ย่ามใช้งานของลือชูทอด้วยด้ายขาวหรือด้ายดิบ โดยใช้ที่ผูกข้อมือเป็นผ้าพื้นขาว ทยกลายทางสีแดง หรือสีอื่นๆนอกจากสะพายบ่าเหมือนผ้าอื่น ยังมีการติดสายหวายถัก ซึ่งใช้คาดศีรษะ ให้ตัวย่าม ห้อยอยู่บนบ่าอีกด้วยย่ามไปงานทอด้วยเส้นด้าย มีการทึงครุยกรายด้านข้างแล้วยังมีหู คือชิ้นผ้า สีเหลี่ยมเล็ก ๆ ที่มุมทั้งสองของย่าม ลายปักงดงามแปลกตาที่หูไม่มีซ้ำกัน เพราะถือว่าเป็นลายเซ็นของคนทำ บางคนก็จะติดกระดุมเงินเม็ดน้อยไว้ที่มุมหู ปากย่ามกึ่ง และปะแต่งด้วยแถบผ้าหลากสีและยัง ทึงแถบผ้าสีแดง และสีฟ้าเข้มห้อยจากหูลงไปด้วยย่ามที่งดงามที่สุด ไม่ว่าจะเป็ของลือชู หรือผ้าอื่นใด คือ ย่ามเกี่ยวสาวของหนุ่มวัยกำลังคั้นนมทำเหมือนย่ามที่กล่าวมาแล้ว แต่แผ่นหน้าปักลูกปัดเป็นเม็ดเล็กๆ หลายสีไว้เต็มแถวเป็นลายละเอียดแถบผ้าที่ห้อยจากหูนั้นยาวรวม 20 ซม. ปักประดับด้วยด้ายสีสด หลายสีไม่มีว่างเว้นกัน ย่ามห้อยครุยใหม่พรมหลากสียาวเทาแถบผ้าจากหู และปักย่ามติดกระดุมตุ้มระย้าเงิน ตลอดแนว ดังภาพที่ 2.84

หน้าที่ผลิตเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มเป็นของฝ่ายหญิงเช่นเดียวกับชนเผ่าอื่น ๆ วัสดุที่ใช้ผลิตปัจจุบันซื้อผ้าทอและด้ายย้อมสีสำเร็จรูปจากโรงงานที่มีขายตามร้านลักษณะการทอผ้าของลือชู เหมือนกลุ่มมูเซอ คือ เป็นแบบห้อยหลัง หรือสายคาดหลังการทอผ้าเพื่อเย็บสวมใส่ ไม่มีปรากฏในชุมชนลือชูของประเทศไทยปัจจุบันมีเพียงการทอผ้าหน้าแคบขนาดเล็ก ๆ เพื่อนำมาเย็บประกอบเป็นย่ามเท่านั้น

ลักษณะการตกแต่งเสื้อผ้าส่วนใหญ่เน้นประดับด้วยแถบริ้วผ้าสลักสีผ้าตัดปะ และเม็ดโลหะเงินมีการตกแต่งด้วยลายปักบ้างเล็กน้อยและด้านข้างสายข้อมช่วงต่อกับพู่ที่จะทิ้งชายลงมาทั้งสองด้านเท่านั้นนอกจากนั้นยังมีการตกแต่งเพิ่มเติมให้ดูโดดเด่นขึ้นอีกหลายแบบ เช่น ใช้พู่ไหมพรมหลากสี กระจุกด้ายลูกปัด และเครื่องเงิน

ลวดลายพื้นฐานซึ่งเป็นที่รู้จักดีในกลุ่มผู้หญิงและส่วนใหญ่เป็นลวดลายที่เกิดจากการใช้แถบริ้วผ้าสลักสีผสมผสานกับลายตัดผ้าปะ เช่น คัวะเพียะควัว (ลายหางธนู) เพียะกุมาคัว (ลายหน้าอกเสื้อ) อ๊ะหน้า (ลายเขี้ยวหมา) ลายนี้ยังทำเขี้ยวได้เล็กมากเท่าไร้ แสดงว่าผู้ทำมีฝีมือดี พูยี่ฉี่ (ลายท้องงู) นะหุเมียซีย (ลายตาหมวก) อี้ก้อจะย่า (ลายริ้วผ้าสลักสี) ใช้สลักหรือกำหนดลวดลายจะสังเกตได้ในการตกแต่งคอเสื้อผู้หญิง จะใช้ลายเพียงสองลาย คือ อี้ก้อจะย่า หรือลายริ้วผ้าสลักสี และลายอ๊ะหน้าหรือ ลายเขี้ยวหมาซึ่งง่ายต่อการปรับให้โค้งไปตามแนวรอบคอ ลายอี้ก้อจะย่า ลายริ้วผ้าสลักสี และลายเขี้ยวหมาจะใช้ประกอบกับทุกลาย ส่วนลายอื่นๆ ไม่นิยมนำมารวมกัน จะเลือกใช้เพียงลายใดลายหนึ่งนำมาเป็นลายหลักแล้วแต่งประกอบด้วยลายอี้ก้อจะย่าและลายอ๊ะหน้าซึ่งส่วนใหญ่จะใช้ตกแต่งแขนเสื้อ เข็มขัดและหมวกเด็ก

การเย็บผ้าเป็นไส้ไก่ ลีซุมีความเชี่ยวชาญในการเย็บผ้าเป็นเส้นเล็กๆยาวประมาณ 8-12 เมตร สีสันสดใสเพื่อนำมามัดรวมกันติดปลายแต่ละเส้นด้วยกระจุกด้ายเล็ก ๆ สวยงามเพื่อใช้เป็นพู่ประดับผ้าคาดเอวทั้งชาย และหญิงส่วนหมวกผู้หญิงเพื่อสวมใส่ในโอกาสสำคัญ ๆ จำนวนไส้ไก่มัดหนึ่ง ๆ ต้องมากกว่า 200 เส้น มิฉะนั้นพู่ประดับจะแกว่งไกวไม่สวยเวลาเคลื่อนไหว

ข) ชาวไทยเผ่าคะฉิ่น เรียกตนเองว่า “จิงป้อ” หรือ “จิงเผาะ” อพยพจากรัฐฉานประเทศพม่าเข้ามาทางคอกยกลาง อำเภอแม่ฮาย จังหวัดเชียงใหม่ ไปอยู่ที่คอกยาวี อำเภอแม่สလวย จังหวัดเชียงราย แล้วอพยพมาอยู่ที่บ้านใหม่หมอกจ้าม อำเภอแม่ฮาย บ้านใหม่พัฒนา อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ คะฉิ่นมีความใกล้ชิดกับไทใหญ่ ลีซอ มูเซอและอี้ก้อ เนื่องจากอยู่ในกลุ่มตระกูลภาษาทิเบต-พม่าเช่นเดียวกัน แบ่งออกเป็น 7 กลุ่มได้แก่ จิมเผาะ หม่มลู่ ระวัง แผล่ชี อ่ายยี หลี่ชู และห่งอซาง ซึ่งมีภาษาและวัฒนธรรมที่คล้ายกัน

ปัจจุบันชนเผ่าคะฉิ่นอาศัยอยู่ใน 2 จังหวัดของประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดแม่ฮ่องสอน และบางส่วนก็อาศัยอยู่ที่ อำเภอพร้าว อำเภอฝาง อำเภอท่าตอน อำเภอไชยปราการ อำเภอคอกยสะเก็ด และ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งมีการกระจายอยู่ในส่วนของ จังหวัดแม่ฮ่องสอนด้วย

สิ่งที่เป็นเสมือนสัญลักษณ์และเป็นศูนย์รวมจิตใจที่สำคัญที่สุดของชาวคะฉิ่นทุกเผ่าพันธุ์ก็คือ “เสามะเนาะโคง” ที่เป็นเสาสูงหลายๆต้นเขียนสีลวดลายและสัญลักษณ์ต่างๆ ของชาวคะฉิ่นที่จะเห็นได้จากทุกหมู่บ้านของชาวคะฉิ่น ไม่ว่าจะเป็ชาวคะฉิ่นกลุ่มย่อยกลุ่มไหนๆก็จะมีเสามะเนาะ โคงเป็นศูนย์รวมจิตใจตั้งเด่นเป็นสง่าอยู่ด้วยทุกแห่ง

ภาพที่ 2.85 การแต่งกายของชนเผ่าคะฉิ่น

ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com> (2556)

ลักษณะการแต่งกายของชนเผ่าคะฉิ่นจะเหมือนกันทุกวัย การแต่งกายของผู้ชาย หมวกผู้ชายประดับด้วยพินหมูป่าเพื่อป้องกันศัตรู ให้เกรงกลัวเปรียบเสมือนมีอำนาจ การแต่งกายของผู้หญิง ชุดของหญิงคะฉิ่นแขนยาวสีดำมีเม็ดเงินประดับตามอก ส่วนผ้าซิ่นของผู้หญิงทอเองปักลายเอง มีผ้าคาดเอว มีถุงน่องชนเผ่าคะฉิ่นมีความเชื่อเกี่ยวกับเม็ดเงินที่ประดับไว้ในเสื้อของผู้หญิงว่า เปรียบเสมือนพื้นดิน ผู้ชายชนเผ่าจึงมีการให้เกียรติผู้หญิงสูงเพราะเชื่อว่าหากไม่ให้เกียรติผู้หญิงจะทำการใดไม่ขึ้น ปลุกพืชผักก็จะไม่งอกงาม ดังภาพที่ 2.85 – 2.87

ภาพที่ 2.86 การแต่งกายของผู้ชายเผ่าคะฉิ่น ภาพที่ 2.87 การแต่งกายของผู้หญิงเผ่าคะฉิ่น
ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com> ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com>
(2556) (2556)

ภาพที่ 2.88 เผ่ามอร์แกน
ที่มา : <http://www.thaiunique.wordpress.com> (2556)

ซ) ชาวไทยเผ่ามอร์แกน เป็นชาวเลกลุ่มหนึ่ง ที่รู้จักกันในนามยิปซีทะเล สืบเชื้อสายมาจากโปโตมาเลซึ่งร่อนเร่อยู่ในทะเลอันดามัน มากกว่า 100 ปี อาศัยอยู่ตามหมู่เกาะและชายฝั่งทะเลตั้งแต่หมู่เกาะมะริดในเมียนมาร์ ลงไปทางใต้และทางตะวันออกในหมู่เกาะของทะเลชูลูในประเทศฟิลิปปินส์ รวมถึงชายฝั่งของประเทศมาเลเซียและอินโดนีเซียด้วย ในหมู่เกาะมะริด

ในเมียนมาร์ยังมีประชากรมอแกนอีกนับพัน พม่าเรียกมอแกนว่า ซลั่ง เซลั่ง หรือ ซาเลา (Selon) สันนิษฐานว่าคำนี้จะมาจากคำว่าฉลากหรือถลาก ซึ่งเป็นชื่อโบราณของภูเก็ท (Junk Selon) ซึ่งเป็นบริเวณที่มีชาวเลมาชุมนุมกันอยู่มากในสมัยก่อนอยู่ในทะเลซึ่งเป็นตำนานเรื่องเล่าของชาวมอแกน

ชนเผ่ามอแกน เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ตามเกาะในบริเวณภาคใต้ของ ไทยมีรูปแบบของวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อรวมทั้งค่านิยมที่มีเอกลักษณ์ เฉพาะเป็นของตนเอง ใช้ชีวิตเดินทางเคลื่อนย้ายถิ่น ทำมาหากินอยู่ในบริเวณเขตทะเลอันดามัน ชีวิต ส่วนใหญ่ของชาวมอแกนอาศัยอยู่บนเรือที่พวกเขาเรียกว่า “กำบาง” หากินกับทะเล งามหอย ตกปลา จับปูและสัตว์ทะเลต่างๆ อาหารหลัก คือเผือกมัน มีวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับฤดูกาลจากอิทธิพลของลม มรสุมในฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงเหนือ (เดือนพฤษภาคม-เดือนพฤศจิกายน) ซึ่งมีคลื่นลมจัด ชาวมอแกน จะอพยพขึ้นมาสร้างบ้านเรือนตามเกาะหรือบริเวณชายหาดที่มีอ่าวกำบังคลื่นลมเพื่อหลบลมพายุ

การแต่งกาย ผู้หญิงนุ่งกระโจมอกด้วยผ้าโสร่ง หรือผ้าถุง ไม่สวมเสื้อปัจจุบัน มอแกนแต่งกายเหมือนคนพื้นเมืองมากขึ้นซึ่งถ้าหากดูเผินๆ แล้ว ก็ไม่มีอะไรต่างจากเรา หากมองด้วย รูปภาพภายนอกสิ่งที่เห็นชัดเจน คือ เรื่องของการแต่งกาย ที่บางคนก็ยังเปลือยท่อนบนที่ดูเหมือนเป็น เรื่องปกติไปแล้วขณะที่พวกเราต่างมีเสื้อผ้าอาภรณ์ห่มกายตามสมัยนิยม ที่ครอบงำจนแทบจะกลายเป็นทาส ของมันไปแล้ว การแต่งกายของผู้ชายสมัยก่อนจะนุ่งผ้าเตี่ยว ไม่สวมเสื้อ ปัจจุบันมอแกนหันมานุ่งกางเกง การแต่งกายของผู้หญิง สมัยก่อนกระโจมอกด้วยผ้าโสร่ง หรือผ้าถุง ไม่สวมเสื้อ ปัจจุบันผู้หญิงนุ่งผ้าถุง สวมเสื้อ บางคนใช้เครื่องสำอางและสวมเครื่องประดับ

เครื่องดนตรีพื้นเมืองของมอแกนเรียกว่า "กำคั้ง" บทเพลงของมอแกนสะท้อน ให้เห็นถึงความผูกพันกับเรือ ท้องทะเลที่พวกเขาใช้ทำมาหากินเนื้อหาของเพลงยังบ่งบอกให้เห็นถึง ความเคารพยำเกรงเทพเจ้าและวิญญาณ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มอแกนนับถืออีกด้วย

2.3.6.6 ผ้าทอในจังหวัดสุพรรณบุรี

ผ้าสุพรรณ ส่วนใหญ่จะเป็นผ้าพื้นเมือง มีความผูกพันเกี่ยวโยงกับวิถีชีวิต ความเชื่อและพิธีกรรม ศาสตร์และศิลป์แห่งการทอผ้านั้นได้รับการถ่ายทอดและสืบสานต่อกันมารุ่น แล้วรุ่นเล่า กระทั่งถึงปัจจุบันบ่งบอกถึงอัตลักษณ์ของกลุ่มชนเผ่าเช่นเดียวกันกับท้องถิ่นอีกหลาย ท้องถิ่นอีกหลายท้องถิ่นที่ยังคงรักษา สืบสานรูปแบบอันเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตนไว้อย่างเหนียว แน่น จึงอาจกล่าวได้ว่า ผ้าทอเป็นมรดกทางสังคมสะท้อนเด่นชัดถึงความเป็นมาในอดีตการโยกย้าย ความเชื่อของผู้คนแต่ละแห่ง ซึ่งวัฒนธรรมความเชื่อคือ ปัจจัยสำคัญที่ส่งอิทธิพลถึงการรังสรรค์พื้นผ้า ที่บ่งบอกความเป็นชาติพันธุ์ของกลุ่มชนต่าง สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุพรรณบุรี ตระหนักว่า การ

ส่งเสริม สืบสาร และอนุรักษ์ผ้าทอพื้นบ้านให้คงอยู่นั้น เป็นการรักษามรดกทางวัฒนธรรม อันดีงามของชาติไทยไว้ให้อนุชนรุ่นหลัง รวมทั้งเผยแพร่ผ้าไทยให้เป็นที่รับทราบอย่างกว้างขวาง และสร้างค่านิยมเกี่ยวกับภูมิปัญญาคนไทยให้คงอยู่อย่างมั่นคง จึงดำเนินงานส่งเสริมกิจกรรมทอผ้าทอพื้นเมืองสุพรรณบุรีทั้งหมด 7 อำเภอ ได้แก่

กลุ่มทอผ้าโบราณลาวชี-ลาวคั้งบ้านทุ่งก้านเหลือง ตั้งอยู่ที่เลขที่ 25/1 หมู่ที่ 5 บ้านทุ่งก้านเหลือง ตำบลป่าสะแก อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี กลุ่มผลิตผ้าทอโบราณ เป็นชิ้นดินจก วัฒนธรรมลาวชีคั้งได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยนำฝ้าย ด้ายดิบ และไหม มามัดย้อมสีต่างๆหรือย้อมครามตามต้องการ แล้วนำไปทอตามขบวนการจนเป็น ชิ้นดินจก หรือนำมาดัดแปลงตกแต่งตามต้องการ ตกแต่งกับเสื่อผ้าที่เป็นเอกลักษณ์โดดเด่นของชาวลาวชีลาวคั้ง คือ ผ้าชิ้นมัดหมี่ต่อด้วยดินจก และดินจกที่ทอด้วยฝ้ายส่วนใหญ่นิยมทำพื้นเป็นสีแดง และมีลวดลายไม่ตายตัว บางชิ้นก็ทอเป็นผ้าไหมมัดหมี่ล้วน นอกจากนี้ยังมีชิ้นดอกดาว จะทอสีพื้นด้วยสีเข้ม แล้วกลายสีเหลี่ยมเล็กๆ ด้วยโทนสีอ่อนและผ้าชิ้นหมี่รวดหรือผ้าชิ้นหมี่โลด ซึ่งเป็นผ้าชิ้นที่มีความงดงาม โดยส่วนหัวชิ้นทอเป็นรีวลายสไตบนพื้นสีแดง ตัวชิ้นเป็นมัดหมี่เส้นพุ่ง นิยมใช้สีแดงเป็นหลัก

กลุ่มทอผ้าโบราณบ้านหนองกระทุ่ม ตั้งอยู่ที่เลขที่ 32 หมู่ที่ 3 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี ชาวบ้านหนองกระทุ่ม มีเชื้อสายลาวคั้ง และสิ่งหนึ่งที่ถือว่าเป็นความสามารถพิเศษของชาวบ้านหนองกระทุ่ม คือการทอผ้าโบราณ ปัจจุบันกลุ่มทอผ้าพื้นสีต่างๆผ้าลายน้ำฝน ผ้าหมัดหมี่ ผ้าชิ้นดินจกลายบัวเครือ ลายดอกไม้ลายขอแมงงอด ลายออแอสี่ไม้ ละมะเขือ ผ่าโฝง ผ้าขาวม้าห้าสี โดยเฉพาะผ้าขาวม้าห้าสีเป็นผ้าที่มีสีสันงดงาม ถือเป็นผ้าสัญลักษณ์ของชาวตำบลหนองกระทุ่มนำมาตัดเสื่อใส่ในเทศกาลและวันสำคัญต่างๆ อย่างพร้อมเพรียงกันอีกทั้งยังได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐทุกหน่วยงานของอำเภอเดิมบางนางบวช ต่างสวมใส่ผ้าขาวม้าห้าสีของกลุ่มผ้าทอโบราณบ้านหนองกระทุ่ม ทุกวันศุกร์ กลุ่มทอผ้าโบราณบ้านหนองกระทุ่มมีความเข้มแข็งมุ่งเน้นอนุรักษ์ผ้าทอโบราณอย่างเหนียวแน่น สมดังคำขวัญที่ว่า ดินแดนผ้าชิ้น ถิ่นภาษาลาวคั้ง ประเพณีดั่งขจรง มั่นคงกองทุนหลวงพ่อบุญรักษา ชาวประชาสุขใจ

กลุ่มทอผ้ารูปหอมมงคลนิมิตร ตั้งอยู่ที่เลขที่ 246 หมู่ที่ 1 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี กลุ่มผ้าทอรูปหอมมงคลนิมิตรเป็นการนำทรัพยากรภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ มีจุดเด่นและมีมูลค่าเพิ่ม โดยผลิตผ้าฝ้าย ผ้าลายดาสก๊อตใช้เป็นผ้าขาวม้าและตัดเสื่อผ้าได้ แต่เดิมทอใช้กันเองในชีวิตประจำวัน ปัจจุบันพัฒนาเป็นบรรจุภัณฑ์จัดทำด้วยผ้าไทยและผ้าพื้นเมือง ซึ่งจำหน่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศ

กลุ่มทอผ้าวังทอง ตั้งอยู่ที่เลขที่ 24 หมู่ที่ 13 บ้านวังทอง ตำบลจระเข้สามพัน อำเภอร่องทอง จังหวัดสุพรรณบุรี บ้านวังทอง เป็นหมู่บ้านที่เกิดใหม่เป็นส่วนหนึ่งที่แบ่งพื้นที่ปกครอง ออกจากบ้านวังหลุมพอง เหตุที่ให้นามว่าวังทองก็ด้วยอาศัยคำว่า วังจากคำนำหน้าของชื่อเดิม และ อาศัยความหมายที่ดั่งงามของคำว่าทอง การสืบสานตำนานทอผ้าภูมิปัญญาท้องถิ่น แต่เดิมชาวบ้านหนองบัว วังหลุมพอง สังสมสืบสานตำนานการทอผ้าใช้เองในครัวเรือนมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 200 ปี ด้วยเครื่องมือ แบบโบราณ ต่อมาได้พัฒนาเป็นการทอด้วยเครื่องจักรเมื่อปี 2524 นอกจากทอเพื่อใช้เองก็ยังได้ทอขาย บ้างตามตามโอกาส ปัจจุบันรวมกันเป็นกลุ่มทอผ้าบ้านวังทอง มีเครือข่ายบ้านวังหลุมพองหนองบัว และหมู่บ้านในละแวกใกล้เคียงเชื่อม โขงวิถีชีวิต มีการจำหน่ายอย่างกว้างขวาง ทั้งในและต่างประเทศ

กลุ่มทอผ้าบ้านยางลาว ตั้งอยู่ที่เลขที่ 44 หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านดอน อำเภอร่องทอง จังหวัด สุพรรณบุรี กลุ่มทอผ้าที่กระตุกบ้านยางลาว จัดตั้งกลุ่มขึ้นเมื่อ พ.ศ.2546 มีสมาชิกจำนวน 20 คน จุดประสงค์ของการตั้งกลุ่มทอผ้าเพื่อให้เกษตรกรมีรายได้เสริมในครัวเรือน ซึ่งส่วนใหญ่สมาชิกมี อาชีพเป็นเกษตรกรมีรายได้น้อย ซึ่งในท้องถิ่นมีพื้นฐานในการทอผ้าอยู่บ้างส่วนใหญ่จะทอผ้า พื้นบ้านของชุมชนไทยทรงดำซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เป็นภูมิปัญญาที่มีมาแต่โบราณ วัตถุดิบที่ ใช้ทอมีทั้งไหม ฝ้ายและด้ายประดิษฐ์ที่มีคุณภาพ สีไม่ตก และไม่หดง่าย สะดวกกับการใช้ ต่อมาทาง กลุ่มได้พัฒนาการทอผ้ามากขึ้นมาเป็นรูปแบบต่างๆ นอกจากทอผ้าพื้นบ้านแล้วยังทอผ้าชนิดต่างๆ เช่น ผ้าทอมัดหมี่ ผ้าขาวม้า ผ้าทอสามเส้น ผ้าพื้นสีต่างๆ และยังนำผ้ามาแปรรูปซึ่งเป็นงานฝีมืออีกด้วย

กลุ่มส่งเสริมอาชีพพื้นบ้านหมู่ 3 บ้านใหม่ดอนคา ตั้งอยู่ที่เลขที่ 16 หมู่ที่ 3 ตำบลดอนคา อำเภอร่องทอง จังหวัดสุพรรณบุรี กลุ่มทอผ้าบ้านใหม่ดอนคา ก่อตั้งเมื่อ ปี พ.ศ. 2539 เป็น การรวมกลุ่มกัน ส่งเสริมอาชีพพื้นบ้าน ได้แก่ กลุ่มทอผ้า กลุ่มเย็บมุ้ง กลุ่มแปรรูปอาหาร ซึ่งกองทุน ชุมชน สนับสนุนงบประมาณเพื่อจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ การฝึกอบรม ศึกษาดูงานด้านการทอผ้า จนเกิด ความชำนาญ การทอผ้าบ้านใหม่ดอนคาเป็นผ้าทอมัดหมี่ วัตถุดิบที่ใช้เป็นไหมประดิษฐ์ หรือผ้าฝ้าย แล้วนำมามัดหมี่ และลายผีเสื้อลาย ลายคมห่าป่อง ลายควงแห ลายหมี่ชิงช้า ลายวงเจ็ดพระจันทร์ ฯลฯ ขายส่งให้แก่พ่อค้าภายในจังหวัดและต่างจังหวัด และขายปลีกให้แก่ผู้สนใจทั่วไป

กลุ่มทอผ้าบ้านขามไต้ คุณดำไย เฟื่องฟู บ้านเลขที่ 100/2 หมู่ที่ 8 ตำบลพลับ พลาไชย อำเภอร่องทอง จังหวัดสุพรรณบุรี บ้านขามไต้มีการทอผ้ามานานตั้งแต่สมัยรัตน โกสินทร์ ตอนต้น โดยบรรพบุรุษได้ถ่ายทอดกันมานานเป็นวัฒนธรรมและมีเอกลักษณ์ของหมู่บ้านและจัดตั้ง เป็นกลุ่มทอผ้าบ้านขามไต้เมื่อปี พ.ศ. 2539 จากประวัติศาสตร์อันยาวนานของชาวบ้านขาม สิ่งที่ยังคง อยู่กับชาวบ้านคือ วัฒนธรรมการทอผ้าที่สืบทอดกันมาเป็นหัตถกรรมที่ทรงคุณค่าด้วยลวดลายวิจิตร งดงามเฉพาะตัวไม่ว่าจะเป็นผ้าทอ มัดหมี่ผ้าตีนจก ผ้ายกดอก ผ้าทอที่แล้วเสร็จจะถูกนำมาประกอบ

เป็นหมอนจิด หมอนขวานที่ยังคงใช้ลวดลายแบบโบราณดั้งเดิม ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาวบ้านขาม ในปัจจุบันได้พัฒนารูปแบบแปลกใหม่ แต่ยังคงกรรมวิธีในการผลิตด้วยมือตามแบบ

กลุ่มทอผ้าบ้านขามผ้าไทย ตั้งอยู่เลขที่ – หมู่ที่ 2 ตำบลพลับพลาไชย อำเภออุททอง จังหวัดสุพรรณบุรี กลุ่มทอผ้าบ้านขามผ้าไทย เดิมชื่อว่า กลุ่มผ้าโหลแปรรูป ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ.2544 โดยมี นางสาวบรรจง จุมพรม เป็นประธานกลุ่มสมาชิกของกลุ่มมีอาชีพเย็บผ้าโหลเป็นรายได้เสริม ต่อมาได้ทำการเย็บผ้าลายไทยทำลายผ้าตามเทศกาล เนื้อผ้าทำจากผ้าฝ้าย เนื้อผ้าจะไม่มีย่น สีไม่ตก สีสดใสสวยงาม เป็นที่ต้องการของตลาด ซึ่งกลุ่มได้จำหน่ายเสื้อสำเร็จรูปที่ตัดเย็บจากผ้าฝ้ายจำหน่าย ทั้งในและต่างประเทศ

กลุ่มทอผ้าที่กระตุกบ้านคอน หมู่1 ตำบลบ้านคอน อำเภออุททอง จังหวัดสุพรรณบุรี ผ้าทอบ้านคอนมะเกลือ ได้สืบทอดมาจากบรรพบุรุษเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของบ้านคอนมะเกลือ ซึ่งส่วนใหญ่เชื้อสายลาว โข่ง ย้ายถิ่นฐานมาจากจังหวัดเพชรบุรี เป็นผ้าทอมัดหมี่ไหมประดิษฐ์ ใช้เส้นด้ายทอผ้า ด้ายมัดหมี่ นำไปทอตามแบบลวดลายที่แสดงถึงวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของกลุ่มไทยทรงดำ หรือลาวโข่ง จนเป็นผืนผ้าแล้วนำไปตัดเย็บเป็นเครื่องนุ่งห่ม สีจะเป็นโทนดำ ผ้าทอมี 4 ชนิด คือผ้าฝ้าย ผ้าซิ่น ผ้าไหมและผ้าลายแดงโมเอกลักษณ์ของผ้าลาวโข่งจะมีการ “เอื้อแล้ว” เป็นการปักสอดเส้นด้ายด้วยลวดลายต่างๆ และแปรรูปเป็นของใช้สวย เช่น ซองแว่นตา กระเป๋า ผ้าเช็ดหน้า สไบ ชุดสำเร็จรูป เป็นต้น

กลุ่มทอผ้าไทยทรงดำบ้านคอนมะเกลือ อยู่เลขที่ 29 หมู่ที่ 4 ตำบลคอนมะเกลือ อำเภออุททอง จังหวัดสุพรรณบุรี การทอผ้าของกลุ่มทอผ้าไทยทรงดำบ้านคอนมะเกลือ ผ้าทอของชาวไทยทรงดำ หรือลาวโข่ง เฉพาะกลุ่มชน ผ้าทอที่มีอยู่ 4 คือ ผ้าฝ้าย ผ้าไหม ผ้าซิ่นลายแดงโมและผ้าตีนซิ่น ขั้นตอนในการทอผ้านั้นจะเริ่มจากการปลูกฝ้าย ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมเอง และนำดอกฝ้ายหรือไหม มาปั่น/สาว เป็นด้ายทอเป็นผืนส่งผลให้การทอผ้าสืบทอดกันมาเป็นวัฒนธรรมการแต่งกายที่นิยมใช้เองในปัจจุบัน

กลุ่มทอผ้าสตรีชานาไทย ตั้งอยู่ที่เลขที่ 131 บ้านยางลาว หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านคอนอุททอง จังหวัดสุพรรณบุรี กลุ่มทอผ้าสตรีชานาไทย จะทอผ้าพื้นบ้านไทยทรงดำ ไทยทรงดำมาจากวัฒนธรรมการแต่งกาย ของไทยโข่ง ที่ได้ย้ายมาจากจังหวัดเพชรบุรีกว่าร้อยปี มีวิถีชีวิตประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเองไทยโข่งมีเอกลักษณ์การแต่งกาย ใช้ผ้าทอสีดำ คราม แดง เขียวเข้ม และขาว แพรไหมเลี้ยงเอง ย้อมสีเอง เย็บปักถักร้อย นิยมใช้กับเครื่องประดับเงิน ในปัจจุบันมีการทอผ้า พื้นบ้านไทยทรงดำประยุกต์ ใช้เส้นด้ายไหมประดิษฐ์ ทอมี

กลุ่มทอผ้าที่กระตุกบ้านหนองसानแตร ตั้งอยู่ที่เลขที่ 216 หมู่ 6 ตำบลดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี กลุ่มทอผ้าที่กระตุกบ้านหนองसानแตร เริ่มก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ.2542 ซึ่งได้รับการถ่ายทอดจากภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทอผ้าเป็นครูสอนให้ความรู้ด้านการทอผ้า ซึ่งปัจจุบันผลิตผ้าทอจากฝ้ายสายฝน ลายขนมชั้น ลานน้ำไหล เป็นลายที่คนในหมู่บ้านใช้มาแต่เดิม เวลาที่ใช้ในการทอผ้าหนึ่งผืนใช้เวลา 1-2 ชั่วโมง ซึ่งผ้าทอมีลักษณะพิเศษสามารถใช้ได้ทั้งสองด้าน เนื้อแน่น สีสวยงามทางกลุ่มได้รวมผลิตภัณฑ์ผ้าทอต่างๆของกลุ่มขายให้กับพ่อค้าคนกลางเนื่องจากได้เงินทุนหมุนเวียนเร็ว นอกจากจำหน่ายตามเทศกาลต่างๆ

กลุ่มผ้าทอผ้าไหมราชพฤกษ์ ตั้งอยู่เลขที่ 82/2 หมู่ที่ 2 บ้านไผ่แปลก อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นผ้าทอที่ได้จัดทำจากกลุ่มแม่บ้านของตำบลสวนแตงอำเภอเมืองสุพรรณบุรี โดยได้รับความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นผู้ถ่ายทอด ได้ทำขึ้นใช้ในครอบครัวและพัฒนาขึ้นเป็นสินค้าผ้าทอพื้นบ้านจนได้รับรางวัลเป็นสินค้า OTOP ของจังหวัดสุพรรณบุรี ผ้าทอที่ทางกลุ่มทอจะเป็นผ้ามัดหมี่ ผ้าลายริ้ว ผ้าขาวม้า ผ้าสายรุ้งผ้าลายขัด โดยส่วนมากจะมีผู้ว่าจ้างให้ทอผ้าสีพื้น สำหรับตัด ชุดฟอร์มของหน่วยงานต่างๆมีจุดเด่นคือ เป็นผ้าทอลายน้ำไหล สีสันสดใส สบายตา จำหน่ายทั้งปลีกและส่ง

กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านโป่งกระมัง ตั้งอยู่ที่เลขที่ 136/2 หมู่ที่ 5 ตำบลแจรง อำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองบ้านโป่งกระมัง ได้ฝึกฝนจากภูมิปัญญาที่บ้านหนองसानแตร อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งทอผ้าด้วยกี่กระตุกจนมีความชำนาญเนื่องจากยังไม่มีเงินลงทุนเมื่อทอเสร็จแล้วจะส่งคืนผ้าให้กับนายทุน ต่อมาในปี พ.ศ.2542 ได้ก่อตั้งกลุ่มอย่างเป็นทางการและทอผ้าด้วยกี่กระตุก ได้แก่ ผ้าทอมัดหมี่เนื้อผ้าจะนิ่มเนื้อแน่น สีไม่ตกสวมใส่สบายมีสีต่างๆทั้งสีพื้น ลายลูกเต๋า ลายสายฝน ลายสายรุ้ง ผ้าพื้นสอดคั่นทอง ผ้าลายดอกมะยมสามารถใช้ได้ทั้งสองด้านจำหน่ายในหมู่บ้านใกล้เคียงและผู้สนใจทั่วไป

กลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและทอผ้าบ้านทุ่งแสลม ตั้งอยู่ที่เลขที่ 628 หมู่ที่ 9 ตำบลหนองขาม อำเภอหนองหญ้าไซ ในปี พ.ศ.2544 ชาวบ้านทุ่งแสลมที่ทอผ้าในลักษณะอาชีพเสริม โดยใช้เวลารว่างจากการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม เมื่อสมาชิกกลุ่มทอผ้าได้แล้วทางเครือข่ายฯ จะเป็นผู้จำหน่ายและเป็นการสืบสานวัฒนธรรมการทอผ้าให้ยั่งยืนสมาชิกของกลุ่มได้มีการอบรมพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อที่จะพัฒนาการทอผ้าให้เจริญก้าวหน้ามากขึ้นจนมีรูปแบบผ้าทอหลากหลายที่สวยงาม เช่น ผ้าพื้น ผ้าลายตาราง ผ้าลายสายฝน ผ้าลายหางกระรอก ผ้าลายโล่ธง ผ้าไหม ฝ้าย และไหมประดิษฐ์ ซึ่งประธานกลุ่ม คุณบุญช่วย กรอบไธสง เป็นผู้นำกลุ่มที่มีความสามารถจนได้รับรางวัลและประกาศเกียรติคุณต่างๆจำนวนมาก

กลุ่มทอผ้าบ้านหนองลิงตั้งอยู่ที่เลขที่ 94 หมู่ที่ 1 ตำบลบ่อสุพรรณ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรีผ้าทอหนองลิง เป็นผาทอชุมชนเชื้อสายมอญ ซึ่งลูกหลานชาวมอญสืบทอดภูมิปัญญา ด้านการทอผ้า ย้อมผ้า ปักผ้า อันเป็นเอกลักษณ์ของชาวมอญยังคงอยู่จึงรวมกลุ่มเป็นกลุ่มทอผ้าบ้านหนองลิงทำผลิตภัณฑ์จำหน่ายให้กับคนในชุมชนและบุคคลผู้สนใจทั่วไป ทำให้คนบ้านหนองลิงนิยมใส่ผ้าทอพื้นเมืองกันมากขึ้น เป็นการสืบสานประเพณีการแต่งกายของชาวมอญมิให้สูญหายไปตามกาลเวลา รวมทั้งให้ท้องถิ่นสามารถพึ่งตัวเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่ว่าจะเป็นการผลิตหรือจำหน่ายทางหัตถกรรม

เอกลักษณ์ของลวดลายผ้าทอบ้านหนองลิงมีทั้งผ้าทอจากฝ้ายแท้ ย้อมด้วยสีธรรมชาติ จากเปลือกมะพร้าว ลูกหว้าอันเป็นภูมิปัญญาที่สืบทอดกันเป็นเวลานาน และ ผ้าทอด้วยกึ่งกระตูก จากฝ้ายประดิษฐ์ ผ้ายายรุ่งเกล้าฝ่น 5 สี เป็นผ้าทอที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนไว้ใส่ในงานมงคล จะทอเป็นผ้าลาย 5 สี ซึ่งชาวมอญเชื่อว่าสวมใส่ผ้า 5 สีแล้วจะเป็นมงคล

กลุ่มผ้าทอบ้านคอนมะนาว ตั้งอยู่เลขที่ 39 หมู่ที่ 2 ตำบลคอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ผ้าทอคอนมะนาวได้สืบทอดจากบรรพบุรุษเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของบ้านคอนมะนาว ซึ่งส่วนใหญ่สืบเชื้อสายลาวโซ่ง ย้ายถิ่นฐานมาจากจังหวัดเพชรบุรี เป็นผ้าชิ้นลาดลายประยุกต์ใช้เส้นด้ายไหมประดิษฐ์ นำไปทอตามแบบลวดลายที่แสดงถึงวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของกลุ่มชนลาวโซ่งจนเป็นผืนผ้าแล้วนำไปตัดเย็บเป็นเครื่องนุ่งห่ม เป็น โทนสี ดำ ผ้าที่ทอมี 4 ชนิด คือ ผ้าฝ้าย ผ้าชิ้นลายแดง โมน้ำดินชิ้น และผ้าไหม เอกลักษณ์ลายของผ้าลาวโซ่งจะมีการ “เอื้อแล้ว” เป็นการปักสอดเส้นด้ายลวดลายต่างๆ และแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ เช่น ซองแว่นตา ผ้าเช็ดหน้า ชุดสำเร็จ เป็นต้น

กลุ่มสตรีกระเหรี่ยงบ้านห้วยหินคำ ตั้งอยู่ที่เลขที่ 160 หมู่ที่ 6 ตำบลวังยาว อำเภอดำรงชัย จังหวัดสุพรรณบุรี กลุ่มกระเหรี่ยงทอผ้าสีธรรมชาติบ้านห้วยหินคำ จัดตั้งกลุ่มทอผ้าตามวิถีชีวิตด้วยการย้อมสีธรรมชาติ เช่น สีน้ำตาลจากเปลือกไม้ประคู้ สีหอมจากดินหอม สีเหลืองจากใบเพกา ใบหูกวาง ใบมะม่วง และนำมาผลิตเป็นลายยก ลายตัด ลายดอกมะเขือ ลายชะโดมือ กระเป๋าย่ามที่ใส่โทรศัพท์ ผ้าพันคอ แต่ละลายได้จากธรรมชาติ เช่น ลายยกเป็นลายดั้งเดิม สังกศลวดลายจากธรรมชาติเป็นลายยกตัดกัน ลายดอกมะเขือ สังกศจากธรรมชาติแล้วทอเป็นลวดลายบนผืนผ้า ลายชะโดมือ คล้ายกับลายใบแมงมุม เป็นต้น

กลุ่มทอผ้าป่าผาก ตั้งอยู่เลขที่ 7 หมู่ที่ 2 ตำบลวังยาว อำเภอดำรงชัย จังหวัดสุพรรณบุรี กลุ่มทอผ้าป่าผากเป็นชุมชนชาวกระเหรี่ยง ทอผ้าแบบทอมือเป็นผ้าฝ้ายย้อมสีจากธรรมชาติ จากเปลือกไม้ ใบไม้ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่ได้สืบทอดกันเป็นเวลานาน โดยมีการทอผ้าชิ้น ผืนเล็ก ผ้าชิ้นผืนใหญ่ ผ้าพันคอ ผ้าห่ม ซึ่งทอลวดลายตามธรรมชาติ เป็นเอกลักษณ์และมีคุณค่าในงานฝีมือเป็นอย่างมาก

กลุ่มทอผ้าลายโบราณบ้านทุ่ง ตั้งอยู่ที่เลขที่ 50 หมู่ที่ 4 ตำบลห้วยขมิ้น อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี เริ่มต้นจากการสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ปู่ย่า ตายาย ซึ่งสมัยก่อนทอผ้าเพื่อใช้เป็นผ้าถุงนุ่งห่ม ใช้ในครัวเรือน สืบทอดกันมาเป็นรุ่นๆ จนถึงปัจจุบัน ได้มีการพัฒนาทำให้เขาใหญ่สำหรับใส่ไม้เก็บลายต่างซึ่งจะทำให้ลายจกทอได้เร็วกว่าอดีตมากขึ้น ลายหัวนาค เป็นลายที่นิยมผู้พบเห็นทั่วไป กลุ่มทอผ้าทุ่งได้เก็บลายนี้ไว้เป็นเอกลักษณ์ของบ้านทุ่ง จุดเด่นคือ มีลวดลายสวยงามทั้งผืน โทนสีพื้นมีลายหัวนาค ผสมกับลายดอกต่อเป็นต้น จนทำให้ผ้าลายบ้านทุ่งมีคุณค่าและความสวยงาม

กลุ่มทอผ้าลายโบราณบ้านฝิ่งหลวง ตั้งอยู่ที่บ้านฝิ่งหลวง หมู่ที่ 11 ตำบลวังคัน อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี ผ้าทอ ลายโบราณบ้านฝิ่งหลวง ได้สืบทอดจากบรรพบุรุษ เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นของบ้านทับฝิ่งน้อยซึ่งเป็นหมู่บ้านของลาวคั่ง โดยนำฝ้ายที่ปลูกมาปั่นเป็นเส้นด้าย พร้อมกับย้อมสีธรรมชาติ แล้วจึงนำไปทอตามขบวนการขั้นตอน จนเป็นผืนผ้าแล้วนำไปตัดเย็บเป็นเสื้อผ้าถุงนุ่งต่อมาได้มีแม่บ้านจัดตั้งกลุ่มและนำภูมิปัญญาดังกล่าวมาจัดทำเป็นกลุ่มทอผ้าพื้นบ้านและได้พัฒนารูปแบบของลวดลาย ที่จะนำผ้าทอบ้านฝิ่งหลวงมาใช้ประโยชน์ได้หลากหลาย

กลุ่มผ้าทอพื้นเมืองลายโบราณบ้านสระบัวท่า ตั้งอยู่เลขที่ - หมู่ที่ 7 ตำบลหนองมะค่าโมง อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นผ้าทอลายโบราณ นำมาจากวัฒนธรรมลาวชี ลาวคั่ง ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยนำฝ้ายด้ายดิบมามัดย้อมหรือย้อมครามตามต้องการ แล้วนำไปทอตามขบวนการจนเป็นผ้าทอผืนจก หรือนำมาดัดแปลงตกแต่งกับเสื้อผ้าสมัยนิยมอย่างแพร่หลายซึ่งมีลายที่นิยมดังนี้ ลายขอเขือ ลายจิครอด ลายขอคอรัก ลายขोन้อย ลายกระบวย ความละเอียดอ่อนของผ้าทอจึงเป็นที่หน้าสนใจเป็นอย่างมาก

2.4 โครงสร้างอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มไทย

2.4.1 โครงสร้างการผลิตอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มไทยสามารถจำแนกออกเป็น 3 กลุ่มหลักตามโครงสร้างของกระบวนการและขั้นตอนการผลิต ดังนี้

2.4.1.1 อุตสาหกรรมต้นน้ำประกอบด้วยอุตสาหกรรมเส้นใย จำแนกออกเป็น 2 ประเภท ตามกระบวนการผลิต คือ อุตสาหกรรมเส้นใยธรรมชาติ และอุตสาหกรรมเส้นใยสังเคราะห์หรืออุตสาหกรรมเส้นใยประดิษฐ์โดยเส้นใยประดิษฐ์จัดเป็นอุตสาหกรรมปลายน้ำของอุตสาหกรรม ปิโตรเคมี ทั้งนี้เนื่องจากการผลิตเส้นใยประดิษฐ์กลุ่มที่เป็นเส้นใยสังเคราะห์นั้น เป็นการนำพอลิเมอร์ที่ได้จากการสังเคราะห์ของสารเคมีอันเป็นผลจากอุตสาหกรรมปิโตรเคมีโดยตรงมาใช้ ซึ่งในปี 2552 ประเทศไทย มีโรงงานเส้นใยประดิษฐ์รวมทั้งสิ้น 16 โรงงานเป็นโรงงานขนาดใหญ่ ใช้เงินลงทุน และเทคโนโลยีในระดับสูง (Capital intensive) โดยการลงทุนส่วนใหญ่เป็นการร่วมทุนกับ

นักลงทุนชาวต่างชาติโดยพึ่งพาเทคโนโลยีจากบริษัทแม่มีการจ้างกำลังแรงงานรวม 14,000 คนชนิดของเส้นใยประดิษฐ์ ที่ผลิตในประเทศไทยปัจจุบัน มีทั้งสิ้น 4 ประเภท คือ เรยอนอะคริลิก ไนลอน และพอลิเอสเตอร์

2.4.1.2 อุตสาหกรรมกลางน้ำเป็นส่วนของอุตสาหกรรมที่ใช้เงินลงทุนและเทคโนโลยีระดับปานกลางถึงสูงประกอบด้วย อุตสาหกรรมปั่นด้าย อุตสาหกรรมผ้าทอและผ้าถัก และอุตสาหกรรมฟอกย้อมพิมพ์ลายและแต่งสำเร็จ ดังนี้

1) อุตสาหกรรมปั่นด้ายเป็นอุตสาหกรรมที่รับเอาวัตถุดิบเส้นใยธรรมชาติ เช่น ฝ้าย หรือเส้นใยประดิษฐ์เข้ามาตีเกลียวหรือปั่นให้เป็นเส้นด้าย ถ้าหากเส้นใยที่นำมาใช้เป็นเส้นใยสั้น (staple fiber) นำมาปั่นจะได้เส้นด้ายชนิดเส้นด้ายปั่น (spun yarn) หากใช้เส้นใยยาว (filament) เป็นวัตถุดิบจะได้เส้นด้ายชนิดใยยาว (filament yarn) กระบวนการในการปั่นด้ายนั้นยังจำเป็นต้องมีการลงทุนมาก ใช้เทคโนโลยีระดับปานกลาง ในอดีตใช้กระบวนการผลิตที่เรียกว่าการปั่นด้ายแบบวงแหวน (ring spinning) สามารถปั่นด้ายได้หลากหลายขนาดตามเบอร์ด้ายส่วนมากหมายถึงเบอร์ของด้ายฝ้ายที่กำหนดจากนิยามว่า เส้นด้ายน้ำหนัก 1 ปอนด์มีความหมายเป็นที่เท่าของความยาว 840 หลา ดังนั้นเบอร์ด้ายยิ่งสูงมากยิ่งละเอียดมาก ซึ่งเป็นตัวบ่งบอกหรือกำหนดคุณภาพและราคาของเส้นด้าย ตลอดจนเป็นดัชนีตัวหนึ่งในการบอกถึงขีดความสามารถทางเทคโนโลยีด้วย

สำหรับขนาดของโรงงานปั่นด้ายมักจะใช้จำนวนแกนปั่นด้ายเป็นตัวชี้วัดถึงขนาดของโรงงานเช่น โรงงานขนาด 10,000 แกนเป็นต้น โดยในปี 2552 มีจำนวนโรงงาน 150 โรงงานและ มีการจ้างงาน 60,075 คนสำหรับเทคโนโลยีสมัยใหม่ของวงการปั่นด้าย คือ การปั่นด้ายระบบปลายเปิด (Open End Spinning หรือ O.E.) ซึ่งเป็นระบบที่สามารถปั่นด้ายได้เร็วขึ้นมากแต่มีต้นทุนที่สูงขึ้นและเหมาะกับเส้นด้ายเบอร์หยาบๆ เท่านั้น คือ ตั้งแต่เบอร์ 40 ลงมา นอกจากนั้นแล้ว อุตสาหกรรมปั่นด้ายยังมีอีกกลุ่มหนึ่งที่เป็นลักษณะของการทำการตกแต่งผิวเส้นด้ายใยยาวให้ มีคุณสมบัติเฉพาะที่ดีขึ้นเหมาะแก่การใช้งาน เช่นการทำให้มีความนุ่มนวลในการสัมผัส ดูดซึมน้ำได้ดีขึ้นกลุ่มนี้จะเรียกว่าเป็นการทำเส้นด้ายด้วยเท็กซ์เจอร์ (textured yarn)

2) อุตสาหกรรมทอผ้าพัฒนาการของเทคโนโลยีการทอผ้าขึ้นได้ส่งผลอย่างมากต่อภาคอุตสาหกรรมในปัจจุบัน เครื่องทอผ้าระบบกระสวย (shuttle loom) ได้ถูกยกเลิกผลิตไปแล้ว เนื่องจากจุดอ่อนหรือข้อเสียที่มีปรากฏอยู่มากมายไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการสิ้นเปลืองพลังงาน อันตรายจากกระสวย เสียงดังและประสิทธิภาพการทำงาน โดยมีระบบที่เข้ามาทำงานทดแทนใหม่ คือระบบไร้กระสวย (shuttle less loom) ซึ่งใช้หลักการในการทอเหมือนเดิมเพียงแต่เปลี่ยนรูปแบบการพาเส้นด้ายพุ่งจากการใช้กระสวยเป็นอย่างอื่นที่ไม่ใช่กระสวยมีความเร็วใน

การผลิตสูงและลดข้อเสียต่างๆ ของระบบการทอผ้าแบบเก่าได้อย่างมากมาย โดยปัจจุบันในปี 2552 มีจำนวนโรงงานทอผ้าประมาณ 598 โรงงาน และมีการจ้างแรงงาน 51,980 คน

3) อุตสาหกรรมทอผ้าในปี 2552 มีโรงงานที่ประกอบกิจการทอผ้า 724 โรงงาน เป็นเครื่องทอแบบ single และ double ขนาดของโรงงานมีความแตกต่างตั้งแต่โรงงานห้องแถวที่มีเครื่องจักรเพียงเครื่องเดียวไปจนถึงโรงงานขนาดใหญ่ที่มีคนงานอยู่ในระบบรวมทั้งสิ้น 62,420 คน

4) อุตสาหกรรมฟอก ย้อม พิมพ์ลาย และแต่งสำเร็จส่วนใหญ่จะเป็นระบบต่อเนื่องอัตโนมัติที่รวมเอากระบวนการต่างๆ ตั้งแต่การเตรียม (pretreatment) การย้อมหรือพิมพ์ (dyeing or printing) ไปจนถึงการตกแต่งสำเร็จ (finishing) เพื่อให้เกิดความสวยงาม เช่น การขจัดมัน การตะกอยขนหรือเพื่อให้ได้สมบัติเฉพาะตามความต้องการ เช่น การป้องกันแบคทีเรียการดูดซึม ความชื้น เป็นต้น โรงงานมีทั้งขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ รวมทั้งสิ้น 398 โรงงาน จำนวนคนงาน 45,880 คนเป็นอุตสาหกรรมที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ ได้อย่างมากมายแต่มักประสบกับปัญหาในเรื่อง การบริหารการใช้น้ำที่เป็นหัวใจของกระบวนการทั้งเรื่องของการใช้น้ำดี และการปล่อยน้ำเสียที่มีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการทางเคมีอย่างมาก

2.4.1.3 อุตสาหกรรมปลายน้ำ คือ อุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่ม เป็นอุตสาหกรรมที่ใช้เงินลงทุนเทคโนโลยีและเครื่องจักรในระดับไม่สูงนักในขณะที่ต้องใช้แรงงานเป็นจำนวนมากในกระบวนการผลิต เมื่อเปรียบเทียบกับกระบวนการผลิตของอุตสาหกรรมในส่วนอื่นๆ โดยคุณลักษณะของแรงงานในอุตสาหกรรมเครื่องนุ่งห่มจะต้องมีทักษะและประสบการณ์ ด้านงานฝีมือและการ ตัดเย็บที่ประณีต มีคุณภาพสวมใส่สบายปัจจุบันประเทศไทยมีโรงงานตัดเย็บเสื้อผ้าที่มีขนาดและมาตรฐานที่หลากหลายกระจายอยู่ทุกพื้นที่จำนวนทั้งสิ้น 2,458 โรงงาน ประกอบด้วยโรงงานขนาดเล็กที่ดำเนินการตัดเย็บตั้งแต่เสื้อโหลราคาถูกไปจนถึงโรงงานขนาดใหญ่ที่ตัดเย็บเสื้อผ้า Brand name จากต่างประเทศโดยอุตสาหกรรมในส่วนนี้ มีการจ้างงานมากที่สุด ในห่วงโซ่อุปทานการผลิตเป็นจำนวนถึง 810,850 คน

[http://www.thaitextile.org/iu/article_iu.php?id=ARC0120718113623\(2556\)](http://www.thaitextile.org/iu/article_iu.php?id=ARC0120718113623(2556))

2.5 กระบวนการผลิตผ้าเครื่องนุ่งห่ม

2.5.1 หลักการทำงานหรือกระบวนการทำงานของเครื่องทอ มี 4 ขั้นตอน ดังนี้คือ

2.5.1.1 การทำให้เกิดช่องว่าง (Shedding) โดยสับตะกอยกและแยกด้ายยื่นออกเป็น 2 หมู โดยหมูหนึ่งขึ้น และหมูหนึ่งลง เมื่อเกิดช่องว่างให้สอดด้ายพุ่งผ่าน

2.5.1.2 การสอดด้ายพุ่ง (Picking) กระสวยด้ายพุ่งจะสอดด้ายพุ่งผ่านช่องว่างในตำแหน่งที่ถูกต้อง

2.5.1.3 การกระทบด้ายพุ่ง (Battering) บางครั้งเรียกว่า Beating เมื่อสอดด้ายพุ่งแล้วต้องกระทบด้ายพุ่งให้เรียงชิดติดกันเป็นเนื้อผ้า

2.5.1.4 การเก็บหรือม้วนผ้าเก็บ (Taking up และ Letting off) เมื่อทอผ้าได้ความยาว จำนวนหนึ่งแล้ว เก็บในแกนม้วนผ้าเก็บ (Cloth beam) โดยต้องผ่านด้ายยืนก่อน จึงม้วนผ้าเก็บส่วนมากจะทอด้วยเครื่องทอธรรมดา 2 ตะกอ ถ้าต้องการความสวยงามและมีลวดลายก็ต้องใช้ เครื่องทอพิเศษ โดยเพิ่มจำนวนตะกอขึ้นอีกตามชนิดของการทอ ถ้าทอลายซับซ้อนจะต้องเพิ่มตะกอเป็น 3 - 8 ตะกอ รวมทั้งการทอลายสองและการทอตัวน การทอขกดอกเล็กๆ หรือทอคอปบี้ (Dobby weave) อาจต้องใช้ถึง 32 ตะกอ (นวลแข ปาลีวนิช, 2542: 206)

2.5.1.5 ขั้นตอนในการทอผ้าปัจจุบันถึงแม้ว่ายังไม่มีหลักฐานที่แน่ชัดบ่งบอกถึงต้นกำเนิดของการทอผ้า แต่ก็สามารถเทียบเคียงกับหลักฐานอื่นๆ ซึ่งมีความคล้ายคลึงกัน โดยมีเหตุผลหลายอย่างสนับสนุนแนวคิดที่ว่า การทอผ้ามีวิวัฒนาการมาจากการทำเชือก ทอเสื่อ และการจักสาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งลายเชือกทาบที่ปรากฏร่องรอยให้เห็นบนภาชนะดินเผา ซึ่งพบเป็นจำนวนมากตามแหล่ง โบราณคดี ก่อนประวัติศาสตร์สมัยหินใหม่ เรื่อยมาจนถึงแหล่ง โบราณคดีสมัยประวัติศาสตร์ด้วยเหตุนี้เองจึงกล่าวได้ว่าการทอผ้าเป็นงานหัตถกรรมที่เก่าแก่ที่สุดในโลกงานหนึ่ง

2.5.1.6 หลักของการทอผ้า คือการทำให้เส้นด้ายสองกลุ่มขัดกัน โดยทั้งสอง พวกตั้งฉากกัน เส้นด้ายกลุ่มหนึ่งเรียกว่า ด้ายยืนและอีกกลุ่มหนึ่งเรียกว่า ด้ายพุ่ง ลักษณะของการขัดกันของด้ายพุ่งและด้ายยืนจะขัดกันแบบธรรมดาที่เรียกว่าลายขัดหรืออาจจะเพิ่มเทคนิคพิเศษเพื่อให้ผ้ามีลวดลาย สีเส้นที่สวยงามแปลก ซึ่งมีขั้นตอนในการทอ ดังนี้

1) สืบเส้นด้ายยืนเข้ากับแกนม้วนด้ายยืน และร้อยปลายด้ายแต่ละเส้นเข้าไปในตะกอแต่ละชุดและพันหวี ดึงปลายเส้นด้ายยืนทั้งหมดม้วนเข้ากับแกนม้วนผ้าอีกด้านหนึ่ง ปรับความตึงหย่อนให้พอเหมาะ กรอผ้าเข้ากระสวยเพื่อใช้เป็นด้ายพุ่ง

2) เริ่มการทอโดยกดเครื่องแยกหมูตะกอ เส้นด้ายยืนชุดที่ 1 จะถูกแยกออกและเกิดช่องว่าง สอดกระสวยด้ายพุ่งผ่าน สลับตะกอชุดที่ 1 ยกตะกอชุดที่ 2 สอดกระสวยด้ายพุ่งกลับทำสลับกันไปเรื่อยๆ

3) การกระทบพันหวี (Pim) เมื่อสอดกระสวยด้ายพุ่งกลับก็จะกระทบพันหวีเพื่อให้ด้ายพุ่งแนบติดกัน ได้เนื้อผ้าที่แน่นหนา

4) การเก็บหรือม้วนผ้า เมื่อทอผ้าได้พอประมาณแล้วก็จะม้วนเก็บในแกนม้วนผ้า โดยผ่านแกนด้ายยืนให้คลายออกและปรับความตึงหย่อนใหม่ให้พอเหมาะ

2.5.2 การทอผ้าพื้น เป็นการใช้หลักการทอผ้าเบื้องต้นที่นำเอาด้ายเส้นยืน และด้ายเส้นพุ่งมาขัดกัน เพื่อให้เกิดเป็นผืนผ้า โดยด้ายเส้นพุ่งและเส้นยืนอาจเป็นด้ายสีเดียวกันหรือต่างสีกันหรือนำเอาเส้นด้ายที่เป็นคั่นเงิน หรือคั่นทองมาทอควบด้าย เพื่อให้ผ้ามีความมันระยับสวยงามยิ่งขึ้น (จิราวรรณ ไหมไทย, 2547)

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เกษสุดา ภาวะดี, นริศรา สมตัว และสุดาพร ดังควนิช (2555) ศึกษาการย้อมสีเส้นไหมด้วยสีย้อมธรรมชาติจากใบและเปลือกต้นยางนา ศึกษาเจดสีของเส้นไหมที่ไม่เคลือบนาโนซิงค์ออกไซด์ และเคลือบนาโนซิงค์ออกไซด์ย้อมด้วยสีจากใบและเปลือกต้นยางนา ผลการวิจัยพบว่าค่าการดูดกลืนคลื่นแสงสูงสุดของสีย้อมที่ได้จากใบยางนาคือ 410 นาโนเมตร และสีย้อมจากเปลือกยางนาคือ 425 นาโนเมตร เจดสีของเส้นไหมที่เคลือบนาโนซิงค์ออกไซด์ให้เจดสีที่เข้มกว่าเส้นไหมที่ไม่ได้เคลือบนาโนซิงค์ออกไซด์ และเมื่อนำสีย้อมไปย้อมและเติมสารช่วยติดสีชนิดต่าง ๆ พบว่าเจดสีที่ได้มีความแตกต่างกันขึ้นกับชนิดของสารช่วยติดสีและส่วนของพืชที่นำมาใช้ในการย้อม การวิเคราะห์ความเข้มสี โดยใช้ colorimeter พบว่า ค่าความเข้มสี (K/S) ของเส้นไหมที่ไม่เคลือบนาโนซิงค์ออกไซด์แล้วย้อมด้วยสีจากใบและเปลือกต้นยางนามีค่าเท่ากับ 6.73 และ 13.89 ตามลำดับ เส้นไหมที่เคลือบนาโนซิงค์ออกไซด์มีค่าเท่ากับ 8.87 และ 19.47 ตามลำดับ เส้นไหมที่เคลือบนาโนซิงค์ออกไซด์มีพื้นที่ผิวที่ขรุขระกว่าเส้นไหมที่ไม่ได้เคลือบนาโนซิงค์ออกไซด์ ค่าความคงทนของสีต่อแสงและความคงทนต่อการซักล้างเฉลี่ยมีค่าอยู่ในระดับ 4-5

บรรรช (2538) ได้ศึกษาเรื่อง การเปลี่ยนแปลง กระบวนการถ่ายทอดความรู้ด้านการผลิตหัตถกรรมพื้นบ้านจากการศึกษาพบว่า กลไกที่มีผลต่อกระบวนการถ่ายทอดคือ ภาวการณ์ทางเศรษฐกิจ อันเนื่องมาจากปฏิสัมพันธ์กับนักการท่องเที่ยว ทำให้เกิดการแข่งขันในการผลิตเพื่อครอบครองตลาด อีกทั้งภาวะความจำเป็นในการผลิตต่างๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับระบบ ผลประโยชน์และเกิดระบบธุรกิจการถ่ายทอดขึ้น อีกประการหนึ่งคือ กลไกทางวัฒนธรรม ซึ่งเกี่ยวข้องกับระบบความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และชุมชน ระบบค่านิยมของชุมชน และพฤติกรรมของผู้ผลิตและผู้บริโภค

รจนา (2542) ได้ศึกษาผ้าไหมยกดอกลำพูน พบว่าปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการทำให้ผ้าไหมยกดอกลำพูนลดน้อยลงได้แก่ ปัญหาด้านวัสดุที่มีทุนสูง การผลิตทำได้ช้าต้องใช้ความพยายาม ความอดทน อีกทั้งใช้เวลาในการทอนาน มีรูปแบบการนำไปใช้งานได้น้อยและมีราคาสูง ด้าน

การตลาดยังไม่แพร่หลาย เนื่องจากได้รับการสนับสนุนเฉพาะกลุ่มลูกค้าที่มีฐานะดี ด้านการส่งเสริมจากหน่วยงานต่าง ๆ พบว่า ขาดการส่งเสริมอย่างจริงจังทั้งภาครัฐและ เอกชน ด้านสังคม และวัฒนธรรม ประเพณีที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้เยาวชน คนรุ่นใหม่ ไม่นิยมอาชีพทอผ้า อีกทั้งมีนิคมอุตสาหกรรมในจังหวัดลำพูน เยาวชนจึงพอใจมาทำงานในนิคมอุตสาหกรรมเนื่องจากรายได้ที่แน่นอนกว่าการทอผ้า นอกจากนี้การรับค่านิยมวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาทำให้การดำรงชีพเปลี่ยนแปลง ประเพณีดั้งเดิมถูกมองข้าม เป็นผลทำให้ผ้าไหมยกดอกลำพูน ซึ่งเป็นอาชีพดั้งเดิมถูกทอดทิ้ง จนแนวโน้มว่าจะสูญหายไปที่สุดในที่สุด ข้อเสนอแนะในการศึกษาต่อไป คือ การศึกษายุทธศาสตร์การดำเนินงานซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยผลักดันให้ดำเนินงานสำเร็จตามเป้าหมายและศึกษาวิธีที่จะจัดให้มีการพัฒนาฝีมือแรงงานช่างทอไหมยกดอกลำพูน โดยฝึกช่างทอผ้าตามขั้นตอนต่างๆ ให้มีความรู้ กระบวนการผลิตแต่ละขั้นตอนให้คงอยู่เป็นศิลปหัตถกรรมท้องถิ่นที่มีคุณค่าต่อไป

กมลภักตร์ (2543) ได้ศึกษาเรื่อง การออกแบบเสื้อสตรีวัยทำงาน ที่มีส่วนประกอบของผ้าทอพื้นเมืองจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าการออกแบบเสื้อสตรีวัยทำงานที่มีส่วนประกอบของผ้าทอพื้นเมือง ข้อแรกที่ต้องคำนึงคือการเลือกวัสดุ และสีสันทันให้เหมาะสมกับเสื้อแต่ละรูปแบบ ประการต่อไปคือคำนึงถึงความสวยงามและประโยชน์ใช้สอย และโอกาสในการสวมใส่

ศิริญา นาคราช และสุภัทรา รัตนคอน (2549 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องลักษณะลวดลายและกระบวนการผลิตผ้าทอมือกระเหรี่ยง ผลการวิจัยพบว่า การทอผ้าของกระเหรี่ยงมี 2 ชนิดคือ การทอธรรมดา และการทอลวดลาย การทอธรรมดาหรือลายขัด คือการสอดด้ายขวางเข้าไประหว่างด้ายยืน ซึ่งแยกสลับกัน ขึ้น 1 ลง 1 หรือขึ้น 2 ลง 2 ผ้าที่ได้จะเป็นสีเดียวกันตลอดผืน การทอผ้าของกระเหรี่ยงจะใช้ด้ายซึ่งทำจากใยฝ้ายเท่านั้น การทอลวดลายความนิยมเกี่ยวกับการประกอบลวดลายเพื่อตัดเย็บเป็นเครื่องนุ่งห่มแต่ละชนิดจะไม่เหมือนกันเช่น ชุดหญิงสาวสะกอ จะมีลวดลายขวางลำตัวบริเวณเหนือหน้าอกเพียงเล็กน้อยผ้าถุงของหญิงแต่งงานแล้วจะมีลวดลายสลับสีตลอดทั้งตัว เสื้อผู้หญิงไปว่าจะทอลวดลายบริเวณไหล่อย่างสวยงาม การประดิษฐ์ลวดลายในผืนผ้าขณะทอมี 5 วิธีคือ ลายเส้นในเนื้อผ้าลายสลับสีลายจกลายจิดและการทอลายโดยการแทรกวัสดุอื่นประกอบการทอลายจกของกระเหรี่ยงคล้ายกับของคนไทย พื้นราบแถบจังหวัดสุโขทัยอุดรดิษฐ์และราชบุรีมาก แต่ความละเอียดในด้านสีสันทันและลวดลายจะมีน้อยกว่า เครื่องนุ่งห่ม ผ้าที่ได้จากการทอแบบกระเหรี่ยงจะเป็นผ้าหน้าแคบ ดังนั้นเครื่องนุ่งห่มจึงมีลักษณะคงที่คือ นำผ้าทั้งผืนเย็บประกอบกันโดยพยายามหลีกเลี่ยงการตัด เด็กจะสวมชุดทรงกระสอบ ยาวสีขาวหญิงสาวจะเปลี่ยนจากการแต่งชุดทรงกระสอบสีขาวมาเป็นชุดเสื้อและซิ่นได้หลายกรณี เช่นเปลี่ยนเพราะแต่งงาน เปลี่ยนเพราะมีประจำเดือนแล้ว เป็นต้นดังนั้นจึงไม่มีการกำหนดอายุตายตัวสาวที่เปลี่ยนมานุ่งซิ่น ใส่เสื้อแล้วจะไม่เปลี่ยนกลับไปใส่ชุดทรงกระสอบสีขาวอีก ผ้าที่ได้จาก

การทอแบบกะเหรี่ยงจะเป็นผ้าหน้าแคบ ดังนั้นเครื่องนุ่งห่ม จึงมีลักษณะคงที่คือนำผ้าทั้งผืนเย็บประกอปกันโดยพยายามหลีกเลี่ยงการตัดสีที่ใช่ย่อมจะมี 2 ชนิด ได้แก่ สีวิทยาศาสตร์และสีธรรมชาติ ซึ่งได้จากพันธุ์ไม้ต่างๆ เช่น เปลือกไม้สัก ยอดต้นสัก เปลือกปอแดงขมิ้น ต้นคราม เป็นต้น การทอลายโดยการแทรกวัสดุอื่นประกอบนอกจากนี้ การประดับลวดลายบนลายผ้าสามารถบอกถึงสถานะทางสังคมของผู้สวมใส่ได้อีกด้วย

ดวง ทองคำชู้ย (2555 : บทคัดย่อ) การวิจัยและการพัฒนาผ้าทอพื้นเมืองไทยวน โดยใช้เส้นใยและสีจากธรรมชาติ และผลิตผลิตภัณฑ์จากผ้าทอของกลุ่มทอผ้าตำบลต้นตาล อำเภอเสนาให้จังหวัดสระบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษากระบวนการทอผ้าพื้นเมืองไท-ยวนของกลุ่มทอผ้าต้นตาล ปัญหาและอุปสรรค การสกัดสี การย้อมสีธรรมชาติ การทอผ้า ความแตกต่างการทอผ้าที่ใช้ไหมประดิษฐ์กับการทอผ้าโดยใช้เส้นใยจากธรรมชาติ การแปรรูปผ้าทอพื้นเมืองจากเส้นใยและสีธรรมชาติเป็นผลิตภัณฑ์ การจำหน่ายและการกำหนดราคา กระบวนการวิจัยเป็นการวิจัยแบบมีส่วนร่วม การศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์และทดลอง สำหรับใช้ในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ของสินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ ของจังหวัดสระบุรี ผลการศึกษาการทอผ้าพื้นเมืองไท-ยวนของกลุ่มทอผ้าต้นตาลจะรับไหมประดิษฐ์จากโรงงานมาทอโดยใช้กี่กระตุก ลักษณะการทอผ้า เครื่องมือ อุปกรณ์ เหมือนกับการทอผ้าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ ปัญหาและอุปสรรคการทอผ้าของกลุ่มจะทอไม่ทันต่อการสั่งจองเนื่องจากมีสมาชิกน้อย การย้อมสีธรรมชาติกลุ่มไม่มีเวลาเพียงพอแก้ไขปัญหาโดยฝึกปฏิบัติการย้อมสีฝ้ายจากธรรมชาติให้กับกลุ่มและผู้สนใจ ด้านความแตกต่างการทอผ้าไหมประดิษฐ์กับการทอผ้าโดยใช้เส้นใยจากธรรมชาติ ต่างกันที่ขนาดของฟืมที่ใช้จะต่างกันไหมประดิษฐ์จะทอได้ง่ายกว่า และสามารถระบุสีในการใช้ได้ ส่วนสีธรรมชาติจะต้องย้อมเองต้นทุนสูงกว่า การสกัดสี การย้อมสีธรรมชาติ และการทอผ้า การสกัดสีโดยนำส่วนต่างๆ ของพืชมาหั่นหรือบดเป็นชิ้นเล็กๆ ต้มกรองเอากากออก การย้อมด้วยให้เต็มเกลือและ โซดาแอชลงในน้ำสี ต้มและหมักไว้ การทอผ้าจากเส้นใยและสีธรรมชาติทำเช่นเดียวกับการทอด้วยไหมประดิษฐ์ การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเส้นใยและสีธรรมชาติ ทำเป็นผ้าเช็ดหน้า ผ้าคลุมไหล่ ย่อม ตัดเสื้อผ้าผ้ามัน ผ้าปูที่นอน ปลอกหมอน และหมอนข้าง การเปรียบเทียบราคาค่าต้นทุนการผลิตผ้า การกำหนดราคาและผลต่างต่อเมตร ผ้าไหมประดิษฐ์ราคาเมตรละ 100 บาท ต้นทุน 116.50 บาท ผ้าทอจากเส้นใยและสีธรรมชาติ ค่าผลต่างของต้นทุนและราคาขายที่ได้จะอยู่ระหว่าง 30.50 – 84.25 บาทต่อเมตร

ผะอม นมะตริ์ และคณะ (2544) ผ้าและการสืบทอดความรู้เรื่องผ้า: กรณีศึกษากะเหรี่ยงโปว์ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี, สุพรรณบุรี กะเหรี่ยงโปว์ ตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เป็นการศึกษาเรื่องวัฒนธรรมการแต่งกายของชาวกระเหรี่ยง มีการเปรียบเทียบผู้ชายกับ

ผู้หญิง เด็ก วัยรุ่น วัยแต่งงาน จนถึงวัยสูงอายุ ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด แม้กระทั่งชุดที่ใส่ในแต่ละวาระ และข้อห้ามต่างๆ หรือแม้แต่การอาศัยอยู่ต่างสถานที่กันก็จะใช้วัสดุผ้าที่แตกต่างกัน

เฉลิมขวัญ รัชชสถานติ และคณะ (2553 : บทคัดย่อ) การจัดการความรู้ทางการตลาดเพื่อพัฒนา กลุ่มทอผ้า หมู่ 6 บ้านดงเจริญชัย ตำบลหนองแห้ง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาประสิทธิภาพด้านการตลาด เพื่อการพึ่งพาตนเองของชุมชนและพัฒนารูปแบบการตลาดให้เป็นวิสาหกิจชุมชนที่เหมาะสม สอดคล้องกับทรัพยากรของชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย การจัดทำ เวทีชุมชน การสัมภาษณ์ประธานกลุ่ม การสนทนากลุ่มย่อยการสังเกต การสัมภาษณ์ผู้บริหารร้านค้าและศูนย์การค้า พนักงานขาย กลุ่มผู้ซื้อผลิตภัณฑ์ แบบวิเคราะห์เอกสารเพื่อรวบรวมข้อมูลการดำเนินงานของกลุ่ม และการจัดโครงการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ 6 โครงการ ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพด้านการตลาดและศักยภาพการ ดำเนินการของกลุ่มที่ร่วมโครงการพบว่า ประสิทธิภาพและประสิทธิผลด้านการตลาดของกลุ่มในปัจจุบันจะมีการผลิตผ้าฝ้ายทอมือโดยไม่มีตราสินค้า และไม่มีบรรจุภัณฑ์ รวมถึงไม่มีการทำ กิจกรรมในการส่งเสริมการตลาดแต่อย่างใด ส่วนใหญ่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ให้กับผู้ซื้อตามสถานที่จัดจำหน่ายของภาครัฐ ทำให้อำนาจการตั้งราคา และการต่อรองราคากับผู้ซื้ออยู่ต่ำมาก กลุ่มประสบ ปัญหาด้านการตลาดที่สำคัญคือผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือขาดตลาดรองรับ ราคาวัตถุดิบสูงขึ้น ถูกกดราคาจากผู้ซื้อ ผลิตภัณฑ์ยังขาดมาตรฐานรับรอง ปัญหาด้านต้นทุนในการเก็บรักษา ปัญหาความ ไม่สม่ำเสมอในคุณภาพของผ้าฝ้ายทอมือ และปัญหาในการผลิตที่ไม่สม่ำเสมอการพัฒนารูปแบบ การตลาดวิสาหกิจชุมชนเพื่อหารูปแบบการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่เหมาะสมกับกลุ่ม ทำโดยการใช้ ชุดโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจำนวน 6 โครงการได้แก่ โครงการวิเคราะห์ศักยภาพ ชุมชนด้วย SWOT โครงการสังเคราะห์แผนการตลาด โครงการจัดทำบัญชีครัวเรือน โครงการ ให้ความรู้ด้านบรรจุภัณฑ์ โครงการทัศนศึกษาดูงาน และโครงการออกแบบบรรจุภัณฑ์ ตราสินค้า ป้ายฉลาก และโลโก้ รวมถึงโครงการทดสอบตลาด ได้รูปแบบของการตลาดชุมชนที่กลุ่มจะนำไปใช้ เป็นแนวทางในการทำการตลาดในผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือคือ ได้ตราสินค้ากลุ่มทอผ้าบ้านดงเจริญชัย ได้โลโก้รูปสามเหลี่ยมสีน้ำตาลเหลืองขอบแดง ได้สีโลแกนคือ “กลุ่มทอผ้าบ้านดงเจริญชัยความภูมิใจ ศิลปะผ้าทอล้านนาเชียงใหม่” ได้ตำแหน่งผลิตภัณฑ์ คือ สีสัน ลวดลาย เป็นเอกลักษณ์ได้บุคลิกภาพ ของตราสินค้าคือ เป็นของใช้ส่วนตัวที่ควบคู่กับชีวิตประจำวัน และได้เอกลักษณ์ของตราสินค้า คือ ผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายทอมือมาจากแหล่งทอผ้าที่มีความชำนาญอย่างแท้จริง ส่วนบรรจุภัณฑ์เพื่อการ จัดจำหน่ายมี 1 รูปแบบ คือแบบถุงกระดาษ มีสติ๊กเกอร์ติดลงในบรรจุภัณฑ์ นำไปทดสอบตลาด

ที่ Northern Village ห้างสรรพสินค้าโรบินสัน ซึ่งบรรจุภัณฑ์ได้รับการตอบรับจากตลาดในระดับที่ดี แต่ผู้บริโภคเสนอแนะว่ารูปทรงของบรรจุภัณฑ์ดูแล้วล้ำสมัย ควรมีการออกแบบให้ทันสมัยมากขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาผ้าคลุมไหล่จากผ้าทอมือกะเหรี่ยงบ้านตะเพินคี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาวิถีชีวิตของกะเหรี่ยงบ้านตะเพินคีและลักษณะลวดลายผ้าทอมือกะเหรี่ยง พัฒนาผ้าทอมือกะเหรี่ยง ทดสอบสมบัติทางกายภาพของผ้าคลุมไหล่และสำรวจความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผ้าคลุมไหล่ต้นแบบ ผู้วิจัยได้ดำเนินงานวิจัยดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือ ผู้บริโภคผู้หญิงที่ใช้สิ่งทอเป็นเครื่องนุ่งห่มกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริโภคผู้หญิงที่เป็นลูกค้าของตัวแทนจำหน่าย 3 แห่ง คือ ศูนย์ทอผ้าบ้านนาตาโพ ร้านผ้าธรรมชาติ และร้านบายศรีสาขาบองมาร์เซมาร์เก็ตพาร์ค จำนวน 150 คน

3.2 วัสดุและอุปกรณ์

3.2.1 วัสดุในการผลิตผืนผ้าคือ ด้ายฝ้ายเบอร์ 40/2 พืชที่ให้สีจากธรรมชาติ คือ ใบหูกวาง ใบห้อม ดอกดาวเรือง เปลือกกระโดน รากข่อยป่า ครั่ง ด้ายฝ้าย เชือก ฟาง ไม้ไผ่ผ่าซีกแบนเรียบ ก้อนหินเกลือ

3.2.2 อุปกรณ์การย้อมสี คือ เตาขนาดใหญ่ ก้อนเสาที่สูงเล็กน้อยเพื่อตั้งหม้อต้มน้ำ กะละมัง

3.2.3 อุปกรณ์ที่ใช้ในการออกแบบลายผ้าดินสอใช้สำหรับร่างแบบ ไม้บรรทัดวัดขนาดยางลบ กระดาษ A4 กระดาษกราฟขยายแบบมีดหรือคัตเตอร์

3.2.4 อุปกรณ์ที่ใช้ในการทอผ้ากะเหรี่ยงแผ่นหลังหรือผ้าหนาๆ เชือกไม้รังผ้าไม้กระทบลูโซ่

3.2.5 อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการทดสอบสมบัติทางการทดสอบความคงทนของสีดังนี้

3.2.5.1 เครื่องทดสอบ LLOYD LR5K Instruments สำหรับใช้ทดสอบความแข็งแรงของผ้าทอต่อแรงดึงขาด (Tensile Strength Testing) ตามมาตรฐาน ASTM D A 5034 95 (Reapproved 2001) Standard Test Method for Breaking Strength Elongation of Textile Fabrics (Grab Test)

3.2.5.2 เครื่องชั่งละเอียด ทศนิยม 3 ตำแหน่ง ยี่ห้อ Mettler Toledo

3.2.5.3 เครื่องทดสอบ Crockmeter สำหรับใช้ในการทดสอบความคงทนของสีต่อการขัดถู

3.2.5.4 เครื่องซักผ้า Whirlpool Gold

3.2.5.5 เครื่อง Gyrowash (washing&CleaningColour Fastness Testes)

3.2.5.6 เกรย์สเกลแถบสีเทาสำหรับการทดสอบการเปลี่ยนแปลงของสี (Gray Scale for Changing of color)

3.2.5.7 ตู้ไฟสำหรับประเมินผล (Light Box)

3.3 วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการวิจัยไว้ 4 ขั้นตอน คือ

3.3.1 ศึกษาวิถีชีวิตกะเหรี่ยงบ้านตะเพินคีใช้วิธีการสัมภาษณ์และบันทึกข้อมูลเน้นการศึกษาทางด้าน วิถีชีวิตกะเหรี่ยงบ้านตะเพินคี ประเพณี การปกครอง การแต่งกาย อาหารการกิน บ้านเรือน

3.3.2 ศึกษาลักษณะลวดลายผ้าทอมือกะเหรี่ยงบ้านตะเพินคีใช้วิธีการรวบรวมสิ่งทอทั้งหมดในหมู่บ้าน เพื่อศึกษาลักษณะลวดลายของชุดเด็กผู้หญิงที่ยังไม่ได้แต่งงาน ลักษณะของเสื้อผ้าผู้หญิงที่มีครอบครัว ลักษณะผ้าซิ่น ลักษณะลวดลายของผ้าทอกะเหรี่ยง วิธีการผลิตผ้าทอกะเหรี่ยง

3.3.3 พัฒนาผ้าคลุมไหล่จำนวน 5 ผืน ขนาดกว้าง 50 เซนติเมตร ยาว 120 เซนติเมตร โดยการปรับวรรณะสีและขนาดของลวดลายผ้าทอมือกะเหรี่ยงให้ทันสมัย เขียนภาพต้นแบบและขยายแบบลายผ้า ย้อมสีเส้นด้ายยืนและเส้นด้ายพุ่งด้วยสีธรรมชาติและทอผ้าตามลวดลายที่เขียนแบบไว้ดังนี้

3.3.3.1 วิธีการออกแบบผ้าคลุมไหล่

1) เขียนลวดลายต้นแบบ ผู้วิจัยได้แรงบันดาลใจและแนวคิดการเขียนลายผ้าทอกะเหรี่ยงที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ที่สะท้อนภาพลวดลายต้นแบบดังแสดงในภาพที่ 3.1 – 3.11

ภาพที่ 3.1 แสดงแนวความคิดการออกแบบผ้าคลุมไหล่

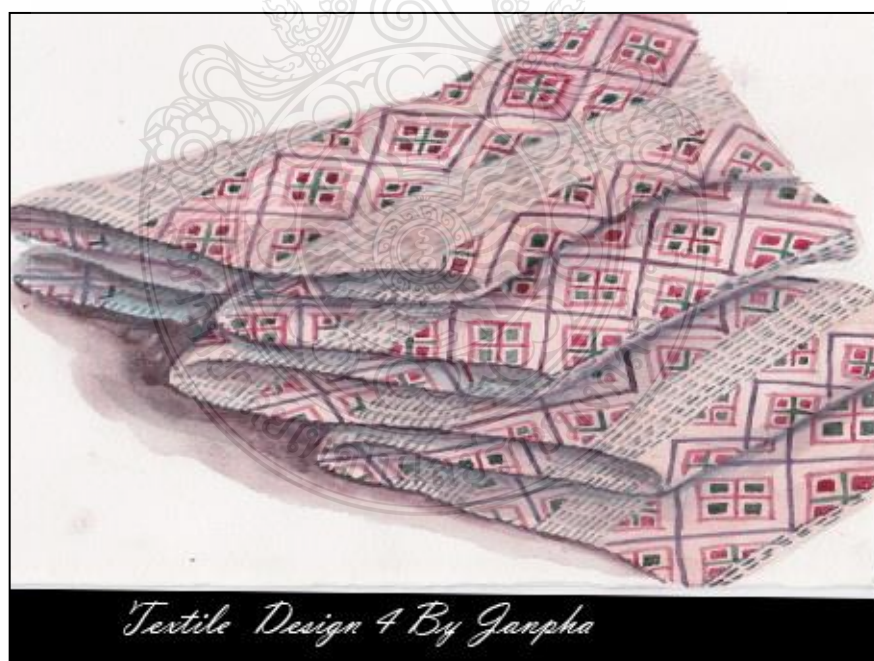
ภาพที่ 3.2 ผ้าคลุมไหล่ แบบที่ 1

ภาพที่ 3.3 ผ้าคลุมไหล่ แบบที่ 2

ภาพที่ 3.4 ผ้าคลุมไหล่ แบบที่ 3

ภาพที่ 3.5 ผ้าคลุมไหล่ แบบที่ 4

ภาพที่ 3.6 ผ้าคลุมไหล่ แบบที่ 5

2) วิธีการขยายแบบผ้าคลุมไหล่ ผู้วิจัยขยายลายต้นแบบทั้ง 5 ภาพดังแสดง
ในภาพที่ 3.7 – 3.12

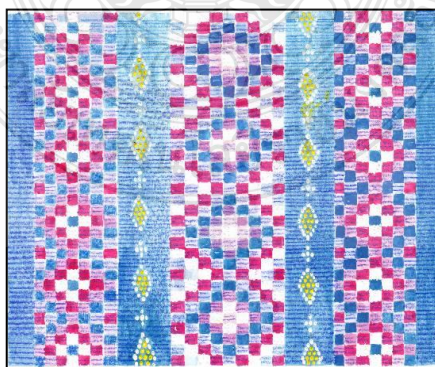
ภาพที่ 3.7 ขยายแบบผ้าคลุมไหล่ แบบที่ 1

ผ้าคลุมไหล่ แบบที่ 1 เป็นการนำลวดลายจกตีนชิ้นผ้าทอกระเหรี่ยงมาปรับวางตำแหน่งใหม่ ประกอบด้วยลายจกชิ้นลายจกชิ้นคู้เปี้ยซ้ายเปี้ย 7 ลายจกชิ้นเชอเซ่ชทา 9 ลายจกชิ้นช่องพุก่อง 7 โดยมีสีเส้นด้ายฝ้ายจากการย้อมสีธรรมชาติ สีแดงได้จากรากขยอป่า สีส้มได้จากดอกดาวเรือง สีน้ำเงินได้จากห้อม สีเทาได้จากลูกคนทา ปักประดับด้วยลูกปัดมุกสีขาวและปีกแมลงทับ ดังภาพที่ 3.7

ภาพที่ 3.8 ขยายแบบผ้าคลุมไหล่ แบบที่ 2

ผ้าคลุมไหล่ แบบที่ 2 เป็นการนำลวดลายจกตีนชิ้นผ้าทอกระเหรี่ยงมาปรับวางตำแหน่งใหม่ ประกอบด้วยลายจกชิ้นอะไ้ยกุ้ง 6 ลายจกชิ้นเชอริมีซ่า 5 โดยมีสีเส้นด้ายฝ้ายจากการย้อมสีธรรมชาติ สีแดงได้จากรากขยอป่า ชมพูอ่อนได้จากรากขยอป่า สีน้ำตาลได้จากเปลือกกระโดน ปักประดับด้วยลูกปัดมุกสีขาว ดังภาพที่ 3.8

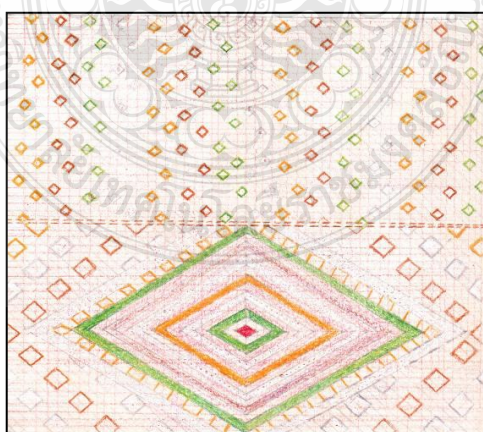
ภาพที่ 3.9 ขยายแบบผ้าคลุมไหล่ แบบที่ 3

ผ้าคลุมไหล่ แบบที่ 3 เป็นการนำลวดลายจกตีนชิ้นผ้าทอกระเหรี่ยงมาปรับวางตำแหน่งใหม่ ประกอบด้วยลายจกชิ้นอะไ้ยก๊ึง 6 ลายจกชิ้นเซอร์มิซ่า 5 โดยมีสีเส้นด้ายฝ้ายจากการย้อมสีธรรมชาติ สีแดงได้จากรากขยอป่า สีส้มได้จากดอกดาวเรือง สีน้ำเงินได้จากห้อม สีเทาได้จากลูกคนทาปักประดับด้วยลูกปัดมุกสีขาวและทอง ดังภาพที่ 3.9

ภาพที่ 3.10 ขยายแบบผ้าคลุมไหล่ แบบที่ 4

ผ้าคลุมไหล่ แบบที่ 4 เป็นการนำลวดลายจกตีนชิ้นผ้าทอกระเหรี่ยงมาปรับวางตำแหน่งใหม่และปรับขนาดลายจกเสื่อ เซอร์โด้วมื่อ โดยมีสีเส้นด้ายฝ้ายจากการย้อมสีธรรมชาติ สีแดงได้จากรากขยอป่า สีส้มได้จากดอกดาวเรือง สีน้ำเงินได้จากห้อม สีเทาได้จากลูกคนทา สีชมพูได้จากรากขยอป่า ดังภาพที่ 3.10

ภาพที่ 3.11 ขยายแบบผ้าคลุมไหล่ แบบที่ 5

ผักลุมไหล่ แบบที่ 5 เป็นการนำผลหลายจากดินชั้นฟ้าทอกระหริ่งมาปรับวางตำแหน่งใหม่และปรับขนาดหลายจากเนื้อ เซอร์โควี่มื่อ โดยมีสีเส้นด้ายฝ้ายจากการย้อมสีธรรมชาติ สีแดงได้จากรากข่อยป่า สีส้มได้จากดอกดาวเรือง สีน้ำเงินได้จากห้อม สีเทาได้จากลูกคนทา และสีน้ำตาลได้จากเปลือกกระโดน ดังภาพที่ 3.11

3.3.3.2 วิธีการย้อมเส้นด้ายพุ่งและเส้นด้ายยืนจากสีธรรมชาติได้แก่ ใบหูกวาง ใบห้อม ดอกดาวเรือง เปลือกกระโดน รากข่อยป่าและครั้ง ซึ่งมีวิธีการเตรียมการย้อมแตกต่างกันดังต่อไปนี้

1) วิธีการย้อมเส้นด้ายจากใบหูกวาง (ภาพที่ 3.12)

(1) เตรียมเส้นด้ายก่อนย้อมสี แช่ด้ายฝ้ายขาวดิบ 1 กิโลกรัม ในน้ำด่าง(น้ำขี้เถ้า) 1 คิน ให้น้ำซึมเข้าเส้นด้ายฝ้าย เพื่อล้างฝุ่นละออง ล้างเส้นด้ายฝ้ายขาวดิบด้วยน้ำสะอาดและต้มเส้นด้ายด้วยผงซักฟอก 1 ชั่วโมง (หลังจากน้ำเดือด) เพื่อจืดไขมันและแป้งที่ปนอยู่ในเส้นด้ายขาวดิบ

(2) เตรียมสีย้อม ชั่งใบหูกวาง 3 กิโลกรัม ใส่กะละมังเทน้ำ 15 ลิตร จนท่วมใบหูกวาง ต้มใบหูกวาง 1 ชั่วโมง จนน้ำลดลงหนึ่งในสามส่วน(5ลิตร) นำมีสีเขียวเหลือง ยกกะละมังลงจากเตาทิ้งไว้จนอุ่นจึงกรองน้ำสี

(3) ย้อมสีด้ายฝ้ายดิบ ตวงเกลือแกงและสารส้มอย่างละ 2 ช้อนโต๊ะ ใส่ลงน้ำสีที่กรองแล้วในข้อ(2) เพื่อป้องกันสีตกและสีติดเส้นด้ายสม่ำเสมอ เป็นสีเขียวสว่าง นำน้ำสีตั้งไฟจนเดือด แล้วใส่เส้นด้ายฝ้ายต้มไป 30 นาทีจึงพลิกกลับเส้นด้ายด้านบนแช่น้ำสีและต้มต่อไปอีก 30 นาที จากนั้นนำเส้นด้ายที่ย้อมผึ่งลมจนกระทั่งหมาด ล้างด้วยน้ำผสมผงซักฟอก และน้ำเปล่ากระทั่งน้ำใส (ปราศจากสีย้อม)

ภาพที่ 3.12 ต้นหูกวาง

2) ย้อมเส้นด้ายจากเปลือกกระโดน (ภาพที่ 3.13)

(1) เตรียมเส้นด้ายก่อนย้อมสี แช่ด้ายฝ้ายขาวดิบ 1 กิโลกรัม ในน้ำด่าง(น้ำจี้เถ้า) 1 คืบ ให้น้ำซึมเข้าเส้นด้ายฝ้าย เพื่อล้างฝุ่นละออง ล้างเส้นด้ายด้วยฝ้ายขาวดิบด้วยน้ำสะอาดและต้มเส้นด้ายด้วยผงซักฟอก 1 ชั่วโมง (หลังจากน้ำเดือด) เพื่อขจัดไขมันและแป้งที่ปนอยู่ในเส้นด้ายขาวดิบ

(2) เตรียมสีย้อม ชั่งเปลือกกระโดน 3 กิโลกรัม ใส่กะละมังเทน้ำ 15 ลิตร จนท่วมเปลือกกระโดน ต้มเปลือกกระโดน 1 ชั่วโมง จนน้ำลดลงหนึ่งในสามส่วน(5ลิตร) น้ำมีสีน้ำตาล ยกกะละมังลงจากเตา ทิ้งไว้จนอุ่นจึงกรองน้ำสี

(3) ย้อมสีด้ายฝ้ายดิบ ตวงเกลือแกงและสารส้มอย่างละ 2 ช้อนโต๊ะ ใส่ลงน้ำสีที่กรองแล้วในข้อ(2) เพื่อป้องกันสีตกและสีติดเส้นด้ายสม่ำเสมอ เป็นสีน้ำตาล นำน้ำสีตั้งไฟจนเดือด แล้วใส่เส้นด้ายฝ้ายต้มไป 30 นาทีจึงพลิกกลับเส้นด้ายด้านบนแช่น้ำสีและต้มต่อไปอีก 30 นาที จากนั้นนำเส้นด้ายที่ย้อมทิ้งลงจนกระทั่งหมด ล้างด้วยน้ำผสมผงซักฟอก เปลือกกระโดน และน้ำเปล่ากระทั่งน้ำใส (ปราศจากสีย้อม)

ภาพที่ 3.13 ต้นกระโดน

3) วิธีการย้อมเส้นด้ายจากดอกดาวเรือง (ภาพที่ 3.14)

(1) เตรียมเส้นด้ายก่อนย้อมสี แห่ด้ายฝ้ายขาวดิบ 1 กิโลกรัม ในน้ำค้าง(น้ำจืดเก่า) 1 คืน ให้นำน้ำซึมเข้าเส้นด้ายฝ้าย เพื่อล้างฝุ่นละออง ล้างเส้นด้ายฝ้ายขาวดิบด้วยน้ำสะอาดและต้มเส้นด้ายด้วยผงซักฟอก 1 ชั่วโมง (หลังจากน้ำเดือด) เพื่อขจัดไขมันและแป้งที่ปนอยู่ในเส้นด้ายขาวดิบ

(2) เตรียมสีย้อม ชั่งดอกดาวเรือง 3 กิโลกรัม ใส่กะละมังเทน้ำ 15 ลิตร จนท่วมดอกดาวเรือง ต้มดอกดาวเรือง 1 ชั่วโมง จนน้ำลดลงหนึ่งในสามส่วน(5ลิตร) นำมีสีเหลืองส้ม ยกกะละมังลงจากเตา ทิ้งไว้จนอุ่นจึงกรองน้ำสี

(3) ย้อมสีด้ายฝ้ายดิบ ตวงเกลือแกงและสารส้มอย่างละ 2 ช้อนโต๊ะ ใส่ลงน้ำสีที่กรองแล้วในข้อ(2) เพื่อป้องกันสีตกและสีติดเส้นด้ายสม่ำเสมอ เป็นสีน้ำตาล นำน้ำสีตั้งไฟจนเดือด แล้วใส่เส้นด้ายฝ้ายต้มไป 30 นาทีจึงพลิกกลับเส้นด้ายด้านบนแช่ในน้ำสีและต้มต่อไปอีก 30 นาที จากนั้นนำเส้นด้ายที่ย้อมทิ้งลมจนกระทั่งหมาด ล้างด้วยน้ำผสมผงซักฟอก และน้ำเปล่ากระทั่งน้ำใส (ปราศจากสีย้อม)

ภาพที่ 3.14 ดอกดาวเรือง

4) วิธีการย้อมเส้นด้ายจากรากขมิ้น (ภาพที่ 3.15)

(1) เตรียมเส้นด้ายก่อนย้อมสี แห่ด้ายฝ้ายขาวดิบ 1 กิโลกรัม ในน้ำค้าง(น้ำจืดเก่า) 1 คืน ให้นำน้ำซึมเข้าเส้นด้ายฝ้าย เพื่อล้างฝุ่นละออง ล้างเส้นด้ายฝ้ายขาวดิบด้วยน้ำสะอาดและต้มเส้นด้ายด้วยผงซักฟอก 1 ชั่วโมง (หลังจากน้ำเดือด) เพื่อขจัดไขมันและแป้งที่ปนอยู่ในเส้นด้ายขาวดิบ

(2) เตรียมสีข้อม ชั่งรากขยป่า 3 กิโลกรัม ใส่กะละมังน้ำ 15 ลิตร จนท่วม รากขยป่า ต้มรากขยป่า 1 ชั่วโมง จนน้ำลดลงหนึ่งในสามส่วน(5ลิตร) น้ำมีสีชมพู ยกกะละมังลงจากเตา ทิ้งไว้จนอุ่นจึงกรองน้ำสี

(3) ข้อมสีด้วยฝ้ายดิบ ตวงเกลือแกงและสารส้มอย่างละ 2 ช้อนโต๊ะ ใส่ลงน้ำสี ที่กรองแล้วในข้อ(2) เพื่อป้องกันสีตกและสีติดเส้นด้ายสม่ำเสมอ เป็นสีน้ำตาล นำน้ำสีตั้งไฟ จนเดือด แล้วใส่เส้นด้ายฝ้ายต้มไป 30 นาทีจึงพลิกกลับเส้นด้ายด้านบนแช่ในน้ำสีและต้มต่อไปอีก 30 นาที จากนั้นนำเส้นด้ายที่ข้อมฝังลมจนกระทั่งหมด ล้างด้วยน้ำผสมผงซักฟอก และน้ำเปล่ากระทั่งน้ำใส (ปราศจากสีข้อม)

ภาพที่ 3.15 รากขยป่า

5) วิธีการข้อมเส้นด้ายจากห้อม (ภาพที่ 3.16)

(1) เตรียมเส้นด้ายฝ้ายขาวดิบแช่ลงในน้ำจืด 1 คืน เพื่อให้ซำละล้างฝุ่นละออง และให้น้ำซึมเข้าไปในเส้นใยฝ้ายเหมือนกัน 4 อย่าง

(2) หมักคั้นห้อม 3 กิโลกรัมแช่น้ำไว้ในโอ่งขนาดใหญ่ ประมาณ 2-3 วัน แล้วถายน้ำห้อมหมักลงในกะละมัง ใส่ปูนขาว 1 ช้อนโต๊ะ ทิ้งไว้ 3 ชั่วโมง แล้วกรองน้ำทิ้งจะได้สีข้อมผ้าเป็นผงละเอียดสีกรมท่า น้ำสีที่ได้ไปละลายน้ำค้างที่ทำมาจากจี๊ด้าในโอ่งขนาดใหญ่ที่สามารถนำเส้นด้ายฝ้ายมาข้อมได้สะดวก (สัดส่วนของสีต่อน้ำค้างขึ้นอยู่กับความต้องการความเข้มของผ้า)

(3) ข้อมเส้นด้ายฝ้ายขาวดิบนำเส้นด้ายฝ้ายที่เตรียมไว้ แฉวนเหนือปากโอ่ง แล้วใช้ขันน้ำตักน้ำสีห้อมลาดจนทั่วเส้นด้าย ตากลมให้พอหมาด แล้วนำไปล้างน้ำสะอาด ตากลมอีกครั้งจน

แห้ง นำมาราดน้ำสีซ้ำและล้างออกประมาณ 6-7 ครั้ง ความเข้มของสีอยู่ที่ความต้องการของผู้ย้อมผ้า
ใบหอมดังภาพที่ 3.16

ภาพที่ 3.16 ใบหอม

6) วิธีการย้อมเส้นด้ายจากลูกคนทา (ภาพที่ 3.17)

(1) เตรียมเส้นด้ายก่อนย้อมสี แช่ด้ายฝ้ายขาวดิบ 1 กิโลกรัม ในน้ำด่าง(น้ำจี้เถ้า) 1 คั้น ให้น้ำซึมเข้าเส้นด้ายฝ้าย เพื่อล้างฝุ่นละออง ล้างเส้นด้ายฝ้ายขาวดิบด้วยน้ำสะอาดและต้มเส้นด้ายด้วยผงซักฟอก 1 ชั่วโมง (หลังจากน้ำเดือด) เพื่อขจัดไขมันและแป้งที่ปนอยู่ในเส้นด้ายขาวดิบ

(2) เตรียมสีย้อม ชั่งลูกคนทา 3 กิโลกรัม ใส่กะละมังเทน้ำ 15 ลิตร จนท่วมลูกคนทา ต้มลูกคนทา 1 ชั่วโมง จนน้ำลดลงหนึ่งในสามส่วน(5ลิตร) น้ำมีสีเทา ยกกะละมังลงจากเตาทิ้งไว้จนอุ่นจึงกรองน้ำสี

(3) ย้อมสีด้ายฝ้ายดิบ ตวงเกลือแกงและสารส้มอย่างละ 2 ช้อนโต๊ะ ใส่ลงน้ำสีที่กรองแล้วในข้อ(2) เพื่อป้องกันสีตกและสีติดเส้นด้ายสม่ำเสมอ เป็นสีน้ำตาล นำน้ำสีตั้งไฟจนเดือด แล้วใส่เส้นด้ายฝ้ายต้มไป 30 นาทีจึงพลิกกลับเส้นด้ายด้านบนแช่ในน้ำสีและต้มต่อไปอีก 30 นาที จากนั้นนำเส้นด้ายที่ย้อมทิ้งลมจนกระทั่งหมาด ล้างด้วยน้ำผสมผงซักฟอก และน้ำเปล่ากระทั่งน้ำใส (ปราศจากสีย้อม)

ภาพที่ 3.17 ลูกคนทา

3.3.3.3 วิธีการทอผ้าคลุมไหล่ มีกระบวนการทอดังต่อไปนี้

1) วิธีการเตรียมเครื่องทอผ้า ก่อนที่จะทอผ้าจะต้องมีการเตรียมเครื่องทอผ้าตั้งแต่ การปั่นด้าย การกรอผ้า การตั้งเครื่องทอผ้า การขึ้นด้าย มีขั้นตอนการทำดังนี้

(1) การปั่นด้าย อุปกรณ์ในการปั่นด้ายผ้าทอกะเหรี่ยง ประกอบด้วย หลอดกรอผ้า และเครื่องมือกรอผ้า หลอดกรอผ้า เดิมชาวกะเหรี่ยงใช้วิธีปั่นด้ายด้วยมือให้เป็นก้อน ปัจจุบันใช้ท่อพลาสติกแทน มีความยาวขนาด 10 เซนติเมตร

(2) การกรอผ้าวาง ด้ายวางเป็นด้ายที่สอดเข้าไประหว่างด้ายยืน ทำให้เกิด ลวดลายต่างๆเรียกว่า ลุงทุ้ย ใช้ด้ายพันกับไม้ ขนาดยาวประมาณ 1 ฟุต เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1 เซนติเมตร ตามจำนวนสีที่ผู้วิจัยได้ออกแบบ

(3) การตั้งเครื่องทอชาวบ้านตะเพินที่ตั้งไม้เครื่องทอที่เอว หลังจากปั่นด้ายเสร็จ เรียบร้อยแล้วก็นำด้ายมาขึ้นด้าย

(4) การขึ้นด้าย หรือการขึ้นเครื่องทอที่เอว เป็นการนำเอาเส้นด้ายมาเรียงต่อกัน อย่างมีระเบียบตามแนวนอน โดยพันรอบกับส่วนประกอบของเครื่องทอ และก่อนที่จะมีการขึ้นด้าย จะต้องมีการเตรียมเส้นด้ายด้วยการปั่นด้าย การตั้งเครื่องทอ การเรียงเส้นด้าย การเปลี่ยนไม้เป็นเครื่องทอ

2) วิธีการทอผ้ามี 6 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

(1) คล้องด้ายยืน ลงที่หลักที่ 1 สาวเส้นด้ายผ่านหลักที่ 2 3 4 5 6 7 นำไปคล้องที่หลักที่ 8 และสาวมาคล้องที่หลักที่ 1 การคล้องด้ายหลักของช่างทอในหมู่บ้านตะเพินก็ต้องตรงกับ ลวดลายที่ผู้วิจัยได้ออกแบบ

(2) ดึงด้ายทั้งหมดให้ตึงเสมอกัน นำมาพันรอบหลักที่ 2

(3) ดึงด้ายให้ตึงเสมอกันพาดผ่านด้านหน้าของไม้หลักที่ 3 ถึงไม้หลักที่ 4 เป็นจุดแยกด้าย โดยใช้ด้ายสีขาวอีกกลุ่มหนึ่งเป็นเส้นด้ายตะกอสอดเข้าไประหว่างเส้นด้ายเป็น 2 ส่วนเท่าๆ กัน ส่วนที่ไม่ได้คล้องกับตะกอกแยกเส้นด้ายผ่านหลังหลักที่ 4 และส่วนที่คล้องตะกอก ดึงเส้นด้ายผ่านด้านหน้าหลักที่ 4

(4) รวบด้ายทั้งสองส่วนเข้าด้วยกันให้ตึง พาดผ่านหลักที่ 5 6 พันอ้อมหลักที่ 7

(5) ดึงด้ายทั้งหมดให้ตึงพร้อมอ้อมหลักที่ 8 และสาวให้ตึง ดึงกลับมาเริ่มต้นที่หลักที่ 1 ใหม่

(6) สอดไม้ทั้งหมดออกจากเครื่องทอ และนำไม้ไป 1 อัน สอดเข้าไปแทนไม้ใส่ตะกอกที่ 1 นำไม้ไป 2 อันเข้าสอดเปลี่ยนไม้ใส่ตะกอกที่ 2 และไม้ใส่ตะกอกที่ 3 ซึ่งต้องใช้ช่วยแยกด้ายเวลาทอแกะดอก ส่วนไม้ไปที่ 2 ใส่กระบอกลไม้ไฟแทน 1 อันการสร้างลวดลายบนผ้าทอกะเหรี่ยงมีเทคนิคการทอ ที่หลากหลายสามารถสร้างลวดลายให้มีความสวยงาม แสดงอัตลักษณ์ของผ้าทอกะเหรี่ยงได้อย่างเด่นชัด ซึ่งสามารถแบ่งเทคนิคการทอและสร้างลวดลาย

3.3.3.4 การทดสอบสมบัติทางกายภาพและความคงทนของผ้าทอมือกระเหรี่ยงคลุมไหล่ต้นแบบที่มีการทดสอบดังนี้

1) ทดสอบหาน้ำหนักผ้าต่อหน่วยพื้นที่ (Weight of Fabric) ตามวิธีการมาตรฐาน ASTM D 3776: 2009 OPTIONC

2) ทดสอบความแข็งแรงของผ้าทอต่อแรงดึงขาด (Tensile Strength Testing) ตามวิธีมาตรฐาน ASTM D 5034: 2009

3) ทดสอบการเปลี่ยนแปลงขนาดและลักษณะหลังการซัก ตามวิธีการมาตรฐาน AATCC TM 135-2010

4) ทดสอบความคงทนของสีต่อการขัดถู (Colour Fastness to rubbing) ตามวิธีมาตรฐาน BS EN ISO 105 – X12: 2002 (E)

5) ทดสอบความคงทนของสีต่อเหงื่อ (Colour Fastness to perspiration) ตามวิธีมาตรฐาน BS EN ISO 105-E04: 1996 (E)

3.3.3.5 การสำรวจความพึงพอใจผู้บริโภคต่อผ้าทอกะเหรี่ยงคลุมไหล่ต้นแบบ

การสำรวจความพึงพอใจของผ้าคลุมไหล่ 5 แบบ ใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของลักษณะผลิตภัณฑ์แบบสอบถามแบ่งออก เป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสอบถามพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามคือ อายุ รายได้ การศึกษาและ ตอนที่ 2 คือ แบบสอบถามความพึงพอใจของ

ลักษณะผลิตภัณฑ์ และประเมินความพึงพอใจใช้มาตราส่วนประเมินค่าโดยถือเกณฑ์ดังนี้
(ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์ : 2542)

ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ระหว่าง 4.51 – 5.00	หมายถึงพึงพอใจระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ระหว่าง 3.51 – 4.50	หมายถึงพึงพอใจระดับมาก
ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ระหว่าง 2.51 – 3.50	หมายถึงพึงพอใจระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ระหว่าง 1.51 – 2.50	หมายถึงพึงพอใจระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ระหว่าง 1.00 – 1.50	หมายถึงพึงพอใจระดับน้อยที่สุด

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทราบระดับความพึงพอใจคือค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้โปรแกรม SPSS สำเร็จรูป

บทที่ 4

ผล ดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาผ้าคลุมไหล่จากผ้าทอมือกะเหรี่ยงบ้านตะเพินคี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาวิถีชีวิตกะเหรี่ยงบ้านตะเพินคี ศึกษาลักษณะลวดลายผ้าทอมือกะเหรี่ยงบ้านตะเพินคี ตลอดจนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าคลุมไหล่จากผ้าทอกะเหรี่ยงให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค ได้ผลการวิจัยดังนี้

4.1 การศึกษาวิถีชีวิตกะเหรี่ยงบ้านตะเพินคี

ศึกษาวิถีชีวิตของกะเหรี่ยงบ้านตะเพินคี ใช้วิธีการสัมภาษณ์และบันทึกข้อมูลเน้น การศึกษาทางด้าน วิถีชีวิตกะเหรี่ยงบ้านตะเพินคี ประเพณี การปกครอง วัฒนธรรม การแต่งกาย อาหารการกิน และลักษณะบ้านเรือน

วิถีชีวิตกะเหรี่ยง ที่หมู่บ้านตะเพินคี เป็นหมู่บ้านเก่าแก่ อายุร่วม 200-300 ปี เป็นหมู่บ้านที่ ชาวกะเหรี่ยงอพยพมาจากที่อื่น ตั้งเป็นกลุ่มบ้าน ซึ่งมีเพียง 3-4 หลังคาเรือนตั้งอยู่ในเขตอุทยาน แห่งชาติพุเตยมีพื้นที่ติดจังหวัดอุทัยธานีและจังหวัดกาญจนบุรี ห่างจากอำเภอเมืองจังหวัดสุพรรณบุรี ประมาณ 193 กิโลเมตร ต่อมาก็มี ชาวกะเหรี่ยงจากกลุ่มบ้านกะเหรี่ยงหลายหมู่บ้าน ที่ตั้งบ้านอยู่บริเวณ กึ่งกลางจังหวัดกาญจนบุรีกับจังหวัดสุพรรณบุรี อพยพมาสมทบด้วยส่วนหนึ่ง เพื่อหนีจากโรคไข้ทรพิษ ที่กำลังระบาด ทำให้มีจำนวนผู้คนเพิ่มมากขึ้น หลังจากนั้นจึงจัดตั้งเป็นหมู่บ้านตะเพินคีและมีจำนวน บ้านเรือนเพิ่มมากขึ้น หมู่บ้านกะเหรี่ยงตะเพินคี เป็นหมู่บ้านชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงโปว์ ตั้งอยู่บนที่ราบสูง ของสันเขาเทวดา มีอากาศหนาวเย็นตลอดปี ปัจจุบันมี 96 หลังคาเรือน ประชากร 245 คน และมี แหล่งท่องเที่ยวรอบหมู่บ้านหลายแห่งสามารถเดินเท้าเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้โดยง่าย เช่น ถ้ำตะเพินเงิน ถ้ำตะเพินทอง ถ้ำตะเพินเพชร และยอดเขาเทวดา หมู่บ้านกะเหรี่ยงตะเพินคี มีอากาศที่หนาวเย็นเกือบ ตลอดปีมีการปกครองโดยเจ้าวัด หรือหัวหน้าชนเผ่าที่ออกกฎ และข้อห้ามต่างๆ ตามจารีตของชาว กะเหรี่ยงที่ยึดถือสืบทอดกันมาทำให้ที่นี่เป็นหมู่บ้านปลอดภัย และของมีนเมาทุกประเภท ตลอดจนไม่เลี้ยงสัตว์ไว้ฆ่ากิน คำว่า ตะเพินคี ในภาษากระเหรี่ยงแปลว่า ต้นน้ำ เนื่องจากใน หมู่บ้านอยู่ใกล้กับบ่อน้ำพุซึ่งบ่อน้ำนี้เป็นต้นน้ำของน้ำตกตะเพินคีน้อยและน้ำตกตะเพินคีใหญ่ ชาวบ้านจึงมีน้ำใช้ตลอดทั้งปี ดังภาพที่ 4.1 – 4.2

ภาพที่ 4.1 ที่ตั้งหมู่บ้านกระเหรี่ยงตะเพินคี

ภาพที่ 4.2 น้ำตกตะเพินคีน้อย

4.1.1 วัฒนธรรมและประเพณี

กระเหรี่ยงตะเพินคีส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ จึงมีประเพณีตามพุทธศาสนาที่สืบทอดกันมาเป็นเวลานานคือ ประเพณีไหว้เจดีย์และงานบุญข้าวใหม่ เป็นประเพณีสำคัญของหมู่บ้าน ตะเพินคีซึ่งเป็นที่รวมชาวกระเหรี่ยงแถบภาคตะวันตกไว้มากที่สุด วันขึ้นปีใหม่ของชาวกระเหรี่ยงตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 5 ผู้ทำพิธีคือ เจ้าวัด ซึ่งเป็นผู้อาวุโสของหมู่บ้านที่ได้รับการยอมรับนับถือจากชาวบ้าน และแต่งตั้งจากชาวบ้าน เมื่อทำพิธีเช่นไหว้บรรพบุรุษถือเป็นวันรวมญาติของชาวกระเหรี่ยง และเป็นวันที่แสดงออกถึงความกตัญญูกตเวทีที่แสดงต่อบุพการี เจดีย์ของกระเหรี่ยง ไม่ใช่เจดีย์ทองคำ หรืออิฐหรือปูน ที่ก่อสร้างอย่างวิจิตรใหญ่โต หากเป็นเจดีย์ทรายที่สร้างอย่างเรียบง่ายอยู่ภายในรั้วไม้ที่ล้อมรอบเป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัส เจดีย์ทรายมีทั้งหมด 5 องค์ เป็นเจดีย์ มุม 4 มุม รวม 4 องค์ ซึ่งหมายถึง พระพุทธเจ้าที่ถือประสูติกาลมาแล้วในภัทรกัลป์นี้ คือ พระกกุสันธะ พระโกนาคมะ พระกัสสปะ และพระโคตมะ หรือ พระสัมมาสัมพุทธเจ้าองค์ปัจจุบัน ส่วนเจดีย์องค์กลางซึ่งมีขนาดใหญ่กว่าอีก 4 องค์ แทนพระศรีอริยเมตไตรยหรือพระศรีอาริย์ ซึ่งจะประสูติเพื่อเกื้อกูลหมู่สัตว์ในกาลต่อไป เจดีย์เหล่านี้คือ สถานที่ที่ชาวกระเหรี่ยงเคารพบูชาสูงสุดเพราะเป็นสัญลักษณ์แทนความดีความงามและอุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนา นอกเจดีย์ออกมามี "เสาหละ" หรือหลักบ้าน ซึ่งมีเทวดาประจำหมู่บ้านพร้อมแขนไม้ยื่นออกไปทั้งสี่ทิศซึ่งหมายถึงท้าวจตุโลกบาล ประเพณีไหว้พระจุฬามณีจะมีประเพณีผูกข้อมือด้วย การผูกข้อมือโดยเจ้าวัด ค้ายที่ผูกข้อมือย่อมจากเมล็ดต้นคำแสดมีสีเหลืองส้ม เวลาเย็นหญิงชาย กระเหรี่ยงจะนำ "สะเดย" ลักษณะคล้ายฉัตรที่ทำจากไม้ไผ่สานขัดกันนำไปบูชาเจดีย์พร้อมด้วยดอกไม้ธูปเทียน และนำน้ำที่ผสมขมิ้นไปพรมรอบพระเจดีย์ ผู้นำในการทำพิธี คือ เจ้าวัด ซึ่งเรียกในภาษากระเหรี่ยงว่า "โบวู้" หมายถึง ผู้นำในการทำบุญเจ้าวัด ต้องเป็น

ผู้ทรงคุณธรรม มีความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างดี โดยเฉพาะด้านความเชื่อและพิธีกรรม ดำรงวิถีอย่างสมถะ สันโดษ ประพฤติปฏิบัติตนเคร่งครัดกว่าชาวบ้านธรรมดา เช่น ไม่ฆ่าสัตว์ทุกชนิด ไม่กินเนื้อสัตว์เลี้ยงทุกชนิด ไม่ว่าใครฆ่าเอามาให้ก็ตาม และวันพระจะไม่กินเนื้อสัตว์ทุกชนิด การเป็นเจ้าวัดถือเป็นการบวชอย่างหนึ่งไม่มีการสึกเป็นไปจนตาย

4.1.1.1 งานบุญข้าวใหม่ จะทำพิธีในวันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำ เดือน 3 บางที่อาจเลื่อนเป็นเดือน 2 หรือเดือน 4 แล้วแต่ว่าจะเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จเมื่อใด ตามปกติแม่เก็บเกี่ยวเสร็จก่อนก็มักจะทำพิธีในเดือน 3 การทำบุญข้าวใหม่เป็นการขอบคุณธรรมชาติที่ให้กำเนิดและให้อาหาร โดยเฉพาะข้าว ซึ่งชาวกระเหรี่ยง เชื่อกันว่า แม่โพสพเป็นผู้ประทานข้าวให้ด้วยความเมตตา เพื่อไม่ให้ชาวบ้านอดอยาก นอกจากนี้การทำบุญข้าวใหม่ ยังเป็นการทำบุญอุทิศส่วนกุศลทิ้งปวงให้แก่สัตว์ และพืชที่ต้องตาย หรือถูกทำลาย เพราะการปลูกข้าวไร่ การเผาไร่เพื่อเตรียมที่เพาะปลูก เมื่อเก็บเกี่ยวข้าวแล้วก็ทำบุญอุทิศส่วนบุญกุศล ของมาพระแม่โพสพ ชาวบ้านจะนำข้าวเปลือกไปรวมกันที่บ้านเจ้าวัด(ผู้ทำพิธี) เพื่อบูชาถวายพระแม่โพสพ และขอพรให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ จากนั้นชาวบ้านได้มอบข้าวที่นำมารวมกันให้เจ้าวัด เพื่อแจกจ่ายแก่คนชราในหมู่บ้าน ภายหลังนำข้าวหุงสุกใหม่ไปไหว้เครื่องมือและอุปกรณ์ในการเพาะปลูก เช่น จอบ เสียม กระบุงข้าว ขู้ง้าว เคียวเกี่ยวข้าว เป็นต้น เป็นการสร้างขวัญและกำลังใจในการเพาะปลูกต่อไป การทำบุญข้าวใหม่จะทำกันให้เสร็จสิ้นภายใน 3 วัน

4.1.2 การปกครอง

หมู่บ้านตะเพินคี่มีการปกครองที่เป็นแบบทางการนั่นคือ การปกครองส่วนท้องถิ่น มีตัวแทนคือผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลนอกจากนั้นยังมีการปกครองแบบไม่เป็นทางการที่มีลักษณะจำเพาะของกลุ่มชาติพันธุ์ หัวหน้า เป็นผู้นำตามธรรมชาติ ที่เรียกว่า “เจ้าวัด” ชาวกระเหรี่ยงที่หมู่บ้านตะเพินคี่ มีวิถีชีวิตที่แปลกแตกต่างจากกระเหรี่ยงในพื้นที่อื่น ๆ กล่าวคือ ในหมู่บ้านตะเพินคี่ ถือเป็นหมู่บ้านปลอดอบายมุข เพราะมีข้อห้ามที่พวกเขาถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดคือ ห้ามดื่มเหล้า รวมถึงการห้ามนำเหล้าเข้ามาในหมู่บ้าน ทั้งนี้ไม่มีข้อยกเว้นให้กับนักท่องเที่ยวหรือชาวกระเหรี่ยงต่างถิ่นที่เข้ามาในหมู่บ้าน ไม่เสพยาเสพติดและไม่นำยาเสพติดเข้ามาในหมู่บ้านและไม่เล่นการพนันในหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังห้ามเลี้ยง เป็ด ไก่ ไข่ฆ่ากิน ห้ามหญิงชายหนีตามกันจนกว่าจะได้แต่งงาน โดยมีหลักฐานสำคัญปรากฏที่วัดบ้านกล้วย ตำบลวังยาว อำเภอช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นเอกสารแต่งตั้งเจ้าวัด โดยรองอำมาตย์เอกขุนอนุทิสวัสดิการ แม่กองรังวัดภูมิภาคในสยามบันทึกไว้ (ดังแสดงหลักฐานในภาคผนวก ก)

4.1.3 การแต่งกาย

เด็กหญิงของชาวกะเหรี่ยงบ้านตะเพินคีมีรูปแบบการแต่งกายตามวิถีชุมชน สวมเสื้อกระโปรงติดกันยาวถึงข้อเท้า ช่วงคอและชายกระโปรงจะปักเดินเส้นเป็นสีสันสดใส ส่วนใหญ่จะเป็นสีชมพู แดง แสด มีพู่ห้อย หญิงที่แต่งงานแล้วใส่เสื้อคอวีทรงกระสอบตัวสั้นแก่สะโพก สีแดง บานเย็น หรือสีอื่น ๆ มีพู่ห้อย นุ่งผ้าซิ่นยาวคลุมข้อเท้าสีสดใสเช่นเดียวกัน บางครั้งผู้หญิง จะมีผ้าโพกศีรษะ สำหรับผู้ชายจะใส่เสื้อสองแบบ คือเสื้อทรงกระสอบ คอวีคล้ายของผู้หญิง หรือใส่เสื้อเชิ้ต นุ่งโสร่งส่วนใหญ่จะเป็นลายตารางสีบานเย็นกับสีดำ ผลการศึกษาพบว่าแบบเสื้อของเด็กหญิงเป็นเสื้อที่ประกอบด้วยผ้าผืนรูปทรง 4 เหลี่ยมผืนผ้าเย็บกลางหน้ากลางหลังเว้นช่วงคอ ผู้วิจัยนำลักษณะของผ้าผืนสี่เหลี่ยมของตัวเสื้อเด็กหญิงชาวกะเหรี่ยงมาเป็นแรงบันดาลใจของโครงสร้างของผ้าคลุมไหล่ต้นแบบ ดังภาพที่ 4.3 - 4.4

ภาพที่ 4.3 การแต่งกายเด็กหญิงชาวกะเหรี่ยง

ภาพที่ 4.4 การแต่งกายของชาวกะเหรี่ยง

4.1.4 อาหาร

อาหารการกินในชีวิตประจำวันของชาวกะเหรี่ยงในอดีตคือ ข้าวกับน้ำพริกและ เกลือ ชาวกะเหรี่ยงนิยมบริโภคอาหารที่มีรสเผ็ดจัด เช่น น้ำพริก แกงเผ็ด แกงส้ม ชาวกะเหรี่ยงจะปลูกพริกไว้ตามไร่สำหรับไว้กินเอง และพริกของชาวกะเหรี่ยงจะขึ้นชื่อในความเผ็ดร้อนกว่าพริกไหนๆ เครื่องแกงหลักประกอบด้วย พริก ข่า ตะไคร้ ใบมะกรูด กะปิ (ปลาร้า) โขลกให้เข้ากัน แต่ถ้าเป็นแกงเผ็ด

จะใช้เนื้อสัตว์กับมะเขือ เป็นส่วนประกอบ เนื้อสัตว์ที่ใช้ในการปรุงอาหารจะเป็นจำพวกสัตว์ที่ล่าได้จากป่า เช่น กุ้ง กวาง ค่าง กระต่าย ไย่ ฯลฯ ถ้าเป็นแกงส้มก็ใช้เครื่องแกงเดียวกัน แต่ไม่นิยมใส่เนื้อสัตว์ แต่ใช้ผักที่มีรสเปรี้ยว ได้แก่ ใบกระเจี๊ยบป่า มะเขือส้ม ฯลฯ เพื่อช่วยในการปรุงรสอาหาร

ส่วนน้ำพริกของชาวกะเหรี่ยงมีปลาร้าหรือชาวกะเหรี่ยงเรียกว่า กะปิ เป็นเครื่องปรุงสำคัญ นำมาตำกับพริกปรุงรสด้วยเกลือ กินกับผักสด ผักต้ม อาหารของชาวกะเหรี่ยง จะไม่ปรุงรสหวาน เพราะไม่มีน้ำตาลใช้ ชาวกะเหรี่ยงจะกินผลไม้ที่ปลูกอยู่ในสวนภายในบ้าน หรือที่มีอยู่ตามไร่ เช่น กกล้วย อ้อย ส้มโอ ฯลฯ ส่วนขนมหวานของชาวกะเหรี่ยงจะมีเพียงข้าวห่อที่กินเฉพาะในงานพิธีเรียกขวัญ ของชาวกะเหรี่ยง หรือที่เรียกว่าประเพณีกินข้าวห่อ เท่านั้น

ข้าวห่อของชาวกะเหรี่ยงจะเป็นข้าวเหนียวนำมาห่อด้วยใบตองหรือใบไผ่ให้เป็นรูปสามเหลี่ยมทรงกรวยนำไปต้มให้สุกเวลากินจะจิ้มกินกับน้ำผึ้งหรือน้ำตาลทราย แต่ในปัจจุบันจะประยุกต์กินจิ้มกับมะพร้าวเกี่ยวกับน้ำตาล คล้ายข้าวเหนียวหน้ากะทิของคนไทยแทน ผู้วิจัยนำลักษณะของสีที่ตัดกับในสำหรับอาหารของชาวกะเหรี่ยงมาเป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบสีฟ้าคลุมไหล่ต้นแบบ ดังภาพที่ 4.5

ภาพที่ 4.5 อาหารหลักของชาวกะเหรี่ยง

4.1.6 ที่อยู่อาศัย

การตั้งบ้านเรือนของชาวกะเหรี่ยงจะตั้งรวมกลุ่มกันอยู่เป็นชุมชน แต่เดิมจะสร้างเป็นบ้านชั้นเดียวได้สูง ฝาและพื้น ทำด้วยไม้ไผ่สับฟาก หลังคามุงด้วยแฝก ต่อมาได้พัฒนาเป็นทำพื้น โดยใช้ไม้ไผ่หลาวเป็นเส้นเพื่อเป็นตัวยึด เกาะติดบ้าน เนื่องจากในสมัยนั้นไม่มีตะปูใช้ในการปลูกบ้าน หลังจากบ้านเสร็จจะมีการขึ้นบ้านใหม่โดยเจ้าของบ้านต้องนอนที่บ้าน ห้ามไปนอนที่อื่นเป็นเวลา 3 คืน บนหัวนอนใช้เสื่อหรือฉัตรที่สานด้วยไม้ไผ่เพื่อบูชาผีบ้านผีเรือนให้อยู่เย็นเป็นสุข อุปกรณ์เครื่องใช้ในบ้านส่วนใหญ่จะทำขึ้นเองจากไม้ไผ่สีกส่วนใหญ่ เช่น กระบอกล้างน้ำ กระบุงข้าว ตะกร้า เป็นต้น ห้องครัวอยู่ในตัวบ้าน โดยมีเตาที่ผลิตขึ้นเองโดยใช้ไม้วางเป็นฐานสี่เหลี่ยมความกว้างประมาณ 1 เมตร นำดินมาใส่จนเต็ม นำก้อนหิน 3 ก้อนมาตั้งเพื่อไว้ตั้งหม้อประกอบอาหารชาวกระเหรี่ยงมักมีความรู้และความคิดโดยนำธรรมชาติมาประยุกต์ใช้เพื่อการดำรงชีวิตที่อยู่ท่ามกลางธรรมชาติอย่างสมดุล จากผลการศึกษาผู้วิจัยพบว่า บ้านชาวกระเหรี่ยงมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย จึงจำแนกคิดดังกล่าวมาเป็นแรงบันดาลใจในการเลือกสีย้อมเส้นด้ายจากธรรมชาติ ดังภาพที่ 4.6

ภาพที่ 4.6 บ้านเรือนของชาวกระเหรี่ยง

4.2 การศึกษาลักษณะลวดลายผ้าทอมือกะเหรี่ยงบ้านตะเพินคี

ลักษณะเครื่องแต่งกายกะเหรี่ยงบ้านตะเพินคีคือการทอผ้าเป็นศาสตร์อย่างหนึ่งที่สืบทอดกันจากรุ่นสู่รุ่นเป็นเวลายาวนาน หญิงชาวกระเหรี่ยงจะนิยมทอผ้าหลังจากทำงานเสร็จ การทอผ้าจะถูกสอนให้กับทายาทตั้งแต่เด็กเพราะลายแต่ละลายมีความละเอียดสูงจึงจำเป็นต้องใช้เวลาในการเรียนรู้หลายปี เพื่อสืบทอดลายให้คงอยู่กับวิถีชีวิตกะเหรี่ยงอย่างยาวนาน การทอผ้าของกะเหรี่ยงมี 2 ชนิดคือ

การทอผ้าพื้นและการทอแบบมีลวดลาย การทอผ้าของกะเหรี่ยงจะใช้ด้ายซึ่งทำจากใยฝ้ายเท่านั้น ผ้าจะเป็นผ้าหน้าแคบจำกัดตามขนาดเครื่องทอคือ กว้างไม่เกิน 20 นิ้ว ส่วนความยาวขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ ของผู้ทอ ดังนั้น การตัดเย็บเครื่องนุ่งห่มของกะเหรี่ยงจึงจำเป็นต้องนำผ้าผืนมาเย็บติดกัน โดยพยายามตัดให้น้อยที่สุดเนื่องจากในอดีตกะเหรี่ยงไม่มีกรรไกรใช้ ดังนั้นเครื่องนุ่งห่มจึงมีลักษณะ คงที่คือ นำผ้าทั้งผืนเย็บประกอบกันโดยพยายามหลีกเลี่ยงการตัด ผ้าที่ทอแต่ละชิ้นเมื่อนำมาประกอบ กันเป็นเครื่องนุ่งห่มแล้วจะไม่มีเศษเหลือทิ้ง การแบ่งผ้าจึงทำโดยใช้มีดคมๆกรีดตามแนวขวาง ของผืนผ้าเท่านั้น ด้วยเหตุนี้รูปทรงของเสื้อผ้ากะเหรี่ยงจึงไม่มีส่วนโค้งเว้าเพราะเป็นการยากที่จะทำ ให้เป็นลักษณะนั้น การประดิษฐ์ลวดลายในผืนผ้าขณะทอมี 3 วิธีคือ ลายสลับสี ลายจกและ ลายจิด นอกจากนี้ การประดับลวดลายบนลายผ้าสามารถบอกถึงสถานะทางสังคมของผู้สวมใส่ได้อีกด้วย เช่น เสื้อของหญิงที่แต่งงานแล้วจะมี 2 แบบ แบบทอลายทั้งตัวและแบบที่ทอเป็นผ้าพื้นทั้งผืนมักจะมีพื้นเป็น สีดำหรือสีน้ำเงินแล้วทอดอกหรือปักลวดลายด้วยด้าย หรือไหมพรมสีชมพูเข้มหรือสีแดงเป็นหลัก ส่วนชั้นก็จะมี 2 แบบ คือ ลายขวางตลอดทั้งตัว ส่วนแบบที่สอง เป็นลายขวางและใช้ผ้าที่ทอจาก ที่ทอเข้มขัดลาดหลังสามชิ้นมาเย็บต่อกัน แต่ต่างกันที่ส่วนหัวชั้นจะทอเป็นผ้าพื้นแดงช่วงกว้างๆ เป็นต้น ปัจจุบันเด็กส่วนใหญ่นิยมใส่เสื้อและกางเกงสำเร็จรูปที่หาซื้อได้จากพ่อค้าในตลาด

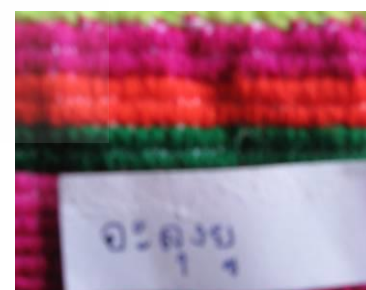
ลักษณะของชุดเด็กหญิงที่ยังไม่ได้แต่งงาน จะสวมชุดทรงสอบสีขาวมารดาของเด็กจะทอ ความกว้างหน้าผ้าให้พอดีกับขนาดตัวของเด็กนิยมปักด้วยด้ายที่มีสี ชมพู เขียว ฟ้า เหลือง ตรงส่วนของไหล่ มีพู่ห้อยไว้ข้างแขน เด็กหญิงจะเปลี่ยนแต่งชุดทรงสอบสีขาวมาเป็นชุดเสื้อและชั้นได้หลายกรณี เช่น เปลี่ยนเพราะแต่งงาน เปลี่ยนเพราะมีประจำเดือนแล้ว จากการศึกษาพบว่า ชุดทรงสอบสีขาว ในหมู่บ้านกะเหรี่ยงตะเพินคีในปัจจุบันนิยมหาซื้อผ้าตามท้องตลาดมาตัดเย็บเอง และมีการปักลวดลาย โดยรวบรวมลายปักได้ 3 ลายได้แก่ อะตะลั้ง อะคู้ท้าย อะลุงยู นิยมปักให้ลูกสาวตั้งแต่อายุ 4-5 เดือน ดังภาพที่ 4.7 – 4.9

ภาพที่ 4.7 ลายอะคู้ท้าย

ภาพที่ 4.8 ลายอะตะลั้ง

ภาพที่ 4.9 อะลุงยู

การศึกษาลักษณะของเสื้อผู้หญิงที่มีครอบครว จากการศึกษาเสื้อของหญิงในหมู่บ้านกะเหรี่ยงตะเพนคีที่ที่แต่งงานแล้วมี 2 แบบ แบบแรกคือทอลายเดี่ยวหรือวิธีการขีดทั้งตัวและแบบที่สองคือ ทอจกลาย มีความกว้างจากไหล่ถึงหน้าอกตามขนาดของบุคคล นิยมใช้สีแดง ชมพู มีการเย็บต่อกันที่เส้นกลางหน้า มีพู่ห้อยกลางหน้า ใต้วงแขนและกลางตัว โดยแบบจกจะมีการทอเส้นลายขวางตัวเสื้อ 6 เส้นมีชื่อเรียกเป็นภาษาท้องถิ่นคือ เส้นที่ 1 คู้ท้าย แบ่งลายช่วงไหล่ เส้นที่ 2 3 4 อะคู้ชะ แบ่งลายช่วงหน้าอก เส้นที่ 5 อะเกย แบ่งลายช่วงเอว เส้นที่ 6 อะค้องท้าย ช่วงชายเสื้อพบลายเสื้อที่นิยมใช้กันในหมู่บ้าน 9 ลายได้แก่ เซอไวมือพู่ 2 อะคู้ท้าย 3 อะคู้ท้าย 4 เซอคว่องท้าย อะค้องท้าย เซอโต้วมือ อะคู้ท้ายเซอชิงเปย และเสื้อที่ทอแบบขีด จะมีการทอเส้นขวางตัวเสื้อเส้นเพื่อ แบ่งสัดส่วนคล้ายแบบที่ 1 มีเพียง 3 ลาย ในตัวเสื้อคือ อะคู้ชะ เซอชิงโคล่ว อะเก็ง ภายในหมู่บ้านกระเหรี่ยงเสื้อมี 2 แบบที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ (ภาคผนวก ก)

ลักษณะผ้าชิ้น การทอชิ้นจะมีลายขวางตลอดตัว ส่วนแบบที่สองเป็นลายขวางแบ่งเป็นสามพื้น โดยมีเทคนิคการทอแบบลายจก ลายขีด และลายสลับลี การทอผ้าทำเป็น 3 ชั้นนำมาเย็บต่อกันเป็น 3 ช่วง แต่ละช่วงมีลวดลายที่แตกต่างกันมีชื่อเรียกตามภาษาท้องถิ่นว่า ช่วงบนชั้น เนคู้ท้าย ช่วงกลางชั้นเนเมซ่า ช่วงล่างชั้นเนค้องท้าย โดยช่วงที่บนเป็นการทอแบบสลับลีมี 1 ลาย ช่วงกลางทอด้วยวิธีขีดคือ การทอใช้ไม้ไผ่หลาวขนาดเล็กหรือที่ชาวกะเหรี่ยงเรียกว่า บายบาย กำหนดตามจำนวนเส้นด้ายที่กำหนด ลายที่ใช้ในหมู่บ้านตะเพนคี 13 ลาย ช่วงล่างเป็นการทอแบบจกมีการทอสลับลีด้วย ในชั้นเดียวกัน การจกของกะเหรี่ยงจะเป็นการใช้นิ้วมือ ในการสอดด้ายตามจำนวนเส้นที่กำหนดลวดลายของแต่ละลาย พบว่า ลวดลายจกของกะเหรี่ยงตะเพนคี มี 32 ลาย การทอทั้งสามวิธีนี้ มีความละเอียด ผ้าจะสวยได้ขึ้นอยู่กับศิลปะการวางสีด้ายของแต่ละบุคคล ผ้าจึงมีความงามที่เป็นศาสตร์และศิลป์ของผ้าทอกะเหรี่ยงเฉพาะถิ่น (ภาคผนวก ก)

การศึกษาลักษณะลวดลายในเนื้อผ้าทอกระเหรี่ยงตะเพนคี ลักษณะลวดลายจะปรากฏเป็นเส้นขนาน ตามแนวตั้งหรือแนวนอนก็ได้ หากเป็นลายขนานตามแนวตั้งการกำหนดลายจะทำพร้อมกับการเรียงด้าย คือใช้จำนวนด้ายมากกว่าปกติบนพื้นที่ที่ต้องการให้เป็นลายขนาน ส่วนด้ายขวางใช้จำนวนเท่าปกติ การทอวิธีนี้นิยมใช้ทอเสื้อผู้ชายสูงอายุ

ลวดลายสลับลี เป็นการทอแบบธรรมดาคือใช้ด้ายยืนและด้ายขวางจำนวนเท่าปกติ แต่แทรกด้ายสีต่างๆ สลับเข้าไปขณะเรียงด้ายยืนเมื่อสอดด้ายขวาง เช่นการทอผ้าห่ม ยาม และผ้าถุงผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว ผ้าทอกะเหรี่ยงที่ชาวตะเพนคีทอมีลวดลายสลับลีเพียงลายเดียว แต่สีที่แตกต่างขึ้นอยู่กับการวางด้ายสีของแต่ละบุคคล มีลวดลาย (ภาคผนวก ก)

ลายจก เป็นการทอลวดลายโดยการสอดด้ายสลัซึ่งไม่ใช่ด้ายเส้นเดียวกับด้ายขวางเข้าไป เป็นบางส่วนในเนื้อผ้าตามลวดลายและสีในตำแหน่งตามต้องการ การยกด้ายขึ้นจะไม่เป็นไปตาม การยกด้ายขึ้น จะไม่เป็นไปตามการยกตะกอ แต่ผู้ทอจะใช้นิ้วมือ หรือขนเม่นช่วยยกด้ายขึ้น ตามจำนวนที่คำนวณไว้ และสอดด้ายสีที่ต้องการเข้าไปประหว่างด้ายขึ้นนั้น ฉะนั้นลวดลายที่ปรากฏ บนผืนผ้าทั้งผืนอาจมีหลายลายในผืนเดียวกัน ลายผ้าในการทอแบบจกภายในหมู่บ้านตะเพินคือ เป็นการทอจกในเนื้อผ้าเส้น 9 ลาย จกในเนื้อผ้าชิ้น 23 ลาย มีลวดลาย (ภาคผนวก ก.)

ลายจก คือการทอผ้าโดยให้ลวดลายที่ปรากฏเหมือนกันทั้งผืน ลักษณะลายแบบยกดอก ในตัว โดยกำหนดสีตามด้ายขึ้นการแยกด้ายขึ้นใช้วิธีนับเส้นและสอดไม้ไผ่เป็นตัวแยกด้ายให้ช่องระหว่าง ด้ายขึ้นกว้างเพื่อความสะดวกในการสอดด้ายขวาง ผ้าทอลายจกของกระเหรี่ยงมีลักษณะคล้ายของ ชาวอีสานแต่ลวดลายซับซ้อนน้อยกว่าและของอีสานไม่นิยมทอลายสลัสีแต่ของกระเหรี่ยงนิยมทอ ลายสลัสีดังนั้นในผ้าผืนเดียวจึงมีลวดลายดอกนูนขึ้นมาของลายยกดอกนูนขึ้นมาของลายจกและลาย เล่นสีสลักัน โดยมีทอวิธีการจกในเนื้อผ้าชิ้น 13 ลาย จกในเนื้อผ้าเส้น 3 ลายรวมลวดลายจกใน หมู่บ้านตะเพินคือ มีลวดลายดังนี้ มีลวดลาย (ภาคผนวก ก.)

ขั้นตอนการผลิตผ้าทอกระเหรี่ยงการเตรียมเครื่องทอผ้า ก่อนที่จะทอผ้าจะต้องมีการเตรียม เครื่องทอผ้าตั้งแต่การปั่นด้าย การกรอด้าย การตั้งเครื่องทอผ้า การขึ้นด้าย มีขั้นตอนการทำดังนี้

1. การปั่นด้าย อุปกรณ์ในการปั่นด้ายผ้าทอกระเหรี่ยง ประกอบด้วย หลอดกรอด้าย และเครื่องมือกรอด้าย หลอดกรอด้าย เดิมชาวกระเหรี่ยงใช้วิธีม้วนด้ายด้วยมือให้เป็นก้อน ปัจจุบันใช้ ท่อพลาสติกแทน มีความยาวขนาด 10 เซนติเมตร (ภาพที่ 4.10)

2. การกรอด้ายขวาง ด้ายขวางเป็นด้ายที่สอดเข้าไปประหว่างด้ายขึ้น ทำให้เกิดลวดลายต่างๆ เรียกว่า ลุงห้อย ใช้ด้ายพันกับไม้ ขนาดยาวประมาณ 1 ฟุต เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1 เซนติเมตร ตั้งไม้ เครื่องทอที่เอว หลังจากปั่นด้ายเสร็จเรียบร้อยแล้วก็นำด้ายมาขึ้นด้าย

ภาพที่ 4.10 การปั่นด้าย

3. การขึ้นด้าย หรือการขึ้นเครื่องทอที่เอว เป็นการนำเอาเส้นด้ายมาเรียงต่อกันอย่างมีระเบียบตามแนวนอน โดยพันรอบกับส่วนประกอบของเครื่องทอ และก่อนที่จะมีการขึ้นด้ายจะต้องมีการเตรียมเส้นด้ายด้วยการปั่นด้าย การตั้งเครื่องทอ การเรียงเส้นด้าย การเปลี่ยนไม้เป็นเครื่องทอ

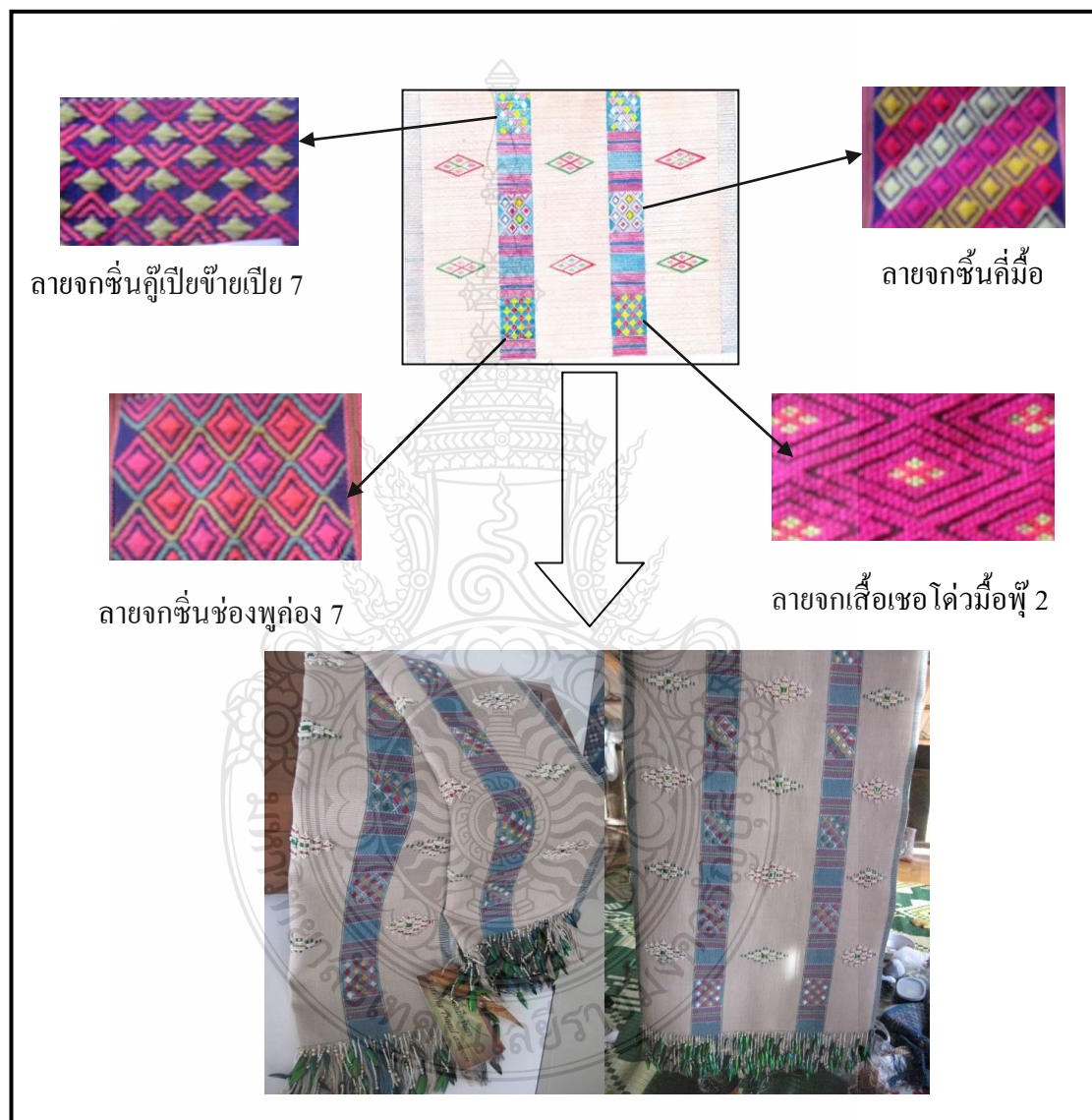
4. การทอผ้า เริ่มต้นคล้องด้ายลงที่หลักที่ 1 สาวเส้นด้ายผ่านหลักที่ 2 3 4 5 9 7 นำไปคล้องที่หลักที่ 8 และสาวมาคล้องที่หลักที่ 1 จากนั้น ดึงด้ายทั้งหมดให้ตึงเสมอกัน นำมาพันรอบหลักที่ 2 ดึงด้ายให้ตึงเสมอกันพาดผ่านด้านหน้าของไม้หลักที่ 3 ถึงไม้หลักที่ 4 เป็นจุดแยกด้าย โดยใช้ด้ายสีขาวอีกกลุ่มหนึ่งเป็นเส้นด้ายตะกอสอดเข้าไประหว่างเส้นด้ายเป็น 2 ส่วนเท่าๆกัน ส่วนที่ไม่ได้คล้องกับตะกอสอดแยกเส้นด้ายผ่านหลังหลักที่ 4 และส่วนที่คล้องตะกอสอด ดึงเส้นด้ายผ่านด้านหน้าหลักที่ 4 แล้วรวบด้ายทั้งสองส่วนเข้าด้วยกันให้ตึงพาดผ่านหลักที่ 5 6 พันอ้อมหลักที่ 7 ดึงด้ายทั้งหมดให้ตึงพร้อมอ้อมหลักที่ 8 และสาวให้ตึง ดึงกลับมาเริ่มต้นที่หลักที่ 1 ใหม่ จากนั้นสอดไม้ทั้งหมดออกจากเครื่องทอ และนำไม้ใบ 1 อัน สอดเข้าไปแทนไม้ใส่ตะกอที่ 1 นำไม้ใบ 2 อันเข้าสอดเปลี่ยนไม้ใส่ตะกอที่ 2 และไม้ใส่ตะกอที่ 3 ซึ่งต้องใช้ช่วยแยกด้ายเวลาทอแกะดอก ส่วนไม้ใบที่ 2 ใส่กระบอกไม้ไผ่แทน 1 อัน เมื่อเสร็จเรียบร้อยเครื่องทอจะมีลักษณะ ดังภาพที่ 4.11

ภาพที่ 4.11 เครื่องทอที่เอวเมื่อเรียงขึ้นเส้นด้ายเสร็จ

4.3 การพัฒนาผ้าคลุมไหล่

จากวิธีการย้อมผ้าจากสีจากธรรมชาติดังกล่าวข้างต้นในบทที่ 3 ได้นำไปย้อมเส้นได้ฝ้าย แล้วนำไปทอเป็นผ้าคลุมไหล่ 5 แบบด้วยเทคนิคการทอจก จิคและลวดลายสลับสีได้ผ้าคลุมไหล่ 5 แบบ ดังภาพที่ 4.12 – 4.16

ภาพที่ 4.12 การวิเคราะห์ผ้าคลุมไหล่ต้นแบบ แบบที่ 1

การออกแบบลายและขยายลวดลายผ้าทอกะเหรี่ยง ผู้วิจัยได้พัฒนาลวดลายผ้าจาก ลายจกชั้นคูเปี้ยซ้ายเปี้ย 7 ลายจกชั้นคีมื้อ ลายจกเสื่อเชอโด่วมื่อฟู้ 2 และลายจกชั้นช่องพุด่อง 7

ภาพที่ 4.13 การวิเคราะห์ผ้าคลุมไหล่ต้นแบบ แบบที่ 2

การออกแบบลายและขยายลวดลายผ้าทอกะเหรี่ยง ผู้วิจัยได้พัฒนาลวดลายผ้าจาก ลายจกชั้นเชอร์มิซ่า 5 ลายจกชั้นอะไ้ยกึง 6

ภาพที่ 4.14 การวิเคราะห์ผ้าคลุมไหล่ต้นแบบ แบบที่ 3

การออกแบบลายและขยายลวดลายผ้าทอกะเหรี่ยง ผู้วิจัยได้พัฒนาลวดลายผ้าจาก ลายจกชั้นเชอร์มิซ่า 5 ลายจกชั้นอะไ้ยักุ้ง 6

ภาพที่ 4.15 การวิเคราะห์ผ้าคลุมไหล่ต้นแบบ แบบที่ 4

การออกแบบลายและขยายลวดลายผ้าทอกะเหรี่ยง ผู้วิจัยได้พัฒนาลวดลายผ้าจาก ลายจาก
 ชิ่นอะไ้ยกึ่ง 6

ลายจกชั้นอะไ้ยกึ่ง 6

ภาพที่ 4.16 การวิเคราะห์ผ้าคลุมไหล่ต้นแบบ แบบที่ 5

การออกแบบลายและขยายลดลายผ้าทอกระเหรี่ยง ผู้วิจัยได้พัฒนาลดลายผ้าจาก ลายจกชั้นอะไ้ยกึ่ง 6

4.4 การทดสอบสมบัติทางกายภาพผ้าคลุมไหล่

การทดสอบผ้าคลุมไหล่จากผ้าทอมือกะเหรี่ยง ได้ผลการศึกษาดังนี้

4.4.1 ผลการทดสอบสมบัติทางกายภาพ ของผ้าคลุมไหล่จากผ้าทอมือกะเหรี่ยง

ตารางที่ 4.1 การทดสอบสมบัติทางกายภาพและความคงทนผ้าทอมือกะเหรี่ยงต้นแบบ

รายการทดสอบ	ผลการทดสอบ
1. น้ำหนักของผ้า (กรัม/ตารางเมตร)	268.12
2. ความแข็งแรงของผ้าต่อแรงดึงสูงสุด (นิวตัน)	
แนวเส้นด้ายยืน	717.66
แนวเส้นด้ายพุ่ง	341.64
3. การเปลี่ยนแปลงขนาดหลังการซัก 1 ครั้ง (%)	
แนวเส้นด้ายยืน	-8.0
แนวเส้นด้ายพุ่ง	-2.4

จากตารางที่ 4.1 แสดงผลการทดสอบสมบัติทางกายภาพผ้าคลุมไหล่จากผ้าทอมือกะเหรี่ยง

1) น้ำหนักของผ้า พบว่า มีน้ำหนัก 268.12 กรัมต่อตารางเมตร 2) ความแข็งแรงของผ้าต่อแรงดึงสูงสุด พบว่า แนวเส้นด้ายยืน มีค่าความแข็งแรงต่อแรงดึงสูงสุด มากกว่าด้ายพุ่ง คือ 717.66 นิวตัน แนวเส้นด้ายพุ่งมีค่า 341.64 นิวตัน และ 3) การเปลี่ยนแปลงขนาดหลังการซัก 1 ครั้ง พบว่า แนวเส้นด้ายยืนมีการหดตัวมากกว่าเส้นด้ายยืน คือ 8% และแนวเส้นด้ายพุ่งมีการหดตัว 2.4%

ตารางที่ 4.2 ผลการทดสอบสมบัติ ความคงทนของสีต่อการขัดถูของผ้าคลุมไหล่

การทดสอบ	ระดับความคงทนของสีต่อการติดเปื้อน			
	ด้ายยืน		ด้ายพุ่ง	
สถานะในการทดสอบ	เปียก	แห้ง	เปียก	แห้ง
สีตกติดผ้าขาว	3.4	4	3.4	4

จากตารางที่ 4.2 แสดงผลการทดสอบความคงทนของสีต่อการขัดถูของผ้าคลุมไหล่จากผ้าทอมือกะเหรี่ยง พบว่า ในแนวเส้นด้ายยืนและแนวเส้นด้ายพุ่ง มีสีตกติดผ้าขาวในสถานะเปียกอยู่ใน

ระดับ 3-4 หมายความว่า สีตกติดพอสังเกตเห็น จนถึงสีตกติดเล็กน้อยและในแนวเส้นด้ายยืนและแนวเส้นด้ายพุ่ง มีสีตกติดผ้าขาวในสถานะแห้ง อยู่ในระดับ 4 หมายความว่า สีตกติดเล็กน้อย

ตารางที่ 4.3 ผลการทดสอบสมบัติ ความคงทนของสีต่อเหงื่อของผ้าคลุมไหล่

ทดสอบความคงทนของสี	เหงื่อสถานะ (กรด)	เหงื่อสถานะ (ด่าง)
สีเปลี่ยนแปลงจากเดิม(ระดับ)		
สีตกติดผ้าขาว (ระดับ)	4	4
อะซิเตท	3-4	3-4
ฝ้าย	3-4	3-4
ไนลอน	3-4	3-4
พอลิเอสเตอร์	4	4
อะคริลิก	4	4
ขนสัตว์	3-4	3-4

จากตารางที่ 4.3 แสดงผลการทดสอบความคงทนของสีต่อเหงื่อของผ้าคลุมไหล่จากผ้าทอ มีอะซิเตท พบว่า ค่าการเปลี่ยนแปลงของสีจากเดิมในสถานะกรดและสถานะด่างอยู่ในระดับ 4 คือ สีเปลี่ยนแปลงเล็กน้อยและค่าสีตกติดผ้าขาว พบว่า ผ้าอะซิเตท ผ้าฝ้าย ผ้าไนลอน ผ้าขนสัตว์ ในสถานะกรดและสถานะด่างอยู่ในระดับ 3-4 คือ สีตกติดผ้าขาวอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนค่าตกติดผ้าขาวของผ้าพอลิเอสเตอร์ และผ้าอะคริลิก ในสถานะกรดและสถานะด่างอยู่ในระดับ 4 คือ สีตกติดผ้าขาวเล็กน้อย

4.5 การสำรวจการศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผ้าคลุมไหล่ต้นแบบ

จากการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าคลุมไหล่จำนวน 5 ผืน ทดสอบสมบัติทางกายภาพ แล้วนำผ้าคลุมไหล่ต้นแบบ ไปสำรวจความพึงพอใจกลุ่มตัวอย่างคือ ลูกค้ำของตัวแทนจำหน่าย 3 แห่ง คือ ศูนย์ทอผ้าบ้านนาตาโพ ร้านผ้าธรรมชาติ และร้านขายศรีสาขาของมาร์เช่ มาร์เก็ตพาร์ค จำนวน 150 คน ได้ผลการสำรวจมีดังนี้

4.5.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.4 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	60	40.00
หญิง	90	60.00
2. อายุ		
25-35 ปี	30	20.00
36-45 ปี	60	40.00
46-55 ปี	40	26.67
56 ขึ้นไป	20	13.33
3. อาชีพ		
รับราชการ	35	23.33
พนักงานเอกชน	35	23.33
ธุรกิจส่วนตัว	30	20.00
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	40	26.67
ลูกจ้าง	10	6.67
4. การศึกษา		
ปริญญาตรี	85	56.67
ปริญญาโท	65	43.33
5. รายได้		
10,001-15,000 บาท	20	13.33
15,001-20,000 บาท	40	26.67
20,001-25,000 บาท	40	26.67
มากกว่า 25,000 บาท	50	33.33

ตารางที่ 4.4 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
ประสบการณ์ในการทำงาน		
1-3	20	13.33
4-6	40	26.67
7-9	40	26.67
10-12	50	33.33
12 ขึ้นไป	40	26.67

จากตารางที่ 4.4 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 150 คน พบว่าเป็นเพศชาย ร้อยละ 40 เพศหญิง ร้อยละ 60 อายุ 25-35 ร้อยละ 20 อายุ 36-45 ร้อยละ 40 อายุ 46-66 ร้อยละ 40 อายุ 56 ขึ้นไป ร้อยละ 13.33 อาชีพรับราชการ ร้อยละ 23.33 อาชีพพนักงานเอกชน ร้อยละ 23.33 อาชีพธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 20 อาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 26.67 อาชีพลูกจ้าง ร้อยละ 6.67 การศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 56.67 ระดับปริญญาโท ร้อยละ 43.33 รายได้ 10,000-15,000 บาท ร้อยละ 13.33 รายได้ 15,001-20,000 บาท ร้อยละ 26.67 รายได้ 20,001-25,000 บาท ร้อยละ 26.67 รายได้มากกว่า 25,000 บาท ร้อยละ 33.33 ประสบการณ์ในการทำงาน 1-3 ปี ร้อยละ 13.33 ประสบการณ์ในการทำงาน 4-6 ปี ร้อยละ 26.67 ประสบการณ์ในการทำงาน 7-9 ปี ร้อยละ 26.67 ประสบการณ์ในการทำงาน 10-12 ปี ร้อยละ 33.33 และประสบการณ์ในการทำงาน 12 ปีขึ้นไป ร้อยละ 26.67

ตารางที่ 4.5 ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อผ้าคลุมไหล่ต้นแบบ แบบที่ 1

รายการ	\bar{x}	S.D.	ความหมาย
ด้านประโยชน์ใช้สอย			
1. รูปแบบเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย	4.82*	.38	มากที่สุด
2. ขนาดมีความเหมาะสมการสวมใส่	4.22	.41	มาก
3. ง่ายต่อการบำรุงรักษาและการทำความสะอาด	3.83	.76	มาก
4. มีความสะดวกในการสวมใส่และการจัดเก็บ	4.40	.49	มาก
5. โอกาสในการสวมใส่	4.43	.49	มาก
ด้านความสวยงาม			
1. รูปแบบผ้าคลุมไหล่ทันสมัย	4.61	.49	มากที่สุด
2. วัสดุในการตกแต่งได้อย่างเหมาะสม	4.62	.48	มากที่สุด
3. ฝีมือการทอและการตกแต่ง	4.82*	.38	มากที่สุด
4. สีสันทอกระหือรือ	4.61	.49	มากที่สุด
5. เนื้อผ้า	4.22	.41	มาก
6. ผิวสัมผัส	4.33	.49	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 2 ด้าน	4.44	.33	มาก

จากตารางที่ 4.5 ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผ้าคลุมไหล่ต้นแบบ แบบที่ 1 พบว่า ผู้บริโภคมีความพึงพอใจมีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด 4.44 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านประโยชน์ใช้สอย ข้อที่ 1 รูปแบบเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.82 ส่วนด้านความสวยงาม ข้อที่ 3 ฝีมือการทอและการตกแต่ง มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.82

ตารางที่ 4.6 ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผ้าคลุมไหล่ต้นแบบ แบบที่ 2

รายการ	\bar{x}	S.D.	ความหมาย
ด้านประโยชน์ใช้สอย			
1. รูปแบบเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย	4.82*	.38	มากที่สุด
2. ขนาดมีความเหมาะสมการสวมใส่	4.40	.49	มาก
3. ง่ายต่อการบำรุงรักษาและการทำความสะอาด	4.40	.49	มาก
4. มีความสะดวกในการสวมใส่และการจัดเก็บ	4.61	.49	มากที่สุด
5. โอกาสในการสวมใส่	4.61	.49	มากที่สุด
ด้านความสวยงาม			
1. รูปแบบผ้าคลุมไหล่ทันสมัย	4.82*	.35	มากที่สุด
2. วัสดุในการตกแต่งได้อย่างเหมาะสม	4.64	.48	มากที่สุด
3. ฝีมือการทอและการตกแต่ง	4.61	.49	มากที่สุด
4. สีเส้นผ้าทอกะเหรี่ยง	4.82*	.38	มากที่สุด
5. เนื้อผ้า	4.40	.49	มาก
6. ผิวสัมผัส	4.61	.49	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 2 ด้าน	4.60	.36	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.6 ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผ้าคลุมไหล่ต้นแบบ แบบ 2 พบว่า ผู้บริโภคมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.60 เมื่อพิจารณา ด้านการใช้สอย ข้อ 1 เหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอยมีความพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.82 ส่วนด้านความสวยงาม ข้อ 1 รูปแบบผ้าคลุมไหล่ทันสมัย และข้อ 4 สีเส้นผ้าทอกะเหรี่ยง พพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.82

ตารางที่ 4.7 ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผ้าคลุมไหล่ต้นแบบ แบบที่ 3

ผ้าคลุมไหล่ทอมือกะเหรี่ยงแบบที่ 3	\bar{x}	S.D.	ความหมาย
ด้านประโยชน์ใช้สอย			
1. รูปแบบเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย	4.01	.66	มาก
2. ขนาดมีความเหมาะสมการสวมใส่	3.80	.77	มาก
3. ง่ายต่อการบำรุงรักษาและการทำความสะอาด	4.19	.75	มาก
4. มีความสะดวกในการสวมใส่และการจัดเก็บ	4.43	.49	มาก
5. โอกาสในการสวมใส่	4.43	.49	มาก
ด้านความสวยงาม			
1. รูปแบบผ้าคลุมไหล่ทันสมัย	3.83	.76	มาก
2. วัสดุในการตกแต่งได้อย่างเหมาะสม	4.04	.63	มาก
3. ฝีมือการทอและการตกแต่ง	3.62	.82	มาก
4. สีสันทอกะเหรี่ยง	4.25	.74	มาก
5. เนื้อผ้า	4.22	.41	มาก
6. ผิวสัมผัส	4.22	.41	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 2 ด้าน	4.10	.48	มาก

จากตารางที่ 4.7 ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผ้าคลุมไหล่ต้นแบบ แบบที่ 3 พบว่า ผู้บริโภคมีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.10 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านประโยชน์ใช้สอย ข้อที่ 4 มีความสะดวกในการสวมใส่และการจัดเก็บ และข้อที่ 5 โอกาสในการสวมใส่ มีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.43 ส่วนด้านความสวยงาม ข้อที่ 4 สีสันทอกะเหรี่ยง มีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.25

ตารางที่ 4.8 ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผ้าคลุมไหล่ต้นแบบ แบบที่ 4

ผ้าคลุมไหล่ทอมือกะเหรี่ยงแบบที่ 4	\bar{x}	S.D.	ความหมาย
ด้านประโยชน์ใช้สอย			
1. รูปแบบเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย	4.21	.77	มาก
2. ขนาดมีความเหมาะสมการสวมใส่	4.01	.66	มาก
3. ง่ายต่อการบำรุงรักษาและการทำความสะอาด	4.01	.66	มาก
4. มีความสะดวกในการสวมใส่และการจัดเก็บ	3.83	.76	มาก
5. โอกาสในการสวมใส่	4.03	.90	มาก
ด้านความสวยงาม			
1. รูปแบบผ้าคลุมไหล่ทันสมัย	4.43	.78	มาก
2. วัสดุในการตกแต่งได้อย่างเหมาะสม	3.62	.82	มาก
3. ฝีมือการทอและการตกแต่ง	4.01	.66	มาก
4. สีสันทอกะเหรี่ยง	4.04	.63	มาก
5. เนื้อผ้า	4.01	.65	มาก
6. ผิวสัมผัส	4.19	.75	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 2 ด้าน	4.03	.54	มาก

จากตารางที่ 4.8 ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผ้าคลุมไหล่ต้นแบบ แบบที่ 4 พบว่า ผู้บริโภคมีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.03 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านประโยชน์ใช้สอย ข้อที่ 1 รูปแบบเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย มีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.21 ส่วนด้านความสวยงาม ข้อที่ 1 รูปแบบผ้าคลุมไหล่ทันสมัย มีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.43

ตารางที่ 4.9 ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผ้าคลุมไหล่ต้นแบบ แบบที่ 5

ผ้าคลุมไหล่ทอมือกะเหรี่ยงแบบที่ 5	\bar{x}	S.D.	ความหมาย
ด้านประโยชน์ใช้สอย			
1. รูปแบบเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย	4.21	.77	มาก
2. ขนาดมีความเหมาะสมการสวมใส่	4.01	.66	มาก
3. ง่ายต่อการบำรุงรักษาและการทำความสะอาด	3.83	.76	มาก
4. มีความสะดวกในการสวมใส่และการจัดเก็บ	3.83	.76	มาก
5. โอกาสในการสวมใส่	3.83	.76	มาก
ด้านความสวยงาม			
1. รูปแบบผ้าคลุมไหล่ทันสมัย	3.83	.76	มาก
2. วัสดุในการตกแต่งได้อย่างเหมาะสม	3.65	.81	มาก
3. ฝีมือการทอและการตกแต่ง	3.83	.76	มาก
4. สีสันทอกะเหรี่ยง	4.04	.63	มาก
5. เนื้อผ้า	4.01	.66	มาก
6. ผิวสัมผัส	4.22	.41	มาก
ค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 2 ด้าน	3.93	.60	มาก

จากตารางที่ 4.9 ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผ้าคลุมไหล่ต้นแบบ แบบที่ 5 พบว่า ผู้บริโภคมีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.93 เมื่อพิจารณาเป็นรายพบว่า ด้านประโยชน์ใช้สอย ข้อที่ 1 รูปแบบเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย มีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.21 ส่วนด้านความสวยงาม ข้อที่ 6 ผิวสัมผัส มีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.22

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผ้าคลุมไหล่จากผ้าทอมือกะเหรี่ยง กรณีศึกษาหมู่บ้านกะเหรี่ยงตะเพินคี หมู่ 5 ตำบลวังยาว อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาวิถีชีวิตของชาวกะเหรี่ยงบ้านตะเพินคี และลักษณะตลาดขายกระบวนการผลิตผ้าทอมือกะเหรี่ยงบ้านตะเพินคี พัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าคลุมไหล่ ทดสอบสมบัติทางกายภาพของผ้าคลุมไหล่ ต้นแบบ และสำรวจความพึงพอใจผู้บริโภคที่มีต่อผ้าคลุมไหล่ต้นแบบ ผู้วิจัยได้สรุปผลและอภิปรายผลและข้อเสนอแนะดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

5.1.1 การศึกษาวิถีชีวิตของกะเหรี่ยงบ้านตะเพินคีใช้วิธีการสัมภาษณ์และบันทึกข้อมูลเน้นการศึกษาทางด้าน วิถีชีวิตกะเหรี่ยงบ้านตะเพินคี ประเพณี การปกครอง วัฒนธรรม การแต่งกาย อาหารการกิน และที่อยู่อาศัย ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลดังนี้

การศึกษาวิถีชีวิตของกะเหรี่ยงบ้านตะเพินคี วิถีชีวิตกะเหรี่ยงที่หมู่บ้านตะเพินคี เป็นหมู่บ้านเก่าแก่ อายุร่วม 200-300 ปีเป็นหมู่บ้านที่ชาวกะเหรี่ยงอพยพมาจากที่อื่น ตั้งเป็นกลุ่มบ้าน ซึ่งมีเพียง 3-4 หลังคาเรือนตั้งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติพุเตยมีพื้นที่ติดกับจังหวัดอุทัยธานีและจังหวัดกาญจนบุรี ห่างจากอำเภอเมืองจังหวัดสุพรรณบุรีประมาณ 193 กิโลเมตร ต่อมาชาวกะเหรี่ยงจากหมู่บ้านที่ตั้งบ้านในพื้นที่ใกล้เคียงจังหวัดสุพรรณบุรีและจังหวัดกาญจนบุรีได้อพยพมาหนีจากโรคระบาดทำให้มีจำนวนคนเพิ่มขึ้นจึงจัดตั้งเป็นหมู่บ้านตะเพินคี เป็นหมู่บ้านชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงโปว์ ปัจจุบันมีครัวเรือน 96 หลังคาเรือน ประชากร 245 คน ตะเพินคีในภาษากะเหรี่ยงแปลว่า ต้นน้ำ เนื่องจากในหมู่บ้านอยู่ใกล้กับบ่อน้ำพุซึ่งบ่อน้ำนี้เป็นต้นน้ำของน้ำตกตะเพินคีน้อยและน้ำตกตะเพินคีใหญ่ ชาวกะเหรี่ยงจึงมี น้ำใช้ตลอดทั้งปี

ประเพณี หมู่บ้านกะเหรี่ยงตะเพินคีส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธมีประเพณีตามพุทธศาสนาชาวกะเหรี่ยงมีพิธีสำคัญที่สืบทอดกันมาเป็นเวลายาวนานคือ ประเพณี"ไหว้เจดีย์"และงานบุญข้าวใหม่ประเพณี"ไหว้เจดีย์"เป็นประเพณีที่สำคัญของหมู่บ้านตะเพินคีที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นประเพณีที่รวบรวมชาวกะเหรี่ยงในแถบภาคตะวันตกไว้มากที่สุดในวันขึ้นปีใหม่ของชาวกะเหรี่ยง

ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 5 งานบุญข้าวใหม่ จะทำพิธีในวันเพ็ญขึ้น 15 ค่ำเดือน 3 บางครั้งอาจเลื่อนเป็นเดือน 2 หรือเดือน 4 ภายหลังจากการเก็บเกี่ยวข้าวเป็นประเพณีสะท้อนถึงการแสดงความกตัญญูต่อดวงอาทิตย์ต่อบรรพบุรุษและสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ผู้ปลูกข้าวไว้

การปกครองในหมู่บ้านตะเพินคี มีการปกครองที่เป็นแบบทางการนั้นคือการปกครองส่วนท้องถิ่น มีตัวแทนคือผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและมีการปกครองที่มีลักษณะเฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์ซึ่งเป็นแบบไม่เป็นทางการ คือ เป็นผู้นำตามธรรมชาติ ที่ชาวกะเหรี่ยงที่หมู่บ้านตะเพินคีมีวิถีชีวิตที่แปลก แตกต่างจากกะเหรี่ยง ในพื้นที่อื่น ๆ กล่าวคือในหมู่บ้านตะเพินคี ถือเป็นหมู่บ้านปลอดคอบายมุขเพราะมีข้อห้ามที่พวกเขาถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด คือ ห้ามดื่มเหล้ารวมถึงการนำเหล้าเข้ามาในหมู่บ้านทั้งนี้ไม่มีข้อยกเว้นให้กับนักท่องเที่ยวหรือชาวกะเหรี่ยงต่างถิ่นที่เข้าไปในหมู่บ้านตะเพินคีไม่เสพยาเสพติดและไม่นำยาเสพติดเข้ามาในหมู่บ้านและไม่เล่นการพนันในหมู่บ้าน นอกจากนี้ ยังห้ามเลี้ยง เป็ด ไก่ ไข่ฆ่าเป็นอาหาร ห้ามหญิงชายหนีตามกันจนกว่าจะได้แต่งงาน

วัฒนธรรมความเชื่อ ชาวกะเหรี่ยงในหมู่บ้านตะเพินคีเป็นกะเหรี่ยงที่นับถือศาสนาพุทธ แต่มีความเชื่อในเรื่องผี เรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยคำสอนหรือพิธีกรรมของชาวกะเหรี่ยง ทำเพื่อความสบายในชาติหน้า ความเชื่อต่าง ๆ เหล่านี้ จะสะท้อนออกมาให้เห็นได้ในวิถีชีวิตประจำวันของพวกเขา เช่นการเลือกพื้นที่เพื่อทำไร่ การเลือกวันสำหรับเพาะปลูกหรือซื้อข้าวของเครื่องใช้ เป็นต้น

การแต่งกายของชาวกะเหรี่ยงบ้านตะเพินคีพบว่า เด็กผู้หญิงและหญิงสาวพรหมจารีจะใส่เสื้อกระโปรงติดกันยาวถึงข้อเท้า คอวีช่วงคอและชายกระโปรงจะปักเดินเส้นเป็นสีสันสดใสส่วนใหญ่จะเป็นสีชมพู แดง แสด มีพู่ห้อยหญิงที่แต่งงานแล้วใส่เสื้อคอวีทรงสอบตัวสั้นแค่สะโพกสีแสดบานเย็นหรือสีอื่น ๆ มีพู่ห้อย นุ่งผ้าซิ่นยาวคลุมข้อเท้าสีสดใสเช่นเดียวกันบางครั้งผู้หญิง จะมีผ้าโพกศีรษะ สำหรับผู้ชายจะใส่เสื้อสองแบบคือเสื้อทรงกระสอบ คอวีคล้ายของผู้หญิง หรือใส่เสื้อเชิ้ตนุ่งโสร่งส่วนใหญ่จะเป็นลายตารางสีบานเย็นกับสีดำ ส่วนรูปทรงของเสื้อผู้หญิงและผู้ชายเป็นทรงตรง ประกอบด้วยผ้าสี่เหลี่ยมผืนผ้ายาว 2 ชั้น เย็บด้วยมือตะเข็บกลางหน้า กลางหลังและตะเข็บข้าง

อาหารการกินในชีวิตประจำวันของชาวกะเหรี่ยงพบว่า ในอดีตคือ ข้าวกับพริกและเกลือชาวกะเหรี่ยงนิยมบริโภคอาหารที่มีรสเผ็ดจัด เช่น น้ำพริก แกงเผ็ด แกงส้มชาวกะเหรี่ยงจะปลูกพริกไว้ตามไร่สำหรับไว้กินเอง

ที่อยู่อาศัย ของชาวกะเหรี่ยงพบว่า ตั้งรวมกลุ่มเป็นชุมชน บ้านใต้ถุนสูง ฝาและพื้นทำ ไม้ไผ่สับฟาก หลังคามุงด้วยแฝก พิธีขึ้นบ้านใหม่เจ้าของบ้านต้องนอนที่บ้าน ห้ามไปนอนที่อื่นเป็นเวลา 3 คืน บนหัวนอนใช้ตะเคียนหรือฉัตรที่สานด้วยไม้ไผ่ เพื่อบูชาผีบ้านผีเรือน อุปกรณ์เครื่องใช้ในบ้านและเตาไฟส่วนใหญ่ทำจากวัสดุธรรมชาติที่มีในท้องถิ่นเช่น ไม้ไผ่ ดิน หินและ โดยประยุกต์ให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมกาย ธรรมชาติ วิถีชีวิตที่เรียบง่าย

5.1.2 การศึกษาลวดลายผ้าทอมือกะเหรี่ยงบ้านตะเพินคี

แต่งกายของชาวกะเหรี่ยงบ้านตะเพินคีพบว่า การทอผ้าเป็นศาสตร์ทำจากผ้าทอมือที่มีลวดลายผ้าต่าง ๆ ที่สืบทอดกันจากรุ่นสู่รุ่นเป็นเวลายาวนาน หญิงชาวกะเหรี่ยงทอผ้าหลังจากทำงานในไร่เสร็จการทอผ้าของกะเหรี่ยงมี 2 ชนิดคือ การทอธรรมดาและการทอลวดลาย ประดิษฐ์ลวดลายในผืนผ้าขณะทอมี 3 วิธีคือ ลายสลักสี่ ลายจก ลายขีดลักษณะของชุดเด็กหญิงที่ยังไม่ได้แต่งงานหญิงในหมู่บ้านจะสวมชุดทรงสอบสีขาวมารดาของเด็กจะทอความกว้างหน้าผ้าให้พอดีกับขนาดตัวของเด็กนิยมปักด้วยด้ายที่มีสี ชมพู เขียว ฟ้า เหลือง ตงส่วนของไหล่เด็ก มีพู่ห้อยไว้ข้างแขน เด็กหญิงจะเปลี่ยนแต่งชุดทรงสอบสีขาวมาเป็นชุดเสื้อและซิ่นได้หลายกรณี แม่ชาวกะเหรี่ยงปักลวดลาย 3 (ภาพที่ 4.7 – 4.9) ลายตกแต่งชุดทรงสอบสีขาว เนื่องจากสีขาวเป็นสัญลักษณ์ของความบริสุทธิ์ ที่หญิงสาวที่ยังไม่แต่งงานสวมใส่ในพิธี

จากการศึกษาเสื้อและลวดลายผ้าพื้นของหญิง ที่แต่งงานแล้วมี 2 แบบ แบบแรกคือ ทอลายเดี่ยวหรือวิธีการขีดทั้งตัวและแบบที่สองคือทอจกลาย มีความกว้างจากไหล่ถึงหน้าอกตามขนาดของบุคคล นิยมใช้สีแดง ชมพู มีการเย็บต่อกันที่เส้นกลางหน้า มีพู่ห้อยกลางหน้า ไต้วงแขนและกลางตัว โดยแบบจกจะมีการทอเส้นขวางตัวเสื้อ 6 แบ่งลายช่วงไหล่ ช่วงหน้าอก และช่วงเอว ลวดลายเสื้อที่นิยมใช้กันในหมู่บ้าน 7 ลายส่วนเสื้อที่ทอแบบขีดเส้นขวางเสื้อแบ่งสัดส่วนของผู้หญิงกะเหรี่ยงเช่นเดียวกับการทอแบบจก ซึ่งเป็นวิธีที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ ผู้วิจัยได้ทำลวดลายการทอผ้าจกจำนวน 6 ลาย ประยุกต์การออกแบบและพัฒนาผ้าคลุมไหล่จากต้นแบบ 5 ผืน ขนาดกว้าง 50 เซนติเมตร ยาว 120 เซนติเมตร ดังภาพที่ 4.12 - 4.16

5.1.4 การทดสอบสมบัติทางกายภาพผ้าคลุมไหล่จากผ้าทอมือกะเหรี่ยงต้นแบบ

แสดงผลการทดสอบสมบัติทางกายภาพผ้าคลุมไหล่จากผ้าทอมือกะเหรี่ยงดังนี้ น้ำหนักของผ้า พบว่า มีน้ำหนัก 268.12 กรัมต่อตารางเมตร ความแข็งแรงของผ้าต่อแรงดึงสูงสุด พบว่า แนวเส้นด้ายยืน มีค่าความแข็งแรงต่อแรงดึงสูงสุด มากกว่าด้ายพุ่ง คือ 717.66 นิวตัน แนวเส้นด้ายพุ่งมีค่า 341.64 นิวตัน การเปลี่ยนแปลงขนาดหลังการซัก 1 ครั้ง พบว่า แนวเส้นด้ายยืนมีการหดตัวมากกว่าเส้นด้ายยืน คือ 8% และแนวเส้นด้ายพุ่งมีการหดตัว 2.4% การทดสอบความคงทนของสีต่อการซักดู

ของผ้าคลุมไหล่จากผ้าทอมือกะเหรี่ยง พบว่า ในแนวเส้นด้ายยืนและแนวเส้นด้ายพุ่ง มีสีตกติดผ้าขาว ในสถานะเปียกอยู่ในระดับ 3-4 หมายความว่า สีตกติดพอสังเกตเห็นได้ จนถึงสีตกติดเล็กน้อยและในแนวเส้นด้ายยืนและแนวเส้นด้ายพุ่ง มีสีตกติดผ้าขาวในสถานะแห้ง อยู่ในระดับ 4 หมายความว่า สีตกติดเล็กน้อยการทดสอบความคงทนของสีต่อเหงื่อของผ้าคลุมไหล่จากผ้าทอมือกะเหรี่ยง ดังนี้ ค่าการเปลี่ยนแปลงของสีจากเดิมในสถานะกรดและสถานะด่างอยู่ในระดับ 4 คือ สีเปลี่ยนแปลงเล็กน้อยและค่าสีตกติดผ้าขาว พบว่า ผ้าอะซิเตท ผ้าฝ้าย ผ้าไนลอน ผ้าขนสัตว์ ในสถานะกรดและสถานะด่างอยู่ในระดับ 3-4 คือ สีตกติดพอสังเกตเห็นได้จนถึงสีตกติดเล็กน้อยส่วนค่าตกติดผ้าขาวของผ้าพอลิเอสเตอร์ และผ้าอะคริลิกในสถานะกรดและสถานะด่างอยู่ในระดับ 4 คือ สีตกติดเล็กน้อย

5.1.5 ความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผ้าคลุมไหล่ต้นแบบจากผ้าทอมือกะเหรี่ยง

การออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าคลุมไหล่จำนวน 5 ผืน ผู้วิจัยได้นำผ้าคลุมไหล่จากผ้าทอมือกะเหรี่ยงไปศึกษาความพึงพอใจกลุ่มตัวอย่างคือ ลูกค้าของตัวแทนจำหน่าย 3 แห่ง ได้แก่ ศูนย์ทอผ้าบ้านนาตาโพ ร้านผ้าธรรมชาติ และร้านบายศรีสาขาบองมาร์เซมาร์เก็ตพาร์ค จำนวน 150 คน ได้ผลการศึกษาดังนี้ การสำรวจข้อมูลพื้นฐานของผู้บริโภคพบว่า เป็นเพศหญิงจำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 มีอายุระหว่าง 36- 45 จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 มีอาชีพ พนักงานรัฐวิสาหกิจจำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 20.67 มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี 85 คน คิดเป็นร้อยละ 56.67 มีรายได้สูงกว่า 2,500 บาทจำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 และมีประสบการณ์ในการทำงาน 10-12 ปีจำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ผลการสำรวจความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผ้าคลุมไหล่จากผ้าทอมือกะเหรี่ยงแบบที่ 1 พบว่า ผู้บริโภคมีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.44 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านประโยชน์ใช้สอย เรื่องที่ 1 รูปแบบเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.82 ส่วนด้านความสวยงาม เรื่องที่ 3 ฝีมือการทอและการตกแต่ง มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย 4.82 ผลการสำรวจความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผ้าคลุมไหล่จากผ้าทอมือกะเหรี่ยง แบบที่ 2 พบว่า ผู้บริโภคมีความพึงพอใจในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.60 เมื่อพิจารณา ด้านการใช้สอย ข้อ 1 เหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอยมีความพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.82 ส่วนด้านความสวยงาม เรื่อง 1 รูปแบบผ้าคลุมไหล่ทันสมัยและเรื่องที่ 4 สีเส้นผ้าทอกะเหรี่ยง พอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.82 ผลการสำรวจความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผ้าคลุมไหล่จากผ้าทอมือกะเหรี่ยง แบบที่ 3 พบว่า ผู้บริโภคมีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.10 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านประโยชน์ใช้สอย เรื่องที่ 4 มีความสะดวกในการสวมใส่และการจัดเก็บ และข้อที่ 5 โอกาสในการสวมใส่มีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.43 ส่วนด้านความสวยงาม เรื่องที่ 4 สีเส้น

ผ้าทอกะเหรี่ยง มีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.2 ผลการสำรวจความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผ้าคลุมไหล่จากผ้าทอมือกะเหรี่ยงแบบที่ 4 พบว่า ผู้บริโภคมีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.03 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านประโยชน์ใช้สอย เรื่องที่ 1 รูปแบบเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย มีความพึงพอใจในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 4.21 ส่วนด้านความสวยงาม เรื่องที่ 1 รูปแบบผ้าคลุมไหล่ทันสมัย มีความพึงพอใจในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 4.43 และ ผลการสำรวจความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อผ้าคลุมไหล่จากผ้าทอมือกะเหรี่ยงแบบที่ 5 พบว่า ผู้บริโภคมีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.93 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านประโยชน์ใช้สอย เรื่องที่ 1 รูปแบบเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย มีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.21 ส่วนด้านความสวยงาม เรื่องที่ 6 ผิวสัมผัส มีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.22

การประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผ้าคลุมไหล่จากผ้าทอมือกะเหรี่ยง ได้แก่ ด้านประโยชน์ใช้สอย ด้านความสวยงาม และสามารถอภิปรายผลได้ว่า จากการออกแบบผ้าคลุมไหล่สตรีด้วยทอกะเหรี่ยง 5 แบบ ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินความเหมาะสมทางด้านประโยชน์ใช้สอย ด้านความสวยงามและด้านขั้นตอนการผลิต แบบที่ 2 มีความความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (ตารางที่ 4.6) เนื่องจากรูปแบบของผ้าคลุมไหล่ทันสมัยกับประโยชน์ใช้สอย ขนาดมีความเหมาะสมกับการสวมใส่ ลวดลายและรูปแบบแสดงลักษณะเฉพาะถิ่น วัสดุที่ใช้สามารถหาได้ง่ายในท้องถิ่นและเหมาะสมสวยงาม

ผ้าทอกะเหรี่ยงเป็นงานฝีมือที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษมาหลายร้อยปีแล้ว เกิดจากการใช้เวลาว่างของสตรีหลังจากทำงานไร่ ในแต่ละวันหรือหลังฤดูเก็บเกี่ยว โดยใช้กี่เอวโดยผูกปลายกลุ่มด้ายยื่นเข้ากับเสา อีกข้างหนึ่งผูกกับเอวแล้วทอ เป็นการทอแบบดั้งเดิม ซึ่งอาจเป็นตัวหนังสือหรือจากสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติเช่น ใบไม้ กิ่งไม้ เถาซาง ดวงดาว เป็นต้น ผ้าทอมือแต่ละพื้นมีลวดลายแตกต่างกันและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวบ่งบอกลักษณะของชนเผ่าของตนได้และเป็นการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาบรรพบุรุษเป็นการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นซึ่งสอดคล้องกับ ศรีบุญญา นาคราช และ สุภัทรา รัตนคอน (บทคัดย่อ, 2549) ได้วิจัยเรื่องลักษณะลวดลายและกระบวนการผลิตผ้าทอมือกะเหรี่ยง ผลการวิจัยพบว่า การทอผ้าของกะเหรี่ยงมี 2 ชนิดคือ การทอธรรมดาและการทอลวดลาย การทอลวดลายความนิยมเกี่ยวกับการ ประกอบลวดลายเพื่อตัดเย็บเป็นเครื่องนุ่งห่มแต่ละชนิดจะไม่เหมือนกันเช่น ชุดหญิงสาวสะกอ จะมีลวดลายขวางลำตัวบริเวณเหนือหน้าอกเพียงเล็กน้อยผ้าถุงของหญิงแต่งงานแล้วจะมีลวดลายสลับสีตลอดทั้งตัว เสื้อผู้หญิงไปว่าจะทอลวดลายบริเวณไหล่อย่างสวยงาม

ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญ และคุณค่าของผ้าทอกระเหรี่ยง จึงมีแนวคิดที่จะนำ ลวดลายผ้าทอกระเหรี่ยงมาออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์ โดยนำผ้าทอกระเหรี่ยงมาทอเป็นผ้าคลุมไหล่ ซึ่ง ประกอบไปด้วย ประโยชน์ใช้สอย ความสวยงาม และรูปแบบลวดลายที่ประยุกต์และผสมผสานกัน เป็นความสวยงามและคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของชนเผ่า

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

5.3.1.1 ควรพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ผ้าทอกระเหรี่ยงของหมู่บ้านตะเพินคีให้มี รูปแบบที่หลากหลายมากยิ่งขึ้นอย่างต่อเนื่อง

5.3.1.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบผ้าทอกระเหรี่ยงในด้านภูมิปัญญาแบบดั้งเดิมและ ปรับรูปแบบตามแนวโน้มแฟชั่นเครื่องนุ่งห่ม

5.3.1.3 ควรมีการศึกษาวิจัยการตลาดเพื่อเป็นช่องทางในการจำหน่ายและการวางแผนการผลิต การจัดแสดงสินค้า การประชาสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในด้าน เศรษฐกิจ

5.3.1.4 ควรส่งเสริมการรวมกลุ่มผู้ผลิตผ้าทอกระเหรี่ยงบ้านตะเพินคีโดยภาครัฐและ เอกชนสนับสนุนด้านการจัดจำหน่าย

5.3.1.5 ควรมีการฝึกอบรมพัฒนาฝีมือผู้เชี่ยวชาญของคนในชุมชนในด้านการแปร รูปผลิตภัณฑ์ผ้าทอกระเหรี่ยงมีเรื่องราวเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ทั้งทางด้านการออกแบบ เสื้อผ้า ของตกแต่ง และผลิตภัณฑ์อื่นให้มีความทันสมัยมากขึ้น

5.3.2 ข้อเสนอแนะในงานวิจัยฉบับต่อไป

5.3.2.1 ควรมีการศึกษาและพัฒนาผ้าทอกระเหรี่ยงในรูปแบบของเสื้อผ้าแฟชั่น

5.3.2.2 ควรมีการศึกษาและพัฒนาผ้าคลุมไหล่ของผ้าทอกระเหรี่ยงให้มีกลิ่น สมนไพรที่มีกลิ่นหอมในท้องถิ่น

บรรณานุกรม

กมลภัทร์. การออกแบบเสื้อสตรีวัยทำงาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ. การบริหารงานพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2527.

จิราวรรณ ไหมไทย. “การทอผ้าพื้น,” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก:

<http://www.chatchawal.com/article?id=6681&lang=th>, 2547. [สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2555]

เจิมขวัญ รัชชานันติ และคณะ. “การจัดการความรู้ทางการตลาดเพื่อพัฒนากลุ่มทอผ้า หมู่ 6

บ้านดงเจริญชัย ตำบลหนองแห้ง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่,” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก:

http://www.research.cmra.ac.th/2012/research_ris.php?no=86, 2553.

[สืบค้นเมื่อ 30 ตุลาคม 2555]

ชาญชัย สิริเกษมเลิศ. “ผ้าไทย,” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.ttistiledigest.com>,

2555. [สืบค้นเมื่อ 30 กันยายน 2555]

ฉัฐพล ชันชชัย. แนวความคิดและทฤษฎีในการพัฒนาประเทศและการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ:

โอเดียนสโตร์, 2527.

ดวง ทองคำช้อย. “การวิจัยและการพัฒนาผ้าทอพื้นเมืองไทยวนโดยใช้เส้นใยและสีจากธรรมชาติ,”

[ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://abcjournal.trf.or.th>, 2555. [สืบค้นเมื่อ 29 ตุลาคม 2555]

นิรนาม. “การพัฒนา,” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.library.uru.ac.th/bookonline>,

2554. [สืบค้นเมื่อ 30 กันยายน 2555]

นิรนาม. “Your body type,” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.shopyourshape.com>,

(ม.ป.ป.). [สืบค้นเมื่อ 30 กันยายน 2555]

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ และ พูนศิริ วัจนะภูมิ. “ทฤษฎีและแนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชนบท,”

ใน เอกสารการสอนชุดวิชาคหกรรมศาสตร์กับการพัฒนาชุมชน หน่วยที่ 1-7. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2534.

นวลแข ปาลิวนิช. ความรู้เรื่องผ้าและเส้นใย. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น, 2542.

บัญชา. “การเปลี่ยนแปลงกระบวนการถ่ายทอดความรู้ด้านการผลิตหัตถกรรมพื้นบ้าน,”

รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 2538.

ปกรณ์ ปริยากร. “ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา,” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก:

<http://53010117043.blogspot.com>, (ม.ป.ป.). [สืบค้นเมื่อ 30 กันยายน 2555]

ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. บุรีรัมย์:

คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์, 2542.

ผอม นมะมาตร และคณะ. “ผ้าและการสืบทอดความรู้เรื่องผ้า: กรณีศึกษากะเหรี่ยงโปว์ ในพื้นที่

จังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรีและสุพรรณบุรี,” รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยและพัฒนา

มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2542.

พวงผกา คูโรวาท. ประวัติเครื่องแต่งกาย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น, 2535.

มหาวิทยาลัยศิลปากร. “ผ้าทอมือหรือการทอผ้าด้วยมือ,” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก:

http://www.thaitextile.org/iu/article_iu.php?id=ARC0120718113623, 2544.

[สืบค้นเมื่อ 13 ตุลาคม 2555]

มูลนิธิกระเจกเงา โครงการพิพิธภัณฑสถานชาวเขาออนไลน์. “ชนเผ่ากะเหรี่ยง-การทอผ้า,” [ออนไลน์].

เข้าถึงได้จาก: <http://www.hilltribe.org>, 2535. [สืบค้นเมื่อ 23 กรกฎาคม 2555]

มณฑา จันทรเกตุเลิศ. วิทยาศาสตร์สิ่งทอเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: สมาคมคหเศรษฐศาสตร์

แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชินูปถัมภ์, 2541.

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. การพัฒนาชุมชนจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: บางกอกบล็อก, 2534.

รจนา ชื่นศิริกุลชัย. การศึกษาผ้าไหมยกดอกลำพูน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต.

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2542.

ฤชอร แซ่โกย. อาชีพการทอผ้าที่เฒ่าของชนเผ่ากะเหรี่ยง บ้านพระบาทห้วยต้ม อำเภอเถิน

จังหวัดลำพูน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2544.

เลอสม สถาปนิตานนท์. “การออกแบบ,” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.archdept.com>,

2537. [สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2555]

วรวงศ์ ราชดิอุคมพงศ์. ความหมายการออกแบบ. ปทุมธานี: พิมพ์ลักษณ์, 2551.

ศรีญา นาคราช และสุภัทรา รัตนคอน. “ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงกับการทอผ้า,” รายงานการวิจัย.

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2549.

สาคร คันธโชติ. การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2528.

สิทธิศักดิ์ ฐัญศรีสวัสดิ์กุล. การออกแบบลวดลาย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2539.

สุนทร โคมิน. “ผลกระทบของการพัฒนาในแง่มุมของจิตวิทยาสังคม,” [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก:

<http://53010117043.blogspot.com>, (ม.ป.ป.). [สืบค้นเมื่อ 30 กันยายน 2555]

สุนทร เกตุอินทร์. โครงการลวดลายผ้าทอกะเหรี่ยง อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี. วิทยานิพนธ์

ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545.

สนธยา พลศรี. ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์, 2547.

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข. แนวทางการวิจัยและพัฒนาสังคมไทย. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น,

2525.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. “ประวัติความเป็นมาของผ้าทอมือในประเทศไทย,”

[ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.culture.go.th/research/mostinteresting/cloth.html>,

2537. [สืบค้นเมื่อ 10 ตุลาคม 2555]

Renard, Ronald D. ประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ของกะเหรี่ยงกับกลุ่มชาติพันธุ์. วิทยานิพนธ์

ปริญญาคุยิปบัณฑิต. ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 1980.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

ภาคผนวก ก

ลักษณะลวดลายผ้าทอมือกระเหรี่ยงบ้านตะเพินคี

ลวดลายสลัป

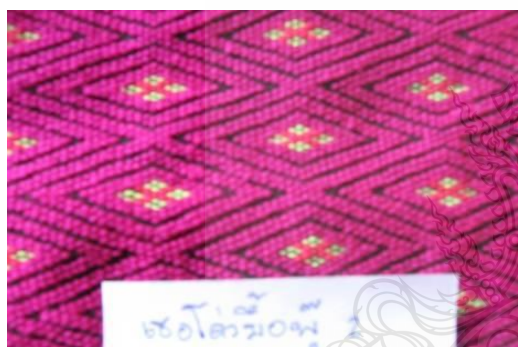

เนคคู้ท่าย

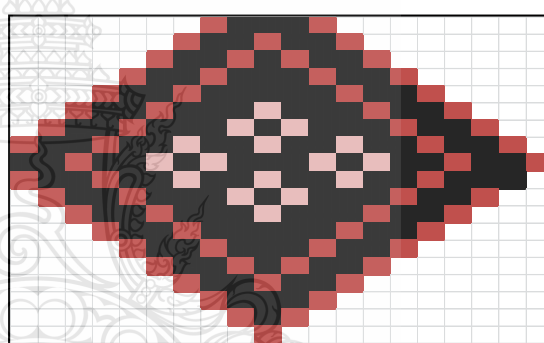

ขยายลายเนคคู้ท่าย

ลายจก

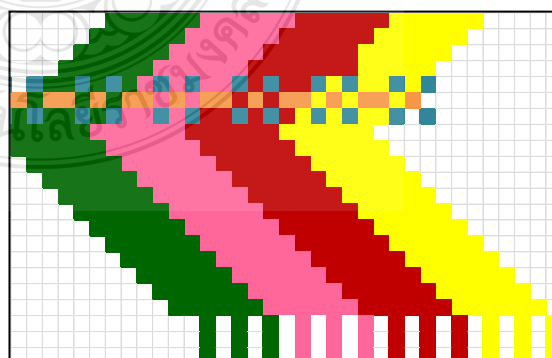
ลายจกเสื่อเชอโต้วม่อพู้ 2

ขยายลายจกเสื่อเชอโต้วม่อพู้ 2

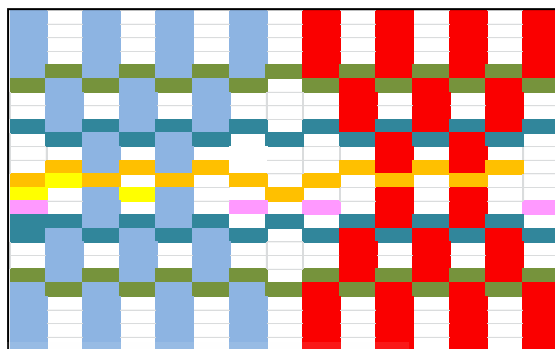
ลายจกเสื่ออะคู้ท่าย 3

ขยายลายจกเสื่ออะคู้ท่าย 3

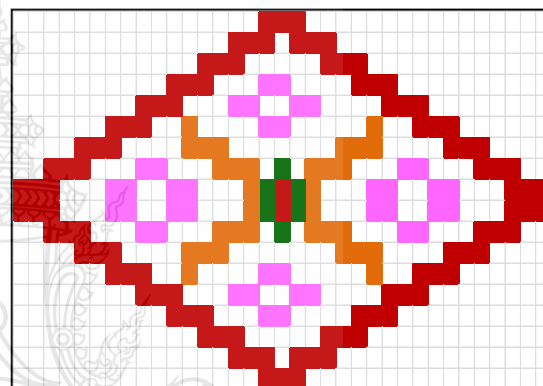
ลายจกเสื่อตะคุ่งทำย 4

ขยายลายจกเสื่อตะคุ่งทำย 4

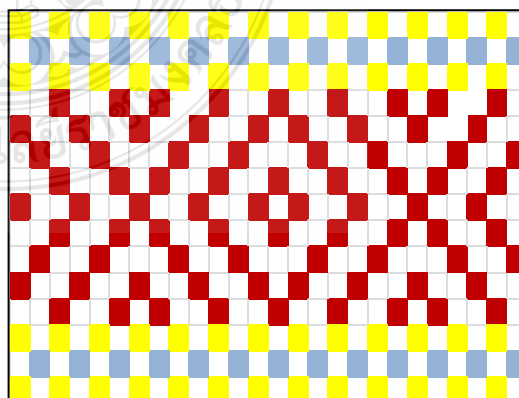
ลายจกเสื่อเชอรควองทำย

ขยายลายจกเสื่อเชอรควองทำย

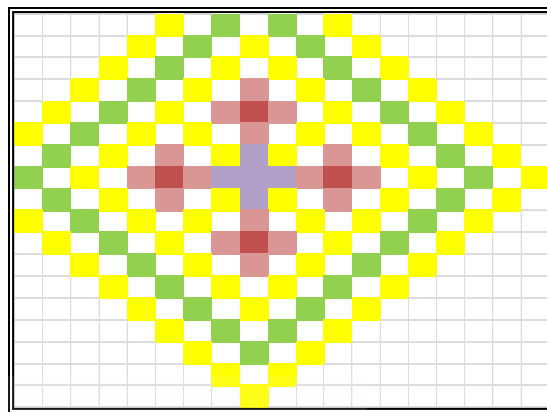
ลายจกเสื่อละคองทำย

ขยายลายจกเสื่อละคองทำย

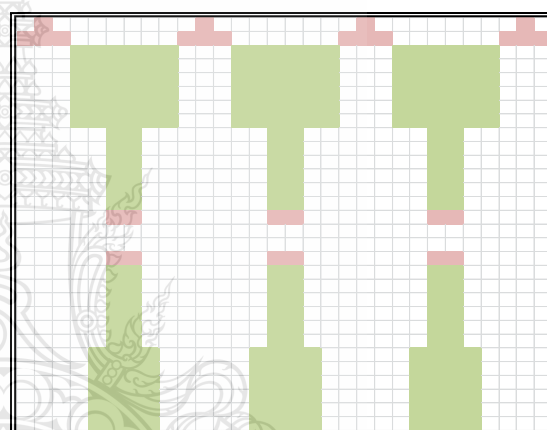
ลายจกเสื่อเชอร์โด้วมือ

ขยายลายจกเสื่อเชอร์โด้วมือ

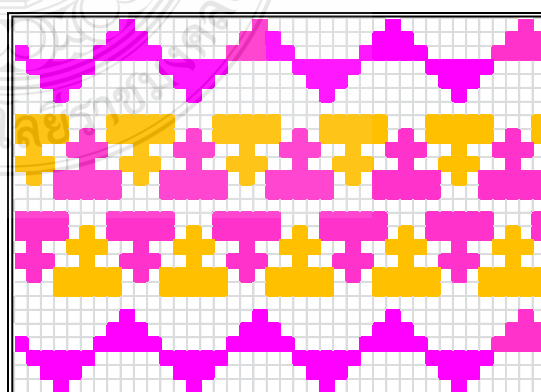
ลายจกเสื่อตะกั่ว 1

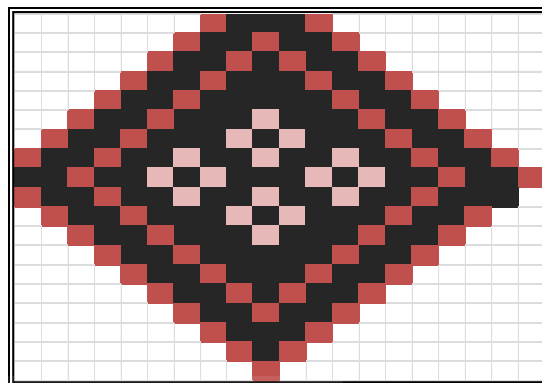
ขยายลายจกเสื่อตะกั่ว 1

ลายจกเสื่อเชอร์ย้งแม่

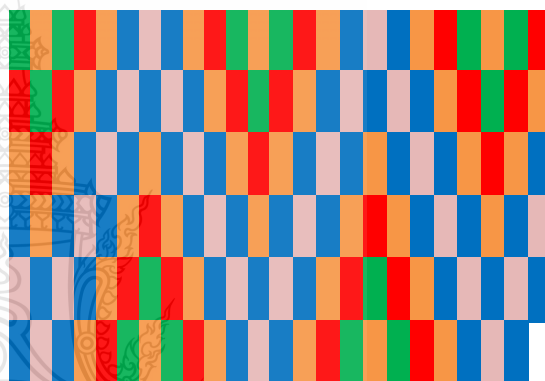

ขยายลายจกเสื่อเชอร์ย้งแม่

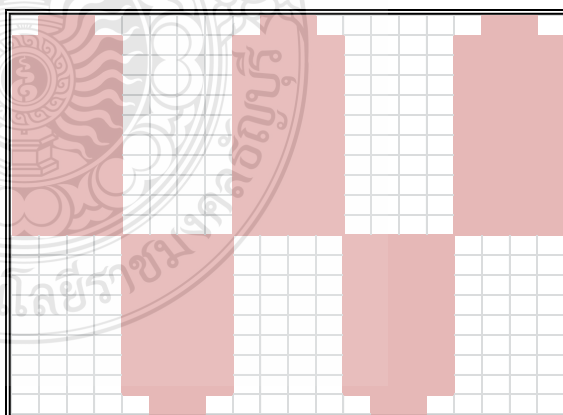
ลายจกเสื่อเชอโหลวมือพี่ 2

ขยายลายจกเสื่อเชอโหลวมือพี่ 2

ลายจกซิ่นอะไก่อกึ่ง 6

ขยายลายจกซิ่นอะไก่อกึ่ง 6

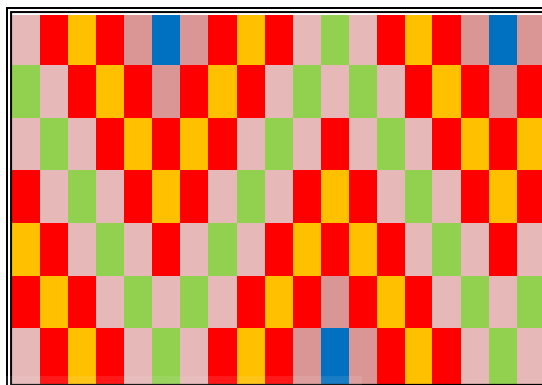

ลายจกซิ่นกุ่มีเหลือง 3

ขยายลายจกซิ่นกุ่มีเหลือง 3

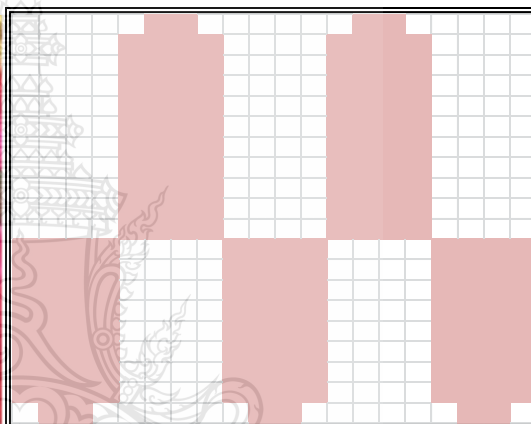
ลายจกขึ้นเชือกกาย 7

ขยายลายจกขึ้นเชือกกาย 7

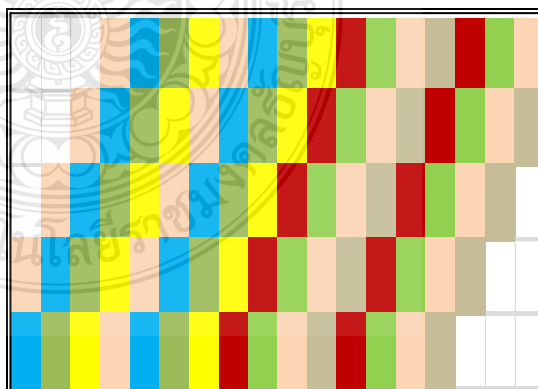
ลายจกขึ้นไก่เชิงเท็ง 5

ขยายลายจกขึ้นไก่เชิงเท็ง 5

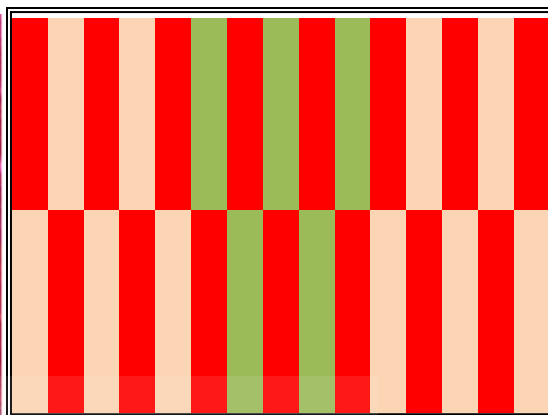
ลายจกขึ้นทองละมุน่ง 4

ขยายลายจกขึ้นทองละมุน่ง 4

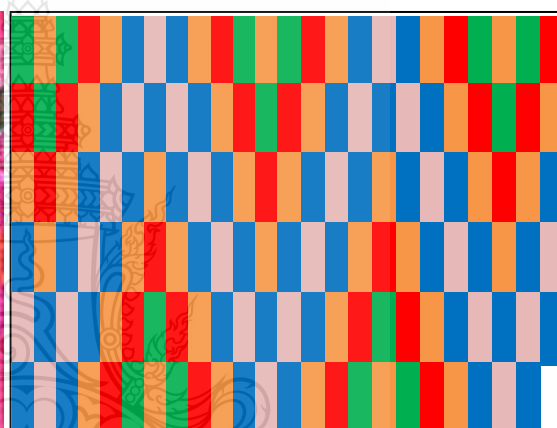
ลายจกขึ้นไก่เซียงเทิง 3

ขยายลายจกขึ้นไก่เซียงเทิง 3

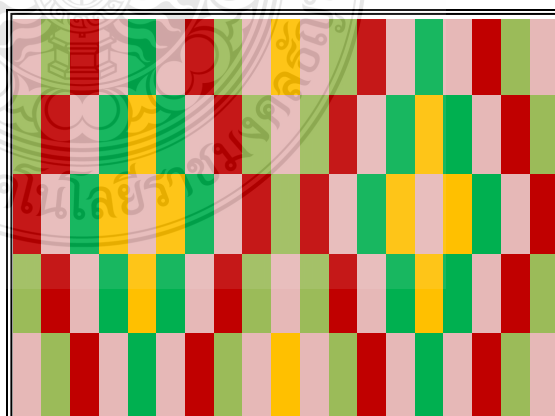
ลายจกขึ้นอะไ้ยกุ้ง 6

ขยายลายจกขึ้นอะไ้ยกุ้ง 6

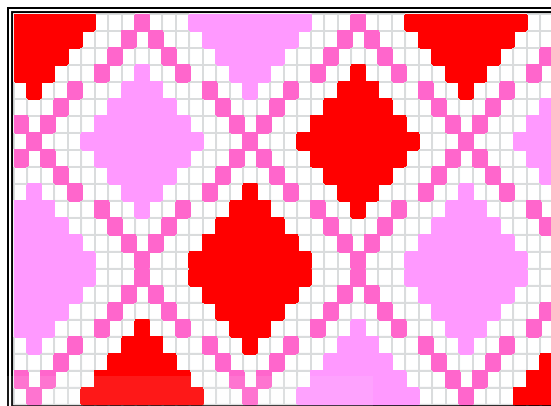
ลายจกขึ้นเชอรัมี่ซ่า 5

ขยายลายจกขึ้นเชอรัมี่ซ่า 5

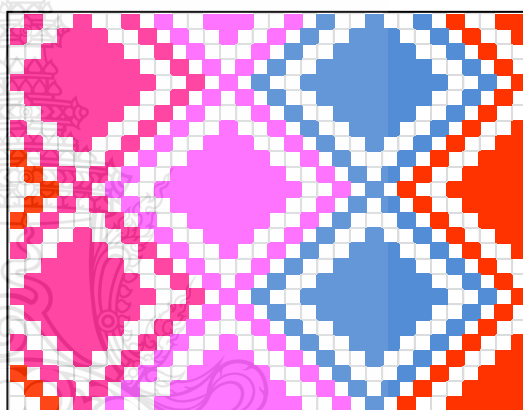
ลายจกขึ้นเชือกเขยทา 9

ขยายลายจกขึ้นเชือกเขยทา 9

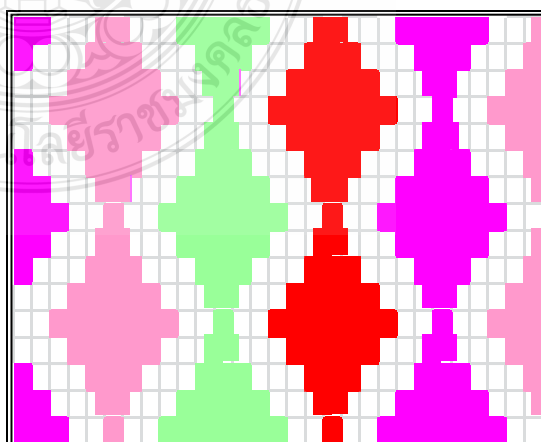
ลายจกขึ้นอะมีซ่า 9

ลายจกขึ้นอะมีซ่า 9

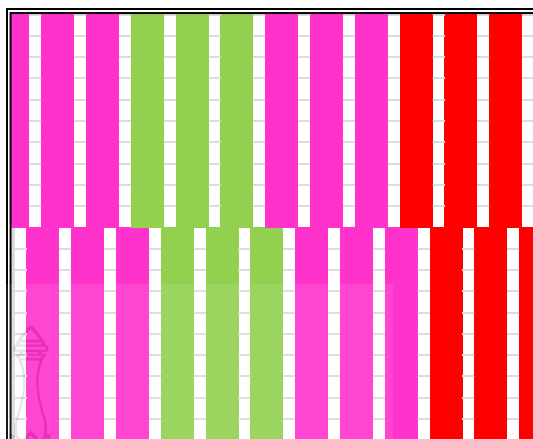
ลายจกขึ้นเชือกคิ้วพู่ 9

ลายจกขึ้นเชือกคิ้วพู่ 9

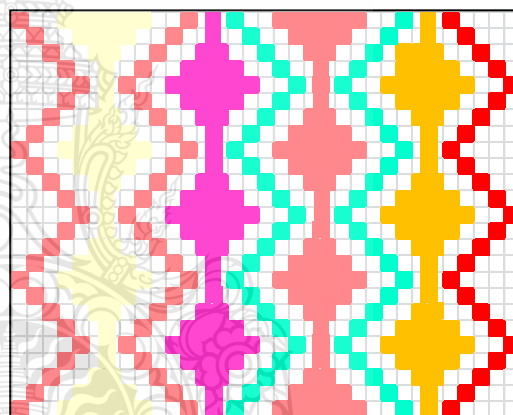
ลายจกขึ้นตุ๊กต๋ะนุ่ง

ลายจกขึ้นตุ๊กต๋ะนุ่ง

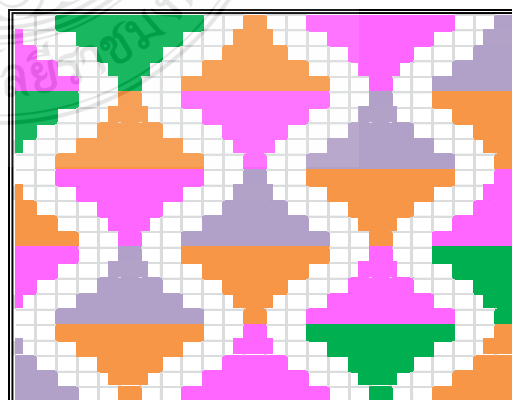
ลายจกขึ้นเชอรเมซ่าพู่ 7

ขยายลายจกขึ้นเชอรเมซ่าพู่ 7

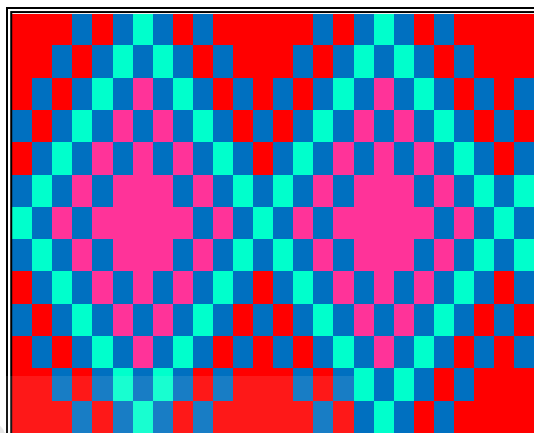
ลายจกขึ้นคี่ผ้า

ขยายลายจกขึ้นคี่ผ้า

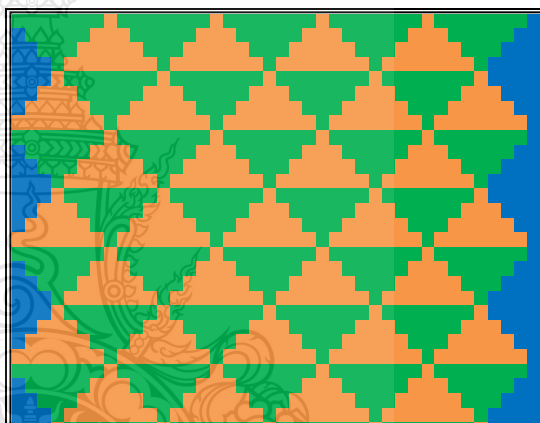
ลายจกขึ้นช่อพวงคอง 7

ขยายลายจกขึ้นช่อพวงคอง 7

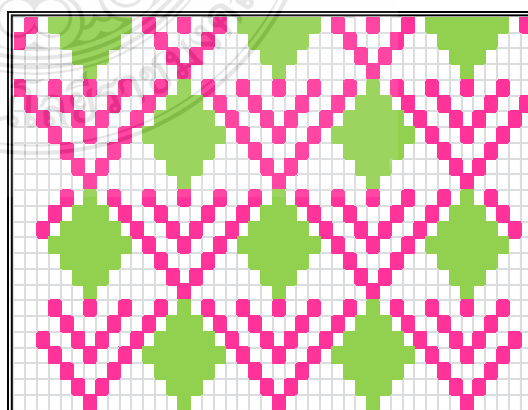
ลายจกขึ้นพู่เต๋ยพู่ตะตู 7

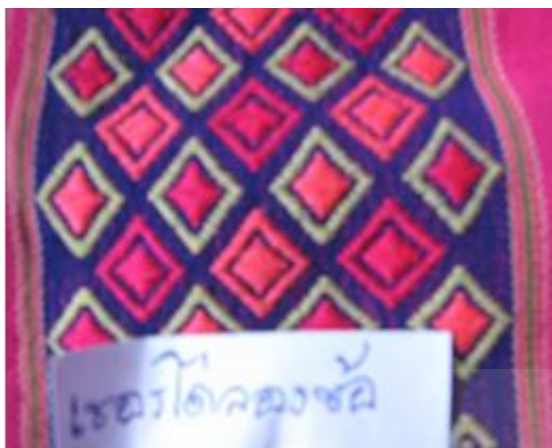
ขยายลายจกขึ้นพู่เต๋ยพู่ตะตู 7

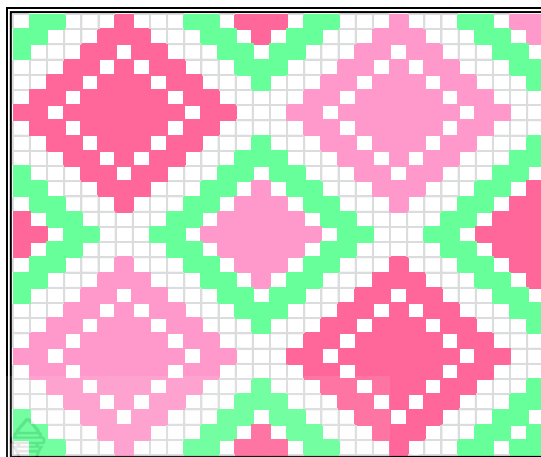
ลายจกขึ้นคี่เป็ยซ่ายเป็ย 7

ขยายลายจกขึ้นคี่เป็ยซ่ายเป็ย 7

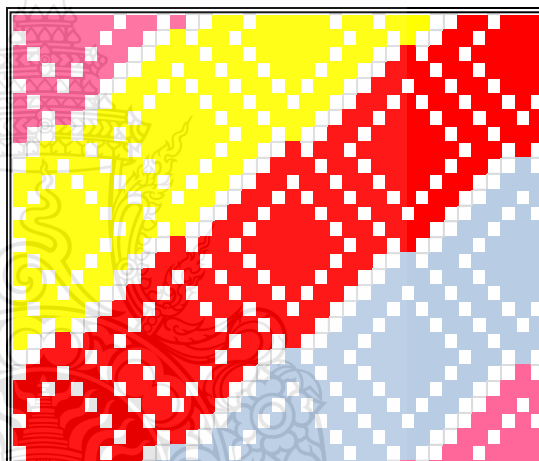
ลายจกขึ้นเชอร์โกลองซ้อ

ขยายลายจกขึ้นเชอร์โกลองซ้อ

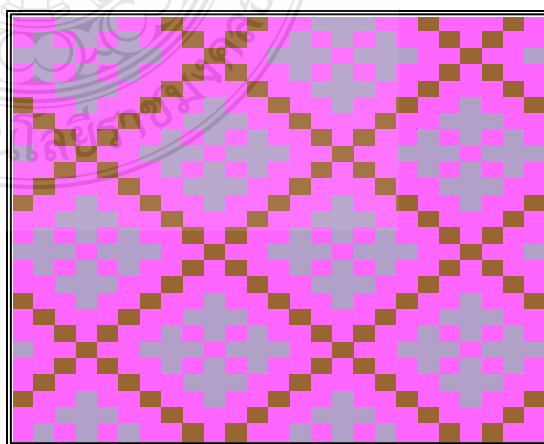
ลายจกขึ้นคีม้อ

ขยายลายจกขึ้นคีม้อ 7

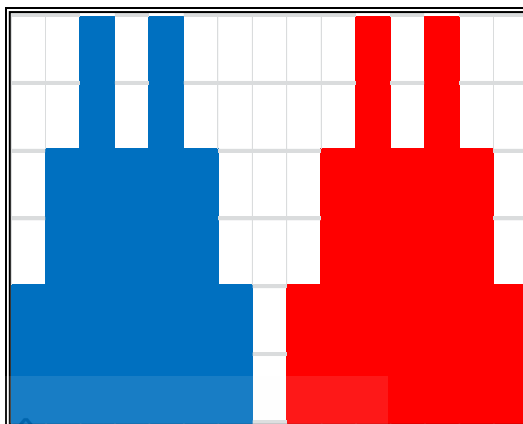
ลายจกขึ้นพู่เต๋ยพู่ 7

ขยายลายจกขึ้นพู่เต๋ยพู่ 7

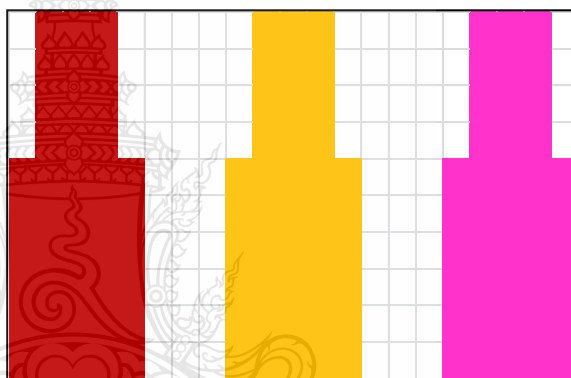
ลายจกขึ้นอะเต๋ยล่อง

ขยายลายจกขึ้นอะเต๋ยล่อง

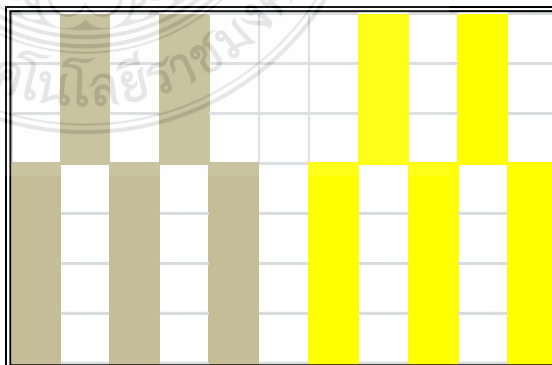
ลายจกขึ้นอะเต๋ยล่อง

ขยายลายจกขึ้นอะเต๋ยล่อง

ลายจกขึ้นอะเต๋ยล่อง

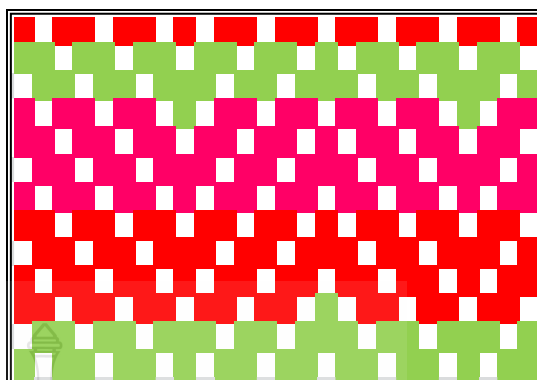

ขยายลายจกขึ้นอะเต๋ยล่อง

ลายขิด

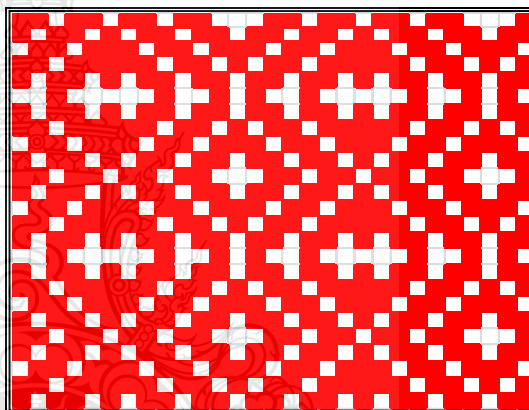
ลายขิดเส้นอะคู้ชะ

ขยายลายขิดเส้นอะคู้ชะ

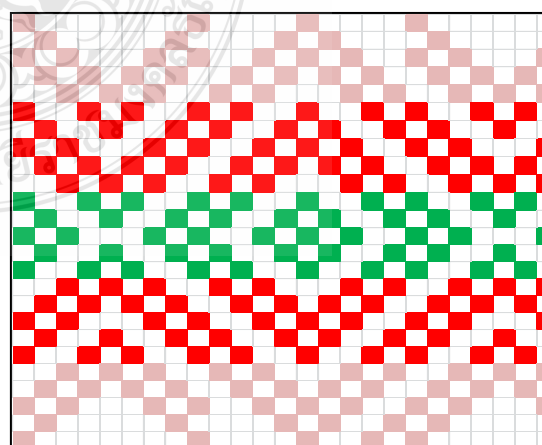
ลายขิดเส้นเชอเทิงโคล่ว

ขยายลายขิดเส้นเชอเทิงโคล่ว

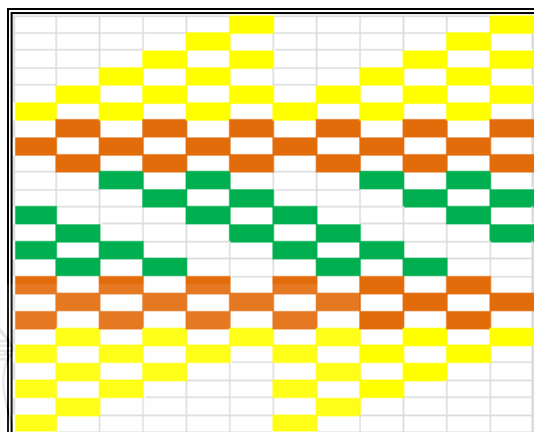
ลายขิดขึ้นเชออะล้าว 19

ขยายลายขิดขึ้นเชออะล้าว 19

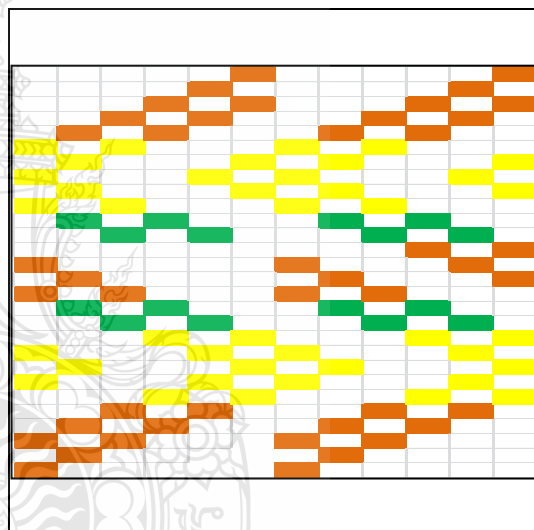
ลายขิดขึ้นเชือกของลุ่มดำคู้ 24

ขยายลายขิดขึ้นเชือกของลุ่มดำคู้ 24

ลายขิดขึ้นเชือกของลุ่มดำคู้ 28

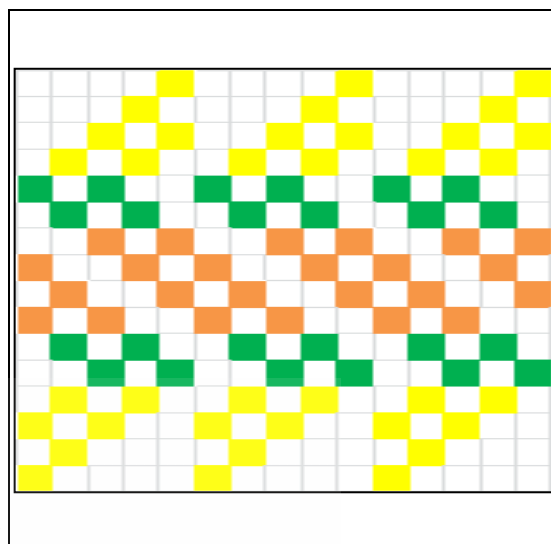

ขยายลายขิดขึ้นเชือกของลุ่มดำคู้ 28

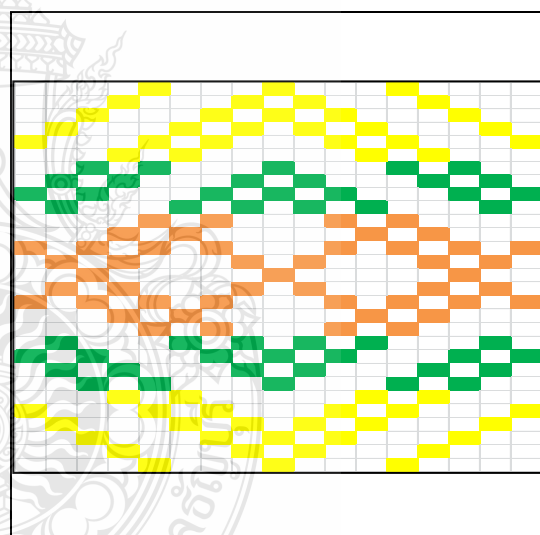
ลายขีดขึ้นเชือกกล้วย 16

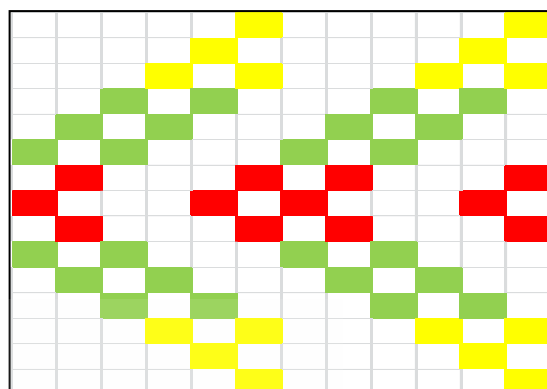
ขยายลายขีดขึ้นเชือกกล้วย 16

ลายขีดขึ้นเชือกกล้วย 16

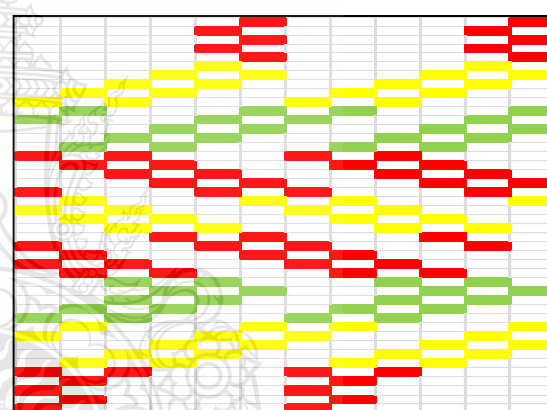

ขยายลายขีดขึ้นเชือกกล้วย 16

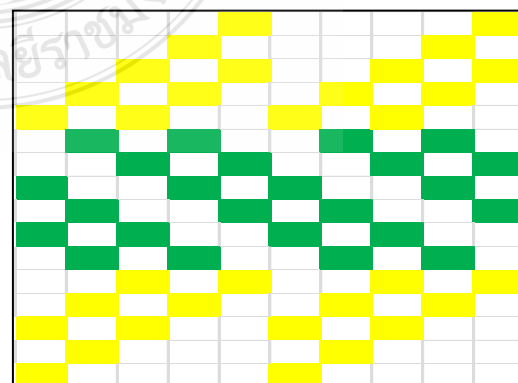
ลายขีดขึ้นเชอไชท่า 15

ขยายลายขีดขึ้นเชอไชท่า 15

ลายขีดขึ้นเชอกองลุ่ม 44

ขยายลายขีดขึ้นเชอกองลุ่ม 44

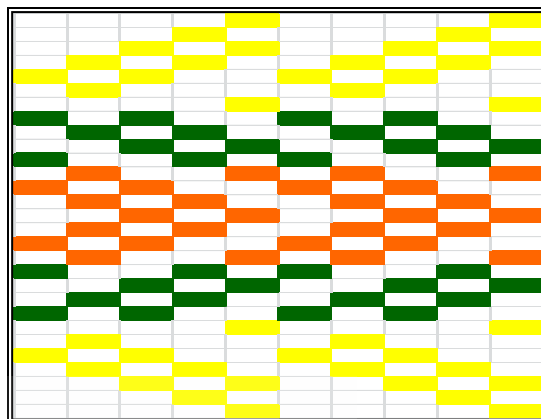

ลายขีดขึ้นเชออะกั๊ย 15

ลายขีดขึ้นเชออะกั๊ย 15

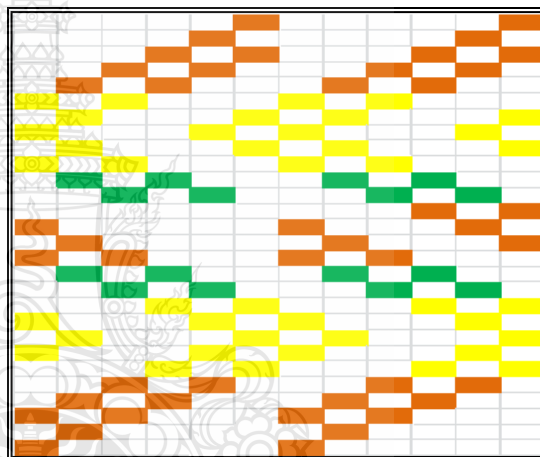
ลายขิดขึ้นล้ายสีงูเห่า 29

ขยายลายขิดขึ้นล้ายสีงูเห่า 29

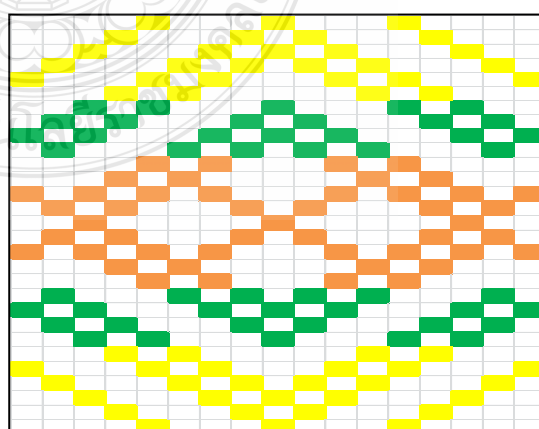
ลายขิดขึ้นเชือกกล้วย 28

ขยายลายขิดขึ้นเชือกกล้วย 28

ลายขิดขึ้นเชือกไควมี้ด 29

ขยายลายขิดขึ้นเชือกไควมี้ด 29

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิ

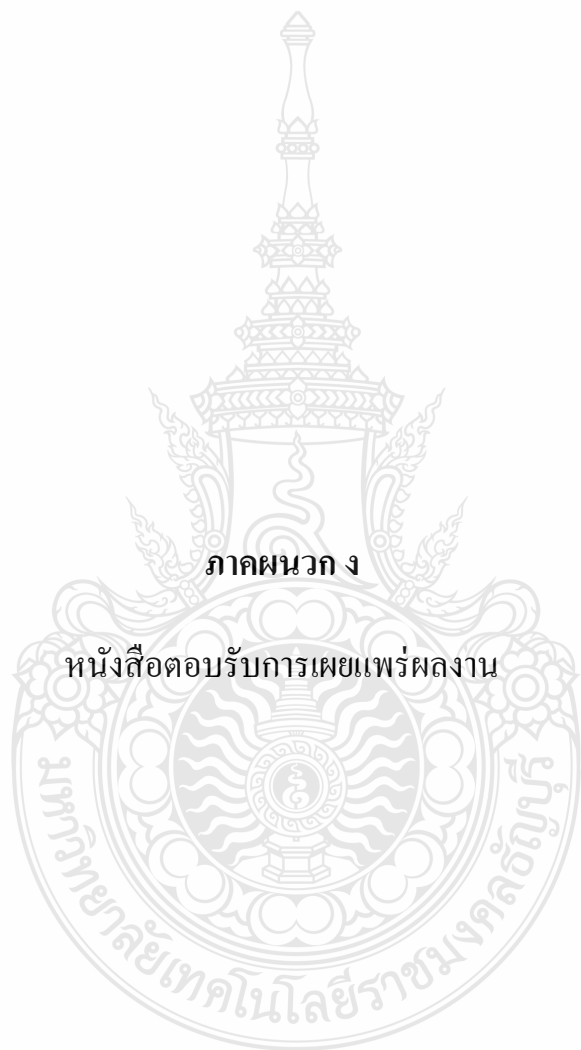
ภาคผนวก ค

รายงานผลการทดสอบ

ภาคผนวก ง

หนังสือตอบรับการเผยแพร่ผลงาน

ภาคผนวก จ

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

แบบสอบถามความพึงพอใจ

เรื่องการพัฒนาผ้าคลุมไหล่จากผ้าทอมือกะเหรี่ยง กรณีศึกษา หมู่บ้านกะเหรี่ยงตะเพนคี หมู่ 5
ตำบลวังยาว จังหวัดสุพรรณบุรี

ตอนที่ 1: ข้อมูลทางประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน ให้ตรงตามความเป็นจริงและตรงกับความคิดเห็นของท่าน

		เฉพาะนักวิจัย
1. เพศ		A
☐ ชาย (1)	☐ หญิง (2)	☐
2. อายุ		B
☐ ต่ำกว่า 25 ปี (1)	☐ 45-54 ปี (4)	☐
☐ 25-32 ปี (2)	☐ 55 ปีขึ้นไป (5)	☐
☐ 35-45 ปี (3)		
3. อาชีพ		C
☐ รับราชการ (1)	☐ พนักงานรัฐวิสาหกิจ (4)	☐
☐ พนักงานเอกชน (2)	☐ ลูกจ้าง (5)	☐
☐ ธุรกิจส่วนตัว (3)	☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....(6)	
4. การศึกษา		D
☐ มัธยมศึกษาตอนต้น(1)	☐ ปวส.(4)	☐
☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย(2)	☐ ปริญญาตรี(5)	☐
☐ ปวช. (3)	☐ ปริญญาโท (6)	
☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....(7)		
5. รายได้		E
☐ ต่ำกว่า 5,000 บาท (1)	☐ 15,001-20,000 บาท (4)	☐
☐ 5,001-10,000 บาท (2)	☐ 20,001-25,000 บาท (5)	☐
☐ 10,001-15,000 บาท (3)	☐ สูงกว่า 25,000 บาท(6)	
6. ประสบการณ์ในการทำงาน		F
☐ ต่ำกว่า 1 ปี (1)	☐ 7-9 ปี (4)	☐
☐ 1-3 ปี (2)	☐ 10-12 ปี (5)	☐
☐ 4-6 ปี (3)	☐ 12 ปีขึ้นไป (6)	

ตอนที่ 2: ความพึงพอใจ ที่มีต่อรูปแบบผ้าคลุมไหล่จากผ้าทอมือกระเหรี่ยง หมู่บ้านกะเหรี่ยง
ตะเพินคี หมู่ 5 ตำบลวังยาว จังหวัดสุพรรณบุรี

คำชี้แจง กรุณาประเมินความพึงพอใจรูปแบบเสื้อผ้าหม้อห้อมสตรีทอลายสอง ทั้ง 5 รูปแบบโดยทำ
เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องคะแนนที่ตรงกับระดับความพึงพอใจของท่านมากที่สุด

เกณฑ์การให้คะแนน

คะแนน	5	หมายถึง	พึงพอใจระดับมากที่สุด
คะแนน	4	หมายถึง	พึงพอใจระดับมาก
คะแนน	3	หมายถึง	พึงพอใจระดับปานกลาง
คะแนน	2	หมายถึง	พึงพอใจระดับน้อย
คะแนน	1	หมายถึง	พึงพอใจระดับน้อยที่สุด

รายการประเมิน ผ้าคลุมไหล่ต้นแบบ แบบที่ 1	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
ด้านประโยชน์ใช้สอย					
1. รูปแบบเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย					
2. ขนาดมีความเหมาะสมกับการสวมใส่					
3. ง่ายต่อการบำรุงรักษาและการทำความสะอาด					
4. มีความสะดวกในการสวมใส่และการจัดเก็บ					
5. โอกาสในการสวมใส่					
ด้านความสวยงาม					
1. รูปแบบผ้าคลุมไหล่ทันสมัย					
2. วัสดุในการตกแต่งได้อย่างเหมาะสม					
3. ฝีมือการทอและการตกแต่ง					
4. สีสันท้าทอกระเหรี่ยง					
5. เนื้อผ้า					
6. ผิวสัมผัส					

รายการประเมิน ผ้าคลุมไหล่ต้นแบบ แบบที่ 2	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
ด้านประโยชน์ใช้สอย					
1. รูปแบบเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย					
2. ขนาดมีความเหมาะสมกับการสวมใส่					
3. ง่ายต่อการบำรุงรักษาและการทำความสะอาด					
4. มีความสะดวกในการสวมใส่และการจัดเก็บ					
5. โอกาสในการสวมใส่					
ด้านความสวยงาม					
1. รูปแบบผ้าทอทันสมัย					
2. วัสดุในการตกแต่งได้อย่างเหมาะสม					
3. ฝีมือการทอและการตกแต่ง					
4. สีสันทันผ้าทอกระหริ่ง					
5. เนื้อผ้า					
6. ผิวสัมผัส					

รายการประเมิน ผ้าคลุมไหล่ต้นแบบ แบบที่ 3	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
ด้านประโยชน์ใช้สอย					
1. รูปแบบเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย					
2. ขนาดมีความเหมาะสมกับการสวมใส่					
3. ง่ายต่อการบำรุงรักษาและการทำความสะอาด					
4. มีความสะดวกในการสวมใส่และการจัดเก็บ					
5. โอกาสในการสวมใส่					
ด้านความสวยงาม					
1. รูปแบบผ้าทอทันสมัย					
2. วัสดุในการตกแต่งได้อย่างเหมาะสม					
3. ฝีมือการตัดเย็บและการตกแต่ง					
4. สีสันทันผ้าทอกระหริ่ง					
5. เนื้อผ้า					
6. ผิวสัมผัส					

รายการประเมิน ผ้าคลุมไหล่ต้นแบบ ที่ 4	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
ด้านประโยชน์ใช้สอย					
1. รูปแบบเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย					
2. ขนาดมีความเหมาะสมกับการสวมใส่					
3. ง่ายต่อการบำรุงรักษาและการทำความสะอาด					
4. มีความสะดวกในการสวมใส่และการจัดเก็บ					
5. โอกาสในการสวมใส่					
ด้านความสวยงาม					
1. รูปแบบผ้าทอสมัย					
2. วัสดุในการตกแต่งได้อย่างเหมาะสม					
3. ฝีมือการตัดเย็บและการตกแต่ง					
4. สีสันทันผ้าทอกระเหรี่ยง					
5. เนื้อผ้า					
6. ผิวสัมผัส					

รายการประเมิน ผ้าคลุมไหล่ต้นแบบ แบบที่ 5	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
ด้านประโยชน์ใช้สอย					
1. รูปแบบเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย					
2. ขนาดมีความเหมาะสมกับการสวมใส่					
3. ง่ายต่อการบำรุงรักษาและการทำความสะอาด					
4. มีความสะดวกในการสวมใส่และการจัดเก็บ					
5. โอกาสในการสวมใส่					
ด้านความสวยงาม					
1. รูปแบบเสื้อทันสมัย					
2. วัสดุในการตกแต่งได้อย่างเหมาะสม					
3. ฝีมือการตัดเย็บและการตกแต่ง					
4. สีสันทันผ้าหม้อห้อมทอลายสอง					
5. เนื้อผ้า					
6. ผิวสัมผัส					

ภาคผนวก จ

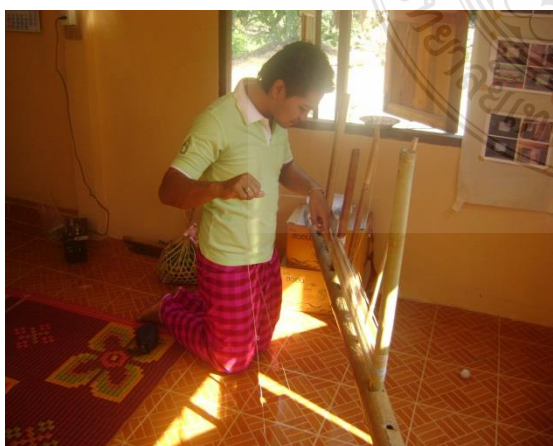
ภาพประกอบการดำเนินงาน

ศึกษาวิตถีชีวิตกระเหรี่ยงบ้านตะเพนคี

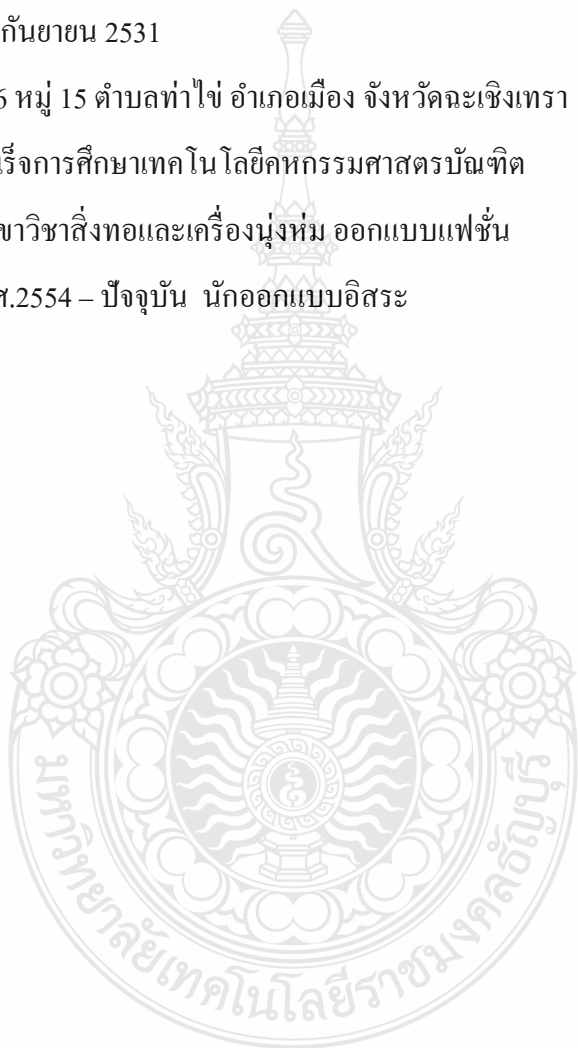
ศึกษาลวดลายผ้าทอกระเหรี่ยงบ้านตะเพินคี

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าคลุมไหล่

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นายภิรมย์ แก้วมณี
วัน เดือน ปีเกิด	29 กันยายน 2531
ที่อยู่	196 หมู่ 15 ตำบลท่าไข่ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา
การศึกษา	สำเร็จการศึกษาเทคโนโลยีคหกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม ออกแบบแฟชั่น
ประสบการณ์ทำงาน	พ.ศ.2554 – ปัจจุบัน นักออกแบบอิสระ

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นายภิรมย์ แก้วมณี
วัน เดือน ปีเกิด	29 กันยายน 2531
ที่อยู่	196 หมู่ 15 ตำบลท่าไข่ อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา
การศึกษา	สำเร็จการศึกษาเทคโนโลยีศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม ออกแบบแฟชั่น
ประสบการณ์ทำงาน	พ.ศ.2554 – ปัจจุบัน นักออกแบบอิสระ

